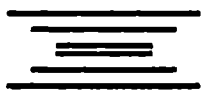

ДР. ВАСИЛІЙ ГАДЖЕГА

МИХАИЛ ЛУЧКАЙ

ЖИТЕПИС и ТВОРЫ.

ОДБИТКА ИЗ „НАУКОВОГО ЗБОРНИКА ТОВ. „ПРОСВѢТА“ В УЖГОРОДѢ
РѢЧНИК VI. З Р. 1928/9.

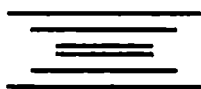
УЖГОРОД
ДРУКАРНЯ ОО. ВАСИЛІАН
1929.

ДР. ВАСИЛІЙ ГАДЖЕГА

МИХАИЛ ЛУЧКАЙ

ЖИТЕПИС и ТВОРЫ.

ОДБИТКА ИЗ „НАУКОВОГО ЗБОРНИКА ТОВ. „ПРОСВѢТА“ В УЖГОРОДѢ
РѢЧНИК VI. З Р. 1928/9.

УЖГОРОД
ДРУКАРНЯ ОО. ВАСИЛІЯН
1929.

З М Ъ С Т

I. Родився в В. Лучках. Имя отця: ци Попп, ци Матяцков? Матрика крещеных. — Андрей Ромжа, парох в В. Лучках, доказує о М. Лучкаю. — Сестры М. Лучкая. — Демитрій Матяцков. — Михаил Матяцков. — Де кѡнчив нормальнѣ школы? — Школа в В. Лучках. — Фамилія Попп в В. Лучках. Село В. Лучки. — Грамматиства в Ужгородѣ и коншколярь Іоанна Чурговича. — Як учився тогды? — Защо одыйшов из Ужгорода? — Перемѣна имени. — Философ в В. Варадѣ. — Принятый за клерика. — Коли ужгородска духовна семинарія жила на кредит? — Клерик у Вѣдню. — Інформація директора Ланга — Отличный питомецъ цѣс.-корольвского конвикта. — Слухав выкладѡв слависта Добровского. — Роки: 1789.—1816.

стр. 3.—22.

II. Посвятився в В. Варадѣ. — Еп. Самуил Вулкан. — Примиція в В. Лучках. — Каплан в В. Лучках. — Записанный на послѣд в матриках. — Архиварь и библіотекаръ в Ужгородѣ. — Секретарь еп. Повчія. — Конзисторіальный нотарь. — Чрезвычайнѣ sprawy. — Нова епаруія пряшевска. — Роздѣленя епархій. — Краевый народный собор. — Епархіальный собор р. 1821. — Засѣдатель конзисторіѣ мукачевскоѣ. — Роздѣленя фондѡв и фундацій, — Каноник В. Годобай и П. Подгаецкий переберуть часть епархій пряшевскоѣ. — Упорядкованя парохій. — Выдѣленя частей епархій В.-варадскоѣ. — Округ нѣрский замѣняєся. — Святый юбилей. — Григоріанский календарь. — Роки: 1816.—1827.

стр. 23.—39.

III. Зединеня календаря. — Величезна праця. — Іоанн Ляхович три роки хворый. — Шкандалозный каплан. — Кандидація на Ужгород. — Характеризація М. Лучкая. — Администрагор Ужгорода. Достав презенту. — Новый парох. — Упорядкованя церкви. — Инсталлація 6. мая и благословленя сѣянъ. — Намѣстник округа ужгородского. — Просьба о конгруѣ парохѡв ерарских. — Поправка фары. — Посада цензора руського. Дяк Галас. — Благословеня великодне. — Инвентар парохіѣ. — Роки: 1827.—1829.

стр. 40.—49.

IV. Експедиція до Люкки. — Парох Фогорошіѣ. — Князь Карл Лудовик Бурбон. — О. Бонифатій Стромецкий. — Борода и одежда по восточному. — Характер князя. — Умовы Лучкая. — Діакон Антоній Лаббанц и два клерики дяки. — До Вѣдня. — Вѣдень, — Венеція, Феррара, Люкка. — Каплиця Морлія. — Перша авдіенція и золотый крест. — Лист до Фогорошія. — Поворот М. Лучкая и Вас. Талапковича. — Грамматика Лучкая. — Проповѣди Лучкая вручає еп. Повчій. — Оцѣнка грамматики и проповѣдей. — Релація Лучкая о експедиціи до Люкки. — Опис церкви в Морліи. — Роки: 1829—1831.

стр. 50.—62.

V. Протоіерей Пр. Д. Маріѣ из Люкки. — Смерть еппа Повчія. — Просить конгруу для парохіѣ. — Пѡднята конгруа. — Позычка 1000 флор. на выданя проповѣдей. — Маєток парохіѣ Ужгород. — Як предплатили на проповѣди. — Початок школьноѣ дѣяльности. — Епархія о катехизаціи дѣтей. — Акты Кричфолушія. — Визита школ в доминіи Ужгород. — Второй дяк катедр. церкви учитель препарандіѣ. — Сиротинець. — Фундаціональнѣ службы. — Петро Габра. — Купля за городаы и винницѣ парохіальноѣ. — Епархіальный Требник, — Александер Лаббанц высылаєся до Люкки. — Роки 1831.—1836.

стр. 63.—73.

VI. Незгода з капитулою. — Справа з Андреем Баранковичем и з игуменом Яковом Бованковичем. — Дашо о хозяйствѣ М. Лучкая. — Защо утѣк Баранкович из монастыря мукачевского? — Клерик кончить коляду в Радванках. — Лучкая осудятъ на утрату засѣдательства конзисторіального. — Одкажеся од намѣстничества. — Апеллація до придворноѣ королѣвскоѣ канцеларіѣ. — Велика одповѣдь капитулы. — Дуплика М. Лучкая. — Город Дорог посылаетъ презенту М. Лучкаю. — Архі-діаконство саболчске. — Запутана сітуація. — Одречеся презенты дорогскоѣ. — Королѣвский комиссарь еп. сукмарский Іоанн Гам. — Лагода з капитулою. — Лучкай твердить свою невинность, признаетъ: плетъки. — Хворота М. Лучкая. — Каноник Андрухович. Визита у лѣкѣря Маврера. — Не ходитъ на конзисторію. — Подорож до Пряшева. — Приниманя нового епископа. — Роки: 1836.—1838. *стр. 74.—87.*

VII. Еп. Василій Попович. — Перва конзисторія и М. Лучкай. — Паскил и Вас. Догович. — Нова доба. — Папский одпуст на Преображеніе. — Ревизор школьных информаций. — Знова намѣстник. — Защитник супружества и монашеских обѣтовъ. — Руська школа парохіальна. — Учитель Григ. Полянский. — Каплиця коло церкви. — Релаціѣ. — Злодѣѣ в церкви. — Девять жебраковъ. — Народный языкъ. — Приказ народных школъ. — В мукачевскоѣ школѣ не учатъ рускоѣ литературы. — До парохіальноѣ школы бѣльше ходятъ не его вѣрники, як ѿвѣрники. — Диспензація на гатьову роботу при млинѣ в недѣлю. — Просфора и бублик. — Лексикон церковного языка. — Дань и фундація на сиротинець. — Первѣ питомецѣ. — Кладбище на концѣ улицѣ Мочарянскоѣ. — Роки: 1838. — 1840. *стр. 88.—90.*

VIII. Хворота М. Лучкая. — Звѣты о школахъ. — Даякѣ замѣтки о школахъ в Мамморощѣ. — Школы в Дорогу, новый их елаборат и план учѣня. — Мадярский языкъ учѣня. — Матрики пишуться по мадярски. — Руськѣ молитвы в школахъ Дорога. — Рецензія творѣв. — Проповѣди Михалича. — Церковнѣ пѣснѣ дяка Рейпа. — Епархіальнѣ статуты. — Пасторизація вязныхъ. — Якѣ доходки мав дяк Бумба в Ужгородѣ? — Епархіальна конференція и домога священническихъ вдовъ. — Отворяеся сиротинець (конвикт). — Будовля фар, планы, оглядины, кошторисы. — Тяготы, грубости. — Паскудна клевета чоботаря Ковача. — Жупа ужгородска о народныхъ школахъ. — Фондъ вдовъ дяковскихъ. — Будовля новоѣ дяковнѣ в Ужгородѣ. — Роки: 1840. — 1842. *стр. 100.—110.*

IX. Понос о покривдженію в парохіальныхъ правахъ и доходкахъ. — Пожадаетъ вынагороду доходкову. — Парохія катедральноѣ церкви: парохъ седмичник каноник. — Територія додаеся при найблизшѣй ваканціи парохіѣ ужгородскоѣ. — Лучкай завдаетъ апеллацію до найвысшого губерніального совѣта. — Губерніальный совѣтъ проситъ объясненія. — Доклад высланоѣ комиссіѣ. — Одповѣдь М. Лучкая. — Обѣ посылаются губерніальному совѣту. — Организація катедральноѣ парохіѣ и территоріѣ. — Болота в ужгородскихъ улицахъ, похороны на воловыхъ возахъ и на коню. — Апеллація Лучкая изъ повинности а не изъ ненависти. — Нѣтъ парохіальноѣ школы в окрузѣ. — Информаций о парохахъ, вдовахъ.... — О парохіи ужгородскоѣ. — Боронитъ свои парохіальнѣ права противъ протоіерея-плебана латинского. — Стараня пѣднати литературну культуру руського народа. — Роки: 1842. — 1843. *стр. 111.—118.*

X. Число вѣрниковъ ужгород-цегольнянскоѣ парохіѣ. — Послѣднее письмо. — Смерть Михаила Лучкая. — Умер несподѣвано принявши св. Тайны. — Похованный в криптѣ пѣдъ каплицею. — Причина смерти: давняя хворота. — Доказ секціѣ лѣкарѣв од еп. Поповича высланныхъ. — Спадщина Лучкая. — Довги, вѣрителѣ. — Тестаментъ. — Що и якъ подала конзисторія сестрѣвницѣ Михаила Лучкая? — Нѣтъ изъ чого выплатити всѣ довги и требованія. — Нѣтъ мраморноѣ таблицѣ ани фундаціѣ. — Исторія Михаила Лучкая. — Благодарность потомковъ. — Рѣк: 1843. *стр. 119.—128.*

Др. Василій Гаджега :

Михаил Лучкай

(ур. 19. XI. 1789. умер 3. XII 1843.)

Житєпис и творы.

Передмова

Михаил Лучкай є один из наших найперших писателѣв, котрый пару роками упередив нашего славного патріота, писателя и будителя народа Александра Духновича. И хоть од смерти Лучкая р. 1843. не минуло лиш 84 роки, однак его житєпис указує недостатки, якѣ ледвы мож выповнити, хоть вѣн жив уже в новѣйших часах, коли — особенно од еры йосефинскоѣ — все бюрократично записовалося и хоть уже и переже житя его пописано на коротко, а се не раз. Се доказує уже и сама та обставина, що загально держиться та думка, що его и не звали за отцем так, но лиш од рѣдного мѣста став ся называти Лучкаем, и деякѣ то держать, що назывався найперше Матяцков, другѣ же кажутъ, що Попп.

Коли сего року (1927) поставлена памяти Михайла Лучкая памятна таблиця на стѣнѣ каплицѣ коло Ужгород — цегольнянскоѣ церкви, сучасно — но мало переже и мене запросили, абым списав его біографію по датах, якѣ находятся в нашѣм епархіальнѣм архивѣ. Я приобѣцяв дораз и легко, бо уже и доти не мало мав я зазначено о нѣм и так думав, що легко и скоро и цѣлком одповѣдно можу составить его житєпис. Но не так сталося. Я ходив за мѣсяць и мѣсяць до епархіального архиву, глядав и зазначовав собѣ, а однак, коли прийшло менѣ составить его біографію, нияк не можу хвалитися, що удалося менѣ вычерпати мѣй матеріал и переставити всѣ тяготы и супереки, бо все новѣ повставали и пожадали новых

выслідств и легко може, що и на коли скѣнчу, и тогды позостануть недотатки, яких я не знав оддалити. Тѣшуся, що тѣ мож буде другим оддалити и доповнити мою працю. — Тепер же усилюся вѣрно предложити все то, що найшлося моими трудами. В слѣдующих особливо буду призыватися 1.) на акты епархіального архива, сѣ значу: епарх. архив (Archiv. Dioec). 2.) на епархіальнѣ протоколы, якѣ значу епарх. проток. (Protocollum Dioecesanum. Protoc. Dioec. Anni... die... Num...;) 3.) на протокол намѣстничий Михаила Лучкая, який записав вѣн на парохіи ужгород-цегольнянскѣй, котрый значу сему одповѣдно (Protocollum V. A. Diac. Districtus Ungvar. Anni... Num.); 4.) на матрики парохіальнѣ; и 5.) на иншѣ творы, якѣ приведу сему одповѣдно. Еще одно треба менѣ спомянути. Дѣяльнѣсть кожного чоловѣка оцѣнити и розсудити лиш так мож одповѣдно, если смотриме его посеред тых обставин, в яких вѣн дѣйстно положений жив и працював; и чим лѣпше подасться опис сих обставин, тым яснѣйше указується и личнѣсть того чоловѣка. Позад се треба привести менѣ окруженя Михаила Лучкая не лиш загально, пару чертами, но и детально и подрѣбно, на кѣлько лиш мож, абы постав вѣрный и правдивый характер, який треба менѣ подати. Се оправдає, що розширяюся на многѣ подрѣбности, деталѣ, якѣ може не одному видяться излишними, но котрѣ однак суть дуже важнѣ и ид тому, щобы подати вѣрный опис и характеристику doby и вѣка того, — и посеред них самого Лучкая, — тѣй бо цѣли найлѣпше послужать подрѣбности, деталѣ. Прошу одже перебачити менѣ за многѣ подрѣбности. якѣ удалося менѣ найти и в сей житєпис помѣстити. Еще одно: сердечну, щирю подяку треба менѣ изявити всѣм, котрѣ менѣ в сѣй працѣ подали помѣчну руку, особливо: проф. др. Ивану Панькевичу, директору А. Алискевичу, Павлу Яцкови, о. архидіак. Виктору Карцубови и Алексѣю Коссею, Андрею Демяновичеву, Павлови Карцубу мол., директору Драгулѣ и другим.

I.

Родився в В. Лучках. Ім'я отця: ди Попп, ди Матяцков? Матрика крещених. — Андрей Ромжа, парох в В. Лучках, доказує о М. Лучкаю. — Сестры М. Лучкая. — Деметрій Матяцков. — Михаил Матяцков. — Де кінчив нормальні школи? Школа в В. Лучках. — Фамилія Попп в В.-Лучках. Село В. Лучки. — Грамматиста в Ужгороді и коншколярь Іоанна Чурговича. — Як учився тогды? — Защо одійшов из Ужгорода? — Перемѣна имени. — Философ в В. Варадѣ. — Принятый за клерика. — Коли ужгородска духовна семинарія жила на кредит? — Клерик у Відню. — Інформації директора Ланга. — Отличный питомець цѣс.-королѣвского конвикта. — Слухав выкладѣвъ слависта Добровского. — Роки: 1789. — 1816.

Лучкай родився в селѣ Великѣ Лучки недалеко города Мукачова од отця, який там був дяком и назывався Попп, каже в „Записках товариства імени Шевченка“¹⁾ из року 1918. Ярослав Гординський. Се годиться з Теодором Легоцким и може на нѣм ґрунтується, як жерель²⁾.... Од Легоцкого перебрав найновѣйше

1) Записки Товар. ім. Шевченка, Львів 1918. Т. СХХV. Ярослав Гординський: Основане грек. кат. цѣркви в князівстві Лисска в Італії, стор. 70. Так єо пише: „Михайло Лучкай уродився в селі Великих Лучках, берегского комитату на Угорщині. Його батько був дяком и називався Попом. Назву Лучкай прийняв Михайло від рідного села. По скінченню богослов'я у Відні висвячено його на священника у Великім Вараді. В 1816. р. став він сотрудином у Великих Лучках. В січні 1820. р. приділено його до єпископської канцелярії, а в марті того самого року став він ще бібліотекарем і архіварем. Єпископ Алексій Повчій іменував його 1818. р. своїм секретарем. В 1827. р. дістав він парохію в Унґварі.“ Замітка 1. —

2) Lehoczky Tivadar, Beregvármegye monográfiája, Ungvárott 1881. II. kötet. Általános Rész. 147. lap. „Született 1789. nov. 19. Nagy Lúcskán Beregvármegyében, hol Pap nevezetű atyja éneklész volt; fia azonban a helység nevét vevé fel. A hittudományokat Bécsben végezte s fölszenteltetvén Nagy Váradon, az első sz. misét 1816. november 24-én tartá születése helyén, hol egy évet segédlelkészül is töltött. — 1817.-ben a püspöki irodába hivatott be, mint könyv- és levéltárnok, 1818-ban pedig püspöki titkárrá lett Pócsi mellett. 1827-ben lett ungvári lelkész, de már 1829-ben elhagyta a javadalmat és Károly Lukkai herceg meghívására Lukkába költözött udvari papjául, onnan 1831-ben visszatért Ungvárra és kerületi esperesse neveztetett ki, mely minőségben 1843-ban ott elhunyt. Hivatalos elfoglaltsága mellett ráért irodalmi munkásságra is, melynek termékei ezek: „Grammatica slavo-ruthena seu vetero slavicae et

и Сінней¹⁾ в свій „Лексикон мадярских писателѣвъ“.

Напротив сего суть такѣ, якѣ то держать, що Михаил Лучкай „назывався переже Матяцков, а що походив из Великих-Лучок, назвав себе Лучкаем“²⁾. Ся друга думка основується очевидно на домашній традиції, яка передавалася в родині Матяцков, що заступовав и наш перед пару роками умерший протоіерей Теодор Матяцков, який хвалився тим, що прощънный Михаил Лучкай був его уйком и найперше назывався Матяцков. — Може суть кромѣ сих еще и другѣ такѣ опиніѣ, но не так обоснованѣ; — но суть и такѣ творы, якѣ цѣлком мовчать о имени и о рѣднѣм мѣстѣ Михаила Лучкая. Сяк Евменій Сабов в свой Христоматіи то каже: „Другій выдающійся дѣятель сего времени: Михаилъ Лучкай, отъ 1817. года бібліотекаръ и тайникъ епископа Повчія, позже приходскій священникъ въ Унгварѣ и за нѣкоторое время придворный священникъ у герцога Карла Лукк-скаго graf de Villafranka...“³⁾

Та що тримати о назвищі Михаила Лучкая? — чи Поп, чи Матяцков? (лучше: Матяцко). — На се то можу замѣтити, що прадоподѣбно одинокимъ из названных доужен мати деякѣ основы и доказы, бо иначе бы не твердили свою думку, и я бы дуже цѣкавый видѣти сѣ доказы пере-

actu in montibus carpatibus parvae Russiae seu dialecti vigentis linguae. Budae 1830. Két kötet egyházi beszédek, Budán 1831. Legérdekesebb munkája azonban a „Magyarországi orosz nép történetének leírása.“ E mű öt nagy kötetnyi kéziratban a püspöki könyvtárban őriztetik“.

¹⁾ Szinnyi József, Magyar írók élete és munkái, Budapest, 1902. VIII. köt. 65-66. lap. Lucskay Mihály g. kath. lelkész született 1789. nov. 19. Nagy Lucskán (Zereng m.) hol Papp nevű atyja ének-tanító volt, fia azonban a helység nevét vette fel; középiskoláit Ungváron végezte, a hittudományokat pedig Bécsben; Nagy Váradon szenteltetett föl; mire az első szent misét 1816. nov. 24-én születése helyén tartotta, hol egy évig segédlelkész volt. 1817-ben a püspöki irodába hivatott mint könyv és levéltárnok, 1818-ban püspöki titkár lett Pócsi Elek mellett. Az egészségében meggyengült püspök mellett tíz évig tényleg kormányzott. Ellenségei támadásait és áskálódásait kikerülendő 1827-ben Károly luccai herceg meghívására Luccaba költözött, hogy itt a Bourbon Károly herceg által betelepített orosz ajku görög katolikusok lelkészévé legyen; a herceg nemcsak a bold. Szüzzről nevezett apatsággal tüntette ki, hanem még személyes barátságára is méltatta; onnét Pócsi püspök halálával 1831-ben visszatért Ungvárra és ottani lelkésszé és esperessé neveztetettki. Nevét Lutskai-nak is irta. Munkái:“

²⁾ Др. Володимир Бирчак. Литературні стремління на Подкар. Руси. Ужгород 1921. стор. 48. — Календарь Просвѣты, 1928: Славный попередник Александра Духновича Михайло Лучкай, де то каже: „М. Лучкай уродився в селѣ Великих — Лучках коло Мукачева, його отець був дяком, назывався Матяцков. — Сын приняв имя од рѣдного села.“

³⁾ Христоматія церковно-славянскихъ и угро-русекихъ литературныхъ памятниковъ, составилъ Евменій Сабовъ, въ Унгварѣ 1893. — стор. 193. — 194.

довсім zato, що я щиро признаюся, мѣсяцѣ и мѣсяцѣ глядав и переглядовав в нашом епархіальном архивѣ тогдaшнѣ записки, но на жаль не удалось менѣ найти и найменшого доказу на се, напротив же од того часу, як вон прийнятий за богослова и посланий до Вѣдня, всюды и все называеся лиш Михайлом Лучкаем. Переставив бы суперечку крестный лист, або школьнѣ свѣдотства, се само собою розумѣеся, но на жаль и таких нѣтъ, в епарх. архивѣ их не мож найти, но и другѣ не мають, бо тогды моглибыся на се призывати, щобы оддалити всю дальшу суперечку и доказати свою правду безсумнѣвно, що однак до днесь никто ще не зробив. Додати можу еще то, що не легко становити и сам рѣк его народження. Памятна таблица в Ужгородѣ то каже, що Лучкай родився 1787. рока. Вон сам року 1816., докѣнчуючи IV. рѣк богословского курса просить из дня 2. юлія еще из Вѣдня из цѣс. - корол. конвикта дозволу на посвяченія од впр. консисторіѣ, яка тогды в недостатку епископа управляла епархією мукачовскою и то каже, що вон достиг не лиш каноничного возрасту, но уже 25. рѣк своего житя¹⁾. Из сего выходилобы то, що вон родився року 1791., но се не згодиться опять з тым, що стоить в епархіальном шематизмѣ. Туй бо зазначено: 1789.²⁾ и се очевидно по заявѣ самого М. Лучкая, котрый року 1833., коли сей шематизм выпечатаный явився, еще жив и так житєвѣ даты заявив сам. Межи заявою рока 1816. и р. 1833. є рѣжниця двох рокѣв, Право так стоить дѣло и з тым, де вон родився? Сам не каже в дѣлом своѣм житю анѣ на других мѣстах не находиме, ани приватно, ани урядово не зазначено и сяк майже лиш из переданія перебираєме, що родився в В. Лучках и був дѣстно сыном тамошнього дяка, або пѣвця (по лат.: кантор). Маєме в епархіальном архивѣ один список клерикѣв богословѣв из школьного року 1814/1815., коли М. Лучкай був III. рѣчный богослов у Вѣдни и туй то зазначено, що вон происходив из жупы Берег и був сыном дяка, бѣльше нѣтъ³⁾. И се урядовый сучасный список!

По его смерти зостав однак тестамент и се одиноке жерело на всѣ pytania. В тестаментѣ бо своѣм записав се и то каже: я ро-

¹⁾ Archiv Dioecesan: Ecclesiastica in genere, 241,....1 Annos canonicos et ultra nimirum jam 25-um aetatis attigi.....“

²⁾ Schematismus. Anni 1833. pag. 150.: „Rmus Michael Lucskay, nat. 1789. ord. 1816....“

³⁾ Archiv. Dioecoes, Candidat, et vac. in gre, 268,.... 1814/15. Coordinatio Cleri junioris ad varia semestria suscepti. I. Alumni in Caes. R. Convictu Viennensi..... 5. Lucskay Michael, Cantoris filius....“

дився в Лучках 1789.,¹⁾ но мѣсяця и дня не подав. Сяк же треба нам прийняти за певне, що Михаил Лучкай родився в Великих-Лучках року 1789.

Легоцкий подав и мѣсяць и день его уродин, но вѣдки вѣн виписав и перебрав, не знати, бо жерела не споминав; може из списков урбаріальних мукачовскоѣ домініѣ, де вѣн був директором и так архивнѣ тамошнѣ письма були ему лѣгко доступнѣ, або из матрики крещеных в В. Лучках, або из обоих. И се послѣдне в найправдоподѣбнѣйше зато, бо додав, що отця Михаила Лучкая звали Попп и що вѣн був дяком тамошным. Матрика бо Михаила Лучкая в В. Лучках в недостаточна, не так писана, як предидучѣ, особливо же вылишенѣ кумове, як и имя родичѣв, а кромѣ сего нараз упознати, що правдоподѣбно мала записатися пѣзднѣйше. Се треба нам зазначити, хоть не мож сумнѣватися в достовѣрности самого запису. Се дѣло могло статися ще тогды, коли Михаил Лучкай ходив на филозофичный курс (студіѣ), або власне еще на попереднѣ гимназіальнѣ. Позаяк межи волохами (румунами) незвычайно много є людей именем Попп²⁾, то щобы рѣзнитися од них, стався называти од свого рѣдного села Лучки — Лучкаем. Се вѣроятно сталося в Великом Варадѣ.

Сяка перемѣна имен в тых часах не лиш не була заказана якимось законом або приказом, но правдиво звычайне було дѣло на тѣлько, що мало пѣзднѣйше року 1814. королѣв. губерніальный совѣтъ строго заказав всяку перемѣну власных имен так нямешам (шляхтѣ), як и не нямешам и приказано, що если є довѣльна якась причина на таку перемѣну, треба на се просити дозвола од корол. губерніального совѣта, щобы упередити тяготи и баламуты, якѣ не раз повставали до теперь из самовластноѣ перемѣны имен³⁾.

1) Archiv. Dioecesan. Anni 1843. Ad nmer. 4236.. „...Si vero 2-o Extra criptam sepelirer, crux lapidea de mea substantia curetur et sepulchro applicetur. Sed in omni casum, manente puncto priore fundatione Tabula marmorea rubra Pestino procurretur cui titulus meus, cum sequenti biographio dato inseratur: Natus in Lutska 1789. Clericus Viennae 1813. Ordinatus 1816. Secretarius Eppalis et Notarius Consist. 1818. Parochus et V. A. Diaconus Ungvar. 1827. Italiam, Luccam expeditus 1829. domum. redux reoccupat Parochiam 1831. Tabula haec sumptibus meis ad Parietem Ecclesiae Parochialis Ungvar. interne applicetur.“

2) Еще бѣльше было, як у нашѣй епархіи в тѣй добѣ. Се указують даны Легоцкого, якѣ приведеме нивше.

3) Archiv. Dioecese. Litteraria in gre, 601. Intimatum ddto 13. Decembris 1814 Num. 31.794. „Cum non raro accidat, quod Nomina Propria Personarum seu ex integro seu per diversa additamenta alterentur, nonnumquam etiam aliae nomenclaturae addantur: a susceptis autem idmodi nominibus mutationibus in futurum varias involutiones, imo etiam noxias sequelas consequi oporteat; S. Majestas SS. clementer praecipere

Сяк мѡг и Михаил Лучкай называтися: Лучкаем, но слѣду нема щобы на се достав дозвол хоть в пѡзднѣйшых часах. Може легко, що ся перемѣна имени причинила ему не одну тяготу пѡзднѣйше, коли его крайне держали его гордым и амбиціозным. — Коли потому жадав крестного листа а его даты не находилися в матрицѣ, тог-дашний парох дав дѣло выслѣдити и доповнительно записав, но абы не повстали якѣсь тяготы, записав так, як се тогды дѣйстно було.

В матрицѣ бо так записаный Михаил Лучкай, як я се сам влас-ными очима видѣв и отти и выписав¹⁾: „Сего самого дня крещеный и Михаил Лучкай, сын дяка“. Сей день же є 19 ноября 1789., коли предидучѣ крестины выслуженѣ²⁾. Крестив же его тогдашний парох Іоанн Черский, який був парохом в В. Лучках од р. 1783. — 1791. Доповнительно же до матрики крещеных записанѣ даты крестин Ми-хаила Лучкая вѣроятно пѡд парохом Андреем Ромжа, який був па-рохом од р. 1807. — 1824.³⁾ и тогды пензіонованый, однак там зостав бувати в В. Лучках и умер 16. августа 1826.⁴⁾ коли парохом та-мошным був уже Василій Догович. — Се зато значительно для на-шоѣ цѣли, бо так знаеме становити имя отця Михаила Лучкая.

Теодор Легоцкий подає се в своѣй біографіи вѣроятно по ур-баріальным спискам мукачевскоѣ домініѣ, крестнѣ бо даты мѡг выпи-сати из матрики В.-лучанскоѣ, и тогды выглядав из записок доми-ніѣ, кто був тогды дяком там, и так подає се в своѣм творѣ, що

*dignata est, ut universis Regni nobilibus, caeteroquin ad impetrandum hoc scopo altis-
simum indultum obligatis, quibus id ipsum praeterea propria securitas, et commoda cum-
primis suadent, cunctis etiam Regni inhabitatoribus alliis idipsum serio, et eo addito
interdicatur, quod transgressores altissimae ordinationis huius eadem poena plectendi
sint, quae contra tales, qui mandatis, et publicis ordinationibus refragantur, ex lege
constituta est; ut porro illi ignobiles, qui Cognomen suum e sufficientibus motivis,
quae in casibus adoptionum adesse possent, mutare intendant, desuper praevie altisi-
mum indultum via concernentium Jurisdictionum, et respective Consilii huius Locumtenen-
tialis Regii expetendum, impetrare teneantur....“ Vid. Intimatum ddtо 9. Maji Anni 1815.
Num. 13,362., де попередный приказ розширений и на минулѡсть.*

¹⁾ „Eadem die baptizatus est etiam Michael Lutskey Cantoris filius.“ *Matrica baptisatorum Parochiae Nagy Lucskensis.*

²⁾ „Anno 1789. November 19. Baptisavi et confirmavi Michaellem a parentibus Eliae Csonty et uxore Anna. Levantes Petro Glagola et Anna Chaluska,“ *Matrica baptisat. parochiae Nagy Lucskensis.*

³⁾ Vid. *Matrica Copulator. paroch. Nagy Lucsken. anni 1807*: „Andreas Romzsa transivit Lucskam: Anno 1807. die 9. Septembris ex Szolyva.“

⁴⁾ „Andreas Romzsa, 16. Augusti 1826. emeritus Parochus Lucskensis, 75 an-
norum, dysenteria, sepelivit Dohovics cum pluribus.“ *Matrica Sepult. par. Nagy-Lucs-
kensis anni 1826.* Василій Догович заявляє консисторіи, що пенсіонованый парох Андр.
Ромжа умер дня 8. сентября р. 1826. у В.-Лучках. Vid. *Protoc. Dioecesis. Anni 1826.*
Num. 658.

отець назывався Попп. Се не може бути и на найменше суперечним, Легоцкий бо є поважним писателем, який без основи и на легко не писав. Справа одже дѣйстно так була, и о сѣм не було сумнѣву, бо иншак був Легоцкий се не замовчав.

Но се саме удасться и нам самим становити из тых дат, якѣ нам подаються в епархіальнѣм архивѣ. Року бо 1825. дяк В. -лучавский став жадати¹⁾ свою рещтанцію штолову од крестин, яку парох Андрей Ромжа хотѣ и одобрав од вѣрникѣв, но ему не виплатив. Ромжа на се одповѣдає и то каже, що як од рока 1813. виплатив дякови сю штолу, так и пред тым, що однак дяк не признає. Конзисторія посему присудила сю штолу дякови и обв'язала пензіон. Пароха Ромжу, абы штолову рещтанцію виплатив дякови. На се Ромжа завдає апелляцію²⁾ и просить увольнити себе од сего присуду за бѣльше причин, особливо же и зато, бо як каже, сей присуд писав Михаил Лучкай, конзисторіальный нотарь, який є сыном дяка в Лучках, и с'як заинтересованна особа. Одже, доказано, що Михаил Лучкай є сыном дяка В.-лучанского, котрый там був рока 1825 од р. 1813. а також и перед тым. — Лиш одно жаль, що не подаєся имя дяка. Но се уже легко доповнити из других записѣв и доказѣв. С'як подає доказы насамперед матрика. Так р. 1817. дня 14. января записано при свадьбѣ як свѣдок: „Михаил Попп, кантор“ (дяк³⁾). Далє сам Михаил Лучкай в своѣм тестаментѣ споминає чотыри сестры и одного брата, котрым всѣм записує дащо⁴⁾, так як отцю своему. Сестры его суть: Марія, Катарина, Анна, Пелагія и брат Іоанн. Всѣ же молодшѣ од него и всѣ записанѣ суть в

¹⁾ Protoc. Dioec. Anni 1825. die 20. Aprilis. Num. 524. „Lecta et assumpta est Cantoris N. Lucskensis in eo interposita querela, quod R. Andreas Romzsa parochus antea N.-Lucskensis stolam Cantoralem pro baptismo obvenientem sibi subtraheret, a fidelibus tamen continuo levaverit.... Quaerelatus emeritus parochus equidem in sua declaratione asserit, sicut antea, ita 1813. stolam baptismalem Cantori esse solutam. Cantore id ipsum haud recognoscente.....“

²⁾ Protoc. Dioec. Anni 1825. die 13. Julii „Num. 802..... non persoluta Stola Baptismalium Michaeli Lucskai Cantori N.-Lucskenski, obveniente, ex pluribus rationibus, in specie vero, quod praefata Consistorialis determinatio per R. Michaellem Lucskay Notarium praefati Cantoris filium in causa parentis qua interessantium extradata sit, semet absolvi petit....“ Шкода що власне письмо О. Ромжи в архивѣ не находится, бо вѣн правдоподѣбно приводить и власне имя того дяка, який правотився з ним. А в самѣй записцѣ конзисторіальнѣй очевидно Михаил Лучкай од своего имени назвав и отця так.

³⁾ Matrica Copulatorum. Parochiae N.-Lucskensis. „1817. Januar 14. Joannes Hadsega, Par. Rakos, (copulavit) Georgius Bihun, 37. Agathia Szidun, 34. (Testes) Jakobus Jankesz, Michael Papp Cantor.“

⁴⁾ Archiv. Dioec. Anni 1843. „Ad Num 4236..... 3. Patri meo lego 100 RBL“

матрицѣ крещеных в В.- Лучках, як я там найшов и собѣ выписав; и се Марія родилася 1792. дня 2. октября¹⁾, Катарина 1793. д. 2. окт.²⁾, Анна р. 1795. д. 6. августа³⁾. Іоанн д. 10. августа р. 1797.⁴⁾ и Пелагія д. 6. окт. р. 1799.⁵⁾ и при každом записанѣ оутѣ як родитель: Михаил (Теодор) Попп, дяк, и супруга его Марія (Гафія) Дзямко. Слѣдовательно на певно мож из сего становити, що и родитель Михаила Лучкая були тѣ самѣ. Правда суть меншѣ некоректности в сих записях, но згодяться в головном, що отець рѣдных сестер и брата Михаила Лучкая був Михаил Попп, дяк в В. Лучках. — Михаил Лучкай списав свѣй тестамент р. 1831. дня 11. августа⁶⁾, одже слѣдує, що отець его тогды еще жив⁷⁾ и се саме подтверждает матрика, де находиме, що дяк Михайло Попп умер 21. августа року 1831. в 75. року жизни на колеру⁸⁾.

Подѣбно доказує и записок (протокол) державного шкѣльного инспектора Георгія Кричфалушія, що року 1820/21 був дяком в В.- Лучках Михаил Попп⁹⁾. Маєме еще один доказ из р. 1828., котрый обясняє и тѣ зносины, якѣ були межи отцем М. Лучкая, дяком В.- лучанским и Демет-

Valut, pariter et sororibus Mariae, Catherinae, Annae et Pelagiae, nec non infelici fratri Joanni unicuique per Centum Rfons Valut."

¹⁾ „1792. окт. 2. парох Михаил Гуменович крестив, : М а р і я , на родич, Теодор Пап Дяк, и его супруга Гафія. (Кум.) Василій Шафар, и Марія Василя Туряниця супруга."

²⁾ „1793. 2. окт. крест. Іоан Копчай. парох. К а т е р и н у родит. Михаил Папъ, Марія Дзямко. — Восприемники: Іоан Олаг, Пелагія Галас."

³⁾ „1795. 6. Augusti, Joannes Lyachovics, parochus, A n n a, (parentes): Michael Papp, Maria Dzjamko, Cantor, (levantes) Joannes Olah, Pelagia Halász."

⁴⁾ „1797. 10. Augusti. Joannes Lyahovics. Parochus, (baptisat.): Joannes, (parentes): Michael Pap, Maria Dzjamko, Cantor, (levantes): Joannes Oláh, Pelagia Halász."

⁵⁾ „1799. Octbr. 6. Joannes Lyachovics, Parochus, (baptisata): P e l a g i a, (parentes): Michael Papp, Maria Dzjamko, (levantes): Andreas Michalyltzo, Pelagia Halász."

⁶⁾ Archivum Dioec. Anni 1843. Ad Num. 4235. „In quorum majorem fidem et firmiter robur praesentes manu mea subscribo et usuali sigillo munio. Ungvarini 11. Augusti 1831. Michael Lutskey m. pr...."

⁷⁾ Так указуєся, що М. Лучкай мав еще одну сестру А г а ф і ю, яка старша була од него, бо оддалася р. 1808. Но в тестаментѣ уже не в спомнянута, слѣдовательно уже р. 1831. не жила, як другѣ сестры. Коли народилася, не мѣг я вайти в матрицѣ, но записано, коли оддалася. „Andreas Romzsa (copulati) Joannes Dudás etc. Jánosiensis, et Agafia Papp, Cantoris filia, 19. (Testes): Theodorus Makószij, Theodorus Balogh, etc. 14. Julii 1808."

⁸⁾ „1831. August. 21. sepelivit Desko, (sepultus): Michael Pap Cantor, 75. Annotum, gr. cath. mortuus in cholera. „Папох був Петро Дешко".

⁹⁾ Archivum Dioec. „Repertorium Actorum Scholarum greco Catholicarum

рієм Матяцком, тамошним учителем. Дня 16. января р. 1828. дяк В.-лучанский Попп завдав одну скаргу до епископа против та мошнього учителя Матяцка, який взяв его доньку за жену и так є его зятем, позад що вѣн обязаний був устным приказом, абы ему рѣчно дав 10. кобликовъ зерна из своих дяковских доходковъ, що вѣн позад сродство приняв и до теперъ и подержав, як вѣн сам каже в своѣй скарзѣ, но дальше платити не хоче и не буде, бо зять его не добрый чоловікъ, безчестить его и власне побив его з женою, зато просить переложити его на другу посаду, бо нема и надѣѣ нато, абы могли разом спокѣйно жити и в будучѣм. Перед сею скаргою завдав був уже свою урядову заяву державный инспектор Кричфалуший о сѣм дѣлѣ еще року 1827 дня 28 ноября, де просив упорядковати сю справу. А послѣ приступає релация також о сѣм од Василя Договича, пароха В.-лучанского и замѣстителя намѣстника округа мукачовского, из котрых явно, що тамошний дяк був Михаил Попп а учитель же тамошний его зять Деметрій Матяцко¹).

На конецъ приключаєся ид сим доказам еще одно свидѣтельство а се є Михаила Матяцка, який року 1838. просить дозволу од епископа Поповича, абы докѣнчивши уже филозофичнѣ студіѣ в Сукмарѣ мѣг почати слухати богословскѣ студіѣ своими выдатками в ужгородскѣй епископскѣй семинаріи, а пѣдпирає свою просьбу тым, що вѣн є сыном Деметрія Матяцко, який уже за 26. лѣт є учителем в В. Лучках²), а разом є сыном сестры Михаила Лучкая, уж-

Pro Inspectoratu per Litt. Districtum Cassoviensem... Anni 1820/21. Papp Michaeli Lutszensis Cantor significat secundarium...

¹) Archiv. Dioec. Anni 1828. Num. 64. Num. 344. „Illustrissime D. Praesul! Cantor N. Lutszensis Michael Papp nuper scripto coram Praesulea Illustritate Vestra conquestus est, se a genero suo Demetrio Matyaczko. Docenti Lutskensi inhumaniter tractari, et iste idem Docens postea concitavit aliquot Lutskenses e seditiosioribus et nomine Communitatis curavit scribi contra socerum suum, uti inaudivi iterum ad Vestram Praesuleam Illustritatem. Ita illi redunt sibi vices, inhumaniter non solum dēmi per vitam, sed etiam in Ecclesia cum Scandalo Populi... Lutscae 13. Martii 1828. Basilius Dohovits m. pr. Parochus N. Lutszensis, Officii V. A. Diae. Munkáts Administrator. “Заява инспектора Кричфалушія выучить нас и о тѣй обставинѣ, що того року — 1827. — дяк Михаил Попп оддав свою пасербицю за якогось молодця Зозулю, котрого вѣн удержовав и який знав подати му лѣпшу помѣч, як Матяцко. „quod certum Juvenem, nomine Zozulya, qui privignam ejus duxit, penes se servat, quem sibi utiliozem, quam Docentem asserit esse... Ungvarini 28. Novembris 1827. Georgius Kricsfalusi m. pr. Pro Inspector.“ Сей Зозуля по смерти тестя р. 1831. був дочасно дяком у В.-Лучках. — Vid. Protoc. Dioecesis. Anni 1834. Num. 816. 930. 1005.

²) Се є мала ошибка, бо Деметрій Матяцков (Матяцко) був учителем в В. Лучках лиш од шкѣльного рока 1815/16. и сяк лиш 24 роки були в роцѣ 1838. Се укаву державный шкѣльный инспектор Георгій Кричфалушій, який в своѣм запис-

городского пароха¹⁾. Епископ Попович дійсно сповнив его просьбу²⁾, року же слѣдуючого 1839. на его нову просьбу³⁾ прийняв его до семинарії на стипендію за клерика на другий рік, а коли докінчив богословіє року 1844., посвятив его в священника⁴⁾.

И не мож одже логично сумнівватися, що Михайл Лучкай назывався переже за отцем Попп и пізнійше став называтися Лучкаєм вѣроятно в Великом Варадѣ, де він кінчив філософічні студії и вѣроятно и высшѣ гимназіальні класи, и правдоподобно познакомився з Алексієм Повчієм⁵⁾, тогдашним каноником греко-католическої епархії В. варадської и тамошним парохом руським, бо як сам Михайл Лучкай каже, еще и пізнійше держали его за фамиліарного епископа Повчія. Позаяк тогдашні дяки принималися од самого села, зато и отець Михаила Лучкая так був прийнятий на певно и походив из самых В. Лучок и мало що приучившись в монастири мукачевском, стався дяком. Се поясняє и то, що о сій фамиліи Попп споминався од давна у Великих и Малых Лучках. Легоцкий в

нику доказує, що він виименовав Матяцка Деметрія до В.-Лучок на шкільний рік 1815/16. (нум. 8), куды сей из Ракоцина дійсно тогды и перейшов. — Сей Матяцко, докінчивши препарандію, виименуєся на шкільний р. 1810/11. перший раз до Чинадѣва, по сему до Руськова, отги до Ракошина, и отси до В. Лучок, як се в том самом записнику (протоколѣ) Кричфалушія мож читати. — Vid. Repertorium Actorum... (opus cit.) Anni 1815/16. Num. 8. etc.

¹⁾ Archivum Dioecesis. Anni 1838. Num. 1510; Illustrissime....! infrascriptus coram Illustritate vestra Praesulea demississime supplicare sustineo, ut quoniam testantibus in copia humillime hic Scholasticis Testimoniis studia Philosophica ad praescriptum legum absolverim... dignaretur Illustritas vestra Praesulea gratiose admittere; quo Theologica studia propriis sumptibus in hujate Illustritatis Vestrae Praesuleae Seminario imminente anno scholastico inchoare, et frequentare possim, qui id ob parentis mei Matyaczko Demetrii per annos 26 in Triviali Schola Lutskensi praestita Docentis servitia, qua Reverendissimi D. Michaelis Lutskay Parochi Unghvarinensis sororinus promereri me existimo... Michael Matyaczko m. pr. absolutus philosophus...." На сю власноручно писану латинску просьбу епископ Попович написав оловцем и вырѣшеня, як индорэу: „Supplicanti frequentationem theologiae ita admitti, ne hunc indultum subin pro argumento suae ad clerum susceptionis allegare possit.“

²⁾ Die 3. Octobr. anni 1838. Vid. Protocol. Dioecesis. Anni 1838. Num. 1510.

³⁾ Vid. Protoc. Dioecesis. Anni 1839. Num 1571. et Num 1598. die 8. Augusti.

⁴⁾ Liber ordinatorum Anni 1844. die: 3. 10., et 23. Martii in Presbyterum. Михайл Матяцков був священником у Держу и в братом Юліану Матяцков, обоих и вѣроятно еще и других виховав Михайл Лучкай, их уйко в Ужгородѣ, як се его еродники знають и переказують. Михайл Матяцков в отцем прощѣного протоіерея Теодора Матяцка, який родився в Держу року 1854. а помер 22. мая р. 1926.

⁵⁾ Ярослав Гординський. Opus cit. стор. 67. замѣтк. 1..., Олекій Повчій (а малярськи Potsy) уродився 1753. р... В 1800. р. іменовано його крилошанином великоварадської капитули: заразом був він там и руським парохом... (Записки Товар. им. Шевченка. Львів, 1918. Том. СХХV. стор. 67.

своєї монографії жупы Берек передає, що року 1649. в Малих Лучках (Новоселиця) фамилія кенезя Поп мала один млин на воді Прокопня¹⁾, а тогоже року споминаєся межи йоббадями: *Михайл Поп*, *Димитрій* и *Симеон* батьки (духовники), якъ²⁾ жили на однім телеку и платили одну куницю в панщину. — Року 1672., як тойже Легоцкій инде передає из записок урбаріальных, були батьки в В. - Лучках: *Франциск* и *Демитрій Поп*, якъ мали в селі 102. руських газдів. — Року 1682. лиш один батько споминаєся: *Маѳій Поп*, який мав один цѣлый телек и платив рѣчно в панщину домини одну куницю. А року 1699. не було жадного батька, бо так зазначено, що на половині парохіального телека живе вдова *Василя Поп* з сином *Франциском Поп*, сѣ принадлежать ид парохіальному пѣтелеку, если же на парохіи священник буде, платить одну куницю. Року 1704. був батьком *Василій Поп* и тогды зазначено, що нѣмецке вѣйско из замку напало на В. Лучки и попало фару и хижі многих либертинѣв. Се зазначив Легоцкій в своєї исторіи греко-католицьких парохій жупы бережанскої³⁾. Крім сего в греко-като-

¹⁾ Lehoczky Tivadar, Beregvármegye monográphiája, III. k. l. 396. „Kis Lucska (Novoszelicza). Uradalmi orosz falu a Hát nyugoti lejtőjén a munkácsi járásban 23 házzal és 140 lakossal. 1505-ben Anna királyné megerősíté azon kenézséget, melyet néhai Erzsébet Kis-lucskai László és Jánosnak adott. (Megyei levéltár.) 1649-ben találtatott itt 8 jobbágy, 6 fiú.... A Prokopnya vizén volt a Pap nevű kenézs családnak egy malma, melytől egy lánakot vagy 2 frtot adott évenként a munkácsi várhoz; a batyko volt akkor Bustyin László, lovasszabados Pincenik Lukács, székely - drabant pedig Halacsnya....“

²⁾ Lehoczky, Op. cit. III. kötet. 398-399. „.....E szerint a nagy-lucskai szabadosok már a 17. században, sőt már előbb is, leginkább levél-hordással és lovon való kísérettel szokták volt szolgálataikat teljesíteni... A jobbágyság 1649-ki összeírás szerint többnyire magyar nevű volt, u. m. Szabados, Fekete, Nagy, Molnár (ki puskás volt a várban) Balássi, Füzér János főbíró, Bányász Máté esküt, Pap Mihály, Demeter és Simon batykok, kik évenként 2-2 nyestet tartoztak adni; Horvát László porkoláb az alsó kapúnál; Dobrokai, Rácz, Koszta stb. hópénzes darabantok; Tompa, Hadar, Vakaró, Kolupán,... 1649. találtatott itt 34 marhas jobbágy, 40 gyalogszekeres és zsellér, 74 „officiolatus“ (alkalmazott és soltész) és 40 pusztá helyen lakó, összesen 140 jobbágy, 71 telek, 111 fiú... 1682-ben találtatott 90 jobbágy, 15 lovas és gyalog szabados, 8 szabad legény, 1 batykó és egy orosz deák... 1699-ben már 23 1/2 népes és 45 1/2 pusztá telek volt... 1729. találtatott 7 szabados család, kik levélhordásra alkalmaztattak, 1794-ben pedig ezek 22-re mentek. 1794-ben harmincz gazdának minden épülete porrá égett.“

³⁾ Lehoczky Tivadar, A Beregmegyei g. szert. kath. lelkészségek története a XIX. század végeig. Munkács, 1904. 137. lap. „Nagy-Lucska. A XVII. század közepén voltak itt lelkészek Pap Miklos, Pap Demeter és Pap Simon, kik jobbágy telken laktak és nyestadót fizettek I. Rákoczy György özvegyének Lorántffy Zsuzsánának, 1672-den Pap Ferencz és Pap Demeter voltak batykói a száz két gazdából álló

лическої церкви Великих Лучок найшов я записано в одній старій псалтыри, що сю книгу купила „громада Лучанска до своей... (церкви).... великомученика Демитрія з дозволомъ Его милости пана Поп Яноша обывателя (лучанского) и дали за ню девять Маріашіи 1749. року¹⁾“..... Из сеѣ фамиліѣ мѡг одже найвѣроятнѣйше походити и отецъ Михаила Лучкая.

Михаил Лучкай як народжений в чисто руськом селѣ, од руських родичѣв, натурально вирѡс як щирый русин, який из рѡдноѣ хаты и не мѡг мати иншѣ знання и чувства, як выключно руськѣ, все друге лиш придали ему школа, ученя и живот. Де и як кѡнчив школы М. Лучкай? — На сей вопрос не маем много певного одповѣсти. Тогды еще в В. Лучках школа не була оддѣльно поставлена, то лиш од р. 1809. сталося, як се указує записник (протокол) державного школьного надзирателя Кричфалушія, де повторительно ургувся докѡнченя школы и лиш школьного року 1810/11. назначеный

ruthén hitközségnek; míg 1682. ben már csak egy lelkész működött Papp Mátyás személyében, ki egész telket művelt és egy nyestet, tartozott évenként adni az uradalomnak, s csodálatos e század utolsó évében már egy lelkész sem találtatott, lévén erről az azonkori urbérben következő megjegyzés: „Pap Lászlóné és fia Pap Ferencz, ezek a parochialis fél-fél telekhez tartoznak, a parochián hogy ha pap lészen: egy nyestet fizett“....1704-ben mikor Pap Vaszil volt a lelkész, feljegyeztete azon évi urbáriumban, Hagara Mátyás uradalmi számtartó által, hogy a Nagy Lucskán portyázó német katonák megégették a paplakon kívül Selkő Ferencz, Vadász János, Kelemen Lukács, Lengyel András, Kozik Simon, Kallus István, Sáfár Ferecz, Balogh Lukács, Szabados Simon, Juhász Ferencz, Gorondi Gergely és Gorondi János szabadosok házeit...“

¹⁾ Шкода, що сей дуже интересантний запис покалѣчили переплетчики, много одрѣзали, а що востало, так голосить: „Изволеніємъ Отца, Поспѣшеніємъ Сына, И совершеніємъ св. Духа, Сію книгу глемую псалтырь, Купила громада Лучанска, до своей и... великомченика Хва димитрія, з позволеніємъ Его мати пана Попъ Яноша, обивателя луч... родителей, грѣховъ опущеніе. А ктобы ей мал и... реченаго храма, да буде проклять, в сей вѣк и в будущій, аминь и дали за ню девят маріашіи, 1749. року, мая 7. дня“ Выписано из самоѣ книги. В архивѣ греко-кат. парохіѣ мукачевскоѣ хорониться один тестамент из дня 15. марта 1768., де ревный греко-кат.-вѣрник Михаил Олаг завѣщає из своего маєтку на будущу семинарію 500 флор., дале на саму парохію, як и на монастырь и проч. Сей тестамент писанный О. Григорієм Боровским тогдашним першим професором и администратором парохіѣ мукачевскоѣ, а пѡдписанѣ суть: Jop. Papp, Regius Trimator. m. pr. (L. S.), Joannes Jeronim Regius contrascriba. mpr. (L. S.) Може и сей був из тоѣже фамиліѣ В.-лучанскоѣ Поп. Но туй замѣтити доужен я и то, що р. 1649. в доминіи мукачевскоѣ и чинадѣвскоѣ меж 114 грек.-кат. батьками назывались 54. сим именем Поп, як се читати мож у Легодкого: Исторія грек.-кат. парохій в жупѣ бережанскоѣ, що выше приведено стор. 12. зам. 3.

перший учитель Іоанн Бавлович¹⁾. И сяк перед сим часом учѣня лиш таке могло бути и у В. Лучках, як в других селах, що або парох, або дяк, або и оба два учили дѣтей в своѣй приватноѣй квартирѣ початкѡв вѣры, молитвы и подѡбного. Так мѡг приучитися и наш Михайло Лучкай правдоподѡбно дома у батька свого, який був дяком в Лучках. Но вѣроятно всю нормальну школу докѡнчив инде, а не дома. Се пожадає та обставина, що его батько, хоть и був дяком, однак не мѡг мати великѡѣ квалификацїѣ, бо в сѣм случаю не треба було бы выименовати окремѣшного учителя од р. 1809.—1810., як повсталала окремѣшна школа. Одже Михаил Лучкай мѡг скѡнчити нормальнѣ класы, або в близкѡм городѣ Мукачѡвѣ, де оо. Василїане пѡдтримовали нормальну школу, або в самѡм монастыри, котра еще близше була до Лучок, а кромѣ сего и Лучки тогды еще близше лежали, бо лиш по колерѣ р. 1831. переселилися на теперѣшне, на дальше мѣсто. Се так могло статися, но доказѡв жадных не маєме. Сїнней²⁾ то каже, як выше приведено, що середнѣ школы кѡнчив М. Лучкай в Ужгородѣ, но за нормальнѣ не говорить. А дѣйстно Михаил Лучкай кѡнчив в Ужгородѣ I. и II. гимназіальну классу, як тогды называлася I. и II. граматична класса³⁾. Се указує класификацїя рока 1805. и 1806.⁴⁾, де при кѡнцї рока приведеный в класификацїѣ, як коншколяръ Іоанна Чурговича и вѡн Михаил Попп и се року 1805., як из всѣх предметѡв, а р. 1806. подобно из всѣх предметѡв свѣтских отличный (еминенс), но из религїѣ не дѡстав достаточнѡѣ ноты од свого катехита Антонїя Баняя, клерика тогдышнѡѣ семинаріѣ и катехита⁵⁾. Що була причина, не знати, анѣ

¹⁾ Archivum Dioec. „Repertorium Actorum... (Op. cit.) Anni 1809/10 Lutsken-sis Communitas ad Scholam suam perficiendam adigi petitur per J. Dominium Munkács. N. 15. et 22 — Lutskensis Contractus Num. 84. — Anni 1810/11. Lutskensi pro Schola perficienda petitur assistentia dominatus. Num. 84. — Lutskam disponitur pro docente Baulovits. Num. 6. 11. — Lutskensis Docens Baulovits quaeritur se non solvi Num. 41. — Anni 1814/15. Lutskensis Docens, Baulovits resignat stationem. Num. 110. — Petit hanc stationem Demetrius Mátyáczko, Docens Rákosiensis. Num. 123. — An-ni 1815/16 Resolvitur pro Lutska Demetrius Mátyácko, Docens Rákosiensis. Num. 8. Idem significat se Rákosino transiisse Lutskam. Num. 8.

²⁾ Szinnyey József. Magyar írók.... Op. cit. VIII. k. 65—66.

³⁾ Prima Schola Grammatica. — 2 Schola Grammatica

⁴⁾ Vid. in Archiv. Gymnasii Užhorod. (Ungvár) 1805. mense Septembris Clas-sificatio. I. Schola Grammatica. Ex religione: Joannes Csurgovich: eminens, Papp Michael: classis I. Ex reliquis objectis eminens, — eminens. — Anni 1806. mens. Septembr. Classificatio, II. Schola Grammatica, Joannes Csurgovics, ex religione: emi-nens, ex reliquis objectis eminens..., Michael Papp: ex religione class. II, ex reliquis eminens.

⁵⁾ Archivum Dioecesanum. Litteraria, oppidi Ungvar, A. 1806. Die „20. Mart. 1806.

туй, анѣ инде нич я не найшов о сѣм. Но и не глядаю, бо важнѣйший є наслѣдок сего, менѣ бо так видиться, що не ошибаюся, коли так думаю, що прзво ся була причина, позад котору єго имя дальше в классификаціи ужгородскоѣ гимназіѣ не мож находити¹⁾, бо очевидно оставив Ужгород и тутешню гимназію и вѣроятно продовжав гимназію и философичнѣ студіѣ В. Варадѣ и став сучасно называтися Лучкаєм. Се вѣроятно представляє нам тот факт, що 1812. року прийнятый в клерика, окѣнчивши в В.-Варадѣ другой рѣок философичных студій, як се дораз увидиме.

Дуже интересно бы знати сѣ роки житя М. Лучкая, но треба менѣ щиро признати, що право о сих роках не удалося менѣ нич найти, анѣ туй, анѣ в Мукачевѣ в тамошнѣй гимназіи, греко-кат. парохіи и в городскѣм архивѣ, ани в монастыри. Можно, що мож бы дачто найти в В. Варадѣ, де М. Лучкай докѣнчив философичнѣ студіѣ, но туда не мѣг я ити и що небудь выслѣдити. Сѣ роки обяснити може удасться другому. Додати однак треба менѣ то, що в сих роках наша епархія мала доста живѣ зносины з В. варадскою греко-католицькою епархією, що причинила та обставина, що туй були волоськѣ (румунскѣ) парохіѣ, а там руськѣ, зато же они просили од нас руських клерикѣв не раз до В.-варадскоѣ епархіѣ²⁾.

Як кѣнчив Михаил Лучкай сѣ среднѣ шкѣльнѣ студіѣ, не знати, но мало обяснити можно. Александер Духнович одним десятилѣтем еще пѣзднѣйше скѣнчив нормальнѣ школы за три роки, по сему же гимназіѣ и прочѣ, но тяжко дуже тяжко, як вѣн сам пише в своѣй автобіографіи³⁾. Лучкай еще тяжше мѣг школы свои кѣн-

Ungvariensis Scholae Grammatices Juventutis Graeco catholicae ex doctrina Xna informatio et classificatio... Grammatic. II. Anni, Eminens, 1. Joannes Czurgovich... Calssis II... Michael Popp... Antonius Bánnyay m. pr. Seminarii Unghvar. Alumnus et Catecheta."

¹⁾ 1807. рока Чургович уже ходив до IV. грамматики, очевидно допустили му оставити III. и нараз ити до IV., — рока же 1808. уже V. рѣчний, поет, но не встрѣчаем бѣльше: Махаила Поппа. Гл. архив гимназіѣ ужгородскоѣ.

²⁾ Сяк рока 1806. дня 28. марта капитульскій викарій Георгій Фаркаш просить од нас руського священника до руськоѣ парохіѣ в Варад Оласѣ. (Vid. Archivum Dioecesis. Vacant. Candidat. in gre 233.) — Епископ Самуил Вулкан дня 2. ноября р. 1810. просить од нас клерика — Vid. Archivum Dioecesis., Litteraria in gre, 538.

³⁾ Duchnovics Alexander, Autobiographia, выдан. Товариства „Просвѣта“ в Ужгородѣ, 1928. стр. 6. „..... anno 1813. devexit me Ungvarinum, ubi sub magistris Joanne Benyovszky et Antonio Bőm (Böhm) normales classes tribus annis frequentare debui et sic translatus ad Gymnasiales scholas... integrum gymnasialem terminavit cursum... anno 1821. Eperjesini me insinuavi, et per Ep. Gregorium Tarkovics recep-

чити, як Духнович без суперечки, бо тогдашнѣ дяки и не мали такої кваліфікації, як священники и их фамиліѣ, а кромѣ сего матеріальне их положенє було много гѣрше и бѣднѣйше. В сих часах бѣдний русин тяжко мѡг выучитися. Були такѣ, якѣ служили и так служачи (*famulando*) выдержувалися и выучувалися, були такѣ, яких родичѣ засобляли из дому харчем, а за квартиру платили пару флоренѡв на рѡк (5-6.); були такѣ, якѣ доставали, особливо на филозофичный курс стипендію рѡчно 150 флор. од еп. Бачинского або Тарковича и проч., як и Александер Духнович. Не раз сталося и то, що такого ученика выдержовав будучий тесть и спомагав, абы докѡнчив школы. Отець Михаила Лучкая мав много дѣтей, як и видѣлисьме, а не мѡг бути богатый чоловѣк, бо тогдашнѣ В. Лучки еще доста мале село було, а кромѣ сего и дякѡвскѣ доходки не були великѣ, а из сих треба було кромѣ численноѣ фамиліѣ пѡдтримувати еще и ватѣв¹⁾, нераз з дѣтьми их. Еще р. 1820/21. В.-лучанскій дяк просить переложити другорядного дяка, якогось Пазуханича, вѣроятно позад малѣ доходки, як се записано мож читати в выше спомянутѡм записнику державного школонадзирателя Кричфалушія²⁾. Сяк мѡг Михайло Лучкай нормальнѣ школы якомѣ з нужною скѡнчити, кажѣм за три роки, но не выключено, що нормальнѣзовсѣм и не кѡнчив³⁾, но безпосередно среднѣ гимназіальнѣ. То певно знаєме, що р. 1812. Михайло Лучкай докѡнчив филозофичнѣ студіѣ т. е. VIII. класу гимназіальну — по теперѣшному — в В. Варадѣ, а по сему

tus, albo cleri inscriptus, cum stipendio 150 florum valutalium Philosophiae duobus annis studui Cassoviae, anno dein 1823. ad studia Theologica in Seminarium Ungvariense dispositus..."

¹⁾ Такий зять був р. 1820/21. Михаил Пазуханич, року же 1828. так указуєся послѣ метрики: Іоанн Зозуля. -Се бо стоить в матрицѣ крещеных В. лучанских „1828. Octobr. 22. (23.) Antonius, filius Joannis Zazulya, gr. Cantor. Maria Popp, gr. Lucska, baptisavit Petrus Desko." -Очевидно сей Зозуля взяв за жену рока 1827 пасербичку дяка Михаила Попп, як мало перед тым видѣлисьме.

²⁾ Archivum Dioecesis. „Repertorium Actorum Schol..... Op. cit. Anni 1820/21. Popp Michael Lutskensis Cantor significat secundarium ejectionem Cantorem Pazuchanica amovendum esse ob exiguitatem proventus. Ibidem Dmno ejati V. A. Diacono scribit D. Kutka. Num. 39. Сей Пазуханич вѣроятно був Михаил Пазуханич, зять дяка Михаила Попп, який узяв за жену доньку его Марію р. 1812. дня 13. февраля, як се записано в матрицѣ браковѣнч. В.-лучанских; — туй мають записану и доньку свою, яка родилася 27. ноября р. 1827. — Пазуханич потому дѣйстно и переложений до Чомы, рока. 1822. 31. — марта, глѣд. Protocolum Dioecesis. Ap. 1822. Num. 340,

³⁾ Року 1813 дня 30 януарія забороняє викарій капитул. Михаил Брадач, абы священники посылали сынѡв своих безпосередно т. е. без нормальных студій або без жадноѣ приготівки до латинских шкѡл. Vid Protocol. Dioec. Anni 1813. die 30 januar. Num. 110.

конкуrowав и просився прийняти в клерика и тогдѣшний капитуларный ген. вѣкарій каноник Іоанн Кутка прийняв его в клерика и назначив до Вѣдня в цѣс.- кор. конвикт, як тогды ся семенарія называлася. Що же скѣнчив дѣйстно в В. Варадѣ филозофичнѣ студіѣ, показує нам его кандидацийна таблиця¹⁾, де его епархіяльне правительство представляє року 1827. королѣвскому ерару на презенту парохіѣ города Ужгород. Туй бо выразно кажеся, що филозофичнѣ студіѣ кѣнчив в В. Варадѣ з отличными класами. Вѣроятно сему мѣг дяковати и приписовати, що его прийняв викарій Кутка в число клерикѣв и назначив до Вѣдня. Но не мож цѣлком выключити и то, що викарій каноник Іоанн Кутка пѣзнавав уже и переже Михаила Лучкая, бо Кутка був до року 1794. парохом мукачевским и шамѣстником тогоже округа, де суть и В. Лучки и зато заступав его.

Епархія макачевска тогды переживала дуже тяжкѣ часы. Епископа не було, правда по смерти еп. Бачинского (умер 1809 дня 15. ноября) зостав посвяченый епископ Михаил Брадач, котрого еще еп. Бачинский поставив в свого помѣчного епископа, но вѣн выименованный був: „без права наслѣдства“ (*sine jure successionis*²⁾), зато выбранный був викарій капитуларный. Вѣйны Наполеона перепиняли все житя, повсюду пановала велика дсроговизна³⁾ уже од бѣльше рокѣв, а ид сим теперь приступили и другѣ бѣды. И сама ужгородска семинарія в шкѣльнѣм роцѣ 1811/12 не дѣстала своеѣ субвенціѣ из религійного фонда, и зато лиш на: „кредит“ жила и выдержовалася, не було можливо и свѣбѣдно подержати публичный конкурс клерикѣв и кѣнцем мѣсяця юлія треба було розпустити всѣх клерикѣв и питомцѣв ужгородскоѣ семинаріѣ, бо нияк не було чим

¹⁾ Protoc. Dioeces. Anni 1827. Num. 184. „Tabella candidationis pro R. Cameralis Oppidi Ungvár parochia vacante... (qualia studia et ubi absolvit?) — Philosophica M. -Varadini, Theologica Viennae in Caes. Reg. Convictu ut Alumnus.. Semper cum nota Eminentiae...“

²⁾ Protoc. Anni 1808. 24. Junii. Num. 492. „Cum. ego infrascriptus ob grandaevam aetatem meam eo debilitatis devenirem, ut munia episcopalia exercere haud valeam, hinc supplicavi suae Matti Ss, quatenus mihi clementer dignaretur resolvere ac nominare Eppum Suffraganeum, qui vices meas in functionibus Ordini Episoppali adnexis suppleret. Ssma Sua Mattas.... dignata est mihi clementer resolvere talismodi Eppum Suffraganeum, ad quod munus effecteffective etiam nominavit meum in Districtu Cassoviensi Vicarium Rssm Michaellem Bradács, cui etiam ad sustentandum... e bonis episcopalibus annue me daturum quatuor mille Rfnos, ea tamen lege ut isthic Ungvarini penes me habitat, retento caeteroquin Praepositi salario. Promisso meo hanc declarationem sigillo meo roboratam praelibato Eppo meo Suffraganeo Illmo et Rmo Michaeli Bradács futura pro securitate dedi...“

³⁾ Protoc. Dioeces. Anni 1808. 7. Septembr. Num. 622, 629, 639, 645.

выдержати, як се тогдашний капитуларный викарій урядово представляє найвысшому губерніальному совѣту¹⁾. Епархія мукачевска тогды мала чотыри клерики у Вѣдню, из сих один Михаил Пушкаш позад хвороту выступив, а сим же одно мѣсто упорожнилося и директор цѣс. - кор. конвикта уже при кѣнци першого пѣврока вѣзав из дня 18. апрѣля р. 1812. епархіальне правительство, щобы на се мѣсто пѣслали другого, но здорового на перший рѣк богословія так, абы 1. ноября, коли по тогдѣшному начинався новый шкѣльный рѣк, уже появився в конвиктѣ²⁾. На се одно упороженне мѣсто викарій Кутка уже переже назначив був послати Михаила Зубрицкого, II. рѣчного питомця из Тирнавы на жаданя еп. Брадача, викарія кошицкого, но понеже выразно пожадали теперѣ пѣслати на 1. рѣк богословія, примушенный стався одступити од своеѣ думки, як се вѣн сам пише еп. Брадачеви, де просить выбачити ему, що не може выповнити его бажаня³⁾. По сему на конзисторіальном засѣданю, по-

¹⁾ Protoc. Dioecesis. Anni 1812. Num. 540, 502, et 627. - Die 15. Iuli. Num. 502. „Ill. et Rmo D. Michaeli Bradács Eppo Suffraganeo. Siquidem hujates alumni ad eum egestatis statum devoluti habentur, ut Seminariales quidem ob defectum subsistentiae e Seminario ad oppidum dimitti debuerint. Extra Seminariales vero debita, quibus jam hucadusque inonerati gemunt, exsolvendi non sint capaces....“ — Die 8. Augusti. Num. 540. Rmo D. Olsavszky Canonico Actuali et ad S. Barbaram Parocho Viennensi. — „.... In reliquo dum miserum nostrum hujas Seminarium hucadusque nonnisi ad creditum vixisse et ad praesensque ad rationem obventurae competentiae suae nonnisi anticipative jam duo jam quatuor ob nondum superventam Clementiss. Resolutionem Reg. de qualiter fundando uno Alumno Eidem Seminario assignata fuisse, meque ddo adhuc tertia Junii eam Excelso Consil. R. Loettli H. fuisse Cathecolicam declarationem, quod nisi praevio pro anno venturo adminus media competentia Seminario exassignata fuerit, Alumnorum susceptio locum habere nequeat...“ — 6. Septembr. Num. 627. V. A. Diacono Cassoviensi Ioanni Tabakovics: „ego alumnos hujatis Seminarium cum fine mensis Iulii dimittere debuerim....“

²⁾ Archivum Dioecesis. Litteraria in gnre, 560. Director Innocentius Lang in sua informatione: „... Quod Michaellem Puskás attinet, qui relicto statu clericali ab medicinae studium transiit.... sumptibus hujus Convictus curatus recta via Pesthinum contendit. Quaptoprer magis idoneum sanumque juvenem, et quidem pro anno primo theologiae, ut praescriptum est, in ejus locum substitnendum censeo... et juvenis huc mittendus testimonio de sanitate integra, aequae absoluta cum laude philosophia instructus sit, oportet, iterque suum ita instituat, ut ad I — mam Novembris Viennam perveniat....“

³⁾ Protoc. Dioecesis. Anni 1812. 7. Septembris Num. 628. „Illmo D. Eppo Suffraganeo Mich. Bradács. Ut Michael Zubriczky Alumnus Tyrnaviensis Viennam ad Convictum Caesareum translatus fuisset pro continuandis studiis theologicis equidem libenter habuissem.... At vero siquidem ddo 18. Aprilis a. c. praeattacti Caes. Convictus Viennensis Regente A. Rdo. ac Clar D. Innocentio Láng eos percepissem ordines, ut ad enatam ibidem pro dioecesis nostrae vacantiam non alium sed absolutum philosophum adeoque pro primo Anno Theologiae submitterem; hinc suapte Illma D.

держаном 19. сентября, де приняли питомцев до духовноѣ семинаріѣ¹⁾ на першом мѣстѣ принятый и назначеный є один питомецъ до цѣс.-кор. конвикта у Вѣдню, як докончивший на философичном курсѣ другой рѣк з похвалою на I. богословія. Се був Михаил Лучкай. Тогоже рока и дия 19. сентября викарій Кутка увѣдомляе²⁾ настоятеля директора Ланга у Вѣдню з тым, що назначеный Михаил Лучкай должен концем октября в Вѣдню ему представитися з крестным листом и свидѣтельствами школьными и лѣкарским о здоровлю³⁾. Без сумнѣву Лучкай представив сѣ свидѣтельства настоятельству у Вѣдню и там на основѣ их принятый був без жадноѣ замѣтки и так записаный в число питомцев. Ся обставина указує, що вѣн дѣйствително отлично докончив попереджуючѣ студіѣ философичнѣ. Аж бысьме мали при руках сѣ свидѣтельства, легко бы нам конечно слово выречи и досвѣдчитися о его мѣстѣ народження, року, имени, прозвищу и проч., но на жаль не маєме и позад се сѣ pytania лиш так мож було нам вирішити, як выше предложено. Се впрочѣм згодиться з думкою Гординского, як выше приведено, котрый мав нагоду осмотрити архивнѣ письма семинаріѣ при св. Варварѣ у Вѣдню и сяк и архивнѣ письма, якѣ находилися на парохіи св. Вар-

Vestra conjicere dignabitur, non esse mihi integrum, ut Michaellem Zubriczky qua 2. -i Anni Theologum ex Tyrnaviensi Seminario translocari facerem..."

¹⁾ Vid. catalogum: Archivum Dioecesis: Candidat. et Vacant, in gre, 268. „1. Ad Caes. Regii Convictus Viennensis Seminarium, 1. Michael Lucskay pro 1-o Anno Theologiae.... Extradedit Ioannes Lyachovits m. pr. S. Sedis Munkatsiensis Juratus Notarius."

²⁾ Protoc. Dioecesis. Anni 1812. 19. Septembr. Num. 658. „Rmo D. Directori Innocentio Láng,.... „proximis diebus per me pro primo Anno Theologiae susceptum esse Michaellem Lutskey 2 — i Anni Philosophum absolutum... cum ultima affuturi mensis Octobris directe ad praetam Dmnum Testimoniis Scholasticis, baptismalibus, et de integra sua valetudine medico authentico attestato hic instructus semet in omnia se Viennae semet sistere noverit...."

³⁾ Свидѣтельства принести пожадав и тогдѣшний порядок высокоѣ школы университета вѣденского, де не записали их и не допустили слухати прелекцій. — Позад декѣ безпорядки року 1813. дня 21. сентября, нум. 22, 182. цѣс. кор. губерніальный совѣт се выразно и повторительно и пожадав, и приписує. (Vid. Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 564. —.) Но уже сяк було приписанно и переже р. 1787. дня 16. августа пѣд. нум. 29, 547/1966. од тогоже губерніального совѣта. „Es besteht die unterdem 12. Sept. v. J. Num. 35, 810. kundgemachte allerhöchste Vorschrift, dass kein Schüller zur höheren Berufslehre, wie die Theologie ist, zugelassen werde, welcher nicht entweder die den Akademien den zweijährigen, oder bei der Universität in Pest, den drei jährigen philosophischen Kurs gänzlich geendigt hat, und hinlängliche Zeugnisse darüber ausweisen kann...." Зато не було позволено без свидѣтельства епископам посылати питомцев, а ректорам семинаріѣ принять таких питомцев. — Vid. Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 245.

вары у Вѣдню и так вѣроятно по списках цѣс.-кор. конвикта то твердить, що Лучкай назывався иным прозвищем и се: Попп, —но само-собою розумѣся, если такѣ письма находятся и там суть.

Михаил Лучкай за чотыри роки позостав у Вѣдню и се так треба розумѣти, що и на феріи не вернувся до дому, бо се в тог-дашних часах не було звичаєм. Се указує та обставина, що коли один питомець именем Бевтій, сын тогдѣшного викарія сукмарского, хотѣв вернутися на великѣ феріѣ, якѣ були три мѣсяцѣ: август, сентябрь и октябрь, сю обставину, як якусь незвычайнѣсть, директор Ланг заявляє епархіальному правительству¹⁾. Як же кѣнчив Михайло Лучкай свои богословскѣ студіѣ у Вѣднѣ, указують ин-формаціѣ, якѣ директор Ланг послав кожного року двараз до епар-хіального правительства протягом апрѣля и сентября. Сѣ инфораціѣ мѣстятъ в собѣ много интересантного из огляду на личнѣсть М. Лучкая. В першѣм пѣвроку похвалитися разом з трѣма своими со-шкѣльниками из нашоѣ епархіѣ и Михаил Лучкай тым, що они ме-жи всѣми 50. тогдѣшними питомцями займають перше мѣсто из огляду богобойности, доброты нравѣв, а кромѣ сего всѣ суть благѣ, послушливѣ, люблячѣ порядок и дисциплину и позад се од всѣх любимѣ²⁾. В науках же, власне церковнѣй исторіи, библійнѣй архео-логіи и в еврейскѣм языкѣ достав першѣ знаки. В другѣм пѣвроку подѣбно всѣ похваленѣ за богобойнѣсть и прилѣжнѣсть, а додано, що Михаил Лучкай, I. рѣчный богослов, из исторіѣ, котрою много тру-дився, причислений ид числу отличных³⁾. На другѣм роцѣ богосло-

¹⁾ Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 617. — 1816. 6. Octobris. In informatione director Láng: „...Silentio in fine praeterire non possum. D. Beöthy molliter et nimis delicate educatum, et desiderio parentum visendorum languidum ferias autumnales, invitante patre, domi suae agere....“

²⁾ Archivum Dioecesis. Litteraria in genere 558. — 25. April. 1813. Informatio I. Semestris. „Clerici Almae Dioecesis Munkacsiensis primum anni hujus scholastici Semestre feliciter et ex voto peregerunt. Ordinar ab eo. quod praecipuum est, et in futuro animarum pastore primum locum tenet, a pietate morumque probitate: quae quidem in omnibus quatuor alumni talis est, ut iis primum inter omnes 50. theologos hujus C. R. Covictus locum adsignare non dubitem. Sunt praeterea comes, officiosi, obsequentes, ordinis et disciplinae amantes, atque propterea omni grati et accepti. Quae diligentia studiis theologicis operam navaverint in examine primo semestrali declararunt. Namque Michael Lucskay tam ex historia ecclesiastica, quam ex archeologia biblica linguaque hebraica in primam proficientium classem merito relatus est. Eidem adscripti sunt Dd. Ioannes Buday et Ioannes Orban... D. vero Danilovics Ioannes, princeps. omnium ex omnibus his scientiis eminentia nota insignitus est....“

³⁾ Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 557. — 12. September 1813. Informatio. „...ast laudibiles sunt hi eorum conatus litterarii, ita laudabilis et eorum pietasque, studiumque....“

вія М. Лучкай мав не лиш попережних коншколарѣвъ з минушого року, но еще новѣ чотыри, бо епархіи мукачевскої дозволено, щобы од 1. ноября р. 1813. мала мѣсто дотеперѣшних 4. питомцѣвъ въ сѣм¹⁾). Дня 29. апрѣля р. 1814. подана информация то каже, що всѣ похвальнѣ в поведеню, также успѣшно кѣнчили перший пѣврѣк, стараються приучитися и нѣмецкого языка, всѣ здоровѣ, еще и на гипохондрию наклонный М. Лучкай²⁾). То саме повторяється и при кѣнці другого пѣврока, коли М. Лучкай скѣнчив другий рѣк богословія³⁾). На третѣм року богословія похваленѣ подѣбно всѣ так в богобойности, як и поведеню и успѣху в науках богословских⁴⁾). Також и при кѣнці року, т. є. другого семестра з тым, що чотыри четверторѣчнѣ, дѣставши на выдатки подорожи запомогу, 26. августа уже и одѣхали до отчины⁵⁾). То було 1815. року. Шкѣльний рѣк 1815/16. був послѣдний, який М. Лучкай кѣнчив у Вѣдню як четверторѣчний богослов (теолог). Из сего року лиш из кѣнця року

1) Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 562. Назначенѣ були: Михаил Зубрицкий, Іоанн Костьович, Іоанн Мустьянович и Іоанн Попович из тирнавскоѣ семинаріѣ.

2) Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 575. — 29. April 1814. Informatio: „Finita sunt feliciter examina primi semestris anni hujus scholastici... D. Lutsckay secundi anni theologus ex hermeneutica et exegesi novi testamenti atque e scientia educationis primam classem promeruit... Quod attinet morum probitatem, pietatis studium legumque domesticarum observantiam, omnes pariter comendari merentur. Linguae germanicae... omnes sunt studiosissimi. Ut vero et corporis mentionem faciam, prospera omnes fruuntur valetudine, ipse etiam ad hypochondriam proclivis D. Lutsckay...”

3) Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 586. — 13. Septembr. 1814. Informatio: „Finivimus Deo juvante, feliciter annum hunc scholasticum, in quo alumni dioecesis Munkacsinensis nova iterum specimina industriae et progressus sui edidere..... Secundum annum absolvit D. Michael Lutsckay... Praeterae linguae germanicae diligentem omnes operam navant. Quod pietatis probitatisque studium attinet, pari omnes laude digni sunt, prospera etiam fruuntur valetudine.....“

4) Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 612. — 27. April 1815. Informatio: „Clerici almae dioecesis Munkacsinensis.... examina primi semestris e praescriptis theologicis disciplinis cum laude subiverunt... Michael Lutsckay e theologia dogmatica et Morali in primam classem referri meruit.....“

5) Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 612. — 11. Septembr 1815. Informatio: „Clerici almae dioecesis Munkacsinensis videlicet Ioann. Danilovics, Ioann. Kosztvics, Ioann. Buday, et Ioan. Orban absoluto cum laude studiorum theologicorum curriculo 26. Augusti, viatico e R. Cancelaria aulica Hungarica provisi, reditum in patriam et dioecesim ingressi sunt. Quo progressu studiis operam dederint, testimonia litteraria, quae exhibebunt loquuntur.... Quod reliquos quatuor concernit tam solertem navarunt operam, ut in disciplinis praescriptis primae adscribi meruerint... Quod vero vitae rationem... attinet, non modo nihil est, quod in se desiderari passi sunt, quin imo tales se semper et ubique exhibuerint, ut eos quam diligentissime commendare debeam. Prospera etiam et optata fruuntur valetudine...”

маєме звичайнѣ інформаціѣ и замѣтки, но для нашоѣ цѣли и тѣ зовсѣм достаточнѣ. То бо пише о М. Лучкаю директор Ланг из дня 6. октября 1816., що уже не треба ему и писати о М. Лучкаю, котрый уже вернувся до епархіѣ и там на певно показав свои свідѣтельства и лиш то одно замѣчає, що и в сѣм послѣднѣм пѣвровку, доки еще туй був, все дорогим був перед ним позад невинности нравѣ своих и цѣлости¹⁾. Одже Михайло Лучкай тогды докѣнчив IV рѣк богословія и вернувся до отчизны з немалою похвалою. — Вернувся же непосвященный, хотѣ хотѣв посвятитися дати в самѣм Вѣдню, но иншак було ему осуждено, як се в слѣдуючѣм увидиме.

И сим скѣнчиться перша часть житя М. Лучкая, его шкѣльнѣ лѣта и богословскѣ студіѣ у Вѣдню. Доповнити тым можем и треба нам, що вѣн кромѣ богословских наук занимався еще и другими. власне слухав выкладѣв славного слависта Добровского²⁾ на университетѣ, и познакомився з рѣзными студентами славянами: русинами — украинцями, сербами, чехами³⁾, що вытворило в нѣм свѣдоме чувство, яке здѣлало его нашим першим филологом и филологичным писателем.

¹⁾ Archivum Dioecesis. Litteraria in gre, 617. — 6. Octobr. 1816. Informatio „...De D. Lucskay nihil jam opus est referre, cum jam ipse redux ad dioecesim testimonia sua litteraria exhibuerit, id solum addo, eum et ultimo, quo hic moratus est semestri, ob morum candorem et integritatem mihi carum fuisse.....“

²⁾ Бирчак В: Литературнѣ Стремлѣня... (выс. цитов.), стор. 48. „Теологію кѣнчив в Вѣднѣ, де слухав выкладѣв славного слависта Добровского в сей час одродження славянских народѣв.“ Впливы сѣ переходили головно через Вѣдень „де студіювали Сербы, Болгары, Чехи и часть руськоѣ молодѣжи з Пѣдкпатскоѣ Руси: Николай Теодорович, Михаил Балудянский, Иван Орлай, Михаил Лучкай, Иван Фогоросси. Бережанин и иншѣ.“ — Таже и в календарѣ Товариства „Просвѣта“ рока 1928. з статѣ выше приведенѣй.

³⁾ Гляд. предидучу замѣтку.

II.

Посвятися в В. Варадѣ. — Еп. Самуил Вулкан. — Примиція в В. Лучках Каплан в В. Лучках. — Записаный на послѣд в матриках. — Архиварь и библіотекарь в Ужгородѣ. — Секретарь еп. Повчія. — Конзисторіальный нотарь. — Чрезвычайнѣ sprawy. — Новая епархія пряшевска. — Роздѣлене епархій. — Краевый народный собор. — Епархіальный собор р. 1821. — Засѣдатель конзисторіѣ мукачевскоѣ. — Роздѣленя фондѣвъ и фундацій. — Каноник В. Годобай и П. Подгауцкій переберуть часть епархій пряшевскоѣ. — Упорядкованя парохій. — Выдѣленя части епархій В. -варадскоѣ. — Округ нѣрскій замѣняеся. — Святый юбилей — Григоріанскій календарь. — Роки: 1816—1827.

Друга доба житя Михаила Лучкая начинаеся его посвященем в священника, що сталося року 1816. — Уже на кѣнци четвертого року богословія Лучкай просьбою повернувся до епархіального правительства, чтобы позволили му высвятитися в священника еще в Вѣдню тогды, коли львѣвскій митрополит приѣде посвятити своих тамошних питомцѣвъ, докѣнчивших богословіе кѣнцем мѣсяця юлія. Ся его просьба находится в епархіальномъ архивѣ²⁾. Писана власно-

²⁾ Archivum Dioecesan. Ecclesiast. in gre, 241. „Venerabile Consistorium, Domini Rssimi...! Divina gratia vires concessit cursum theologicum... jam jam absolvendi... Qua de causa audaciam sumo preces meas humillimas ad Vener. Consistorium dirigendi, quatenus facultatem scriptotenus mihi benigne concedere dignaretur; ut ego adhuc hic Viennae existens ordines tam minores, quam majores ea occasione suscipere valeam, qua Ill. Metropolita Leopoliensis vergente ad finem mense Julio suis hucce alumni, et meis conscholaribus praedictos ordines distributurus est. Ut hanc humillimam petitionem meam coram Ven. Consistorio proponere praesumam sequentes me rationes animarunt: 1-o annos canonicos, et ultra nimirum jam 25-um aetatis meae adtigi, 2-o Vitam coelibem ducturum irrevocabiliter me determinavi, 3-o Per hanc gratiam iter non minus fatigis, quam sumptibus junctum pro ordinibus suscipiendis Waradinum faciendum feliciter evitabo, 4-o Quod ritus adtinet de iis testimonium sat fide dignum D. Parochum atque Capellanum ad S. Barbaram, si Ven. Consistorium exigere dignabitur, exhibere paratos significare audeo. De his benignam resolutionem avidè expectans permaneo Vienne 2. Julii Clientum humillimus: Lucskay Michael, m. pr. In Caes. Reg. Convictu Viennae Dioecesi Munkacs. Alumnus et Ss. Theologiae 4. in annum auditor.,

ручно по латински з дня 2. юлія р. 1816., де Михаил Лучкай по-тверджує своє прошенє тым, що уже: 1.) не лиш достиг роки каноническѣ, но уже и 25 лѣт житя, що 2.) рѣшив неизмѣнно зостати и як холостяк (*caelebs*) вести житя нежонате и що сяк 3.) не треба му ити до В. Варада и так значнѣ выдатки ошадить. Конечно же придає, що из огляду на знаня обрядѣв, подадутъ парох и капеллан при церкви св. Варвары у Вѣдню потрѣбное свидѣтельство, що вѣн достаточно знає обряды. Вирѣшена ся просьба 12. юлія 1816. так, що приказано заслати всѣ потрѣбнѣ письма, як се на самѣй просьбѣ приписано¹⁾. Однак не так сталося, бо львѣвский митрополит не прийшов и зато Лучкай не посвяченый у Вѣдню, як се само так приписано на просьбѣ²⁾. Рукоположеня же приняв пѣзднѣйше того-же року 1816. в мѣсяцю ноябрю дня 7. разом з Василюм Манайлом на дїяконат, а 9. ноября сам на пресбитерат в В. Варадѣ од греко-кат. епископа Самуила Вулкана, як се заведено в книзѣ посвященных (*Liber Ordinatorum*), и як се доказує о сѣм³⁾ свидѣтельство тогоже епископа єму выдане. Знати бо треба, що од р. 1815. по смерти Михаила Брадача⁴⁾ сей епископ був уповномоченый посвящати наших клерикѣв, як се уже и переже було становлено р. 1808.⁵⁾ и дѣйстно и посвящав аж до року 1817. дня 21. декабря⁶⁾, коли бл. п. Але-

¹⁾ Ibid. „Dimissoriales parandae, supplicansque ad intentionem suam serio reflectendus. 12. Julii 1816..“ — Vid.: *Protoc. Dioecesis. Anni 1816. 12. Julii Num. 1099*

²⁾ Ibid. „Non adveniente pro termino Metropolitana non est ordinatus, sed primum Waradini 6. et 9. Novembris 1816. M. L.“

³⁾ *Archivum Dioecesis Ecclesiastica in gre, 251.*

⁴⁾ *Protocol. Dioecesis. Anni 1814. 28. decembris Num 1523.* — Михаил Брадач еп. дорилейский, умер р. 1814. около 20. декабря, бо уже 26. декабря — пѣд восьм днями по смерти его выбрала капитула в викарія капитуларного каноника Григорія Тарковича.

⁵⁾ Гляд. Інтимат губерніального совѣта з дня 19. юлія р. 1808. нум. 14.973. де становлено, що позад старѣсть епископа Бачинского, и позад, що Михаил Брадач не рукоположений в епископа най посвящає клерикѣв епархіѣ мукачевскоѣ докѣнчивших богословіє Самуил Вулкан, еп. греко-кат. в.-варадский. — Vid. *Archivum Dioecesis. Vacant. Candidatio. in gre, 253.* — Vid *Protoc. Dioecesis. Anni 1808. 24. Junii Num. 492.* „.....quod Excellentia V. ob aetatem, recens vero denominatus Episcopus Suffraganeus ex eo, quod consecrationem nondum obtinuit, Presbyteros ordinare nequeunt... sub hodierno Episcopus graeco — catholicus Magno Varadiensis sine suscipiendarum Clericorum Ordinationem ad dioecesim Munkaciensem exmissus habetur....“

⁶⁾ *Archivum Dioecesanum. Liber Ordinatorum:* „Ab anno 1809. Die 19. mensis Januarii Sua Illustritas Dom. Mich. Bradács Suffraganeus episcopus post consecrationem suam M. Waradini peractam, Clericos dioecesis hujus Munkaciensis in sacros ordines promoveri incoepit.....“ — „N. B. Ab anno 1815. Illmusset Rssmus D. Samnel Vulkán Eppus M. Varadiensis sacros ordines contulit seuentibusq, ex superius inscriptus ad Majores

ксий Повчій посвящений в єпископа и мало по сему, як єп. мукачевский вѣн сам начав рукополагати кандидатѣвъ священничих. — По посвященію в священника слѣдовала примиція, котру Михайло Лучкай кѣнчив в В. Лучках тогоже року 1816. в мѣсяцю ноябрю. На певно не мож сказати мѣсяця и дня, бо лиш то находим записано в протоколѣ єпархіального правительства из дня 18. ноября до пароха В. -лучанского¹⁾, що новопосвященный Михаил Лучкай може там свою перву св. Літургію пѣд єго руководством кѣнчити. Вѣроятно, що сю примицію кѣнчив в день св. Михаила Архангела. Легоцкій то каже, що Михаил Лучкай кѣнчив свою примицію 24. ноября, як се выше приведено видѣлисьме. — По примиції довжен був М. Лучкай там зостати в В. -Лучках, чтобы упражняться в выслугованію св. тайн и в прочих одправах, як се выразно приказано в тѣм же самѣм розположенію о примиції. Кто був сей велико-лучанский парох, не кажеся туй, но мы уже знаем, що се був выше упомянутый Андрей Ромжа, уже старший священник²⁾, бо року 1818. дня 1. юнія выименуєся³⁾ на єго просьбу в єго сотрудника ново посвященный пресвитер Іоан Балогг, а в роцѣ 1826. уже умер⁴⁾. — Як довго був Михаил Лучкай сотрудником в В. Лучках, напевно не знати. Правда, що кандидацийна табелла на парохію ужгородску из р. 1827. то

Ordines pere um promotis. — Се зачалося од дня 22. апрѣля 1815. року. — „*Ab Anni 1817, 21. Decembris Sacros ordines conferre incoepit Illmus et Rssmus D. Alexius Pócsy Eppus Munkacsiensis Ss. Apostolorum Petri et Pauli de Tapolcza Abbas, a quo ordines susceperunt sequentes....*“

¹⁾ Archivum Dioecesis. Protocol. Anni 1816. Num. 1628. die 18. Novembr. „*Parocho Lutskensi. Admodum R. D. Paroche! etc.. Praesentium per vigorem D. Michaeleni Lutskay neo-ordinatum Presbiterum usque ultiores dispositiones ad Prtam D. Vestram eum in finem invio, ut sub ejusdem manuactione Primitias absolvere, et semet in Sacramentorum et Sacramentalium exercere possit.... Ungvarini 18. Novembr.*“

²⁾ Archivum Dioecesis. „*Tabella informatoria Districtus Munkacs cum Szent-Miklos uniti in I. Cottu Bereghiensis de statu Parochorum in et pro anno 1808... Nagy-Lucska. Andreas Romzsa. Aetatis 55. Sac. 27., uxoratus, improlis... Facit sua debita. Examinator Districtualis. Ecclesia lignea in bono statu tum interne quam externe, sed populi incapax; de neo erigenda ex solidis materialibus promotor deest... summa animarum: anno 1807.: 1384. Acrescentia: 90. Decrescentia: 29. Summa: 1445.* „Одє парох Ромжа мав тогды 65 рокѣвъ, послѣ сих урядовых дат, — Село: В.-Лучки мало вѣрникѣвъ року 1808.: 1445., но року 1810. упало число з нова на 1403., як се указує подѣбна информация из р. 1810. — А року 1799. числилося вѣрникѣвъ — я записано 1211.“

³⁾ Protocol. Dioecesis. Anni 1818. 2. Junii Num. 541. „*Exhibito rem praesentium Neordinatum et per me jurisdictionatum Presbiterum Ioannem Balogh, erga Lutskensis Parochi requisitum pro desiderato in Spiritualibus Laboribus huic ipsi Parocho impendendo adjutorio sub qualitate Capelani ad Nagy Lutskam designo, et...*“

⁴⁾ Schematismus Dioecesis. Munkacsiensis, Anni 1821. p. 28. „*Lucska-Nagy.. Pare-*

каже, що три мѣсяцѣ був сотрудином. Но се видиться менѣ не зовсѣм точным зато, бо нигде на мож найти рѣшеня, котрым бы вѣн був из В. Лучок закликаный до Ужгорода в канцеларію епископску. Правда и то, що другѣ писателѣ так держить, що Михаил Лучкай був урядником в канцеларіи епископскѣй уже од року 1817.¹⁾ власно як библіотекаръ и секретаръ епископа Повчія. К сему то треба замѣтити, що початком року 1817. библіотекаръ и архиваръ був професор богословія Михаил Черский, який пѣд час упорожненого епископского престола приняв и исповняв и сю службу од року 1814., но року 1817. одказався и консисторія хотѣ и приняла се и его увѣльнила з днем 26. марта 1817., но разом никого не выименовала, а выименованя нового библіотекаря и архиварія задержала Алексію Повчію²⁾. Алексій Повчій був именованый в епископа мукачевского р. 1816. д. 22. марта, и заведений в маетки 25. сентября 1816. и посему дораз переселився до Ужгорода залишивши каноничество в В. Варадѣ. Но не мѣг вѣн управляти епархією, бо не дѣстав потвердження од апостольского престола лиш в мѣсяцю октябрѣ року 1817. и лиш 6. ноября мѣг одержати посвященя в епископа и лиш по сему мѣг зачати управляти сам епархією. як се вѣн сам заявляє цѣс.-кор. губерніальному совѣту³⁾. Вѣроятно одже то, що мав и якогось секретаря, но се не був р. 1816. и початком р. 1817. Михаил Лучкай, позаяк тогды еще був сотрудином в В. Лучках. Се указує и матрика В.-лучанска, де Михаил Лучкай, як капелан записаный є од дня 3. декабря р. 1816. до 17

chus D. Andreas Romzsa..“ — Schematismus Anni 1825. pag. 30. „Lucska-Nagy Parochius D. Basilius Dohovics.“ — Сей сам Догович є разом кандидованый на Ужгород року 1827. и то зазначено о нѣм, що три роки є в В. Лучках, одже выходитъ, що Анд. Ромжа не був парохом р. 1824., но пенсіонованый.

¹⁾ Еяменій Сабов, Христоматія, Ор. cit. стор. 193-194. „Другій выдающійся дѣятель сего времени Михаил Лучкай, от 1817. года библіотекаръ и тайникъ епископа Повчія, позже приходскій священникъ въ Унгварѣ; и за нѣкоторое время, придворникъ священникъ у герцога Карла Лукк-скаго....“

²⁾ Protoc. Dioecesis. Anni 1817. 20. Martii. Num. 380. „Michael Csérszkij Theologiae Professor, qua tamen vacante sede episcopali Officii Dioecesis Archivarius, et Bibliothecarius, se ab impositis sibi pro ratione exigentiae Boni Publici Anno adhuc 1814. Officii Archivarii et Bibliothecarii Dioecesis Functionibus exerecendis deinceps pluribus ex rationibus relevari et absolvi... petit; erga cujusmodi petitum Determinatum est desiderio eius in omnibus deferri; consequenter tam Archivi, quam vero Bibliothecae resignationem in 26. Marti A. curr. defigi; novi vero ad praeattacta officia adaequate supportanda, pro lubitu eligendi idonei individui denominationem Illimo D. Episcopo Dioecesis relinqui. per Juratum Notarium. Andream Chira m. pr.“

³⁾ Archivum Dioecesis. Protocol. Anni 1817. 12. Decembr. Num. 1279. 1280. —

юнія 1817¹⁾). А сучасно обов'язанности бібліотекаря и архиваря выповняв згаданий Михаил Черский, професор богословія, а секретарь и присяж-
ный конзисторіальний нотарь був Андрей Хира аж до 18. сентября р.
1818., коли од'їхав до Вѣдня и на се достав пашпорт, на котрѣм підписа-
ний и Михаил Лучкай, як архиварь и бібліотекарь²⁾). А посему на-
ходиться записано в тѣмже протоколѣ епархіальнѣм дня 23. сентября
р. 1818.³⁾), що од сего поступив в уряд секретаря Михаил Лучкай.
Но се так розумѣся, що замѣщає Хиру якийсь час в урядованю,
як се и виразно пару раз там кажеться⁴⁾). Крім сего и то записано,
що до 13. децембрия 1817. в канцеларіи еппа Повчія був приспособ-
лений пресвитерь Антоній Шипош⁵⁾ за деякий час, и тогды лиш за-
то одпущений, щоби ишов и научився по руськи дома або в Маря-
Повчи, бо очевидно не знав достаточно. Сяк же так указуєся, що Ми-

¹⁾ Михаил Лучкай записаний в матриках парохіѣ В.-лучанскоѣ бѣльше раз.
Сяк: „Matrica Baptisatorum Anni 1815. Nov. 11. Lutskey Michael... December 3. Lucs-
kay Michael Coop.... 1817. Maj. 14. Lutskey Michael Cooperator.... Junius 23. Lutskey
Michael.“ In Matrica Sepultorum: „1816. Nov. 10. Michael Lucskai... Nov. 21. Mich.
Lucskay Coop.“ — In Matrica Copulatorum: — т. е. незаписаний ани один раз.

²⁾ Protocol. Dioecesis. Anni. 1818. die 18. Sept. Num. 808. „Litterare Passuales.
Alexius Pocsy etc. Universis et singulis praesentes nostras inspecturis salutem in Do-
mino sempiternam. Fidem facimus et attestamus Dilectum in Christo Filium R. Andre-
am Chira Dioecesis Munkacsiensis Presbyterum, Secretarium nostrum, et S. Sedis
Consistorialis Juratum Ordinarium Notarium certis in negotiis Viennam proficisci ne-
que ulla ad notitiam nostram Censuris irretitum teneri — Quem proinde.... omnium...
Benevolentiae.... commendamus.... Datum Unghvarini in Aedibus Residentiae Nostrae
Epallis die 18. Septembris 1818. Alexius Pócsy m. pr. Eppus Munkacsiensis. Ad gra-
tiosum mandatum Michael Lucskay m. pr. Suae Illtris Epplis Archivarius et Bibliotheca-
rius.“ Андрей Хира пѣздняйше выименованный в каноника ново-постановленоѣ
епархіѣ пряшевскоѣ, був же каноником од р. 1820. -д р. 1840. Гляд. Шиматизм
епарх. пряшевск року 1903. стор. 47. 18. и 11. — Ново-поставлена капитула епарх.
пряшевскоѣ заведена дня 6. августа 1820. в Пряшевѣ. Гляд. Інтимат губерніально-
го совѣта из дня 16. мая 1820. нум. 12, 495. — Шиматизм року 1903. стор. 13.

³⁾ Protocol. Dioecesis Anni 1818. 23. Sepr. Num. 816. „Abhinc in officio Secretarii
successit Michael Lutskey m. pr.“

⁴⁾ Protocol. Dioecesis. Anni 1818. 13. Nov. N. 945. „...usque ad Secretarii
Andreae Chira adventum Cassae hujus administratori ad manus Michaeli Lutskey tra-
dendi..“ Protocolum Dioecesis Anni 1819. 12. Febr. N. 148. „...signatum Unghvarini
per Michaellem Lutskey Suae Illtis Eppi Secretarium et et S. Sedis Consistorialis
surrogatum Notarium.“

⁵⁾ Protocol. Anni 1817. N. 1281. „V. A. Diacono Doroghiensi Antonio Bányay...
Praesentium exhibitorem Hon. Antonium Sipos Dioecesis meae Presbyterum exacta
in Cancellaria mea aliquae mora.... ad lares paternos eo ulteriori cum mandato reinvio,
ut cum adusque in Lingua Ruthenica... parum profecisse dignoscatur; in hac semet
sive paenes parentes, sive vero in Claustro M. Pócsensi exercere... noverit.. Praeterea
Eppalem benedictionem impertiendo maneco..“

хаил Лучкай лиш од року 1818. служив в епископско́й канцеларі́и, бо уже — як выше сказано — 18. сентября 1818. по́дписався, як архиварь и библиотекарь. Вѣроятно мало перед выименованем в капелана для старого Андрея Ромжы, новопресвитера Іоанна Балогга, який выименованный дня 1. юнія р. 1818.¹⁾, и дня 3. юнія 1818. уже записанный, як сотрудник в матрицѣ крещеных у В.-Лучках²⁾. И сам протокол епарх. спомагає нам в сѣм дѣлѣ, бо по 12. маю нум. 493. хибить, що може толковатися право на выименованя М. Лучкая³⁾, бо майже одна цѣла сторона незаписаное чистое мѣсто є вылишене и текуче число 493. не выписане, но по нум. 492. слѣдує потому нум.: 494. — То бо нияк не допустимо, чтобы формально не было выдано выименованя, коли так точно и правильно є все проче заведење в сих протоколах, еще и о самых наименьших писарях епископско́й канцеларі́и и клериках⁴⁾. А то тяжко и думати, чтобы еп. Повчій, хоть и од кѡнця року 1816. перебував в Ужгородѣ, кромѣ урядникѡв епископско́й канцеларі́и, котрѣ и при тѡм єму служили, держав еще и других, коли єму треба було выдержати епископских урядникѡв и платити, що було таким тягарем, що вѡн сам початком р. 1818. поносуєся в письмѣ до цѣс.-кор. губерніального совѣта и заявляє, що сѣ тягарѣ незносимѣ, не абы и другѣ перебирав⁵⁾, позаяк пожадали од него, абы заплатив до религійного фонда квоту 6,000 флор, ринск. — Однак може, що Михаила Лучкая од лѣта, або од осени закликав на службу еп. Повчій, бо в матрицѣ В.-лучанско́й од 21. декабря 1817. записанный один чернецъ бѡльше раз, як — сотрудник⁶⁾. Заступовав одже Михайло Лучкай од дня 18. сентября

¹⁾ Protocol. Dioecesis. Anni 1818. Num. 541. Гляд. мало выше.

²⁾ Matrica Baptisatorum, „die 3. Junii 1818. baptisavit: Ioannes Balogh Cooperator.....“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1818. Num. 492. — 494.

⁴⁾ Vid. Protocol. Dioecesis. Anni 1817. 23. Januar. Num. 74. де свидѣтельство подався Георгію Саламону, клерику писарю в епископск. канцеларіи, який там писав од 13. сентября 1816. до 27. января 1817. — Посему був писарем докѡнченный философ Іосиф Пеллесс аж до 22. сентября 1817. року, який потому посланный на богословіє до Тирнавы. Гляд. 18. сентября р. 1817. нум. 1179. и котрый сам записав: аж доки писав сей протокол по нумерѣ 1185. дня 22. сентября 1817.: „hucusque scripsit Josephus Pelles m. pr.“

⁵⁾ Protocol. Dioecesis. Anni 1818. 4. Februar. Num. 123. „.....16. Quod vacante Sede Archivum Dioecesanum nonnihil neglectum observando, praeter Secretarium Bibliothecarium, Protocolistam et Cancellistam insuper Archivarium quoque distinctum servandum, et tam hospitio et victu, quam vero salario providendum habeam...“

⁶⁾ „Matrica baptisatorum“, die 21. Decembr. 1817. Euthimius Demjanovits Relig. Cooperator... — Одже Михаил Лучкай од сего часу уже не був у В.-Лучках, єе зовсѣм певне, — мѡг таме за якийсь час фунговати, як приватный секретарь у єпископа Повчія.

р. 1818. Андрея Хиру, як консисторіального нотаря¹⁾. Се одповѣдає я тому, що сам М. Лучкай твердить. Року бо 1833. просить од консисторіѣ одно свідѣтельство, що вѣн як секретарь служив од 19. сентября року 1818. аж до 1. августа року 1827. И се свідѣтельство консисторія рѣшила єму выдати²⁾. — Се держало до початку слѣдуючого року 1819. Уже дня 6. марта р. 1819. заявляє еп. Повчій найвысшому губерніальному совѣту³⁾, що посада консисторіального нотаря упорожнена и велике число справ пожадає одного, спосѣбно-го, сталого урядника и зато вѣн выименовав на се мѣсто Михаила Лучкая за порядного нотаря и просить єму дозволити и приказати выплатити рѣчно платню 250. Р. фл. зачавши од 1. фев-раля сего року; що губерніальный совѣт и исповнив⁴⁾. Сим заняв Михайло Лучкай важну посаду при дворѣ и канцеларіи еппа Повчія, а котрым може — и се не є невѣроятным — мав уже переже якѣсь близшѣ односины и котрый его пѣзнавав на певно уже з свого прежного житя в В. Варадѣ, коли там кѣнчив филозофію, а Повчій був тамошным каноником и сучасно и тамошным руським парохом⁵⁾, як се мы уже переже спомянули, но на жаль на се жаднѣ деталѣ, або доказы в архивѣ епархіальном, ани инде не нашлися.

¹⁾ Protocol. Dioecesis. Anni 1818. 13. Nov. Num. 945. „...usque ad Secretarii Andreae Chira adventum Cassae hujus Administratori ad manus Michaeli Lutskey tradendi...“

²⁾ Vid. Protocolum Dioecesis. Anni 1833. die 26. Novembr. Num. 1466,

³⁾ Vid. Protocol. Dioecesis. Anni 1819. die 6. Martii Num. 309. „Excelso Consilio, Serenissime! Cum Consistorii hujus Munkacsinensis Notarii officium de praesenti vacaret, negotiorumque et causarum coram eodem Consistorio decurrere solitarum frequentia exigeret, ut praenominato officio ad continuandam manipulationem, aptum quoddam Individuum admoveatur, hinc collatis cum Consistorii mei Assessoribus Consiliis Michaellem Lutskey Archivi Dioecesis adusque conservatorem in Consistorii hujus ordinarium Notarium nominavi, ac erga clementer defixum etiam 250 Rflrum annum Salarium more consueto introduci curavi.... exoro... pro eodem Notario B. Grat. assignationem Angarialem pro rata temporis inde a 1. Februarii a. c. ...extradare demandare dignaretur...“

⁴⁾ Intimat. ddato 11. Maji. anni 1819. Num. 12,784. — Vid. in Archiv. Dioecesis. Fundationalia, 766.

⁵⁾ Гляд. Михайло Гординський, приєдана студія: Основанє гр. кат. церкви в князінстві Люкка, Записки Товар. ім. Шевченка, Львів, 1918. Том. СХХV. стор. 67. Заміт. 1. „Олексій Повчій... уродив ся 1754 р. в селі Кокодї, бігарського комітату, на Угорщині... В 1800 р. іменовано його крилошанином великоварадської кашути; заразом був він там і руським парохом...“ А замѣтити треба, що се автор подає послѣ Лучкай, як сам заявляє мало нижше: Так характеризувє Олексія Повчія Михайло Лучкай у своїй латинській рукописи (Церковная Газета, Будин, 26. декабрия (7. января) 1857, г. ч. 50. стор. 397, статья: Біографія достопамятныхъ лицъ)....“

Як присяжений нотарь консисторіѣ М. Лучкай мав вплив на всѣ епархіальнѣ справи, якѣ еп. Повчій, перебравши сей звичай из часу, коли епископский мукачевский престол був опорожненный, рѣшав консисторіально т. є. з канониками и припадково з другими засѣдателями консисторіѣ. И як секретарь же епископа мав всегда нагоду обговорити епархіальнѣ справи з самым епископом, що не мало впливало на управлѣня цѣлоѣ епархіѣ. Кромѣ сего — так указуєся — М. Лучкай як секретарь проводжав епископа Повчія на єго урядовых подорожах. Такѣ подорожи мав, як пише Юрій Жаткович¹⁾, до монастыря краснобродского, де посвятив Г. Тарковича в першого епископа пряшевского, до Острихома на инсталацию митрополита — примаса Рудная, а дале на краєвый народный собор в Братиславѣ (Прессбург).

Не хибило М. Лучкая на важных и —много раз— на правдиво черезвычайных справах, не лиш в порядчнѣм, кождоденнѣм житю епархіѣ но и — правдиво незвычайных и некождоденных, якѣ були: поставленя новоѣ греко-как. руськоѣ епархіи пряшевскоѣ; потѣм роздѣленя епархіѣ мукачевскоѣ и пряшевскоѣ; собор епархіальный, як приготовательный на краєвый народный собор Мадярщины; роздѣленя фондѣв межи мукачевскою и пряшевскою епархією и проч....

Роздѣленя превеликоѣ мукачевскоѣ епархіѣ стало занимати перворядне мѣсто межи актуальными справами, державных кругѣв уже од року 1809. по смерти бл. п. еп. Бачинского. Возникли рѣзнѣ проекти: конечно так вырѣшено, що поставлена нова пряшевска епархія р. 1815. дня 3. ноябрю выданным королѣвским приказом²⁾, пѣд нум. 13, 997., и в слѣд сего був выименованный в першого пряшевского епископа Григорій Таркович, каноник епархіѣ мукачевскоѣ дня 19. марта 1816.³⁾ Капитула же пряшевска заоснована року тогоже 1816.⁴⁾ дипломою цѣсаря и короля Франциска I., а потверджена же дня 22. сентября р. 1818. через святѣйшого отца Пія VII. папы

¹⁾ Юрій Жаткович: Алкксій Повчій, Епископ Мукачевскій, выпечатано: Подкарпатскій Календарь, Унгварь 1899. стор. 61. „Прескасное зрѣлище было въ его жизни, когда Алексій Повчій, 68 рочный старикъ г. 1821. въ монастырь Краснобродскомъ въ епископы Пряшевскіе посвятилъ, 67 лѣтъ старого Тарковича. Не смотря на свой высокій возрастъ Алексій Повчій г. 1821. появился въ Остригомѣ, на инсталлациі примаса Рудная, г. же 1822. въ Прессбургѣ на провинціалном синодѣ. А знати треба тутъ, что передъ 60. — 70. годами желѣзницы не ходили так, як днесъ, но путешествованіе тогда съ наибольшими было соключено трудами и тяжестями.“

²⁾ Schematismus Dioecesis Eperjesiensis Anni 1903. pag. 6.

³⁾ Ibid. pag. 7.

⁴⁾ Ibid. pag. 18 Dato 6. Februarii 1816.

римського, состояча из пять членѣвъ, и коли справа так єъ, як и до-
тацій епископа цѣлком була вирішена, заведена була дня 6. августа
р. 1820.¹⁾ И се дѣйстно день, коли нова епархія прашевска дѣйстно
повстала, як се шиматизм одповѣдно замѣчає²⁾. Саме роздѣлення
епархій уже роками переже обговорено и становлено було, однак
лиш по сему дѣйстно переведено. На основѣ интимату цѣс.-кор.
губерніального совѣта, выданого 24. октября р. 1820. пѣд ч. 24. 409.³⁾
переданѣ 194. парохіѣ до прашевскоѣ епархіѣ, а зостало же в му-
качевскоѣ епархіѣ 466. парохій, и еще 72., якѣ мали передатися
пѣзднѣйше греко-католическоѣ епархіѣ В.-варадскоѣ⁴⁾.

В сих справах ходив еп. Повчій и персонально до Вѣдня р. 1819.
и 1820. и проводжав єго секретарѣ М. Лучкай⁵⁾. Року 1821. надѣй-
шла одна дуже чрезвычайна справа. Се було подержаня епархіаль-
ного собора, як приготовки до краевого народного собора. Од року
бо 1819. уже занималися в Мадярщинѣ думкою созвати краєвый на-
родный собор, щобы там становити тѣ средства, якими мож бы пе-
реставити и поправити тот великий упадок моральности так межи
клиром, як и межи мѣрянами, завести лѣпше воспитаня клира, упо-
рядковати чины монашескѣ и урядованя церковных трибуналѣвъ (су-
дѣвъ). Тогдашний острихомский архіепископ и примас Мадярщины
Александр Руднай⁶⁾ зачинав сю акцію и єго голос не явился без-

¹⁾ Schemat. D. Eperj. Anni 1903. pag. 18. — 13.

²⁾ Ibid. pag. 13. „Hac resolutione igitur regia stabilita atque Capitulo Eperjesi-
ensi et quinque Canonicis, utpote: praeposito majore cum 1000, lectore cum 900.....
et hac resolutione regia (ddato 16. Mai 1920. Num. 12,445.) per gratiosum emanatum
intimatum publicata, neo-constitutum atque nominatum Capitulum Eperjesiense die 6.
Augusti 1820. sollemniter introductum, ecclesiaeque hac antea vicaria per bullam pon-
tificiarum et colationum regiarum in hac jam novissime cathedrali ecclesia institutam
publicationem sua modalitate incardinatum atque instalatum est. Et haec est effectiva
erectio novae dioecesis Eperjesiensis.“

³⁾ Schematismus D. Eperjes. Anni 1903. pag. 14.

⁴⁾ Protocol. Dioecesis. Anni 1820. die 24. Nov. 1820. Num. 745. „Serenissime...!
.....huic exmissis 194 parochiis Dioecesim Eperjes. constituentibus, In obsequium B.
Gratosi ddto 6. Octobris 1812. Num. 24,254. emanati Intimati Tabellarem deductio-
nem solummodo de 538 Parochiis, et quidem 466 paenes dioecesim Munkacsiensem
remansuris, 72 vero M. Varadiensi Episcopatui aliquando resignandis isthic sub sub-
sterno....“ Еп. Повчій туй заявляє губернiальному совѣту, що роздѣлення уже пере-
ведено.

⁵⁾ Protocol. Dioecesis. Anni 1820. 5. Februarii Num. 51. — 28. Januarii 1820.
Num. 24. Де вмѣсто Лучкая подписаный є: „Josephus Hodermarszky Professore
Theologiae et surog. consistorialem Notarium.“

⁶⁾ Vid. dr. Rapaics Raymond, Egyetemes egyháztörténelem, Eger, 1889. III.
kötet, 626. b. „1822. Szeptember 8-ra Rudnay Sándor, Magyarország hercegprímása

плодным и голосом в пустынь вопіющого, бо року 1821. вирішено: піддержати народний собор в лѣтъ 1822. р.¹⁾ и се так, щобы перед тим були всюды піддержанѣ епархіальнѣ соборы, де бы обговоренѣ всѣ точки будучого народного собора, як се король Франциск І. приказом из дня 23. марта р. 1821. позволяє и повелѣває так піддержати народний собор в Братиславѣ²⁾. Разом и назначуться вѣсьм точок, якѣ мають переже в кождѣй епаріи на своих епархіальных соборах обговорити и вирішення потому предложитися на народный собор. Се вѣзваня и приказ дѣстав и еп. Повчій и в наслѣдок сего: созвав епарх. собор епархіѣ мукачовскоѣ на день 1—8 мѣсяця октябрия р. 1821., так щобы переже всѣ намѣстническѣ округи в своих соборах всѣ точки поважно обговорили, и всѣ постановы в протокол записано предложили³⁾ и выбрали из каждого намѣстнического округа одного делегата, таже и из каждого монастыря одного члена, кромѣ игумена. На епархіальный собор делегаты мають 29. сентября: появиться в Ужгородѣ перед епископом Повчієм, а другой день т. е. 30. сентября торжественно одкрывся сей собор, а посему піддержуться порады дня 1. и слѣдуючого мѣсяця октябрия. — Еп. Повчій выдал сей свѣй приказ дня 8-го августа р. 1821.⁴⁾ и приключив и вѣсьм точок будучих нарад, но саме піддержаня епархіального собора, уже переже вирішено дня 27. юлія, но з тою розлукою, що тогды в консисторіи еще день собора не був становлений⁵⁾. Разом становлено, щобы члены собора помѣстилися в духовнѣй семинаріи и там дѣстали и квартиру и харчованя; сучасно выбранѣ и становленѣ и провѣдники епархіального собора⁶⁾, межи ними занимає мѣсто и

(1819—1831.) nemzeti zsinatot hívott össze Pozsonyba, mely a világiak és egyháziak közt terjedő erkölcsi sülyedés megszüntetésére, a papjelöltek alapsabb kiképzésére, a szerzetes rendek belviszonyainak rendezésére és az egyházi törvényszékeknek szabályozására stb. vonatkozólag üdvös végzéseket hozott, de a melyek királyi jóváhagyást nem nyervén, kihirdetve soha sem lettek.“ Vid. Jegyzet: 3. „Nachrichten und Betrachtungen über die Nationalsynode vom Jahre 1822. Sulzbach, 1824. Collect. Lacensis. V. 933. — 940.....“

¹⁾ Ddto 24. Maji 1821. Alexander a Rudna, — Vid.: Archivum Dioecesis. Consistorialia 1254.

²⁾ Ibid. Intimat. ddto 23. Mart. 1821. Num. 3742.

³⁾ Archivum Dioecesis. Ecclesiastica in gre, 318. — Протоколы сѣ составляютъ одинъ великий звязок.

⁴⁾ Vid. Ibid.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1821. die 26. Julii Num. 828. де кажеся, що день собора епарх. становиться пѣднѣйше, а разом воззываются засѣдатель консисторіѣ, абы завдали своѣ замѣтки на приписанѣ точки собора до 1-го августа до епископа — Сѣ точки уже переже були поданѣ до вѣдомости.

⁶⁾ Ibid. Promotores synodi: Michael Tabákovich, Canonicus, Rector Seminarii.

Михаил Лучкай, який був поставлений в нотаря сего собора.

Сей епархіальний собор дійсно и подержаний од дня 30. сентября з таким дневним порядком, як то конзисторія дня 25. сентября видала¹⁾. Дня 31. перед полуднем собор епарх. торжественно отворений еп. Повчієм торжестреною Літургією єпископскою, в якій участвовали всѣ каноники, достойники, професоры, засѣдатель конзисторіѣ и всѣ окружнѣ посланцѣ. — Первое засѣдання подержано 1. октября, друге дня 2., а третое дня 3. октября, коли торжественно з многолѣтвієм по звичаю собор епархіальний и закрыто. Засѣдання держалися в великій салѣ єпископскої, в них поважно обговоренѣ всѣ точки собора приписанѣ и важнѣ постановы становленѣ, сяк з оглядом поста²⁾, одежѣ священникѣв, проповѣди, школьноѣ молодежи, пѣвцо-учителѣв, святкованя празникѣв³⁾, монашеского жита и проч., як се мож читати в протоколѣ сего епархіального собора, який списав Михаил Лучкай⁴⁾. Из сих не одна точка дійсно и перейшла в жита в нашій мукачевскої епархії.

Постановы епарх. собора потому були пересланѣ до примаса в Острихом, коли р. 1822. опубликовав призыв на народный собор, що має подержатися в Братиславѣ дня 8. сентября и слѣдующими и разом запросив чим скорше прислати єму протокол подержаного

Stephanus Andruchovics, Canonicus; Adjuncti: Clar. Josephus Hodermárszky, Professor Theolog. et Michael Csérszky Theol. Professor; Notarii synodales: Antonius Bánnyay, Parochus privil. Hajd, Oppidi Dorog, Michael Lutskey Eppli Cancellarius, et Secretarius.“

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1821. die 25. Septembris, Num. 1000.

²⁾ Сяк: пѣст рождественный начинатися має од дня 7-го децембра, т. є. од праздника св. еп. Николая; — великий пѣст од дня первоѣ чотыридесятницѣ, т. є. по сыропустѣм тыждни; — пѣст св. Петра и Павла од Рождества св. Іоанна Предтечѣ; — а на кѣнець Богородичен пѣст од праздника Преображенія. — Проповѣдь треба держати по прочитанѣм евангелію дораз. — Монахам кромѣ постѣв в непостнѣ дни позволяєся мясоядѣня, — а новиціат довжен держати три роки. — Школы треба будовати, а дяки пѣвцо—учителѣ мають освободитися од панщини. — При крестинах лиш одного кума и одну куму мож звати. — Священникам в реверенцѣ и я коларем треба ходити. — Если календарь юліанский и григоріанский не мож еще з'єдинити, то треба переставити деякѣ свята, а другѣ перекласти на недѣлю. — И так дале.

³⁾ Щобы хоронити свята и лѣпше подержати, занималися пытанем, як з'єдинити два календарѣ, юліанский и григоріанский. Сѣ акты уже перед дн. 18. юлія перебрав еп. пряшевский Григорій Таркович з тым, що всѣ намерне до Ужгорода, но не сяк стлося. И позаяк и до року 1822. дня 28. юнія не вернув, еп. Повчій из конзисторіѣ возвыває Тарковича из дня 28 юнія пѣд нумер. 595.: „...Eandem Illustritatem Vestram humillime, una fraterne identidem exoro, quatenus eadem acta ex Cistis extrahi curare, et mihi ocius transponere dignaretur..“

⁴⁾ Archivum Dioecesis. Consistorialia 1254.

епархіального собора. Се и вирішено 14. юнія р. 1822. ¹⁾и дійсно заслані всі акти до митрополита — примаса д. 26. юнія т. р.²⁾

Но уже пред тим за ту велику працю, яку мав Михаил Лучкай в сьм епархіальнѣм соборѣ, єпископ Повчій виименовав єго початком р. 1822. в засѣдателя консисторіѣ мукачевскоѣ дня 5-го января.³⁾ Михаил Лучкай як засѣдатель тогоже дня зложив и звичайну присягу. Як засѣдатель консисторіѣ М. Лучкай посему высланий був пару раз на слѣдства тяжких справ; сѣк дня 17. апрѣля до Доробратова в справѣ апелациѣ низложеного пѣвця Мафтія Чепака⁴⁾, дня тогоже и до Комаровець в поносѣ вѣрникѣв парохіан против свого пароха,⁵⁾ кромѣ сего иншѣ мѣсцевѣ справы выданѣ єму на рефераду.⁶⁾ Особенного замѣчання заслужить рѣшенія консисторіѣ из дня 29. ноябрю р. 1822., де повѣрено М. Лучкаю составити шему тых такс, якѣ маються платити намѣстникам, або другим, если в даякѣй справѣ высылаються через епархіальне правительство выслѣдити справу⁷⁾. Составити же треба було сю шему на основѣ королѣвскоѣ резолюціѣ р. 1770. выданоѣ и послѣ тоѣ практики, яка завелася в епархіи дѣюрскѣй (Jaurinum — Győr).

Року 1823. наступила справа роздѣлення фондѣв и всѣх фундацій межи епархією мукачевскою и новопоставленою пряшевскою. Інтимат кор. губерніального совѣта из дня 14. января р. 1822. нум. 57.⁸⁾ станорив близше и подрѣбно на кождый поодинокий случай

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1822. die 14. Junii. Num. 543.

²⁾ Ibid. Num. 582. — Vid. Num. 609.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1822. die 5. Januarii. „Num. 45. Cum Illustrissimus Dominus Episcopus, et Praeses tam Michaellem Lutsckay, quam et Nicolaum Zékány pro Assessoribus S. hujus Sedis Consistorialis denominare, et qua tales adjurare etiam curare dignabatur; hinc deliberatum est: Idipsum Protocollo huic inseri, Ex Consistorio ut supra celebrato 5. Januarii 1822.“

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1822. ddto 17. Aprilis Num. 366.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1822. ddto 17. Aprilis Num. 369. Vid. et Num. 465.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1822. ddto 24. Aprilis Num. 381. „ut ad faciem loci exeundo negotium cum D. Praefecto.. Camerali, qui „horti sui a vidua Balugyan-szkyana comparati sepimentum loco antiquo moto ad viam plane publicam elevaverit.“ Cf. Num. 455. — Die 3. Maji 1822. Num. 448. „Praesentatae sunt rationes seu potius Deductio interusurii a duabus Capitalibus junctim 1534. flrnos et 53 xros efficientibus, ab administratione Sacra Argentea supellectili promanantibus... inde ab anno 1811. obvenientis, per Michaellem Lutsckay...“ Die 29. Maji 1822. Num. 502., de celebratione S. Liturgiae per deficientem Basilium Soltész.

⁷⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1822. ddto 29. Nov. Num. 915.

⁸⁾ Intimatum. Exactoratus Locumtenentialis. Hung. ddto 14. Januarii 1823. Num. 57. — Schematismus Dioecesis. Eperjes. op. cit. pag. 16.

участь и мѣру роздѣлення, що переже лиш загально так було становлено, що маються одповѣдно епархіам и числу вѣрникѣвъ роздѣлити и для сего оба епископы мають о сѣм порозумѣтися,¹⁾ а если бы возникло якоесь несогласіє, тогды треба буде дати губерніальному совѣту для вирішення. Вышеспомянутый інтимат губерніального совѣта предложеный в конзисторіи мукачевскѣй 21. февраля и зараз становлено,²⁾ що припадаючу часть фондѣвъ треба становити руководителям каноникам, щобы чим скорше выдати их пряшевскѣй епархіи. Но епископ пряшевский пожадав выдати участь своѣ епархіѣ в тѣй мѣрѣ, як се в тѣм самѣм інтиматѣ становлено.³⁾ Сѣсь перепис пересланный також до каноникѣвъ руководителей фондѣвъ, котрѣ сучасно возванѣ, абы свои проєкты передложили. Но дѣло не ишло так легко, повстали тяготы, якѣ малися предложити губерніальному совѣту для вирішення⁴⁾. Лиш 3. октября прийшло се вирішення в приказѣ тогоже губерніального совѣта, де становлено, абы 1. ноября р. 1823. передалися, власне перебралися фонды⁵⁾. Того же року 5. ноября заявлено конзисторіи епископскѣй, що епископ пряшевский выслав для перебрания фондѣвъ каноника Василия Годобая, який для сего 6. ноября и явиться в Ужгородѣ⁶⁾. Но лиш 13. ноября явилися посланцѣ епископа пряшевского каноник о. Василий Годобай и адвокат Петро Подгаецкий, якѣ предложили⁷⁾ свою повновласть,

¹⁾ Intimat. 24. October. 1820. Num. 27, 409. — Vid. in Schematismo D. Eperjes. op. cit. pag. 14. „...emanato Intimato dispositum est, ut habita cum episcopo Munkacsien-si mutua cointelligentia, fundi ac foundationes, item subsidium e 30,000 florum consis-tens, clerus junior, numerus deficientium, fundus viduarum, nec non cassa piarum fun-dationum in sensu emanatorum, ordinum altissimorum, inter ambas dioeceses proporti-onate dividatur....“

²⁾ Protocol. Dioecesis. 1823. ddto 21. Februar. Num. 215.

³⁾ Ddto 10. Februar, 1823. Num. 14. — Vid. Protocol. Dioecesis. Anni 1823. die 12. Marti. Num. 328.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1823. die 21. Maji. Num. 558.

⁵⁾ Ibid. Num. 907. die 3. Octobr. „Lectum est B. Gr. ddto 2. Septembr. a. c. Num. 21, 589. emanatum intimatum vigore cujus l-o terminus resignationis Capitalium Dioecesis Eperjes concernentium sub 21. Maji a. c. Num. 558. pro 1. Novembr. prae-fixus ultro confirmatur....“

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1823. die 5. Novembr. Num. 972.

⁷⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1823. die 13. Novembr. Num. 1,000.: „Exhibitae sunt Gregorii Tarkovits Episcopi Eperjes. die 3. Novembr. emanatae Credentiales Litterae, quarum vigore Rssmus Basilius Hodobay Canonicus et Petrus Podhajeczky fiscalis authorizantur ad levanda Capitalia ex fundis hujatibus. Dioecesi Eperjes. com-petentia. Praesentatae et lectae sunt dein litterae resignationales tam per utriusque dio-ecesis deputatos subscriptae, ac sollemnisatae, sub 8. Novembris a. c. emanatae, erga quae omnia: Deliberatum est: Instrumentum isthoc alterum ad Archivum reponi, alte-

выставлену еп. Григоргієм Тарковичем, на що консисторія вирішила выдати часть епархіи пряшевської, а документи одложити в архив, власне предложити найвысшому губерніальному совѣту. — Однако деякъ тяготы еще и пѣзднѣйше возникли, р. 1824.—1825. и требовали полагожденя¹⁾. Михаил Лучкай бѣльше работы и труда мав сучасно тогоже року з упорядкованем парохій. Ся справа велася уже од давна од часѣв прощ. еп. Андрея Бачинского и часом пожадала великоѣ працѣ. Сяк сталося и р. 1823. Губерніальный совѣт пожадав выказѣв тых 45. парохій, якѣ упороженнѣ стояли т. е. не могли мати власного духовника из недостатку дотаціѣ и доходкѣв. Сей повный список представленый з замѣтками 21. мая губерніальному совѣту²⁾. Року 1824. наступило выдѣленя парохій до епархіѣ В.-варадскоѣ задѣленных, як се уже мало выше упомянуто. Сѣ парохіѣ числом 72, уже року 1820. так держалися, як котрѣ мають передатися в той час епархіи грек.-кат. В.-варадскоѣ. Ся пора же настала р. 1824., коли прийшли буллы од апостольского престола, як се заявляє из дня 18. юлія 1824. Йосиф Вурум, латинский епископ В.-варадский нашому епархіальному правительству з тым, чтобы дати выголосити сѣ буллы папскѣ о отдѣленю сих 72. парохій од епархіѣ мукачевскоѣ и придѣленю до епархіѣ В.-варадскоѣ в якийсь на се переже назначеный день. Еп. Повчій позад свою неприсутнѣсть в Ужгородѣ лиш кѣнцем юлія занимаєся в консисторіи сею справою и в одвѣт то дає одписати епископу Вурум, як на сю сраву высланому комиссарю, що сам хоче поѣхати до В. Варада, абы там се з ним дня 19. и 20. сентября торжественно перевести и если Бог допуститъ, уже переже вечером там буде³⁾, и додає, що сучасно дав увѣдомити намѣстникѣв всѣх тых округѣв, абы на сей акт точно

rum altius submitti, cum submissione tantisper vel ideo expectandum, quod D. Tarkovits sibi ratihabitionem reservaverit. Ex Consistorio ut supra celebrato."

1) Protocolum Dioecesis. Anni 1824. die 11. Augusti. Num. 677. ubi aliae praetensiones proponuntur. Item Num. 42. 311. 406. etc. Protocol. Dioecesis. Anni 1825. 12. Maji. Num. 630. 31. August. Num. 915.

2) Protocolum Dioecesis. Anni 1823. die Maji Num 559., де предложєнѣ замѣтки еп. Повчія на упорядкованя парохій в сѣм комитатах епархіѣ мукачевскоѣ, (бо епархія пряшевска уже роздѣлена була). — Нум, 560. туй изчисляються тѣ згаданѣ 45 парохіѣ, що мали зовсѣм недостаточнѣ доходи.

3) Protocolum Dioecesis. Ann. 1824. die 28. Julii Num. 645. „Illustrissimo ac Rssmo D. Josepho Vurum lat. rit. Eppe M.-Varad. C. S. C. R. A. M. Consiliario. Illustrissime! Bullae Pontificiae relate ad 72 Parochias a veteri dioecesi Munkacs avellendas, et gr. cath. Dioecesi M.-Varadinensi incorporandas emanatae Executionem Illustritati Vestrae commissam haberi etiam ideo gavisus sum, quod ex aestimatissimis sub 6. Julii a. c. ad me dimissis per me vero ob longiorem domo absentiam nonnisi sub hodi-

появилися. Сей термин прийняв еп. Вурум¹⁾, и одтак дисмембрація сих 72. епархій из мукачевскої до В.-варадської епархії дійсно и переведена дня 19. сентября, як се указує урядова грамота²⁾ еп. Вурума, яку о сѣм того самого дня выставив послѣ того, як еп. Повчій лично одказався од сих 72. парохій и передав их разом з одповѣдною грамотою. В сѣй грамотѣ на сам перед тѣ 72. парохій в комитатѣ сукмарскѣм лежатъ за рѣкою Самош оддѣляться од епархії мукачевскої, а потѣм придѣляться В.-варадскѣй греко-кат., як се королѣвским інтиматом уже роками переже було становлено. По сему же изчисляє фонды и фундації и все, що лиш може роздѣлитися и предлагає и мѣру сего роздѣлення по тому способу, як се уже переже вироблено од цѣс. кор. губерніального совѣта³⁾. Додати то еще треба, що се потому лиш року 1825. подтверждено од най-высшого кор. губерніального совѣта інтиматом из дня 13. сентября пѣд числом 27.489., як се предложено епархіальнѣй консисторіи мукачевскѣй 2. ноябрю 1825.⁴⁾ Тогоже р. 1824. зачалася и нова робота выдаваня церковных книг, особливо Молитвослова, як се в засѣданю консисторіи 18. февраля предлагаєся з тым, що уже переже було зачато⁵⁾.

Року слѣдующого 1825. кромѣ того, доки роздѣлення епархій и придѣлення 72 парохій епархії В.-варадскѣй не потвѣрджено кор. мадярск. губерніальным совѣтом — що мало выше сказано — доти и державнѣ субвенції из религійного фонда разом засылалися до

erno perceptis litteris, non vanam potuerim fovere spem, occasionem et gaudium habiturum Illustritatem V. in domo mea una sum clero demisse venerandi. — Interim cum ex litteris sub 18. ejusdem mensis ad me datis mihique simul cum prioribus admanuatis intellexerim Illrm D. Eppum recipientem ob sinistram valetudinem iter praesuscepere non posse, Nutum Illustritatis V. adimpleturus ad iter M.-Varadinum suscipiendum memet resolvo, et actui huic dies 19. et 20. Septembris s. n. impendendas humillime censeo. Quem terminum quemadmodum incorporandorum Districtuum V. A. Diaconis sub hodierno significo, ita Illrti V. demisse insinuare sustineo, quod nisi improvisus eventus obstiterit, pridie 19. Septembr. ibidem adfuturus, obsequia mea Illstrti V. humillime deferre, et gratiose oblato quarterio, cum canonico et secretario uti intentioner. Qui gratiosis favoribus deditus cum peculiari venerationis cultu maneo Unghvarini.“

¹⁾ Protocolum Dioecesan. Anni 1824. die 8. Septembr. Num. 711.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1824. die 29. Septembr. Num. 740.

³⁾ Уже р. 1820. сяк заявляє еп. Повчій, як выше приведено, де говорено о поставленю нової, пряшевскої епархії. — Сему одповѣдно треба розумѣти, що епархіальний шиматизм каже, якбы сѣ 72. парохії перепущенѣ уже р. 1821. епархії В.-варадскѣй. — Гляд.: Шиматизм Епарх. Мукачовскої р. 1861. стор. 16.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1825. die 2. Novembr. Num. 1055.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1824. die 18. Februar. Num. 234.

епархіѣ мукачевскоѣ, позад що рату В.-варадскоѣ одсѣ треба було выплачувати. Се перестало лиш тогды, коли одобрено и, як высше сказано и роздѣлення всѣх фондѣв межи сими епархіями¹⁾. Сего року епископ В.-варадский предложив правительству епархіѣ мукачевскоѣ, абы на основѣ інтимата губерніального совѣта из дня 6. августа 1816. нум. 22,739. округ нѣрский замѣнили з другими 10 селами, якѣ вѣн вычисляє, яких вѣрники не русины но волохи²⁾. Ся справа выдана потому протоіерею и М. Лучкаю, нотарію консисторіѣ.

Из недостатку дотаціѣ и доходкѣв кѣнцем року 1825. изнова також вычисляються великим числом парохіѣ, хотѣ уже туй замѣтити треба, що сѣ парохіѣ найденѣ уже и становленѣ недостаточными по цѣлковитѣм роздѣленю з двома другими епархіями³⁾.

Року 1826. кромѣ обясненѣ з оглядом роздѣлення з епархією пряшевскою⁴⁾ и В.-варадскою⁵⁾ выникли даякѣ важнѣ sprawy другоѣ натуры. Сяк зачалися переговоры о предложеню В.-варадского епископа из минувшого року, абы замѣняти округ Нѣрь ему припавший, який був руський, за парохіѣ другѣ з волоскими вѣрниками. Уже 1. февраля перепише еп. Повчій, що пересылає свои замѣтки, якѣ консисторіи суть предложенѣ⁶⁾, через протоіерея и М. Лучкая, консисторіального нотаря. Продолжаются переговоры 9. юнія 1826⁷⁾ и лагода заявляєся цѣс.-кор. губерніальному совѣту для подтвержденя 29. сентября⁸⁾.

Друга важна справа було опублікованя святого юбилея в мукачевскоѣ епархіи и его празднованя тым способом, як се выро-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1825. die 2. Novembr. Num. 1055. Intimatum Locumtalis Consilii dtdo 13. Septembr. 1825. Num.: 27, 489.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1825. die 30. Novembr. Num. 1115.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1825. die 30. Decembr. Num.: 1200. — Було же таких 45 парохіѣ, як се вычисляє: — Vid. Protocolum Dioecesis. Anni 1826. die 9. Junii. Num. 481. et 6. Junii Num. 481., in fine post Indicem!!!

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. die 11. Januar. Num. 47. — 2. August. Num. 597. libros in pluribus exemplaribus exstantes in Bibliotheca petit pro sua Dioecesi Eperjesiensi extradari Eppus Tarkovics.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. 16. Januarii. Num. 55. — 8. Mar. — Num. 209. де, абы приготувати роздѣлення фондѣв, высылалася из В.-варадскоѣ епархіѣ Василій Кевварій. — 21. April. 1826. Num. 306. — 15. Maji 1826. Num. 420. — 23. Jun. 1826. Num. 487. де выслідок переговорѣв предложиться цѣс.-корол. губерніальному совѣту.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. 1. Febr. Num. 106.

⁷⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. 9. Jun. Num. 479.

⁸⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. 29. Septembr. Num. 688.

били Іоанн Чургович и Михаил Лучкай¹⁾). Подѣбно важна справа була и визитація чина монашеского и мукачевского монастыря, яка р. 1826. на приказ еп. Повчія переведена из дня 15. сентября²⁾). Нова и важна справа повстала в мѣсяцю октябрѣ, коли губерніальный совѣтъ повернувся к еп. Повчію з тым вопросом, якбы мож завести новый т. є. григоріанский календарь, що потому консисторія выдала Михаилу Лучкаю на предложеня³⁾). Но при сих бѣльших справах выданѣ були и не мало меншѣ справы⁴⁾). Рѣк 1827. конецъ положив дѣятельности М. Лучкая, як нотаря консисторіального, секретаря и засѣдателя консисторіального и зачинаєся нова доба, як пароха города Ужгород.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. 15. Maj. Num. 419.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. 15. Septembr. 679.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. 25. Octobr. Num. 737.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. die 3. Mart. Num. 188. о наслѣдствѣ Петра Яцковича, — 15. Mart. Num. 233. о загородѣ Фекетейскѣй, — 10. Maj. Num. 411. — 3. Novembr. Num. 751. о наслѣдствѣ Іоанна Орбан.

III.

Зєдинєня калєндаря. — Вєличєзна праця. — Іоанн Ляхович три роки хворий. — Шкандалозный каплан. — Кандидація на Ужгород. — Характеризація М. Лучкая. — Администратор Ужгорода. — Достає презенту. — Новый парох. — Упорядкованя церкви. — Инсталлація 6. мая и благословєня сѣянъ. — Намѣстник округа ужгородского. — Просьба о конгрукъ парохѡв ерарских. — Поправка фары. — Посада цензора руського. — Дяк Галас. — Благословєня великоднє. — Инвентар парохіѡ, — Роки 1827. — 1829.

Самым початком року 1827. важна справа зєдинєня калєндаря стала з нова занимати єпархію и нашу и всѣ другѣ грек.-католическѣ. Се уже повторительно встрѣчаєся од року 1821., коли єпархіальный собор занимав ся сею справою и межи тым походила и єпископску канцеларію в Пряшевѣ и року минулого выдана була на предложєня Мѣхаилу Лучкаю¹⁾, а тєкучого року сяк од него выроблєнный єлаборат сам єп. Повчій посылає цѣс.-кор. губерніальному совѣту з тою замѣткою²⁾, що ся студія вѣрно представляє справу так, що до сєго нич не має додати, лиш то просить, абы намѣр поправлєня калєндаря мѡг статися успѣшным, чтобы се однако перевєлося в цѣлѡй краинѣ межи всѣми грек.-католиками³⁾. — Губерні-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1826. die 25. Octobr. Num. 737.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 1. Januar. Num. 17.

³⁾ Ibid. „Serenissime! Sua Matte Sma correctius Calendarium apud G. Ritus populum clementer inducere intentionante dignabatur Serenitas V. sub 12. Septembr. A. pr. Num. 22, 982. me reflexisse, ut circa principia et modalitatem Unionis huiusque informationem adhuc 13. Februarii a. 1826. Nr. 3527. desideratam ocyus altius exhibeam. Unde demisse refero. Dioecesi Munkacsensi 1816. necdum sub meae directione locatae, nec cum aditu muneris mei simili officiosa restantia mihi exhibita existente, in obsequium postremi dumtaxat B. Gr. Intimati combinationem viro notitiam rei habenti commisi. Exhibitam per hunc mihi opinionem isthic sub adjacentem adeo adaequatam invenio, ut eidem nihil amplius addendum necessum existimem, quam Serenitatem V. Caes. R. Exs. Cons. R. L. H. demisse exorandum habeo, quatenus apud suam Mattem Ss. semet interponere dignaretur, ut idem conatus Unionis Calendarii in tota Monarchia Caes. Regia ocyus inducantur.... 1. Januarii 1827.“ — Сама студія

альний бо совѣтъ уже року 1816. выдав був сю справу на королѣвский приказ всѣм епископам на предложенія о зєдиненю календаря, а од року минувшого 1826. став знова урговати справу, як и перепис епископа и сам се указує¹⁾.

Що Михаил Лучкай, як нотарій консисторіальний и секретарь епископа, мав величезну працю, указують багато тѣ бѣльшѣ работы, якѣ протягом сих лѣтъ и рокѣвъ ему треба було выпрацьовати. Се признати и из'явити примушений був и сам Михаил Лучкай²⁾, коли ему еще кромѣ сих праць хотѣли еще и другѣ, и се зовсѣм инакѣ рѣзнодорожнѣ завдати, тогды просить увѣльнити себе од сих новых трудѣвъ, бо не може розширитися и на сѣ позад тутешнѣ работы.

Може право ся тяжка и велика работа подала ему думку, щобы перемѣнив свою дѣяльність, но — може, що впливали на него другѣ важнѣ причины³⁾, як его уже старший вѣкъ и особенно старѣсть епископа Повчія, який его патроном указуєся аж до смерти. — И нагода повстала року 1827., коли парохія города Ужгорода упорожнилася. Тогдашний парох и разом намѣстник округа ужгородского був хворый, уже перед трійома роками захворѣвъ⁴⁾ и у постели лежав, позад що все душпастирство сповняв его сотрудник. За три роки еще вѣрники покѣйно успокоилися в хворотѣ свого духовника, но початком року 1827. уже надѣла им ся хворота пароха и — недостатки так тѣлеснѣ, а особенно и моральнѣ свого сотрудника, и зато депутацією повернулися до епископа, щобы их письменно завдану жалобу выслушав и позаяк и церков и парохія их розпадаєся, нового пароха благоволив им дати⁵⁾. Се сталося 3. января и еп. Повчій

помѣщена на кѣнци тогоже протокола и в 15 сторон велика (in folio). — Из сѣх студіѣ видно, що першій приказ королѣвский выданный 13. февраля 1816. Нум. 3526., одже в переписѣ еп. Повчія ошибочно в приведено.

¹⁾ Гляд. попередну замѣтку

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 31. Januar. Num. 92. „Michaele Lucskay notario Consist. exponente qualiter ratiocinium super substantia Jaczkovicsensi... ducat, sed ob labores isthic occurrentes semet extendere nequeat, ut etiam terragiis et aedificiis in statu bono servandis invigilare queat, atque ideo Rationes de suis perceptionibus et erogationibus pro anno praevio factas praestando, semet ab hoc onere semet absolvi petit...“

³⁾ Если и замовчимо амбицію, спокѣйниѣше житя, привмниѣшу дѣяльність, як канцеларійна праця... и подѣбнѣ мотивы.

⁴⁾ Vid. Protocolum Dioecesis. Anni 1827. 15. Januar. Num. 68. „Fidelibus Ungavariensisibus dato Recursu coram me conquestis, qualiter R. Ioannes Lyachovics Parocho et V. A. Diacono locali in tertium annum aegre decumbente...“ пише Еп. Повчій

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 3. Januar. Num. 20. „Primaribus G. Cath. Communitatis Oppidi Ungvar dato recursu amare conquestis, qualiter R. Ioannes Lya-

з консисторією так досудили, що дозволили пароху Йоанну Ляховичу або избрати якогось священника за свого администратора, який бы мѣсто него засобляв вѣрникѡв, або щоби був пензіонований з рѣчною пензією 300. флор., а — сучасно становили єго сотрудника положити для лѣчення на якийсь час до семинаріѣ¹⁾. Для розваги дали єму два цѣлѣ тыжднѣ. — Но минули данѣ два тыждѣ и парох Ляхович не дав жадноѣ одповѣди, як єму приказано, зато еп. Повчій хотѣв подати єму замѣстителя, но межи тым Ляхович одважився и одрѣкся порохіѣ и намѣстництва. Ся одповѣдь и резигнація предложена консисторіи 23. февраля, де резигнація принята, и о. Ляховичу дозволена тогдашня цѣла пензія рѣчно 300 флор, позаяк вѡн за 40 рокѡв и выше в тяжких парохіях совѣстно служив и кромѣ того дозволено, щоби мѡг позостати в парохіальнѡй хижі до теплѣйших часѡв весны, — а сучасно парохія заявлена за упорожнену²⁾. Так упорожнену парохію треба було чим скорше заповнити, бо сотрудник уже од 10. января посланий до семинаріѣ на коррекцію³⁾, и дѣйстно лиш греміальнѣ священники засобляли парохію. Уже само тогды, коли принята резигнація о. Ляховича, завдана и предложена була просьба о. Василія Договича, пароха В.-лучанского, де просить парохію ужгородску. Ся просьба одложена на слѣдуючу консисторію⁴⁾. И еще тогоже мѣсяця дня 28. февраля справа скѡнчена на подержанѡй консисторіи и парохія Ужгород заповнена⁵⁾.

chovics a pluribus annis aegre decumbens neque Ecclesiae, tanto minus parochiae curam habente, Cooperatore autem corporalibus non minus, quam moralibus debilitatibus obnoxio existente, non modo in spiritualibus notabilem defectum, sed etiam publicum, pudorem experiri cogantur Ecclesiae et Parochiae collapsu statu supplicantibus...

¹⁾ Ibid. далсе в рѣшеню.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 23. Febr. Num. 172. „Rdo Ioanni Lychovics medio declarationis in sensu ordinum sub 2. Januarii A. curr. Num. 20. emanatae sub hodierno isthuc exhibitae, Parochiam Ungvariensem resignante, ac pensionem sibi adplacidandam petente, deliberatum est: Resignationem acceptari, et eidem pensionem.... conferri. Parochiamque Ungvariensem pro canonice vacante declarari, nihilominus eundem in domo parochiali in quiete usque mitiora Veris tempora reliqui....“

³⁾ Protocolum dioecesis. Anni 1827. Num. 50. Йоан Петрович, сотрудник, посланий до семинаріи, коли зробив даякѣ публичнѣ шкандалы. Но нич не помѡгло, скоро положеный в пенсію, р. 1828. посланный в монастырь березнянский, де и помер пѡд коротким часом. Гляд.: Protocolum Dioecesis. Anni 1828. Num. 714.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 23. Febr. Num. 173. „Lectus est Recursus R. Basilii Dohovics Parochi N.-Lucskensis pro obtinenda mox saepius vacante declarata Parochia Ungvar. Unde Deliberatum est: Eundem Recursum pro futura reproductione praenotari, ex Consistorio ut supra celebrato.“

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. Num. 181. die 28. Febr. „Rdo Michaeli Lucskay S. Sedis Consistorialis Notario et Secretario Eppali vacans Beneficium Ung-

Михаил Лучкай, нотарій консисторіальний, завдав свою просьбу и просив себе назначити уже од теперъ за администратора, доки од найвысшого королѣвского ерара дѣстане, як од патрона презенту, особливо зато, бо пасхальнѣ сповѣданя и катехиз дѣтей суть на порозѣ и так велика парохія пожадає лѣпшоѣ пасторизаціѣ. — Позаяк Михаила Лучкая всѣ в консисторіи притомнѣ судили достойнѣйшимъ межи всѣми другими просителями, зато сповнили его просьбу з тою кавтелою и задержанѣм, що если бы одержав каноничество, тогды довжен резигновати из парохіѣ и принять богословску катедру¹⁾. Сучасно вирішено представити найвысшому патрону кандидцію на парохію Ужгород и се поставити на першомъ мѣстѣ, о. Михаила Лучкая, на 2. о. Василя Договича, а на 3. о. Йоанна Зомборій, пароха и намѣстника В.-севлюшского²⁾. Се тогоже дня вирішено на консисторіи так, що еп. Повчій повѣряє о. Михаилу Лучкаю администрацію парохіѣ од дня 1. марта р. 1827., власне од слѣдуючого дня, як се выразно сказано в переписцѣ к тогдашному намѣстнику о. Андрею Белловичу, пароху радванскому³⁾. Додавлена є и сама кандидація, яка є интересантна, як уже выше було спомянуто, но кромѣ сего и заго, бо подає характеристичнѣ замѣтки о Михаилѣ Лучкаю. Из сих не повторяєме выше приведеных, но лиш тѣ изчислиме, якѣ доси еще не вычисленѣ. Так то каже, що Лучкай уже 11. рокѣв исповняє свѣй уряд, но се розумѣти треба нам по выше становленным; дальше то каже, що уже сповняв душпаство вязных (запертых) так у вязницѣ жупанскѣй як и городскѣй, що

var cononice effectum resolvi et eo usque etiam donec ab Excelso Patronatu Praesenta supervenerit Administrationem hujus Parochiae vel ideo sibi conferi petente, quod S. S. Confessiones Paschales, et prolium Cathecisationes imminent, et secus etiam ampla haec Parochia peculiarem curam exposcit. Deliberatum est: Cum supplicans e concurrentibus dignior esse adinveniat. unanimi voto Actu conferri ea tamen cum cautela, ut dum recurrens Canoniam consecutus fuerit, resignata Parochia Cathedralam theologicam assumere teneatur.“

¹⁾ Гляд. предидучу замѣтку.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. Num. 184. (l. cit.) „...Caeterum cum haec Parochia sub interimali Administratione manere nequeat propositionem Excelsae Camerae adornandam et l-o loco Michaellem Lucskay, 2. Basilium Dohovics, Parochum N. Lucskensem, et 3-io Ioannem Zombory V. A. Diaconum N.-Szölősiens. candidandum....“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. Num. 184. „.....Eousque etiam, donec ad canonice vacantem Ecclesiam Unghvar Actualis Parochus introductus fuerit, ne in tam populosa Parochia in SS. Quadragesima defectum erga ejusdem Parochiae Administrationem R. Michaeli Lucskay Secretario S. Sedis Notario ita confero, ut a prima Martii Is munere suo isthoc defungi accipiat. Quod pro danda et habenda directione praesentibus significo. Unghvarini die 28. Februarii 1827.“

вѣроятно од пару рокѣвъ зачалося¹⁾, дальше подае его характер, який так описуеся: в богослуженю богобойный, у всѣм точный, прилѣжный и вѣрный и особенного вниманя достойный позад свое примѣрне поведење; умом выученый, кроткий и spokойный; в розговорѣ интелігентный и благий; перехопленный хосенным читанем и урядовыми роботами. Из огляду же посады парохіальноѣ, то записано: позаяк парохія ся є споєна з намѣстничеством округа и засѣдательством в конзисторіи, вѣн же має квалификацію плодовито выповняти сѣ двоякѣ обязанности; а саме мѣсто, як публичне, пожадае неженатого и интелігентного²⁾.

И сяк Михайло Лучкай выименованный 28. февраля в администратора парохіѣ Ужгород дораз од слѣдующого дня и од тогды и зачав дѣйстно и управляти своею парохією духовно³⁾. Сего доказом є и то, що скоро, дня 9. марта положив присягу на конзисторіи Деметрій Керекеш, поставленный од еп. Повчія не лиш в архиваря, библіотекаря, но и в вице-нотаря и так наслѣдника Михаила Лучкая⁴⁾. — Яку працю мѣг мати новый администратор Лучкай, легко представиме собѣ, если подумаем, в якѣм станѣ находилася она, що

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1824. Num. 981. 911., де найвысший губерніальный совѣтъ позволяе и обявуе на душпаство вязных.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. ad Num. 184. (post Num. 193.) Tabella Candidatorum pro R. Cameralis Oppidi Unghvar Parochia canonice vacante Excelsae Camerae R. H. A. Patronatus Juri obnoxia in Cottu de Ungh sita.... 1. Michael Lucskay Localis Administrator, S. Sedis Consistorialis Assessor. Caelebs. Annorum 38. — In Parochia N. Lucskensi Cooperator 3 mensibus, dein ad officium dioecesanum applicatus munere secretarii, et S. Sedis Consistorialis Notarii in undecimum annum defungitur, simul tam Comitatus, quam etiam gremialium G. Catholicorum Captivorum curas spirituales gessit gratuito, nunc hujus Parochiae hujus Administrator constitutus. — In divinis pius, in omnibus accuratus, diligens ac fidelis, ob exemplari comportatione reflexione peculiari dignus. — Ingenii culti et modesti, paccati, in conversatione humanus est ac mitis. Lectioni utili et officiosis laboribus deditus. Philosophica: M. -Varadini. Theologica Viennae in Caes. Reg. Convictu qua Alumnus. — Semper cum nota eminentiae. — Cum statione hac est conjunctum officium V. A. Diacónale, Consistorii Assessoratus, Is vero ad utrumque isthoc munus cum fructu et honore obeundum est qualificatus. Loci publicitas coelebem et cultum exposcit....“

³⁾ Платню конзисторіального нотаря так видитьсѣ задержав до кѣнца того пѣврока, бо наслѣднику его Деметрію Керекеш лиш од 1. августа р. 1827. (Protocol. Dioecesis. Anni 1827. die 22. Jul. Num. 465.) проситьсѣ ликвидовати од губерніального совѣта, який и сповнив просьбу дня 13. августа числ. 20. 547. (Protoc. Dioecesis. Anni 1827. Num. 650. —) А доти то кажесѣ, що сю платню выбірав Михаил Лучкай. — Може зато лишено се ему, бо на парохіи залишений еще дальше в квартирѣ прежній парох І. Ляхович.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 9. Mart. Num. 228..., R. d. Demetrius Kerekes non modo in Archivarium, et Bibliothecarium. sed etiam in Vice-Notarium

уже переже предложено в просьбѣ передовыхъ вѣрникѣвъ, котрѣ початком року сего зато просили од еп. Повчія нового пароха, бо позад трилѣтну хвороту свого бувшого пароха Іоанна Ляховича и позад тѣлеснѣ и моральнѣ недостатки¹⁾ сотрудника не лиш потерпѣли не мало в духовнѣм житію, но смѣхом служили всѣм позад свою розпадающую церков и подѣбнѣ парохіальнѣ будинки. Вшитко жадалося и чекалося одже од нового администратора Михаила Лучкая и вѣн выповнив свою задачу, пѣдняв нараз духовну жизнь вѣрникѣвъ и упорядковав и матеріальный стан церкви и фары парохіальныхъ будинкѣвъ и цѣлоѣ парохіѣ и протягом рокѣвъ, якѣ там пережив, перемѣнив ю в цвѣтучу церковну громаду. Розумѣся, що се не нараз, но поволи робилося, но однак начато уже од первого дня администраторства. Врочѣм Михаил Лучкай не довго був администратором, уже 20. апрѣля 1827. предложена и перечитана его „презента“, де королѣвский ерар, як патрон парохіѣ ужгородскоѣ, предлагає из дня 14. марта 1827. року его за пароха²⁾. В консисторіи рѣшено выдати ему облеченку³⁾. И сѣк посему Михаил Лучкай торжественно заведеный в свою парохію. Справа заведеня т. е. інсталяціѣ повѣрена канонику Стефану Андруховичу, архидіакону гр. кат. церкви, а переведена торжественно дня 6. мая т. р. в притомности численныхъ священникѣвъ так греміальныхъ, як и окружныхъ духовникѣвъ и в превеликомъ числѣ вѣрникѣвъ, якѣ зѣбралися на благословеня сѣянѣ, як се сучасно записано⁴⁾ в протоколѣ намѣстническѣм Михаила Лучкая.

S. Sedis, et Suae Illustritatis, et qua talis adjuratus. Quod pro statu notitiae protocollo inferatur.“

¹⁾ И шкандалозне житя. — Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 10. Januar. Num. 50.

²⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1842. Num. 3530. „Ego sum 14. Martii 1827. per Excelsam Cameram H. Aulicam in Parochum praesentatus, et in Aprilo canonice introductus et installatus...“ Пише Михаил Лучкай до еппа Поповича 17. октября 1842. —

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 20. Aprilis, Num. 273. „Exhibita pariter Praesenta Rdo Michaeli Lucskay ad Parochiam Unghvar. Eidemque investituram extradari. Ex Consistorio.“

⁴⁾ „Protocolum V. A. Diaconale. Districtus Unghvariensis pro Anno... 1827.... 13. Lucskay Michael pro Regio Cameralis Oppidi Unghvar canonice vacante Beneficio gratioso Exc. Camerae R. H. Aulicae ddto 14. Martii a. c. emanata Parochialis praesenta exhibita; actualis Parochus nominatur, ac per Rassm D. Stephanum Andruchvics. C. E. Custodem, et Canonicum I. I. C. C. Ungh etc. A. D. 6. Maji a. c. praesentibus: A. R. ac Clar. D. Josepho Hodermarszky in R. Eppli Lyceo S. S. Theologiae professore; Basilio Dohovics Lutskensi, Ioanne Boksay, Lakartensi Parochis; Georgio Durányi in R. Gymn. Unghv. 1-ae Hicttis Professore; Perillustri D. Josepho Dolinay R. Camerali Unghv. Spano, in copioso confluxu fidelium Parochianorum pro benedictione segetum convenientium in praememoratam Ecclesiam introducitur....“

По інсталяції насамперед упорядкована церков, як се указує дня 27. апрѣля то рѣшення конзисторіѣ, де приказано, що за ковальскѣ роботи треба виплатити Николая Базилевича¹⁾, а новым кураторям треба як присяженим правильно передати кассу церковну и ключѣ, на що высылаєся замѣститель-намѣстник Андрей Беллович²⁾. Який же безпорядок мѡг бути в сих дѣлах, указує та обставина, що головный куратор Василій Попович дня 4. сентября завдає рахунок за вѡсьм рокѡв³⁾. Сам Михаил Лучкай з своєю інсталяцією одержав и посаду окружного намѣстника, а се уже перед днем 2. марта, бо в протоколѣ конзисторіѣ тогоже дня записаный титулом: Превелебный, що в той час лиш намѣстникам подавався⁴⁾. Сама інсталяція повѣрена подѡбно канонику Андруховичу⁵⁾, який, так видиться по протоколу намѣстническому Михаила Лучкая, перевѣв дня 29. мая. Сим достав вѡн всѣ права тодѣшнѣ намѣстническѣ, якѣ ширшѣ и бѡльшѣ були як теперѣшнѣ, позаяк уповномоченый був благословити новѣ кресты, кладбища и звоны, що епископы пѡзднѣйше задержали⁶⁾.

1) Protocolum Dioeces. Anni 1827. 27. Aprilis Num. 306. „Erga recursum Nicolai Basilovits fabriferrarii Unghvariensis, in eo isthuc porrectum, ut pro laboribus ejus circa reparationem Ecclesiae Unghvariensis praestitis obveniens summa gratiose eidem applacidaretur. Deliberatum est: Parocho, et V. A. Diacono concernenti committi, quo supplicantem, iu quantum petitio ejus justa adinventum fuerit excontentari faciat Ex Consistorio.“

2) Protocol Dioeces. Anni 1827. Num. 306. „Dilecte Fili! Surrogate VADiacone Curatoribus Ecclesia Unghvar per Dil. V. electis ac exposit adjuratis clavis et statum Cassae Ecclesiae sibi resignari cupientibus Dil. Vrae committo: quo penes consignationem consignandorum ac quietantiam tam Clavis quam status eisdem crastina dei resignari velit. Cui in reliquo impertita Eppali benedictione maneo Unghvarini die 27. Aprilis 1827. — К сему относиться замѣтка Михаила Лучкая, що „передана порожня касса“ Vid Protocolum VA Diacon. Districtus Unghvar. Anni 1827.... 5. Bellovits Andreae Parocho Radvanczensi, et surrogato VADiacono Unghvariensi committitur, ut Ecclesiae Unghvariensis Curatoribus electis et adjuratis Claves et Cassa Ecclesiae resignetur. Die 27. Aprilis. Factum est, ast Cassa vacua resignata.“

3) Protocolum VADiacon. D. Unghvar. Anni 1827.... 17. Popovits Basili G. C. Ecclesiae Paroch. Unghv. Curatoris, Rationantis recursus ad suam Jll. Alexium Pocsy promotus, in quo demisse exoratur, ut Ill. Praesulea sua gratiosa dispositione 8 anorum ejus ratiocinia, medio sui Dioecesanii Deputati revideatur. Die 4. Septembr.“

4) Protocolum Dioeces. Anni 1827. die 2. Maji, Praeside Illm. Domino Dioecetano, Assistentibus Rssmis Dmis: Basilio Papp Pr. — M.ac. Admodum Reverendis Dominis Dom.: Michael Lucskay..“

5) Protocolum VADiacon. D. Unghvar. Anni 1827.... 7. Lucskay Michaelis Parochiae Unghvariensis Administratoris pro ordinario VADiacon. Distr. Unghvariensis installatio Rssmo D. Stephano Andruchovits committitur; Andrea vero Bellovits Parocho Radvanczensi et Surrogato VADiacono hujus districtus, nempe Unghvariensis Die 29. Maji complacentia traditur.“

6) Protocolum VADiacon. D. Unghvar. „Anni: 1827.... 12. Lucskay Michael Pa-

Однак так видиться, що Андрей Беллович держав еще уряд намѣстнический аж до 22. юнія, коли его еп. Повчій, щоби признати его труды и нагородити, выименовав в засѣдателя консисторіального¹⁾. Що се так поволи велося, не може дивно бути, если подумаємо, що еще и 4. юлія Михаил Лучкай разом исповняв и обязанности консисторіального нотаря, як се выразно записано в протоколѣ²⁾. Сяк правдоподѣбно еще ему треба приписати тоту просьбу к королю, де еп. Повчій по 11. роковѣм управлѣнню своеѣ епархіѣ просить парохіям и парохам, що суть пѣд найвысшим ерарским патронатом, рѣчну пѣдпору и доти, доки уже обѣцяна конгруа вырѣшиться, каждому пароху по 100 флор.³⁾, а пароху ужгородскому з его сотрузником еще по 100 — 100 флорд як в центральноѣм мѣстѣ жиючому и еще бѣднѣйшу дотацію маючому, як сѣльскѣ парохы.

rochus Unghvariensis, S. Sedis Consistorialis Assessor... in Districtu Unghvar, actualis VADiaconus nominatur, constituitur et per Rssm D. Stephanum Andruchovits Cath. E. Munkacsiensis Ecclesiarch. seu Custodem, et Canonic I. I. C. C. Ungh Archidiaconum Marmaros, item ac Ungh. Tab. Judiciariae Assessorem, installatur et datur ei potestas Ecclesias visitandi, rationes desumendi a Curatoribus, campanas, cruces, et Coemeteria nova benedicendi, Congregationes districtuales indicendi, causas minores inter Clerum et populum emergentes in suo districtu revidendi, judicandi et decidendi, majores vero ad Ordinarium deferre tenebitur. Die 20. Aprilis."

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 22. Julii Num. 412.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 4. Julii Num. 446. „Michael Lucskay V. A. Diacono Unghvariensi et adhuc Notario Consistoriali referente..." Се одпѣвдає цѣлком переже сказаным, що платня его наслѣдника в нотарствѣ лиш од 1. августа проситься асигновати ему. — Се так держав и сам Лучкай. Гляд. Protocolum Dioecesis Anni 1833. die 26. Nov Num. 1466. „Rms Michael Lucskay eatenus attestatum sibi dari petente: 1-o... 2-o quod Is a 19. Septembris 1818. usque 1-am Augusti 1827. secretariatum gesserit. Unde, Deliberatum est: Attestatum hoc extradari. Ex Consistorio."

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 7. Julii Num. post 477. „...Occurrit [inter hoc Unghvariensis Parochus et Cooperator, qui tanto majore reflexione dignus, quod Is Excelsae Camerae Regiae Hungaricae Aulicae Patronatui obnoxius, adhuc vilius quam rurales Parochi provisos sit, praeter etenim unius et mediae sessionis post fundalia ob defectum pecudum in oppido servari nequeuntium ac jugalium manualiumque laboratorum, consequentor propriis Parochi viribus cultivari debentia nihil aut parum fructificari solita dumtaxat 50 fl. val. a parte fidelium ad exiguam stolam, nulla prorsus beneficia habet, tria vero et amplius millia hominum in Parochia degentium ac copiosi camerales subditi ex toto Dominio, huc velut locum centralem pro laboribus confluere soliti, tot fatugia causant spiritualia, ut duo hi Ecclesiastici sub gravi laborum onere nulla provisione gaudentes, relate ad consequendam peculiarem reflexionem praeferenter vel ideo V. Matti commendentur, quod ipsa localitatis publicitas, ac congrua localitati Individuorum qualificatio, duriorque in oppidis vivendi modus certam ac statui si non convenientem, saltem adproximantem subsistenciam deposat... ideoque in ea, qua par sim subditati devotione Mattem V. SS. de genu exorare sus-

Сего самого року зачав займатися з поправкою и перебудованем парохіальних будинків. Просьбу в сѣм дѣлѣ одповѣдно вироблену уже дня 21. ноября 1827. еп. Повчій предложив корольвскої коморѣ, як патрону¹⁾ и просив выслати депутацію на мѣсто, дати виробити плани и кошторысы и ласкаво перевести все то, що по правам патроната приходиться. И се доста туй додати, що в наслѣдок сего выбудованѣ побѣчнѣ будинки, головный будинок пѣднятый на оден поверх, словом все красне упорядковано, як се еще многѣ и до днесь памятають, котрѣ видѣли перед рок. 1906/7., заки був выбудованный теперѣшний будинок, на тѣмже мѣстѣ стоячий импозантный, старый будинок. Се бѣгом часу сталося в наслѣдок просьбы року 1827. К сим працям будовлѣ приступає в слѣдующих роках одна друга велика праця, яку мав М. Лучкай з церковными, рѣзными справами, котрѣ ему повѣряла еп. консисторія. Суть то релациѣ, инквизициѣ, рахунки и всѣлякѣ рефераты, не лиш в окружѣ ужгородскѣм, но и в других ужгородскоѣ жупы²⁾. Спомянути треба, що М. Лучкай 20. мая р. 1828. завдав просьбу до консисторіѣ³⁾, де просить опорожнену посаду руського цензора в Будинѣ, яку губерніальный совѣт курентовав, щобы заповнити⁴⁾. Просьба Лучкая теперь одложена и пѣзднѣйше вврѣшена з другими дня 20. юнія, коли еп. Повчій и консисторія представляют чотыри просители на сю посаду губерніальному совѣту⁵⁾. Межи сими на першѣм мѣстѣ предкладаєся Михаил Лучкай, як найспособнѣйший⁶⁾ и найдостой-

tineo, quatenus per 100 florum summam singulo individuo clementer resolvendam extremae supplicantium necessitati benigne succurrere, eosdemque ad talem statum ponere dignaretur, ut usque subsecuturam congruam vitae mediis provisi spiritualibus operibus defungi valeant... 7. Julii 1827... Alexius Pócsy."

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1827. die 21. Novembr. Num. 734. "...Quare demisse exoro Excelsam Cameram R. H. Aul., quatenus ad faciem loci Deputationem ex gremiali Officiolatu Camerali exmittere, et de expositionis realitate investigari, primae necessitatis aedificia in Plano et sumtuum Projectu designari ordinare, ac ea quae de nature Juris Patronatus fieri quam ut benigne resolvere dignaretur..."

²⁾ Vib Protocolum Dioecesis. Anni 1828, 1829. Index: Unghvariensis VADiaconus, цѣлѣ стороны занимають выписки справ. —

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1828. die 20. Maji Num. 413.

⁴⁾ Intimatum ddto 1. Aprilis 1828. Num. 9343.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1828. die 20. Jun. Num. 554.: 1.) Michael Lucskay, 2.) Ioannes Kosztovics, Parochus Domboviensis, VAD. 3.) Theodor Rudy, Par. Tokaj. VAD. et 4.) Joseph Pelles, Administrator Bodrog-Kereszturiensis.

⁶⁾ Ibid. „1-o Michael Lem Lutskey, de facto Parochum et V. A. Diaconum Unghvariensem, Cottus de Ungh, Tab. Judiciae et S. Sedis Consistorialis Assessorem, virum maturi iudicii, indefessae diligentiae, et in recentiori etiam Litteratura valde versatum, qui insuper a morum probitate, a sufficienti eruditione, et inter caetera pro statione

нѣйший и ученостею и другими свойствами.

При тѣм не менше старався о свою парохію. Єще першого року свого парохства примушений був з кураторами и деякими вѣрниками завдати свого дяка Галасса позад его слабу службу и неморальный и шкандальный живот жены его, як се записано в его намѣстническѣм протоколѣ¹⁾. Слѣдующого же року то записано, що один вѣрник при смерти оставляе церкви 200 флор, а на будѣвлю школы 400 флор, а се був Юрко, або иначе Іоанн Микогазіи. — Зазначенно и то, що товариство Цейгов на жаданя греко-католических членѣв зачало кождорѣчно давати кѣнчити чотыри св. службы²⁾. Подѣбне находим и в протоколах епархіальных. Сяк записано в епархіальнѣм протоколѣ, що позад однаковѣсть обрядѣв на его просьбу и запыт заказано на Пасху святити по утрени звычайнѣ хлѣбы, но лиш по св. службѣ³⁾, — коли даякѣ книги и рѣчи, якѣ ему послѣ инвентаря парохіѣ мали передатися, дѣйстно ему не были переданѣ, тотчас рекламуе до консисторіѣ и просить тѣ рѣчи навернути через Василия Договича, пароха мукачевского, як заступника наслѣдникѣв Іоанна Ляховича, бывшого прощѣного пароха ужгородского⁴⁾. Подѣбно заявляє стан парохіальных фундацій р. 1829.⁵⁾, чтобы так стягнути и задержати всѣ вызыченѣ капиталы.

Межи сими працями рѣк 1829. принѣс велику перемѣну для М. Лучкая тым, що вѣн назначеный на экспедицію до Люкки.

hac adeo necessaria Linguae Ruthenicae et exacta peritia cum primis commendari meretur....“

¹⁾ Protocolum VADiacon. Unghvar. Anni 1827. p. 25.

²⁾ Protocolum VADiacon... Anni 1828... p. 4. 9.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1828. die 4. April. Num. 301.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1828. die 12. Sept. Num. 829.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1829. die: 30. Januar. Num. 98. Консисторія выдает список консисторіальному адвокату, чтобы стягнути и спасти масток церкви.

IV.

Експедиція до Люкки. — Парох Фогорошій. — Князь Карл Лудовик Бурбон. — О. Бонифатій Стронецкий. — Борода и одежда по восточному. — Характер князя. — Умовы Лучкая. — Діакон Антоній Лаббанц и два клерики дяки. — До Вѣдня. — Вѣдень. — Венеція, Феррара, Люкка. — Каплиця Морлія. — Перша авдієнція и золотый крест. — Лист до Фогорошія — Поворот М. Лучкая и Вас. Талалковича. — Граматика Лучкая. — Проповѣди Лучкая вручає еп. Повчій. — Оцѣнка грамматики и проповѣдей. — Реляція Лучкая о експедиції до Люкки. — Опис церкви в Морліи. — Роки: 1829—1831.

Уже початком року сего дня 13. января 1829. Фогорошій, парох гр.-католическоѣ церкви св. Варвары в Вѣдню, запросив у еп. Повчія, щобы изволив одного священника з одним діаконем и двома пѣвцями назначити и пѣслати в княжество Люкки в Італіи, де тамошний князь Карл Лудовик Бурбон, инфант гиспанский, хоче заосновати греко-кат. церков и парохію для свого властного уживаня¹⁾. Написав и то, що князь буде давати платню: священнику 500 флор. рѣчно, діакону 400 флор., а пѣвцям кождому по 250 флор., разом 500 флор. рѣчно, а кромѣ того достануть одповѣдну квартиру, освѣщенє, топливо, и олай, кѣлько потребують. Далє выдатки подорожнѣ платить також князь, и если дакотрый хоче вернути, все свобѣдно єму, но лиш по приходѣ свого наслѣдника. Сей лист Фогорошія потвердив и сам князь властноручно²⁾. Еп. Повчій одповѣв на се из

¹⁾ Гляди сей лист в латинскѣм оригиналѣ выпечатаный: Записки Наукового Товариства. імени Шевченка, Львів 1918. Том, 125. в додатку статѣ Ярослава Гординського: Основанє гр.-кат. церкви в княжестві Люкки в Італії стор. 78—79.

²⁾ Из яких причин хотѣв князь заосновати грек.-кат. церков в Люццѣ, суть два погляды. Фогорошій то держить, що князь полюбив наш обряд и, зато из сеѣ наклонности заосновав. „...князь основав сю каплицю тѣльки ізза внутрішнього переконання и нахилу. Так писав Фогорошій в лютім 1830. р.“ Сяк передає переже спомянутий Яросл. Гординский в своѣй студіи. Но потому додає, що другѣ „хотіли би приписати бажаню князя Карла Людвика осягнути грецький престол“, на котрый вѣн був кандидатом. — И ся друга думка має найсильнѣйшѣ основы, и переможе першу, но якѣ ещє в роках 1830. повстали були. Гляд. сту-

дня 17. февраля 1829., де то пише Фогорошію, що охотен по́слати двох монахѡв чина св. Васи́лія В., як священника и діакона з двома пѣвцями. За священника назначив о. Бонифатія Стронецкого, другѣ назначаться посему, просить вы́датки подорожнѣ заслати до головно́й кассы графа Шенборна в Мукачевѣ¹⁾. Іоан Фогороші́й до́ставши одповѣдь еп. Повчія, засылає подорожнѣ вы́датки из дня 17. марта²⁾, и в имени князя заявляє, що найлѣпше одповѣдають монахи чина св. Васи́лія В., но если бы може из них не нашлись, можуть прислатися и из свѣтского духовенства, однак пресвитер и діакон довшнѣ бороду носити и одѣватися строго по восточному обряду и всегда так и ходити³⁾, впрочѣм діакони и дяки можуть на университетѣ в Люццѣ слухати прелекціѣ богословскѣ або филозофичнѣ.

Еп. Повчій, як спомянуто, хотѣв выслати о. Бонифатія Стронецкого чина св. Васи́лія В., но сей мало перед одходом похворѣв-ся, став плювати кровію и дня 4. юнія умер. Тым перепинилася цѣла справа, бо не було кого по́слати. Еп. Повчій став глядати другого из свѣтского духовенства, бо из монахѡв никто дальше не хотѣв обиратися на се. Межи тым князь, який 19. марта оставив був Вѣдень, прийшовши до Люкки, став урговати у Фогорошія листом из дня 25. апрѣля⁴⁾, що коли уже прийдуть тѣ обѣцянь греко-кат. священники. Фогороші́й же из своєѣ части ургує из дня 12. мая справу у еппа Повчія, що уже заслав и покритя на подорожнѣ вы́датки и однак не приходять тѣ по́сланѣ и додає, що если припадково повстали якѣсь перепоны, або делегованѣ не хотять, або не можуть ити, просить назначити других, но абы тотчас пустилися в дорогу⁵⁾.

дію привед. Яросл. Гординського, стор. 73—75. — Дуже интересно, що князь обернувся перший раз у Вѣдню з сею думкою в мѣсяцю сѣчнію (януварю) р. 1829. к сербскому карловицкому митрополиту Стратомировичу, що хоче заосновати церков восточно-славянського або руського обряду. Но митрополит глянув на сю справу из дащо ширшого становища и виявив, що се бы образило римо-католицкий клир в Люццѣ, если бы вѡн, як католицкий князь запровадив на своѣй двѡр неуніятских священникѡв и зато радив князеви выгладати уніятских священникѡв из дакотроѣ угорскоѣ уніятскоѣ епархіѣ, на що князь и пристав. Одже думка заосновати грек.-кат. церков в Люццѣ повстала у князя припадково. Гляд. студію Гординського, *Op. cit.* I. c., стор. 65.—66.

¹⁾ Гляд. сей лист у Яросл. Гординського, привед. студіѣ стор. 79.—80.

²⁾ Яросл. Гординський, привед. студ. стор. 80. Кошты так роздѣлялися: презбитеру: 85 флор. діакону: 75 флор., дякам по 70—70 флор.

³⁾ *Ibid.* „...Barbas alere, et striete secundum orientalem ritum ut semet induere, seu vestire, ita etiam semper incedere....“

⁴⁾ Лист проводить Яросл. Гординський, *Op. cit.* стор. 81—82.

⁵⁾ У Яросл. Гординського, *Op. cit.* стор. 82—83.

Як єпископ Повчій дѣстав сей лист Фогорошія, тогды мѡгся повернути до Михаила Лучкая, бо Фогорошія в другѡм своѣм листѣ мало потому дня 26. мая 1829. писанѡм споминає Михаила Лучкая, як згодившогося ити до Люкки и то каже, що М. Лучкай повернувся листом до него из дня 16. мая и звѣдав подрѡбно: коли? як треба бы рушитися? куды повернути в Вѣдню? як дѣстануть пашпорт? и проч. И додає Фогорошія, що єсли з Лучкаєм иде презбитер свѣтский, як діакон, най начнуть дораз полишати рости бороду и волося, бо се абсолютна умова. Потѡм описує князя, як незвычайно інтеллігентного, доброго и богобойного мужа, який говорить по латински, гиспански, французски, англійски, италіански и нѣмецки, кромѣ сего и помали мадярски и старо, або церковно славянски¹⁾. Кромѣ сего Фогорошія, котрого князь из нова з дня 20. мая урговав²⁾, пописав стан справы єму дня 13. юнія листом³⁾, а сучасно повернув и до самого Лучкая, єще мало переже дня 5. юнія, де взыває єго як свого старого приятеля, абы сего ради тотчас одписав єму, коли приходитъ⁴⁾. На се Лучкай коротко одповѣдає, що никто не хоче братися на сю дорогу, єго одже примусили, не мѡгся рушити на сю дорогу, бо назначеный діакон похворѣв, потому одходив прощатися до дому, також и перший дяк. Теперъ же, пише Лучкай, т. є. 12. юнія приданѣ ми суть клерики в пѣвцѣ, а 17-го вирѣшиться, ци и менѣ треба умерти, або пуститися в дорогу⁵⁾. Так

1) Ibid. pag. 82—83. „...prospero quidem Luccensem expeditionem jam in effectum deductam et Lutskaum, qui in datis ad me 16-a C. M. Litteris me interrogaverit: Num abitus illico instituendus Principi futurus gratus? Utrum Princeps Viennae constituatur? Vienna quandonam et quomode expeditio promovenda?... Una tamen circa eos mea foret reflexio, ut cum Lutskaio non Presbyter, sed seu prius determinatus Basilianus, seu alter Ordinandus Diaconus expediretur, et ut cum eodem Lutskaay a die qua inde morarint, barbam et Capillos alere incipiant, haec enim conditio est sine qua non... Princeps enim est: Pius, cultus et optimus mortalium Vir; Et quod in uno regente principe mirabile pium est; praeter Latinam, Hispanicam, Gallicam, Anglicam, Italicam et Germanicam loquitur etiam Hungaram Linguam, praeterita vero hyeme ut Slavicam Litteralem seu Eccam, ita et Graecam cum rite perfecte intelligere percepit.... Viennae 26. Mai 829. Parochus ad Stam Barbaram m. pr.“

2) Яросл. Гординський, привед, студ. стор. 83. Князь штафетою (посол) посилаючи сей лист Фогорошієви, послав єму сучасно один дорогоцїнный перстень в подарунок.

3) Ibid. pag. 83—84.

4) Ibid. pag. 84—85.

5) Ярослав Гординський; Opus cit. pag. 85. „Aestimatisime Amice! Hodie tuas de 5-a Junii ad me datas percipio et illico repono,... Stromekio sanguinem vomente et 4. Junii effective animam edente, ego sum adactus ad notam expeditionem

и сталося. Правда, що сам М. Лучкай уже переже и се 22. мая заявив на конзисторію урядово, що одважився на експедицію до Люкки під деякими умовами, но из межи сих умовин конзисторія лиш то приняла, абы парохія ужгородска и посада окружного намѣстника так довго замѣщалися, доки Михаил Лучкай або одречеся парохіѣ, або досягне друге даяке назначеня. — А сучасно приданый ему за діакона Антоній Лаббанц, архиварь и бібліотекарь епархіальный¹⁾.

Прийшов день 17. юнія и еп. Повчій підписав епископский пашпорт Михаилу Лучкаю²⁾ и товаришам его и они не на другой день, но того самого дня пустилися из Ужгороду в дорогу и кѣнцем юнія прибули до Вѣдня³⁾. З Лучкаєм одѣйшли; Антоній Лаббанц, як діакон, Василій Талапкович, клерик епархіѣ мукачевскоѣ, а Іоанн Микулич, клерик епархіѣ пряшевскоѣ, як пѣвцѣ-дяки⁴⁾. У Вѣдню много часу — два цѣлѣ тыжднѣ — протратили, доки удалося им достати потрѣбнѣ пашпорты од министеріѣ, так що лиш 15. юлія могли начати подорож свою из Вѣдня через Венецію и Феррару до Люкки, де 28. юнія прибули щастливо. Туй каплиця Морлія, яка перед тым була латинского обряда, уже цѣлком переправлена ожидала их и

suscipiendam: sed Diaconus mihi adjunctus domum pro valetudine discedens, sequenti die ad mortem infirmatus et interjecta exigua mora, primarius Cantor eadem vicissitudine expertus est. Nunc seu 12. Junii duo alumni mihi e Seminario qua Cantores adjecti sunt, et sic 17. Junii aut morere hinc, aut tibi rescribere cupio, quod nullus iturus sit, quo in casu existens apud me viaticum 300 fl. eadem die tibi remissurus sum... ego pro dioecesi sacrificium facere possum, sed pro me nec expecto, nec volo aliquid emolumentum redundare aliquod, quam quod beatam Italiam videre poterо. De reliquo vale et me aut responsum post 17. adspecta; manet tamen observatio: aut ego, aut nullus iturus est; equidem idonei hi ire timent et non expedit. Unghvarini 5. Junii, 829. Michael Lutskey m. pr. Parochus et VADiaconus Unghvariensis. „— Чиста ошибка в день датума, як сам лист указує, вѣроятно: 15. юнія, треба держати.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1829. die 22. Maji Num. 507. „...Lecta est declaratio Rdi Mich. Lutskey Parochi et VADiaconi Unghvariensis, ad expeditionem Lucensem certis sub conditionibus semet resolvable, erga quam. Deliberatum est: Ex propositis conditionibus ea solum accepta, ut Parochia Unghvariensis una cum officio VADiaconali eousque sub administratione relinquatur, donec idem aut Parochiam benevole renuntiaturus, aut aliam destinationem consecuturus est. Declarationem ejus pro notitiae status et futura memoria in protocollo hoc praenotari, ad latus vero ejusdem in qualitate diaconi R. Antonium Labbanz Archivarium et Bibliothecarium resolveri...“

²⁾ Vid. Ярослав Гординський: Опр. cit. pag. 85—86—71.

³⁾ Vid. Ibid. — Гляд. релацию М. Лучкая року 1831. дану, яку осмотрим ниже.

⁴⁾ Яросл. Гординський, привед. твѣр, стор. 85—86., де вычисляются члены

дня 6. августа начали в нѣй отправляти богослуженя¹⁾.) Князь полюбив их наскоро, и се уже 13. августа и одписав Фогорошієви з тым, що особенно зато полюбилися єму, бо суть добрѣ люде²⁾). Яке було положенє М. Лучкая и товаришѣв, обясняє єго лист из дня 14. августа к тому же Фогорошієви³⁾,) де стягнуено и пару словами описує их положеня. По 16. дневнѣй подорожи, каже вѣн. щастливо прийшлисьме до Люкки. Князь здержовався право в купели. Коли дознався за наш прихѣд, тотчас дав увѣдомити нас, що нашѣ квартиры готовѣ в Морліѣ. Другий день єсьме представленѣ єму и дуже любо и мило приняв нас. Менѣ завѣсив на шию еще один золотый крест, я не хотѣв принять, но позаяк князь пожадав се, мусѣв я носити. Пѣдняв мою и нашѣ платнѣ, менѣ на 802 флор., Лаббанцови на 502 флор., а дякам каждому на 401 флор. (перерахуючи италіанскѣ тогдашнѣ грошѣ на нашѣ). За пару днѣв потому зачинаючи подався нам и харчованя, а платнѣ выплачуються од 27. юнія. Я двояку службу маю: літургизати, а кромѣ сего и єсьм сповѣдателем князя, к чому треба було ми запросити юрисдикцію од тутошнього латинского епископа. Не жєлаємєся назад до епархіѣ мукачевскоѣ, де честь презираєся и жиє переслѣдованя, но позад загальне добро минути треба приватне. Теперь учуся по италіански и доповняю мои руськѣ проповѣди, абы мож их выдати. Интересантнѣй є незвычайно пѣдпис Лучкая, де вручаючи себе в пріятельску любов Фогорошія так пѣдписуєся: М. Лучкай, протоіерей рая и Морліѣ. Здаєся, що

експедиціѣ в пашпортѣ (подорожнѣм листѣ), який еп. Повчій пѣдписав дня 17. юнія р. 1829. — Іоанн Микулич, клерик епархіѣ пряшевскоѣ, окремо одпущений од свого епископа. Гляд. *Protocolum Dioecesis. Anni 1829. die 23. Junii, Num. 571.*

¹⁾ Ярослав Гординський, *Opus cit.* pag. 86.

²⁾ *Ibid.* pag. 86—87.

³⁾ *Ibid.* pag. 87. „Aestimatisime Amice! Post 16-im dierum felicem tamen iterationem die 28. Julii Luccam sani adpulimus et principem in balneis morari, pro nobis vero Marliae parata esse quarteria intelleximus. Sequenti die suae Serenitati praesentati sumus et ille nos valde benigne et gratanter excepit. Mihi insuper unam auream crucem collo appendit, quam quidem ego nec acceptare, nec dein partere volui, sed jussu ejus utrumque postmodum facere debui. Post unam septimanam Salaria quoque nobis adaucta sunt. Ego habeo 30 Scudi, seu annue 365 talleros coronatos facientes 802 fl. Cm. Labancz 20 Scudi seu 522 fl. Cantorum quivis per 15 Scudi, seu 401 fl. Cm. post paucas dies ipse victus nobis resolvetur praeter attacta salaria, nec non diurna a 27. Junii. Insuper omnia ita instituntur et accomodantur, quo mansio nobis grata et jucunda sit. — Caeterum ego duplici defungor Officio Liturgisantis et Principis Confessarii unde ab hujate scilicet Achi — Eppo accepi jurisdictionem, sique speciem accomodationem et aestimum nobis tribui solitum, sic unquam desidero ad Dioecesim Munkacsinensem, ubi honestorum despectus et persecutio viget, si tamen necessitas Dioeceseos spectetur, privatum bonum ei postponi deberet, sed fiat quomodo

сей лист подає дѣйствию одповѣдь М. Лучкая и на тот закид Фогорошія, коли перед од'їздом Лучкая до Люкки еще переписовалися и дня 13. юнія р. 1829. то каже¹⁾: „Конечно прощѣный каноник Кручай добръ казав — як приказуеся — о русинах: що не мають ни граматики, ни политики. Я се так толкую: що ни розума ни чести не мають.“ — Занимався одже Михаил Лучкай науками и писанєм, щобы пѣднати честь свого руського народа, абы мали граматику, абы знали свѣй язык и так могли культурно и науково пѣднати. Се, як уже зазначив Гординський²⁾, „характеризує зазначену вже высше ідейнѣсть Лучкая, котрому дуже лежало на серцѣ честь и повага власного народу.“ — Дѣйствию граматику еще из Люкки дав печатати³⁾. А кромѣ того уже од давна займався историческими студіями, як се сам каже в промовѣ граматики⁴⁾.

Цѣкаво и интересантно було бы знати дащо бѣльше из его дальшого житя туй в Люццѣ, но из недостатку листѣв и записок из сего часу, нич бѣльше не можемо подати, хоть нѣтъ и сумнѣву о тѣм, що Лучкай и Фогорошій переписовали ся один з другим и посему⁵⁾.

cujusque (?) ego non multum curo, neque confundor, Nunc disco italice, et compleo meas ruthenicas Conciones, quas si praeparare et in lucem mittere potero, id mea et tua cruce gratus erit. In reliquo expertis amicis affectibus deditus maneo. — Marliae 14. Augusti 829. Sincerus tuus Amicus Michael Lutskey m. pr. praepositus paradisi et Marliensis.

¹⁾ Гляди, сей лист Гординський *Op. cit.* pag. 84. „Litterae ad D-num Lutskey scriptae sequentes erant. — Perchare Amice! Denique pie defunctus Canonicus Krutsay recte statuebat de Ruthenis: же не мають ни Грамматики ни політики. я се так толкую: же они ни розума ни чести не мають. Ecce inde a mense Januario de aliquot individuis, ad desiderium tanti viri pro honore Dioecesis, ritus et Nationis Ruthenae, proprioque commodo et emolumento mittendis agitur: et factum nihil! Duodecima Maji clare et cathgorice scripsi Eppo.... et factum nihil! In 16-a Maji scripserat.... et denique factum est nihil....“

²⁾ Гординський, *Op. cit.* pag. 73.

³⁾ *Vid. Grammatica. Praefatio XVI.* „Dabam Lucae in Italia 1830. Concinator.“ Повный титул граматки: *Grammatica Slavo-Ruthena seu vetero-slavicae, et actu in montibus carpathicis parvo-russicae, ceu dialecti vigentis linguae. Edita per Michaelem Lutskey. Parochum A. V. A. Diaconum Unghvariensem. Actualem serenissimi principis et ducis de Luca capellanum. Budae. 1830.*

⁴⁾ *Op. cit. Grammatica Praefatio pag. XIV.* „Caeterum esto similes partiales Gentis hujus migrationes decursu temporis et plures evenisse non negem, tamen probabilior mihi videtur sententia: Gentem Ruthenam jam ante adventum Hungarorum in iisdem Sedibus exstitisse, ac immansisse. Donec distincto opusculo specifica argumenta desuper complexus fuero sufficiat praenotasse....“

⁵⁾ Но и то треба ми замѣтити, що Фогорошій, котрому князь писав був 13. августа 1829., лиш слѣдующого року 1830. дня 12. апрѣля одповѣдає на се, но правда тогда и — просить. Гляд. Гординський цитов. студ. стор. 86.—87 и 88—89.

И так стоить дѣло за тѣ часи, доки М. Лучкай перебував в Люццѣ т. є. од 28. юлія 1829. за один рѣк и пѣвтора мѣсяця, бо вернувся до дому р. 1830. дня 20. жовтня (октября) позад змѣну политичного положеня¹⁾. И дѣйстно дня 7. децембра р. 1830. записано читаем межи членами в консисторіи мукачевскоѣ притомными и М. Лучкай²⁾, а в засѣданю 21. декабра дораз и высылають его полагодити даякѣ важнѣ контракты³⁾, одже не давно вернувся, що и то указує, що свою релацию о експедиціи до Люкки у князя Карла Лудовика Бурбон лиш пѣзднѣйше р. 1831. дня 8. февраля завдає на консисторию, де представляє стан сеѣ своеѣ миссіи з тым, що вѣн з Василем Талапковичем вернувся, и зато просить выслати новых до Люкки за презвитеря и дяка. Консисторія бере се до вѣдома и рѣшеня одкладає на пѣзднѣйше⁴⁾. Видно одже, що М. Лучкай, як вернувся из Люкки, тотчас заняв свою парохію в Ужгородѣ, и став провадити парохіальнѣ и намѣстническѣ дѣла.

Пѣд час пробуваня М. Лучкай в Люццѣ парохія Ужгород задержана була єму по рѣшеню консисторіи и засоблялася администраторами⁵⁾. А позаяк одхѣд Лучкай нагле настав, зато и всѣ его

¹⁾ Яросл. Гординський, *Opus cit.* р. 64. Интересантно, що пише „В Люцці написав він свою граматику и два томи проповідей. Князь хотів його іменувати єпископом, але се було неможливо, бо в Люцці був уже єпископ латинського обряду. Тому іменовано Лучкай тільки придворним парохом. У Люцці пробув Лучкай рік и півтора місяця і виїхав відси изза зміни політичного положення 20. жовтня 1830 р.“

²⁾ *Protocolum Dioecesis. Anni 1830. die 7. decembris. Praesidente et adsidentibus, ut supra, accedente Rmo Michaelae Lutskay Parocho V. A. Diacono Unghvariensi, celebratum est Consistorium....*“

³⁾ *Ibid. die 21. decembr. Num. 1159.*

⁴⁾ *Protocolum Dioecesis. Anni 1831. die 8. Febr. Num. 146. „Rmus VADiaconus Unghvariensis de suscepto cum sociis R. Antonio Labancz Presbytero pro subeunda tamen Diaconi vice, Basilio item, Talapkovics, et Ioanne Mikulics Clericis pro Cantoribus destinatis Luccam 17. Junii a 1829. itinere, localibus item circumstantiis Lucensibus, et statu missionis hujus relationem praestat, una siquidem Is et Basilius Talapsovics domum reversi sint, in locum sui Presbyterum, loco vero alterius pro Cantore idoneum individuum eorum disponi petit, unde : Deliberatum est : Negotium hoc maturiorem deliberationem exposcente id ipsum in futuro Consistorio reassumendum esse. E. Consistorio.“*

⁵⁾ *Protocolum Dioecesis. Anni 1829. die 22 maji Num. 507.* Перший администратор, парохіи був о. Авксентій Францовскій Чина св. Василя В., но вѣн не утримався ани один мѣсяць, умер дня 18. юлія, зато консисторія уже 21. юлія поставляє (номером 656.) о. Андрея Белловича, пароха радванского, замѣстителя и уряду намѣстнического. И сей не довго засобляв, умер 9. октября 1829. (Нум, 883.) Тогда поставлялся в замѣстителя намѣстничества о. Михаил Кечковский, ново-именованный парох дравецкий, а за администратора парохіи Ужгород уже 26. августа р. 1829. выименованный Александр Мигалич. (Гляд, Нум. 729. 1025. 1128.) А коли р.

рѣчи позостали на парохіи, якѣ потому конзисторія дала списати в притомности церковных кураторов и одкласти и хоронити, а тѣ, котрых не можно потримати, розпродати и все добрѣ заховати до повороту М. Лучкая¹⁾. По своему поворотѣ М. Лучкай из Люкки на-самперед старався ширити свои руськѣ творы, из котрых граматика уже явилася тогоже року 1830., а церковнѣ проповѣди мали явитися найблизше року 1831. И се перве, що в роцѣ сѣм встрѣчаем. Уже бо дня 4. января еп. Повчій пастырским листом своим воззывает духовенство цѣлоѣ епархіѣ, чтобы замовили Лучкаеву: граматик у руську, яка уже р. 1830. выпечатано явилася, и яку можуть достати за 1 флор., а 2.) руськѣ недѣльнѣ проповѣди его в двох томах, що мѣстили 58 бесѣд, якѣ скоро выпечатанѣ являться р. 1831. також в Будинѣ, що можуть замовити за 3 флор²⁾.

Що тычиться оцѣнки сих творов Лучкая, слѣдуюче можу замѣтити. Вѣн хотѣв выдати граматик у тоѣ мовы, як говорить у вступѣ на VIII. сторонѣ, котра называлася „карпаторуська, а якоѣ уживають кромѣ малоѣ Руси и Польшѣ, головно в Галичинѣ, Володимиріи, Буковинѣ и за середным хребтом Карпат, то є в горѣшнѣй Угорщинѣ аж до Спишу,“ но, як одповѣдно замѣчає др. Бирчак³⁾, вѣн

1830. дня 17. сентября Алекс. Мигалич выименованный в пароха и намѣстника довжанского (Мараморош), в администратора Ужгорода поставленный Іосиф Унгварій, дотеперь вице-ректор семинаріѣ. (Нум. 826. 1034.)

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1829. die 21. Julii Num. 656 „..... cum Pater Auxentius Franczovsky Ord. S. Basilii M. administrator Unghvariensis mortuus sit, constituitur in administratorem R. Andreas Bellovics, Parochus Radvancensis, VADiaconus districtus Unghensis, ita ut omnes res Lucskay in praesentia Curatorum inventas conscribat quae servari non possunt, divendat, et omnibus solerter invigilet....“ Ему треба було виплатити и хозяйку М. Лучкая из сего маєтка Лучкая на приказ конзисторіѣ Терезію Емерлин, (Гляд. Нум. 1229. дня 4. августа).— О. Белловичу присудила конзисторія за администрацію сѣно из луки парохіальноѣ. А коли вѣн лѣд коротким часом умер, перепустили его вдовѣ Терезіи Данилович, но так, що довжна выимонати коровы М. Лучкая, Гляд. Protocolum VADiaconale D. Unghvar. Anni 1829... р. 14. die 23. Junii..... р. 18. die 4. Sept.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1831. die 4. Januarii. Num. 6. Currentales. Хотѣ духовенство не мало проповѣдей руських, однак найшлися цѣлѣ намѣстническѣ округи, где никто ани один екземпляр не замовив. Сяк В.-михальовский Проток. Дієцез. року 1831. дня 1. марта Нум. 274.), Сукмарский Викариат (Нум. 634. дня 13. мая), хотѣ М. Лучкай много дешевше розпродавав, як сучасно Szepessy A. своѣ малярскѣ бесѣды, бо сей давав один том за три флор., коли Лучкай оба два томы. Се замѣчательно, що еп. Повчій разом вручає з Лукаем и Сепешіа.

³⁾ Др. Володимир Бирчак. Литературнѣ стремлѣня Подкарпатскоѣ Руси. Ужгород, 1921. стор. 49-50. —Евм. Сабов то каже в своѣй Христоматіи: „... Лучкай имѣлъ възвышенныя понятія о своемъ народѣ, отсюда его ревность объ образованіи народ-

не був нѣ в Галичинѣ, нѣ на Украинѣ, и не знав всѣх діалектѣвъ нашої мови, а на Подкарпадскої Русі до єго часѣвъ, як сам Лучкай говорить¹⁾, руських книг не явилось, кромѣ чотырьох, а зато не мѣг увѣльнитися од церковно-славянщины, яку уважав матерію славянских языкѣвъ. На кѣнци граматики подає Лучкай народнѣ пѣснѣ, приповѣдки, загадки и проч. Зрѣформовав правопись, вылишив: ѣ, и т. п., ся правопись хоснуєся и днесь. граматика Лучкая мала не малый вплив на розвѣй языкознавства и у нас, но еще много бѣльший в Галичинѣ, и доки у нас, на Пѣдкарпатскої Русі Кирилло Сабов и Евменій Сабов затирали рѣзницю межи церковно-славянскою мовою и народною — в Галичинѣ противно: опертося на тых розлуках, на якѣ вказовав Лучкай и творено литературну мову на основѣ народноѣ....²⁾. Граматика Лучкая є писана по латински, и зато тѣлько тѣ, якѣ знали по латински, могли ю уживати, но однак се була перша руська граматика на П. Русі и зато за довгѣ лѣта училися из неѣ по руски, бо була добра граматика и всѣ позднѣйшѣ граматики писанѣ з оглядом и на основѣ граматики Лучкая³⁾.

„Церковнѣ бесѣды на всѣ недѣлѣ рока на поученіє народное“, написав М. Лучкай красным народным языком⁴⁾, як се указує та обставина, що так полюбулися сѣ проповѣди у простого народа, же на

номѣ. Побытіє за границей розширило єго кругозорѣ, развѣло єго талантѣ. Онѣ первый издалѣ вѣ печати латинскій учебникѣ кѣ изученію материнского языка, грамматику одного изѣ Угро-рускихъ нарѣчій, сравнивѣ оное сѣ церковно-славянскимѣ языкомѣ.....“ *Op. cit.* стор. 193.-194.

1) *Grammatica Slavo-Ruthena*, Budae, 1830. Praefatio pag IX. „Sed magis dolendum praeter catechesim nulla existere alia opera in hac lingua scripta... praeallata catechesis primo prodiit sub Episcopo de Camellis ab 1692-1707. alia editio sub Bizantio, qui praefuit 1717. tertia sub Olsavszky omnes Tyrnaviae. Typis Universitatis ab Anno 1801-1813. jam ter reimpressa pariter catechesis per canonicum Kutka concinata; postrema haec populares sonos, secus ad regulas orthographiae redigi debentes continet....“

2) Др. Вол. Бирчак *Opus cit.* стор. 50. И замѣтка: „Про граматику Лучкая: *Vid.* Михайло Возняк: Студії над галицько-українськими граматиками XIX.“ в *Записки Н. Т. і. Шевченка*, том. 90 стор. 80.-92. і др. Осип Маковей; Три галицькі граматики *Записки Н. Т. і. Шевч.* т. 51. — в обох говориться про вплив граматки Лучкая на галицькѣграматики і на М. Шашкевича.

3) Славеный попередник Ал. Духновича Михайло Лучкай, в Народном календарі „Просвѣты“ 1928.

4) Тамже „Сими бесѣдами, написаными красным народным языком хотѣв М. Лучкай причинитися до пѣднесєня морального животѣ и науки серед народа. А в „Литературн. Стремлѣнях“ *Op. cit.* стор. 50. так говорить: Выдав М. Лучкай и „проповѣди“ мовою зближеною до народноѣ, якѣ в сѣвѣй час були дуже популярнѣ“.

„бантѣ“ не рѣдко хороняться и днесъ, як писав Евменій Сабов¹⁾ року 1893., що причинила и та причина, що священники проповѣди М. Лучкая довго хосновали, як жерело к своим наказам к народу. Як уже спомянута, подав Михаил Лучкай релацию о експедициі до Люкки, яку списав и завдав 3-го февраля и яка предложена конзисторіи 8. февраля²⁾, де кромѣ выше приведеных, еще и другѣ интересантнѣ деталѣ приведе. Коли прийшли до Люкки, церков в Марліи еще не була докѣнчена, но усиловною роботою до 6-го августа докѣнчена и тогды М. Лучкай посвятив ю и од тогды кождо-денно кѣнчили в нѣй св. службу, но прочѣ одправы не могли кѣнчити, бо не мали церковных книг, якѣ лиш в слѣдуючѣм маю (р. 1830.) достали, и се московскѣ, кожду книгу в двох примѣрниках великих (фоліо), разом було: 44 томы. Сама церков не є в городѣ Люццѣ, но в Морліи, де стоить лѣтна палата князя, де и М. Лучкай перебував в лѣтѣ з колегами, но в зимѣ не туй, но в городѣ в тамошнѣй палатѣ князя. В зимѣ лиш по недѣлях и святах ходить кѣнчити одправу и всегда кѣньми и экипажою князя повезуть их. Сама керков прекрасна и дорогоцѣнно украшена срѣбром и золотом, стѣны олтаря червеным дамаском покритѣ, ризы и далматики мають 4—4 дуже краснѣ; чашѣ двѣ, одна срѣберна, друга из золота и такоѣ ваги и вартости, якѣ и не видѣв єм; ковчег срѣберный позолоченый; свѣщники, ампулки, тапочки пѣд ними и на антидор срѣбернѣ. — Має красныи иконостас з одповѣдными многими образами; сѣдалища поздовж стѣн по звычайу восточному, помѣст закрытый зеленым покровцем, евангеліе и крест на престолѣ такѣ, яким не є подѣбного в цѣлѣй Европѣ, як се самѣ туй подорожуючѣ Россіане признавали. Словом все в сѣй церкви є одповѣдне королѣвскому стану. Сам князь є преласкавый к нам. Коли 9. ноябрю одийшов до Вѣдня, пѣднялися нашѣ платнѣ по 15., а дякам по 10 скудами, абы малисѣме на харчованя, бо коли князь не є дома, харч не

¹⁾ Христоматія церковно-славянскихъ и угро-руссикъ памятникѣвъ. Унгварѣ 1893 стор. 193—4. Сей факт признає, хотѣ жалуется що „составленѣ подѣ троякимъ вліянієм, лучше: формы церковно-славянскаго, литературнаго, и мѣстнаго русскаго языка в немѣ смѣшаны подѣ вліяніємъ греческо-латинской синтактики.... но его проповѣди при всемѣ недостаткѣ чистоты слова имѣли большое вліяніе и сѣдѣались любимимъ чтеніємъ простаго народа, у котораго на „бантѣ“ не рѣдко хранятся его церковныя бесѣды. Священники при составленіи своихъ „наказѣвъ“ подражали ему такѣ, что простый народѣ привыкѣ (? Пис.) кѣ сему пестрому слогу: впрочемъ онѣ привыкаль кѣ нему и изѣ Куткова катехиза. Лучкая можно назвати ученикомъ Кутковымъ, но который превзошелъ своего учителя.“

²⁾ Гляд. сю релацию: *Protocolum Dioecesis Anni 1831. die 8. Februar. Num. 146. Archivum Dioecesis. Anni 1831. Num. 146., Illustrissime!... De expeditione Luccensi*

подався персоналу. Знатнѣ дарунки подавав нам, кромѣ сего мене дня 5-го августа выименовав в протієрея Святѣйшоѣ Д. Маріѣ вознесеноѣ в небеса и передав менѣ и диплому о сѣм. Додає еще М. Лучкай, що Василій Талапкович дня 5. января конечно вернулся из Люкки, вѣн же сам пѣд намѣром упорядкованя своих домашних дѣл, зато треба чим скорше выслати до Люкки одного презбитера и одного дяка, бо князь выразно сказав ему, що если не достане таких из епархіи мукачовскоѣ, тогда принужденый буде запросити из Росіѣ. З оглядом на самого себе М. Лучкай заявляє, що вѣн готовый

saepius equidem jam retuli, imo etiam personaliter nunc hic loci constitutus omnes circumstantias palam et uberius exposui. Quo tamen verbalis mea relatio scriptis comprehendatur, relata denuo sequentibus refero. Scilicet cum adlateratis meis R. Antonio Labancz Presbitero, sed pro subeunda vice Diaconi destinato, DD. item Talapkovits et Mikulits Clericis pro Cantoribus electis die 17. Junii 1829. Unghvarino movi, sed Viennae ob difficultatem circa expeditionem Passualium enatas ibidem quatuordecim diebus adhaerere debuimus. Optentis tamen his iter per Venetias, et Ferraram prosecuti sumus, et die 28 Julii feliciter Lucam adpulimus.... Ecclesia equidem pro tunc necdum fuit parata, sed duplicatis viribus usque sextam Augusti ad perfectum statum deducta est. Hanc ego in praesentia Principis 6-a Augusti benedixi, antimensio ex Ecclesia S. Viennae Barbarae adlato providi, et primam S. Liturgiam celebravi. Ab hac die quotidie celebravi Dmno Labancz diaconisante, sed reliqua divina in Ecclesia ideo absolvere non potui, quia libri chorales prorsus deerant. In hoc situ rerum mansimus usque 19. Novembris. Qua die Sua Serenitas Viennam discessit, sed ob copiam nivium in montibus Apeninis repente supercadentium Florentiae adhaerere debuit. Quia vero absente Principe nullus Aulicorum victu provideretur nos quoque absque provisione hac mansimus. Tali facto ad Principem Recursu novam foundationem optinuimus, vigore cujus Presbyter et diaconus per 15., Cantorum singulus per 10. Taleros scutatos menstrue itidem ex publica cassa Ducali percepturus est. Duplici hac resolutione emanata Missionis hujus subsistentia in perpetuum securisata est. Ecclesia nostra non situatur in civitate, sed in Marlia paenes aestivale Palatium Ducis, ubi et nos per aestatem habitamus. Tempore hyemis degimus in Civitate in Palatio Ducali et dumtaxat diebus dominicis et Festivis Marliam excurrimus celebraturi, ad quod equi aulici nobis suppeditantur. Menso Majo optinuimus omnes libros chorales, in duplici exemplari 44 tomi in folio editionis Mosquensis. Phelonia et Diaconicon pulcherrima quatuor habemus. Calicem duplicem ex argento, et Auro tanti ponderis et pretii, ut eidem par non viderim. Tabernaculum Argenteum inauratum, ipsa Candelabra, ampulae, orbiculi, patena pro antidor, argenteae. Ecclesia ameono Iconostasio et imaginibus ritus graeci abunde provisa habetur. Sellae quoque amoenae politae secundum morem orientalem ad parietem locata sunt, ipsum substaculum sub libro argentum inauratum, parietes altaris rubro damask obductae, pavimento viridi panno stratum, ut adeo quid-quid existit in hac Ecclesia regiae dignitati correspondet. Evangelio et cruci pacificali fatentibus itinerantibus Russis in Europa par non existit. Tractavit nos insuper Princeps velut pater filios et nullam occasionem praetermittit, quominus suum favorem, benevolentiam, ac liberalitatem palam faciat. Notabilia donaria nobis distribuit, et me insuper 5. Augusti in Praepositum sub titulo Sanctissimae Mariae in ceolos assumptae nominavit et diplomate providit, unde etiam nos nutum ejus

то зроби́ти, що́ йому́ его́ Преосвященство́ прикаже. Як рѣшила же консисторія, уже́ мало́ выше́ видѣлисьме, де́ приказано́ Михаилу Лучкаю, абы́ гляда́в спосо́бныхъ людей на сю миссію́ и предло́жив их¹⁾).

secuti sumus, cuncta divina, uti matutinum, horas canonicas, et Vesperas cum lectione psalterii in Ecclesia persolvimus. Singulo item die Veneris канон молебный к Пречистой Дѣвѣ, ad Principis intentionem absolvimus, vitamque ad regulam moralitatis et decetiae adeo accommodavimus, ut passim pro exemplo habiti simus, hoc non ad meam sed ad sociorum laudem sit dictum. His itaque omnibus dispositis et grandibus sumptibus comparatis suapte *sequitur* et Suae Serenitatis positiva voluntas est, ut duo Viri ecclesiastici et totidem Cantores ad hanc Capellam perpetuo perseverent, sintque appliciti. Et quoniam ego sub specie rerum mearum disponendarum, Basilius vero Talapkovics finaliter 5. Januarii a. c. inde redierit, Illustritatem V. demisse interpello et obtestor, quatenus unum Presbyterum, alterum Cantorem eo designare et destinare dignaretur, qui ineunte vere illico eo movere teneantur. Sumptus itinerales S. Serenitas illico resolutura est, dummodo fiat eidem nunc Viennae commoranti insinuatio et novorum Individuorum designatio. Individua talia esse debent, quae stabiliter ibidem preseverent. Relate ad me demisse insinuo: me paratum esse ea facere, quae V. Illustritas circa me dispositura est. Seria dispositio V. Illustratis vel ideo necessaria est, quoniam Princeps saepius declaraverit, si ex Dioecesi Munkacsienſi Individua optinere nequiverit, eadem ex Russis adferri cogetur. Paenes cujusmodi demissam meam Relationem gratiis devotus maneo. Unghvarini die 3. Februarii 1831. Illústritatis Vestrae: Infimus Cliens Michael Lucskay m. pr.“

¹⁾ Protocolum Dioec. Anni 1831. die 18. Febr. Num. 155, „Rmum VADiaconum Unghvariensem velut Luccensium circumstantiarum apprime gnarum authorisari, ut Antonium Balugyánszky Parochum Csékensem, hoc vero stationem hanc non acceptante, quemcunque alium Presbyterum, pro alio vero Szilágyi vel alium quemcunque provocet et de resultato suo tempore horsum referat. Ex Cousist. — 26. Августа Нум. 999. просить потому М. Лучкай пашпорт для о. Ч. св. Васи́лія В. Андиришина и Мих. Сѣладѣя. Но на се́ треба́ було́ передовсѣмъ выпросити́ до́зволъ одъ державныхъ властей.

V.

Протоіерей Пр. Д. Маріѣ из Люкки. — Смерть еппа Повчія. — Просить конгруу для парохіѣ. — Пѣднѣта конгруа. — Позычка 1000 флор. на выдѣня проповѣдей. — Маесток парохіѣ Ужгород. — Як предплатили на проповѣди. — Початок шкѣльноѣ дѣяльностѣ. — Епархія о катехизаціи дѣтей. — Акты Кричфалушія. — Визита шкѣл в доминіи Ужгород. — Второй дяк катедр. церкви учитель препарандіѣ. — Сиротинець. — Фундаціональнѣ службы. — Петро Габра. — Купля загорода и винницѣ парохіальнѣ. — Епархіальнѣ Требник. — Александер Лаббанц высылаетъ до Люкки. — Роки: 1831—1836.

Тогоже р. 1831. 20. мая¹⁾ прийшов дозвол од королѣвскоѣ придворноѣ канцеларіѣ, де на представленя еппа Повчія из минувшого року дня 28 децембра дозволяетъ Михаилу Лучкаю принять и уживати титул протоіерея Преч. Д. Маріѣ вознесеноѣ на небеса, з декораціями, якими обдарив его князь Карл Лудовик Бурбон в Люццѣ еще р. 1830.²⁾

Дня 11. юнія р. 1831. еп. Повчій рано $\frac{3}{4}$ 8. год. умер³⁾ и сим потратив М. Лучкай свого милого архипастыря, котрый був ему правдиво *духовным* отцем, з котрым вѣн тѣлько працював и трудився в управленю епархіѣ мукачевскоѣ, що деякѣ его житописателѣ осмѣлилися то записати, що десять рокѣв, доки М. Лучкай був при еппѣ Повчію, вмѣсто старенького и слабого епископа дѣйстно вѣн управляв діецезією⁴⁾. Михаил Лучкай посему ограничився на свою парохію, на своѣ парохіальнѣ и намѣстническѣ премногѣ дѣла, один-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1831. die 20. Maji Num. 660.

²⁾ Гляд. мало выше.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1831. Num. 867. Protocolum VADiaconale Ungvar. Anni 1831. p. 10. Eppus Pócsi Alexander mortuus die 11. Julii 3. quadrante pro 8. hora matutina susceptis omnibus moribundorum sacramentis, — Aetatis 78. sacerdotii 53. anno.

⁴⁾ Szinnyi József, Op. cit. Magyar írók... VIII. köt. 65—66. 1. „Lucskay Mihály.... 1817-ben a püspöki irodába hivatott mint könyv és levéltárnok, 1818-ban pedig püspöki titkár lett Pócsi Elek mellett. Az egészségében meggyengült püspök helyett tíz évig tényleg kormányzott...”

сгвенно жив сим и наукою пишуци свою: Историю Карпато-Русинѡв. Епархією же став управляти бувший епископский викарій, капитулярный викарий др. Іоанн Чургович, який выбраний дня 15 юлія р. т., як каноникъ-пѣвецъ¹⁾, який уже и перед тым був викарій еппа од дня 21. января року тогоже 1831. Впрочем сам рѡк 1831. стався дуже тяжкий. Уже од початку року страх холеры пановав повсюды и страшна азіатска холера все сильнѣйше и численнѣйше брала свои жертвы. — Позад холеру уже еп. Повчій подав був диспенсацію од великого поста²⁾. В юлію всюды в кождѡм селѣ поставляться комиссарѣ и духовники и дяки обвязуються приняти и выповняти сей уряд и сполупрацьовати в поборюванню холеры; подаються подрѡбнѣ приписы, якѣ строго треба було задержати; заказано все собраня народа, даже и при похоронах, а умерших в холерѣ треба було погрѣбати в окремишне кладбище.

В сѣй холерѣ М. Лучкай написав 11. августа своѣй тестамент, котрым пѡзднѣйше будеме займатися а мало посему потратив свого батька дня 21. августа³⁾. Вѣроятно в лѣтѣ р. 1831. высланный був из части жупы ужгородскоѣ як член депутаціѣ, котра мала из'явити почестъ пѡдданости памяти Франциска І. и тогды М. Лучкай позостав в Вѣдню за бѡльше мѣсяцѣв, як вѡн сам се из'являє⁴⁾. Вѣроятно тогды найшов многих знакомых, може вступив в близшѣ зносіна, якѣ подали єму можливѡсть там глядати помочи в бѣдах. Сего бо року 5-го августа примушений був недостаточною дотацією своѣѣ парохіѣ повернутися с просьбою до короля и просити для себе и своего сотрудника и доти — доки подасться обѣцяна конгруа парохіям в доминіи ужгородскѡй — рѡчно подати 100—100 флор. допомоги, що кнзисторія представила корол. губерніальному совѣту сильно подпираючи и из своѣѣ части и просячи подати од давна прошену конгруу, особенно в сѣм роцѣ — холеры так конечно потрѣбну⁵⁾.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1831. die 18 Julii Num. 867.

²⁾ Protocolum VADiaconale D. Unghvar. Anni 1831. P. 4. 12. 13. 14. 15.

³⁾ Умер в Лучках, и сѣк записанный в Матрицѣ: „1831. Aug. 21. sepelivit: Desko. (sepultus) Michael Pap Cantor 75 an. gr. cath. mort. in Cholera.“

⁴⁾ В своѣй одповѣди из дня 1-го марта 1836. против О. Якова Бованковича, протоигумена Чиня св. Василія В. — к Конзисторіи: „....Reduce ex Italia 1831. tulit mihi religiosissimus pater Jacobus pro Cooperatore Religiosum Barnabam Droptsák, et dixit: esse ordinis speculum, post aliquot menses ego deputatus fui Viennam ex parte Cottus de Unghvar pro homagiali devotione immortalis memoriae Francisci I. depromenda, pluribus absens septimanis domum redux in relatis accepi: Speculum Religiosum induta Frakka Tabernas visitavisse, ideo instantanee remisi ad clastrum Kis. Bereznense. et remissionem tam Rmo D. Vicario Gen. Capitulari ..quam Proto-Hegumeno insinua- vi... „Archiv. Dioecesis. Anni 1836. ad Num. 730. (1836. acclusum) Num. 31.“

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni. 1831. die 5. August. Num. 917. „...Sortem cleri

Просьбы сего року не були даремнѣ. Тогоже бо року 6. ноября опубликованный в конзисторіи¹⁾ інтимат губерніального совѣта під числом 25,886. дня 11. октября выданный в слѣд королѣвского при- казу, выданого 16. августа ч. 9322./662., де из'являеся, що дотепе- рѣшня конгруа, яка из фонда религіійного платилася, перебираеся на королѣвский ерар для парохій греко-кат. епархіѣ мукачевскоѣ и В.- варадскоѣ, що находятся в ерарских маетках з тым, що дотепе- рѣшнѣ доходки доповнятьсѣ до высоты 300 флор, як становлено було при списаніи парохій²⁾. Но к сему треба було, чтобы переве- сти и точно становити парохіѣ, якими дана и в якѣй высотѣ ся до- повнена конгруа од ерара, що ишло помало³⁾, так що лиш року 1832. в осени выданный дня 4. сентября конечный список, або конечный результат, яким парохам и кѣлько конгруи приходится одинокож- дѣй парохіи, що суть в ерарских маетках⁴⁾.

Що в сих работах М. Лучкай участвовав и теперь, хоть уже не був в епископскоѣй резиденціи за секретаря и за епископского канцеляря, хоть уже не жив еп. Повчій, проявляеся из того, що се- го року 13. февраля, коли уже дозволена була доповняюча куонгруа, вѣн предлагае конзисторіи⁵⁾, чтобы тым, якѣ у Вѣдню и в Пештѣ своим трудом помогли выходить се, а тыми були Вскпреп. Іоанн Фогорошій и два агенты, один из них в Будинѣ, подати деякий го- норар и сему никто не проитивився, хоть и одложили конечно рѣ-

hujus exhibet uberius advolutus isthic. Parochi et VADiaconi Unghvariensis Recursus, e cujus sincera et ingenua expositione patescit, Recurentem in populosa, sed dote carente hac parochia, paenes omnem etiam Parsimoniam vix non quotidianae vitae mediis destitui, quem insuper juncta officii VADiaconali onera, et intervenientes, qui in Centrali hoc loco copiosi, et crebri sunt, multum pergravant...."

¹⁾ Protocol Dioeces. Anni 1831. die 6. Novembr. Num. 1230.

²⁾ „.....Sua Mattas Ss. pro Parochis graeco catholicis Dioecesis Munkacsensis et M. Varadiensis, in Cameralibus bonis subsistentibus Congruas supplementales — Quotas.... hucdum e fundo Religionis depensas... a 1. Novembris 1830. ex Aerario Camerali clementer resolvere... dignata est.. complementum Systematicae Congruae 300 fl.... a 1. Novembris Anni 1830. ex Aerario Camerili exassignatur...."

³⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1832. die 13. Mart. Num. 406. пересылав конзисторія список парохѣв в ерарских парохіях ужанскоѣ жупы до тутошнього королѣвского ерарского уряду. — 5-го же юніа т. р. просьба администраторѣв в сих ерарских парохіях передложитсѣ губерніальному совѣту, абы не лиш парохіи, но и администраторы цѣлу доставали конгруу, а не половину, як до теперь. Cf. Protocolum Dioeces. Anni 1832. 5. Junii Num. 842.

⁴⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1832. die 4. Septembr. Num. 1237.

⁵⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1832. die 10. Febr. Num. 266. Лучкай пропонував стянути 2000 флор., а из сего пѣслати Фогорошіюви 300 флор., агентам 300 и 200 флор., а 1200 фл. одложити на подѣбнѣ выдатки в будучѣм.

шеня доти, доки не пришлють и другъ намѣстники свою згоду, чтобы се истягнули из першоѣ ангаріѣ сеѣ конгруу, коли выплачуеся.

В наслѣдок просьбы М. Лучкая из р. 1831. выше помянутоѣ доповнительна конгруа пѣднѣта була в Ужгородѣ на рѣчнѣ 300 флор¹⁾. И Лучкай дѣйстно потребував грошей, свои бо проповѣди дав выпечатати еще року 1831., но не мѣг перебрати, бо книгопечатня будинска не хотѣла выдати книг без грошей. Конечно потому 19. февраля р. 1832. просить конзисторію²⁾, абы му позычили 1000 флор. из епархіальноѣ фундаціональноѣ кассы, котрѣ навернуться из розпродажѣ книг, а кромѣ сего дае в запоруку и 3. ангарію своѣѣ власноѣ конгруу.

Выповнить же другѣ части рока та велика праця, яку мав М. Лучкай при упорядкованю матеріального маѣтку своѣѣ парохіѣ. Сяк прощ. парох Іоанн Ляхович зостав довжен 100 флор. шкѣльных грошей, що уже од давна требовалося; року минувшого сама громада жадала з нова у конзисторіѣ, абы уже достала свои грошѣ³⁾. Ужгородска церков и парохія мала таких пожаданѣ доста много⁴⁾. Деякѣ из них уже пару рокѣв требовалися, но без жадного успѣху. Року сего повторительно⁵⁾ уже сама громада ужгородска просить и пожадае у конзисторіѣ за сѣ грошѣ, справа выдаеся и адвокатуви и запав и присуд в конзисторіи, но не мож сказати, чтобы дѣло скѣнчено, найменше хотѣ з оглядом на грошѣ и на матрику⁶⁾.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1832. die 8. Febr. Num. 240. „Annum Congruae supplementum, pro Parochia Unghvar... 300 fl. c. m. exassignata a 1. Novembr. 1830. in Camerali Cassa Perceptoratus Unghvarinensis.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1832. die 19. Februar. 1832. Erga Recursum Dmni in Christo Fratris Michaelis Lucskay etc. etc. eatenus formatum, ut eidem sumptus pro redimendis a Typographia Regiae Universitatis Pestanae Concionibus in 1000 flnis v. v. abhinc interim aliter subministrantur, eandem Typographiam paenes eam requisitionem, ut paratum opus Auctori extradari velit, assecuramus, quod ut, primum singillative pro his Concionibus symbolae e Dioecesi hac incassatae fuerint sumptus iidem ab hinc exolventur Datum Unghvar. 19. Februar. 1832.“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1832. die 18. Maji Num. 796. — Cf. Protocolum Dioecesis. Anni 1831. Num. 1306.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1831. die 29. Novembr. Num. 1306. изчисляются такѣ пожаданя, числом : 12.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1832. Num. 652. — 839. 882. 940.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1832. die 30. Octobr. Num. 1377. в дѣлѣ в наслѣдниками прощѣн. Іоанна Ляховича, бывшого намѣстника и пароха ужгородского, що уже од року 1827. велося. Интересно е за книжки инвентарнѣ парохіѣ Ужгород, що каже присуд конзисторіѣ : „...excepta praetensione quoad libros Parochiales, qui inventario Parochiae hujus Anno 1804. confecto et sub XX inactato inscripti, atque perhibente Instrumento Licitationali rerum Lyachovicsianarum per haeredes ejus

Як продавалися проповіді, видно из предложения, яке зробив М. Лучкай 27. февраля р. 1833. консисторіи¹⁾, де то каже, що премногъ примѣрники еще все має, бо многъ из духовенства, власне и цѣлѣ округи не замовили и не закупили и зато просить вручати з нова парохіальному клеру. Се консисторія и зробила мало пѣзднѣйше р. 1834.²⁾

Якѣ великѣ незгоди повстали в тогдaшних часах позад наш окремѣшний календарь, указує и один факт, який случився р. 1833. де потому консисторія выслала М. Лучкаю полагодити дѣло. В Оноковцях латинский плебан дав секвестровати три возы дров и конфисковати од трѣох русинѣв, бо в свято латиского обряда везли собѣ до дому своєю фурую³⁾. Се сталося по полудню и по вечернѣ и свято було: Непорочне Зачатя Пр. Д. Маріѣ, яке тогды и не було декретальным. Однак плебан мав на се право послѣ інтиматѣв (приказѣв) тогдaшного губерніального совѣта⁴⁾.

Од сего часу став М. Лучкай лѣпше займатися школами, сталося же так, що консисторія возвала⁵⁾ его, абы предложив ре-

venditi sunt, ubi 1 Lyturgicon, Nucleus rerum Hungaricarum, Ioannis Barclay Paraenesis, et Kamenoccurunt, in quibus Parochiae Unghvariensi, aut in se, aut justo pretio restituendis iidem Haeredes conveniuntur... demum, quod concernit redintegrationem Matricae circa hanc VADiaconum Munkacsiensem provocari, ut se declaret, num eandem solus, aut per alium quempiam e resignatis Consistorio huic Scartetis reintegrari velit Matriculae huius praesenti sententia indispensabiliter decreto. E Consistorio“ cf. Protocol. VADiaconale. — Anni 1832.... P. 42. matriculae Unghvar .ad Conto Lyachovicsianorum redintegrandae. 7. May fact.“ — Присуд консисторіѣ тогоже дня пѣсланный був и М. Лучкаю и Василю Договичу, пароху и намѣстнику мукачевському, но щоби сей присуд выповнений и матрику вернув парохіи ужгородскѣй, як знаю и до теперь не сталося, а — се треба ми додати — там хибить матрика из рокѣв 1810 — 1827.

1) Protocolum Dioecesis. Anni 1833. Num. 218.

2) Protocolum Dioecesis. Anni 1834. die 31. decembr. Num. 1309.

3) Protocolum Dioecesis. Anni 1833. die 2. Mart. Num. 243.

4) Замѣчати ми треба, що од р. 1831. причислено и свято св. Стефана мадярского короля к декретальным праздникам інтиматом кор. губерніального совѣта. Гляд. Protocolum VADiaconale D. Unghvar. Anni 1831... „P. 21. Festum S. Stephani primi Regis Hungariae 20. Augusti stylo novo Altis. Resolutione Reg Exc. Consil. L. H. intim. Normalibus Regni festis per omnes quaecunque Religion. profitentes adnumerandum currentatur. 4. Novembris. „— Cf. ibid. Anni 1833... P. 22. Festum S. Stephani etiam per G. Catholicos celebrandum praecipitur. 22. Januar.“

5) Уже року 1832. возвала его, абы посылав релациѣ до Агріѣ к державному школь. инспектору, но се, так видиться, було безуспѣшно. Гляд. Protocolum VADiacon. Distr. Unghvár... 1832. „P. 11. Lucskay Michael Praep. de Lucca, Par. et VADiaconus Unghvar. eo inviatur, ut relationes periodicas de scholis sibi subordinatis Agriam ad Spect. D. Jos. Jánosy Vernar. Scholar. District. Cassoviensis inspectorem transponantur. Die 22. Martii.“

ферат и о школах. Лучкай одповѣв, що на препарандію не має жадноѣ власти впливати, в гимназіи з оглядом науки христіанскоѣ вѣн не є епископским комиссарем, а о школах корытнянскоѣ уже завдана релация. Но консисторія не вдоволилася сѣм и обвязовала его, щобы о школах народных, якѣ находятся в его окрузѣ, котрому як инспектор вѣн є представленый, завдавав релаций. И сѣк завдав и о школах корытнянскоѣ¹⁾. Подѣбно жадала консисторія од него, абы вѣн предложив рахунки церквей парохіальных округа ужгородского, як и информаций духовников и дяков²⁾. Се рѣшенє консисторіѣ и одповѣдь Лучкая так указують, що в цѣлом окрузѣ лиш в Корытнянах була одинока народна школа, що тяжко вѣровати, однак так є³⁾. Од сего починаєся дѣяльнѣсть М. Лучкая народно-школьна, котроѣ плодом є, що пару роками пѣзднѣше поставив в своѣй парохіи школу двокласову (*Schola Trivialis*)⁴⁾, но и другѣ. Так уже слѣдующого року 1834. подає консисторіи предложєня, щобы в Шишловцях купити грунт и землѣ для учителя и так поставити школу⁵⁾. Впрочѣм сучасно почали и другѣ чинники сильнѣйше интересоватися о народных школах наших руських. Консисторія 9. сентябрю⁶⁾

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1833. die 23. Aug. Num. 1141.

²⁾ Protocolum VADiacon. D. Unghvar... Anni 1832... P. 27. Districtus Unghvariensis ad rationes Ecclesiarum praestandas pro Anno 1830/31. provocatur. Die 1. Junii — „28. Lucskay Michael Praepositus de Luce, Par. et VADiac. Unghvar. ad exhibendas Parochorum et Cantorum Informationes reflectitur. Die 1. Junii.“

³⁾ Лучкай так пише о сѣм дѣлѣ капитуларному Викарію Чурговичу: „*Rssme D Vicarie Gen. Capitularis! Dignabatur Rma DVestra sub 30. Julii a. c. Num. 1063. me reflexisse, ut secundum adnexum formular de subjectis mihi scholis Relationem D. Janossy in doubus, Officio Dioecetano in uno exemplari pro praeterito illico, pro futuro suo tempore submittam. Unde demisse refero: duas existere in Disrtctu meo scholas, Unghvarini scilicet Praeparandialem, et in Kereknye Trivialem, ast me de nulla relationem prestare posse. Quia absque meo influxu suscipiuntur, docentur et examinantur Praeparandi, vel jam praeperati, quomodo itaque ego possem de tali actu relationem praestare, qui meae activitati non subjacet, ipse professor rideret me, si ad praestandum catalogum eum reflecterem. Sed nec de ipsa doctrina christiana me quidpiam scire posse, nam quamvis jussu altiori Locales Parochi Eppales Commissarii esse soleant, imo Szigethi, Szathmar, N. Banyae, Ujhelyini locales Parochi Officii Commissarii effective fruuntur, ipse ego pluribus annis ante et Rmae DVtrae Directoratu hocce Officio junctus sim, sed nescio an ex meo, aut alieno demerito ab aliquot annis exclusus sum. — Ita nec de Kereknye quidpiam scire valeo, nam in tertium annum directe Officio Dioecetano praesentantur, et acceptantur Relationes.... 16. August. 1833..... Michael Lucskay,“ — Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1833. Num. 1141.*

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 24. Aug. Num. 1332. — Cf. 3. Novembr. 1834.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1834. die 9. Aprilis Num. 340.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1834. die 9. Septembr. Num. 946.

знова вzyває всѣх духовникѣвъ в епархіи, абы катихизовали особливо дѣтей, т. е. научали початкѣвъ вѣры, як се уже и найновѣйше року 1832. окремным пастырским листом урговалося¹⁾). К сему много послужило и то, що епарх. правительство перемѣнило дотеперѣшну практику, заведену прошѣным еп. Андр. Бачинским и одобрили од окружных намѣстникѣвъ власть перекладати дякѣвъ из одноѣ парохіѣ на другу, або позбавляти дякѣвства, а мѣсто сего заведено урядове слѣдство, де присуд принести задержано епархіальному правительству, а доти дяк позостане на своѣй посадѣ, хоть од намѣстника и суспендованый. — А в случаю, що якесь дякѣвство опорожниться, приписано потримати порядочный конкурс, т. е. конкурс выголосити и подержати маѣ власть окружный намѣстник, но доужен выголосити конкурс и в сусѣдных округах, а при конкурсѣ становлено було вызвѣдати конкурентѣвъ и найлѣпших трѣох представити епарх. правительству и к сему намѣстник доужен був додати еще и их личну інформацію. Из сих потому епарх. правительство выиме-нуѣ одного дяка, який єсли на своѣм мѣстѣ служив три цѣлѣ роки бездоганно, може просити инвеституру, но к сему сучасно доужен придати и добрѣ свидѣтельства о своѣй дѣяльности так од пароха, як од намѣстника и лиш в сѣм случаю може достати инвеституру од тогоже епархіального правительства²⁾). Подѣбно и префекторат тутешнього ерарского уряду дня 11. сентября тогоже року 1834.³⁾ вzyває из найвысшого приказу епархіальне правитель-сво, абы старалося духовникѣвъ, — и через них як директорѣвъ мѣстных народных школ, самых родичѣвъ к тому привести, що-бы дѣти посылали до школы. Еще додати треба, що сего року освобожденѣ и дяки од публичных тягарѣвъ правдоподѣбно од панщины, як се зазначив М. Лучкай в своѣм намѣстническом протоколѣ⁴⁾). Кон-зисторія на вѣзваня ерару рѣшила напominати не лиш духовникѣвъ на сю важну их обязанѣсть⁵⁾, но сучасно высылаѣ М. Лучкая, абы школнѣ акты перебрав од пензіонованого школного инспектора. Кричфалушія⁶⁾, но разом, щобы пѣзнати лѣпше стан школ в ерар-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1832. die 4. Julii Num. 1000. обширный куррент о обязанностях духовников.

²⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1833. die 15. Novembr. Num. 1406. — Currentales.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1834. die 11. Novembr. Num. 1125.

⁴⁾ Protocolum VADiacon. D. Unghvar... Anni 1834.... „P. 41. Cantores et Ludirectores ab omnibus publicis oneribus immunes declarantur. 5-a Octobris.“

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1832. die 4. Julii Num. 1000. supra citatum.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1834. die 11. Novembr. Num. 1126. На основѣ

скôй доминіи, высылає его нащивити всѣ народнѣ, руськѣ школы в тôйже доминіи¹⁾, а найособеннѣйше, як в переписѣ стоить, школы в Корытнях, Перечинѣ, Турянскôй-Реметѣ, Зарѣчовѣ, Дубриничи, В.-Березнôм и Ставнôм. Михаил Лучкай подержав сю визиту, и нащивив сѣ школы, як се указує протокол, який завдав дня 11. марта р. 1835.²⁾ де ставить, що причины заосталости из одноѣ части в убожествѣ нашего руського народа треба глядати, а из другоѣ части в недостатку наклонности к наукам и учености и научованю. Також перебрав од инспектора Кричфалушія и шкôльнѣ письма, щобы передати их епархіальному правительству³⁾. Епархія мукачевска одже, як и всегда, так и в сих часах старалася о шкôльництвѣ народнôм по своим силам. Так року 1834., коли королѣвский губерніальный совѣт предложив, абы в тутешнôй препарандіи учив один из дякôв катедральноѣ церкви, як один учитель, конзисторія тотчас пристала⁴⁾ на се и усиловалася подати на се одповѣдну силу. Щобы пôдняти ученôсть, збирали по епархії на вдовичий и сирôтский фонд, в чôм и М. Лучкай по силѣ участвовав⁵⁾, позаяк сама думка выбудовати сяке сиротовоспиталище була еще прошѣного еппа Повчія, який дѣйстно и выбудовав той великий будинок на Капитульнôй улицѣ, де до теперь находили священническѣ сыны, сироты притулок и многѣ межи нами може еще памятають на тот одинповерховый

приказу губерніального совѣта (Інтимат из дня 10. мая 1832. Нум. 12811.) де ставлено, що епарх. правителство має надзирати народнѣ школы.

¹⁾ Protocolum Dioeses. Anni 1834. die 11. Novembr. Num. 1127. „Rmo D. M. Lucskay VADiaconno Unghensi, praeposito Luccensi. Tristi experientia esoperto eo: quod in scholis nostris vernaculis ritus nostri plebea pubes cum qui fundatione scholarum proferebatur, profectum haud assequatur, causa hujus defectus in parentes teneram pubem institutioni subtrahentes, maxime vero in docentes, Directoresque rejecta. Rmam DVtram vigore praesentium exmittendam duxi, quo scholas vernaculas signanter vero Kereknyensem, Perecsényensem, Turja-Remethiensem, Zaricsoensem, Dubrincisensem, N. Bereznensem et Sztavnensem auctoritate ordinaria pro hac vice Eidem praesentibus delegata, visitet, ubique stricte pervestigatura defectus quoslibet, qui culturae intellectuali in plebe nostra propagandae impedimento sunt, unaque ut hi tollantur e personalibus, et localibus adjunctis desumenda remedia quaerat, deque resultatu visitationis suae singillativas relationes horsum praestet. In reliquum.....“

²⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1835. die 11. Mart. Num. 233.

³⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1835. 316. — 510. (in Appendice) — 612., де дѣйстно и передав епархіальному правительству на конзисторіи року 1835. дня 23. юнія.

⁴⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1834. die 25. Febr. Num. 180.

⁵⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1834. die 14. Mart. Num. 257. Num. 259. Curreptales per Dioecesim, о з а о с н о в а н ю Orphanotrophium т. е.: конвикта (сиротинця) для сирôт священническихъ сынôв.

великий будинок, який був выбудований еп. Повчієм, хоть теперѣшня будовля уже мало и бѣльша и старый вид и перемѣнила¹⁾. Сей будинок по смерти еппа Повчія королѣвский фискус засеквестровалъ був, но року 1834. наверхнутый капитулѣ и епархіи королѣвским приказом²⁾.

Початком р. 1835. М. Лучкай передає конзисторіи список фундаційных служб у своѣй парохіи³⁾. Много их не було, лиш чотыри фундацій, из котрых одна, и се найбѣльша, Петра Габры, лиш минулого року 1834. є заоснована⁴⁾, и правдоподобно зато принята такою ласкою, що и сам основательный лист записаный урядово в епархіальный протокол⁵⁾, абы и сим провказати почесть и одушевляти других, як добрым примѣром на подѣбне. Коли се конзисторія радѣстно дала зареєгистровати, разом приказала завести порядок в цѣлѣй епархіи, абы из каждоѣ парохіѣ подѣбно заявили всѣ свои фундаціональнѣ службы⁶⁾.

Сѣ фундаціональнѣ службы уможливили мало потому М. Лучкаю купити сусѣдню з парохіальною загородою винницю, котра двояко послужила дуже на хосен парохіи: урожаем, а кромѣ сего подала мѣсто поставити пелевню о. пароху, якоѣ не мав и яку на самѣй малѣй парохіальной загородѣ и не мож було поставити. И ся була правдива причина, позад котру М. Лучкай просив дозвола од конзисторіѣ на сю куплю. Се дѣйстно и дозволено, а понеже цѣ-

¹⁾ Се сталося року 1906.

²⁾ Protocolum VADiaconale Distr. Unghvar... Anni... 1834... „P. 4. Sua Majestas SS. via Excelsi Consilii L. H. aedificium per Eppum Alexium Pócsy pro orphanotrophio exstructum, V. Capitulo Munkacsiensi, eo fine benigne resignari jussit, ut usque dum de dotatione prospici potuerit, excensuetur, et pro fundo orphanotrophii fructificet. 19. martii. Factum.“

³⁾ Лиш чотыри фундаціѣ мала: 1) Фундановича 100 флор. 2) Копчовича 100 флор. 3.) Петровича 100 флор. и 4.) Петра Габры 700 флор.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1834. die 16. Septembr. Num. 974, Num. 991. — Пѣд приведен. нум. 991. подаєся и основательна грамота сеѣ фундаціѣ. Сам фундатор є горожанин города Ужгород, но вѣроятно родом є из В. Лучок, бо там мож в матрицѣ встрѣчатися з сим именем, як я сам видѣв. — Року 1836. записано в протоколах епарх., що Петр Габра був газда Михаила Лучкая. Гляд. протокол р. 1836. дня 13. февраля нум. 208.

⁵⁾ Фундаційна сумма 700 флор. в тогдашних часах дуже велика була сумма, бо на пр. платня епископс. секретаря и нотариа тогды становлена була в рѣчно 250 флор. од губернiального совѣта, а послѣднего т. є. сего каноника 600 флор. — Из основательного листа и то видно, що тогды в руськоѣ тамошнѣй церквѣ в Ужгородѣ було: 12. т. є. дванадцять кураторѣв, котрых взымає фундатор гадковати, абы службы кѣнчилися порядочно.

⁶⁾ Protocolum: Dioecesis. Anni 1835. die 23. Januar. Num. 45. — Там є курренс в сѣм дѣлѣ выданный.

на 1500 флор. була, а всѣ фундаціѣ лиш 1000 флор. виробили, еще на просьбу его позычили ему и парохіи 500 флор. из дієцезальноѣ кассы, розумѣся на тягар пароха, котрому ся винниця на хосен куплена¹⁾).

Сего року М. Лучкай ургує межі другими справами²⁾ и двараз, щобы епархіальне правительство выдало: дієцезальный рїтуал, т. є. епархіальный Требник³⁾. Завдав се первый раз 28-го юнія, но конзисторія хотѣ признала велику потребу однотливого и поправленого Требника, абы переставити всѣ дотеперѣшнѣ рѣзниці, хотѣ и признала велику важнѣсть, однак правдоподѣбно за се и одложила сю справу на пѣзднѣйше, на повну конзисторію, коли епархія буде мати и епископа, без котрого не мож скѣнчити такѣ sprawy, як каже рѣшення, успѣшно и справедливо⁴⁾).

Не забув М. Лучкай ани Люкку и тамошню руську церков, де по его одходѣ и поворотѣ Василя Талапковича зостав був Антоній Лаббанц, який занимав мѣсто Лучкая, и клерик-дяк Микулич. Видѣлисьме, як хотѣв и предлагав новых кандидатѣв до Люкки, но однак се полагодити не удалось ему на певно зато, що новѣ кандидаты не достали потрѣбных пашпортѣв⁵⁾, без яких тогды никому не було позволено выѣхати на чужину; хотѣ найменше зоклучити можеме се из того, що з кандидатом о. Андеришином, членом чина

¹⁾ Винниця куплена р. 1835. Гляд. Протокол епарх. року 1835. дня 19. юнія нум. 615. — од молодшого Франциска Сейдла.

²⁾ Парохи и намѣстники мали доста много работы и кромѣ сего, а М. Лучкай и чрезвычайно бѣльше, як другѣ. Так року 1835. высылають его благословити основной камѣнь церкви в Бенятинѣ (Protocol VADiacon. D. Unghvar A. 1835... Р. 4.) — в декабрю же высылає его конзисторія ревидовати будовлю новоѣ фары в Пѣдгородю. (Ibid, Punct. 55.) А кѣлько реферад, информаций треба було завдати кождорѣчно, зазначенѣ в тѣмже протоколѣ намѣстническѣм Лучкая р. 1839. Нум. 218. як слѣдує: „Periodicae relationes ad quas referuntur: Protocolum Congregationis Vernalis, et Autumnalis, Informationes Parochorum, Informationes Deficientium Sacerdotum, Informationes Viduarum et Orphanorum Parochorum, Informationes Cantorum, Tabella Summaria numeri Animarum, Tabella mixtae Religionis Matrimoniorum, Tabella accedentium ad fidem Catholicam, vel ab ea deficientium, Tabella numeri Animarum pro Schematismo, Rationes Ecclesiarum, Protocolum Visitae VADiaconalis, et Informationes de Scholis....“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1835. die 3. Julii Num. 641. Num. 744. die 24. Julii..

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1835. die 24. Julii Num. 744. „Rmo Michaelе Lucskay editionem porro ritualis urgente deliberatum est: Meritum hoc ob graves considerationes ad tempus plenae Sedis relegari. Ex Consistorio.“ И сучасно в довѣшнѣ листѣ дають ему на знання, що сяка справа без епископа епархіального не може скѣнчитися.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1831. die 26. August. Num. 999.

св. Васи́лія В., встрѣчаемся туй дома в слѣдующих роках¹⁾. Теперь заявляє Лучкай конзисторіи, що Антоній Лаббанц приготавлиє свій поворот из Люкки, а Іоанн Микулич по́днесеный є князем, а Лучкай предлагає выслати до Люкки Александра Лаббанца²⁾ и Іоанна Митровича, сына пароха агардского, що конзисторія приймає³⁾. Мало по́зднѣйше сам Антоній Лаббанц заявляє епархіальному правительству, що хоче вернуться и на се просить дозволу⁴⁾. Конзисторія се дозволяє а розом взыває М. Лучкая, чтобы ему се одписав, а на мѣсто его най предложитъ другого священника. Лучкай переписав всѣм и Александр Лаббанц приняв по́йти до Люкки. Коли же Антоній вернувся из Люкки початком р. 1836.⁵⁾ и января 21. уже туй-був⁶⁾, тогда и Александер запросив був свій пашпорт од давна, бо дня 5-го марта выдаєся ему на предложеный пашпорт и епархіальне свидѣтельство, де дозволяєся ему ити до Люкки за придворного капеллана у князя⁷⁾, а сучасно брату Антонію Лаббанцу пода-

1) Protocolum Dioecesis. Anni 1834. Num. 1306. — Anni 1833.

2) Protocolum VADiaconale D. Unghvar. „Anni 1335.. P. 31. Alexander Labancz Presbiter Munkacsensis recurrit pro statione Luccensis Capellani Aulici, cui si Passualibus provisos fuerit, facultas tribui poterit. 21. Augusti.“

3) Protocolum Dioecesis. Anni 1835. die 7. Julii Num. 674. „Rmo VADiacono Unghvariensis insinuante, quod Antonio Labancz Lucca reditum parante, et Ioanne Mikulics per suam Serenitatem Ducem Luccensem promoti, Idem Alexandrum Labancz et Ioannem Mitrovits Parochi Agárdiensis filium eo destinaverit. Deliberatum est: pro notitia haberi. E Consistorio.“

4) Protocolum Dioecesis. Anni 1835. die 21. Augusti Num. 835. „Erga R. Antonii Labancz Dioecesis hujus presbyteri suae Serenitatis Ducis Cappelani Aulici ddto 19. Julii a. c. isthuc eatenus substratum recursum, ut eidem facultas tribuatur in Dioecesi redeundi, Rmam DVestram provocandam duxi, quatenus recurrentem edoceat, petitam facultatem eidem tribui, et de futura in Dioecesi, ubi horsum redierit applicatione eundem securum reddi. In cujus nexu Rmam DVestram provocandam habeo, ut si sua Serenitas Princeps loco redituri, alterum sacerdotem abhinc mitti desideraverit, voti Suae Serenitatis responsura individua provocet, et ubi quis sese resolverit, horsum notificet, ut pro exoperandis passualibus, ante quarum exhibitionem iter inchoandi facultas, de altissimo Jussu Regio nulli dari potest, annutus abhinc tribui potest. In reliquo...“

5) Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 30. Januar. Num. 146.: „...unaque R. Antonius Labancz Dioecesis hujus Presbyter, Lucca redux, qui contentioni huic aderat, ad dandam historicam facti deductionem provocatur...“ Туй встрѣчаєме першѣ спомини Антонія Лаббанца по поворотѣ.

6) Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 30. Januar. N. 146. Adm. R. D. Antonio Labancz, Presbytero Dioecesis Munkacs „...in praesentia Praeetae DVtrae die 11. Januarii a. c. Rmum Michaellem Lucskay petierit...“ — Антоній Лаббанц перебував по поворотѣ у брата Александра Лаббанца, замѣстителя намѣстника округа михаловского, духовника у Л.-Воль.

7) Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 5. Mart. Num. 284.

єся єго парохія и замѣстительство намѣстничества округа михайльовского. — о. Александер Лаббанц же сучасно од'їхав до Люкки очевидно, но нїяких близших деталїв, або детальних доносїв о сѣм не маєме. Був же в Люццѣ до року 1838., бо 5-го мая еп. Попович того рока поставляє єго в свого протоколанта¹⁾). Що же дѣйстно тот сам о. Александер Лаббанц сей протоколист еппа, який походив и Люкку, указує та диплома, котру достав од етрускоѣ академїї наук и проч., де єго в засѣданю 1836. року. дня 24. ноября, як обывателя люкканского выбрали в свого почетного члена и выставили єму диплому дня 15. мая 1837. о сѣм²⁾). — Одже Александр Лаббанц лиш по сему т. є. в осени р. 1837., або в зимѣ вернувся до епархїи³⁾).

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 5. Maji Num. 514. — Еп. Попович організує епархїальну канцеларію сим приказом...., — с.) In Officii dioecesisani Protocollistam R. Alexandrum Labbáncz....“

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 10. Januar. Num. 26. — Officii Dioecesisani Protocollista R. Alexander Labancz dđto 15. Maji 1837. emanatum diploma Academiae Hetruscae de valle Tiberina vigore cujus in ejusdem societatis eruditae Membrium honorarium cooptatus fuit, una cum edito sub 13. Januarii 1838. Num. 16, 958/433., idem diploma acceptandi B. Indultu Regio, brevi manu praesentante: Tam Diploma isthoc, quam et acceptationem respicientem B. Indultum Reg. in Consistorio publicandum, praefato vero Protocollistae interea etiam temporis Titulum Honorarii Membri praedictae Acadamiae et Societatis tribuendum esse. 10. Januari.“ — А дня 15. января дѣйстно публікована диплома в конзисторїальнѣм засѣданю. — Гляд. Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 15. Januarii Num. 56. — Vid. Diploma: Archivum Dioecesis. Anni 1839. Num. 56.

³⁾ Руська церков в Люццѣ єще истнує року 1845., вѣроятно перестала року 1847. коли князь изрѣкся свого володарства. — Року 1848. уже так говоритьсѧ о нѣй як о бувалѣй. Гляд. Яросл. Гордийський. Ор. citat. стор. 62. — 73. — 58. замѣтк. 1. де приводятьсѧ слова, якѣ сказали Іполиту Терлецкому р. 1848.: „се є державний князь Пармы, Пяченци і Люкки, котрий мав у себе в Люцї нашого обряда каплицю а держав все попа із Угорщини...“ Року же 1844. дня 20. лютия сам князь говорячи з Іваном Головацьким то каже му, що „дома також має церков словенску, священника и дяков...“ Гляд. лист Івана Головацького до брата Якова в.: Др. Кирило Студинський, Кореспонденція. Якова Головацького в літау 1835 — 49. У Льові, 1909. Наук. Тов. ім. Шевченка, стор. 107. и LXXXVII.

VI.

Незгода з капитулою. — Справа з Андреем Баранковичем и з игуменом Яковом Бованковичем. — Дащо о ховайствѣ М. Лучкая. — Защо утѣк Баранкович из монастыря мукачевского? — Клерик кончить коляду в Радванках. — Лучкая осудять на утрату засѣдательства консисторіального. — Одкажеся од намѣстничества. — Аппелация до придворноѣ королѣвскоѣ канцеларіи. — Велика одповѣдь капитулы. — Дуплика М. Лучкая. — Город Дорог посылаетъ презеденту М. Лучкаю. — Архідіаконство саболчске. — Запутана ситуація. — Одречеся презенты дорожскоѣ. — Королѣвский комиссарь еп. сукмарский Іоанн Гам — Лагода з капитулою. — Лучкай твердитъ свою невинность, признаетъ: плетъки. — Хворота М. Лучкая. — Каноник Андрухович. — Визита у лѣкаря Маврера. — Не ходитъ на консисторію. — Подорож до Пряшева. — Приниманя нового епископа. — Роки: 1836. — 1838.

Сей рѣкъ 1836. указався несчастнымъ для М. Лучкая. Возникли деякъ само в собѣ меншѣ дѣла, якѣ однакъ из поза непорозумѣня и недостатку достаточной коллегіальной любви довели к тому, що консисторія низложила Лучкая из достоинства засѣдателя консисторіального и одобрила од него намѣстничество¹⁾. И що була причина сего? можемъ звѣдати. Приведе консисторія т. р. дня 26. января в своемъ засѣданіи²⁾, де М. Лучкай обвиняется, що виноватый є в проступкахъ индисциплинарныхъ о. Андрея Баранковича, тогдѣшного администратора в Улич-Кривѣ, противъ котораго минулаго року перевѣлся дисциплинарный процессъ позадъ его неморальный живот, непослушность и тяжкѣ проступки противъ канонической дисциплины. Виноватый же стався М. Лучкай тымъ, що в минувшій осени принявъ его на парохію за гостя (и скоты его) и больше разъ его якъ з наибольшою гостепріемностію гостивъ, давъ ему и вино, що и упився у него и що особенно передъ конечною розправою, яка подержана була 24. ноября³⁾, давъ ему склянку вина⁴⁾, и такъ причинивъ и вѣн,

¹⁾ Protocolm Dioecesis. Anni 1836. die 28. Mart. Num. 356.

²⁾ Protocolm Dioecesis. Anni 1836. die 26. Januarii Num. 98.

³⁾ Protocolm Dioecesis. Anni 1835. die 24. Novembr. Num. 1134.

⁴⁾ М. Лучкай в своѣй одповѣди изъ дня 20. февраля 1836. предложилъ кон-

що на розправѣ о. Баранкович так шкандалозно поступовав, а при-
тѣм завинив и тым, що доки на пережнѣ консисторіальнѣ засѣданнѣ
все являвся, тогды на конечну розправу, як и на слѣдуючѣ по сему
залишив являтися. Позад сю пѣв-виноватѣсть консисторія, влас-
не на сю справу выслана и делегована¹⁾ од капитулярного ви-
карія каноника о. др. Іоанна Чурговича и якоѣ пресѣдателем був
каноник о. Стефан Андрухович, возвала М. Лучкая, чтобы явився
на 13. февраля на засѣданю консисторіѣ дати отвѣт о своѣм пѣвви-
новатствѣ в справѣ осужденного. о. Андрея Баранковича. Дня 13.
февраля М. Лучкай явився перед консисторією и просив выдати
собѣ жалобу и прочѣ письма, чтобы мѣг знати, чим обвиняеся²⁾ и
разом принять его прихѣд и в другѣй скарзѣ, яку завдав против
него о. протоигумен Яков Бованкович³⁾. Прошенія Лучкая конзистор-
рія выповнила, хоть и в справѣ протоигумена прикликали его на

зисторіи, що вѣн приказав гостепріємно принимати кожного священника, приходя-
чого до него на нѣч: „.... *generalem dedi famulitio instructionem, ut sive sim domi,*
sive non, si Presbyter quicunque petat nocturnum Quarterium, detur honesta accomo-
datio....“ — А далѣ особливо о Баранковичу так пише: „ Sept. 30. eum fuisse apud
me ex Diario scio (Баранкович писав один дневник, який случайно, коли одобрали
од него всѣ рѣчи его, попав в руки епархіального правительство, Писатель. —) et
quid fecit in cubili Capellani in eodem diario prodit, Scripsit Fundationales Petro Ga-
bra meo pincernario. Ego has numquam vidi, neque soleo umquam horis vespertinis ad fa-
mulitii, aut Capellani cubile intrare, ideo Petrus claves cellario habens titulo Aldomás potuit
illi vinum administrare, et Barankovits libere potare, sed ego non jussi, nec scio an dedit...“
23. Novembr. Nundinae erant, ego observavi currum quendam, et servum in eo sedentem,
interrogo praesentae Capellano, cujus sit? Ex Kriva (Barankovitsii) et ubi Dominus
tuus? ibi superius. — tunc converto me ad Capellanum et dico, iste homo impellit-
et nec insinuatmane sub 24. Novembris columbas in lateralis Cubilis hospitalis cat-
binetulo contentas videre volens eorsum vado et attonitus video in galigis et coturnis
demissis pedibus jacentem Barankovitsium in una lecticarum..... Quando rediit et per
quem in domum immisus, per quem ad hospitale cubile deductus ignoro, nec a meo
famulitio sciscitabar. Dignetur investigare, quia ego profunde dormivi, et dormiens
peccare non potui. Hospitale cubilo semper appertum stat.. “Vid Archivum Dioeces.
Anni 1836. die 20. Julii Num. 730. (sub num. 13.) приключено до одповѣди конзисторіѣ
на воззвѣв придворноѣ корокѣвскоѣ коморы.

¹⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1835. die 29. Decembr. Num. 1237.

²⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1836. die 13. Febr. Num. 205. 206. Члены сѣѣ
делегованоѣ конзисторіѣ були: Предсѣдатель: о. Стефан Андрухович, каноник-кус-
тос; каноник о. Теодор Чопей; Александер Ладыжинский, спиритуал семинаріѣ
и Александр Шерегелій та Іоанн. Андрик.

³⁾ Протоигумен тым обвиняѣ М. Лучкая, що коли 21. января 1836. просив
од него заслужену платню, приходячу двоим монахам: Іоаникію Смѣлянкову, его
сотруднику и Галактеону Бачковскому, администратору в Тарговищах, Лучкай не
выдав ему грошей а кромѣ сего обидѣв его в чести. Vid: Protocolum Dioeces. Anni
1836. die 30. Januarii Num. 146.

17. февраля¹⁾). — Сучасно вислухали свѣдка о. Іоанникія Смѣляка. Из его свѣдоцтв узнаеме, що М. Лучкай був гостепріємний и к нему сусѣднѣ духовники дуже часто приходили²⁾), що на снѣданя у него участвовали другѣ ужгородскѣ гостѣ, що его газдою був Петро Габра, що его сестриничка була у него, що его хозяйство означало тверезость. Смѣляк був капеланом М. Лучкая. По сему вислуханий, як свѣдок о. Авсентій Тиболт чина св. Василя В., сотрудник домашинский, котрый запрошений о. Смѣлянком, похворѣвшим ужгодским сотрудником, кѣнчив коляду дня 20—23. января т. е. ходив хижѣ святити в Ужгородѣ³⁾). О. Тиболт не був притомный при спорѣ протоигумена з М. Лучкаем, но Лучкай сам сказал ему за сию сваду з протоигуменом, що „почав мя чесати, але и я его вычесав.“ М. Лучкай возванный був консисторією завдати свою одповѣдь на 23. февраля. Доки Лучкай кѣнчив своѣ дѣла и готовив свою одповѣдь, о. Андрей Баранкович, осужденый и на кару запертый у мукачевский монастырь⁴⁾), не знаючи вытерпѣти строгость и голод и холод в монастырѣ, потайком написав жалѣбну просьбу в своѣм дѣлѣ до корол. губерніального совѣта, а дня 15. февраля авантурничо спустився мотузом через вѣкно и з о. Юліаном Поповичем⁵⁾ утѣк из монасты-

¹⁾ Ibid.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 13. Februarinii Num. 208.,.... vinum per sororinam Rmi Michaelis Lutskey datum bibisse..... Parochi Bezöiensis Ioannes Salamon, Lakartensis Ioannes Boksay, Radvanczensis Ioannes Ignatovits, qui apud Rssmum Michaellem Lucskay frequentissimi hospites sunt... dein vero per Petrum Gábra Oeconomum Rssmi Michaelis e cellario ejusdem Rmi Lutskey cylindrum vini adlatum fuisse et Barankovitsium e vino hoc bibisse et dum hoc agebantur, ante 9-am horam Rmum Michaellem Lutskey primo descendisse ad cubile fatentis dataque Andreae Barankovics monitione, ne se impotet, ascendisse, tum secunda, et tertia vice descendisse Barankovitsium vero continuo interea potasse.....

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 15. Febr. Num. 210. Вислухання переведено 30. января и подтверждено 15. февраля. По сему рѣшено консисторією выдати съ акты М. Лучкаю на одповѣдь. Ibidem Num. 211.

⁴⁾ Присуд против о. Андрея Баранковича подае: Protocolum Dioecesis. Anni 1835. die 24. Novembr. Num. 1134.,..... scandalis item in potu, et concubinato cum Oeconomia... Eundem Beneficio hoc simpliciter privari... et cum calumniis palam et publice injectis animum a spiritu sacerdotali plene alienum prodiderit, scppo procurandae ejusdem Correctionis, Eundem ad Monasterium Munkaesiense pro mensibus sex praecludendum disponi ratione ea, ut hebdomadatim duas dies in pane et aqua jejundet, reliquis autem diebus frugali duorum ferculorum praeter juscum victu fruatur.....“ Баранкович сему безчестно и шкандалозно апеллюючи противостав и позад се е. як дале кажеся в присудѣ:..... . vi physica, extra tamen Consistorialem sessionem adhibita, ad Monasterium Munkaesiense expeditus est, E Consistorio.,

⁵⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1836. Num. 730. (inter acclusa acta) Подѣбно був осужденый дня 5. декабря 1835. року на шѣсть мѣсяцѣв через о. протоигумена

ря. До Середнього щастливо дійшли, но туй поймали их и під за-пором привели их до Ужгорода и поставили перед консисторією, яка вислухала их, и потому з нова осудила их вернутися у монас-тырь, но разом приказали о. протоигумену подати и харч и топлѣня и проч¹⁾. Єще и не могла консисторія из сего зворушеня цѣлком успокоитися, як настав 23. февраль и М. Лучкай завдав дѣйстно свою одповѣдь²⁾, хоть и великий пѣст держав, коли духовники звы-чайно бѣльше занятѣ, як другий раз, хоть и межи сим не одну ре-фераду зготовив и представив консисторіи. Однак консисторія то-гда не занималася одповѣдею М. Лучкая, позаяк — сѣм четверть го-дин чекали ю, говорить протокол, а теперь уже настав час прежде-освященоѣ службы, де члены притомнѣ звыкли бути по звычаю, за-то одложена на слѣдующе засѣданя. — Ситуацію єще сильнѣйше зворушив один новий припадок, про котрый теперь дозналася консис-торія а се то було, що в Радванках тамошний парох захворѣв и сталося позад се, що один клерик кѣнчив коляду, т. є. на и по Бо-гоявленю ходив хижѣ святити. Сей клерик Александер Долинай, хоть лиш тонзуру мав, осмѣлився одѣватися в фелон и епитрахиль и так кончити освяченя хиж. Дуже зворушило се консисторію и тот-час рѣшили поставити духовника перед консисторію, а сучасно воз-вати на одповѣдь и Михаила Лучкая за се дѣло, особенно зато, що-если знав, защо не заявив сего епархіальному правительству³⁾. Спра-ва М. Лучкая лиш дня 28. марта була принята в консисторіальну розправу, а понеже уже предидучим часом одповѣдь так М. Луч-кая, як и всѣ акты пересмотрѣли о. Александр Шерегелій, нотар-козисторіальный и о. Павел Кутка, профессор богословія и як при-казано було и предложили свою декларацію, та теперь все перечи-тано, а потѣм приказано голосованя, и в слѣд сего ся делегована консисторія осудила⁴⁾ М. Лучкая на утрату достоинства засѣдателя консисторіального за пѣв-виноватѣсть (complicitas) з осужденым о. Андреем Баранковичем. — М. Лучкай одказався уже⁵⁾ од намѣстничес-тва з днем 1. марта, из яких причин не знати, бо не приведенѣ, но

на. Консисторія потвердила сей присуд дня 1-го января 1836. Осужденый же був о. Юліан Попович за розличнѣ тяжкѣ проступки на шѣсть мѣсяцѣв запертя, тыжд-нево три дни на хлѣбѣ и водѣ из другими покутами.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 16. Febr. Num. 223. 224.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 23. Febr. Num. 233.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 24. Febr. Num. 240. 298. 299.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 28. Martii Num 356.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. Num. 730. Початком марта нѣт сего слѣ-ду в протоколѣ епарх., но пѣднѣйше споминався.

правдоподібно позад велике число роботи, к котрым приступило теперь еще и то, що давав ставити парохіальну пелевню и будовав школу¹⁾ и дѣйстно обоих поставив на 1. октябрю, но — не суперечно — и позад строге поступованя конзисторіѣ к нему. И уже дня 21. марта капитульный викарій выименовав замѣстителя ужгородского намѣстничества сусѣдного пароха дравецкого о. Михаила Кечковского, намѣстника округа середнянского²⁾. Теперь, коли М. Лучкай був осужденый на утрату засѣдательства конзисторіального дня 28. марта, як приведенно выше, вѣн нияк не успокоився сим строгим, не цѣлком правильным и справедливым переведенем рѣшеня конзисторіѣ, но в своѣй правдѣ — як вѣн держав — рекуровав и се так здаєся, дораз по сему. — Уже 20. юнія читаєся перепис придворноѣ королѣвоскоѣ канцеларіѣ³⁾, яка из дня 16. мая числом 6208/428. т. р. пересылає просьбу Михаила Лучкая, протоіерея лючанского, пароха ужгородского з тым, чтобы в процесах против него заведеных доповнили слѣдство и прислали детальную інформацію о цѣлѣй справѣ.

Одповѣдь на се подає конзисторія дня 20. юлія пѣд числом 730. детально и обширно, сучасно розширяючися и на другу нову просьбу М. Лучкая, як вѣн каже дублику (Dupplica), котру завдав Лучкай сими самими днями и се 14. юлія⁴⁾. Одповѣдь конзисторіѣ подала та сама делегована конзисторія, яка вырѣшила присуд против М. Лучкая. Сама одповѣдь є дуже детально и велика, виробить

¹⁾ Лучкай в своѣй одповѣди из дня 20. фебреля 1836. споминає и се: „... si Rmus D. Vicarius tantum nutu notitiae mihi dedisset, aut S. Sedes scripto jussisset, tunc aut petiissem dispensari, aut frequentassem, aut honori Assessoris renunciasset. Ideo securus et nulla parate monitus in consummationem aedificiorum adhuc diligentius incubui, et pro l-a Octobris schola parata, et Horreum paratum stetit. Horrei usum habeo, in schola vero proles vix scamna capiunt.“ — Vid Archivum Dioecesis. Anni 1836. Num. 730/1836. (inter acclusa acta p. 13.)

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836 die 21. Mart. Num. 325.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836 die 20. Junii Num. 636.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836 die 20. Julii Num. 730. „Demissa in causa adversum Rssmum Michaellem Lutskey Parochum Unghvariensem suscitata repaesentatio inductis priori die 14. m. c. quoad Dupplicam etiam ejus observationibus factis relecta, denuo censurata est, erga quam: deliberatum est, eandem expediendam esse. E Consistorio.“ И по своѣй одповѣди. „Exelsae Cancellariae R. H. Aulicae.... In obsequium Benigni ddtto 16. Maji a. c. Num. 6208/428. emanati ac per nos 11. Junii a. c. percepta decreti acta duplicis causae adversus Michaellem Lutskey, Praepositum, Luccensem, et Parochum Unghvariensem, paenes clementer nobis injunctam informationem S. Majestati SS. in advoluto subditali cum homagio submittimus.... Die 20. Julii.. Consistorium Munkacsienne Vicariale.“ Vid Archivum Dioecesis. Anni 1836. Num. 730.

24 сторѣн in folio густо написаных и приключено єсть бѣльше як 40 додаткѣв. Вычисленѣ приступки Баранковича, приведенѣ против Лучкая тѣ жалобы, якъ выше спомянутѣ¹⁾, ледвы додано дащо нового, кромѣ деякихъ неправильностей, зроблєныхъ в намѣстническихъ дѣлахъ несогласно зъ епархіальнымъ правительствомъ, но сучасно, якъ одверто сказано, що М. Лучкай передъ тымъ не мавъ нѣякихъ приятельскихъ звязей зъ о. Баранковичемъ, но право вѣн обвинювавъ єго пер-вымъ, такожъ высказаный сильный протестъ, якъ бы пѣдъ викаріатомъ Др. Чурговича закрали ся були безпорядки и шкандалы изъ єго завины; конечно изъ'явлено изъ части конзисторіѣ, щобы высланный бувъ якъ королѣвскій коммиссаръ епископъ сукмарскій, якъ се просить Лучкай, або инший достойникъ выслѣдити сѣ дѣла. коли М. Лучкай уже шѣсть рокѣв тому назадъ роздуває огонь неспокоѣйности и котрый и выдуманѣ кривды єще убѣльшає противъ викарія Іоанна Чурговича, котрого якъ найдостойнѣйшого просять разомъ и за епископа.

Розумѣся, що на сю велику одповѣдь не могло прийти скоро вырѣшеня. Треба було все поважно розважити, обдумати и такъ лишъ рѣшити. — Се сталося лишъ року слѣдующого 1837., а доты сталися и другѣ важнѣ дѣла в житю Михаила Лучкая. Односины М. Лучкая к епархіальному правительству псулися изъ дня на день в гѣрше. Позадъ сѣ попусутѣ односины одказався вѣн правдоподобно од ведєня уряда намѣстнического и вмѣсто єго замѣстителемъ выимєнованный уже 21. марта. якъ выше сказано, но письма и акты не перебранѣ лишъ пѣзднѣйше²⁾, бо и самъ Лучкай просивъ, абы по скѣнченѣмъ велкѣмъ постѣ перебралися, но и тамъ указуєся незносна ситуація. Но єще лѣпше указуєся мало потому, коли Михаилу Лучкаю городъ Дорогъ, якъ патронъ тамошноѣ парохіѣ заславъ „презенту“ на упо-рожену свою парохію. Се зовсѣмъ несподѣвано сталося 28. юнія, якъ вѣн самъ пише к епархіальному правительству в слѣдующий день

¹⁾ Однакъ скарги протоигумена и конзисторія одкладає якъ второрядну, — впрѣчѣмъ скарга М. Лучкая выдана 29. марта о. протоигумену (Нум. 357.) на замѣтки. Коли же вѣн завдавъ свои замѣтки (Нум. 577. дня 26. мая), сѣ выданѣ були Лучкаю, який изъ своєѣ части одвѣчає 28. юнія (668.), де то каже, що прѣтигумен окривдивъ єго зъ виномъ, коли мѣсто 10. бочокъ мукачевского вина за грошѣ, якѣ єму довженъ бувъ, давъ єму вина не мукачевского, но бобовищанского. — Зр. и Нум. 784. изъ дня 29. юлія.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 27. April. Num. 465. Перебранѣ письма 26. апрѣля, но недостаточно, зато новый терминъ назначаютъ на 2. мая, и обвязуєся М. Лукай все передати не на парохію, якъ то єъ звичаємъ, но в залѣ конзисторіаль-ной архидіакону катедр. канонику Стефану Андруховичу. А коли зъ дня 28. апрѣля М. Лучай рекурує противъ сєго и подобныхъ секатуръ, ни найде выслушаня. Гляд. 30. апрѣля Нум. 477.

т. є. 29. юнія¹⁾. Сей лист характеризує М. Лучкая. Одверто и смиренно пише и то каже: „Вчера дѣстав я з удивленем презенту дорогску. Я из своєѣ части успокоився в долю простого пароха, но за такого не хочу ити до Дорога, тым менше и за намѣстника и єсли бы принципы епархіального правительства не допустили, абым був súčasно архідіаконом, тогды одкажуся од сеѣ презенты.“ Се запрошено 29. юнія и тогоже дня достав Лучкай и одповѣдь²⁾, де закидають єму, що неправильно дѣстав презенту, бо по приписам губерніального совѣта через епархіальне правительство треба було глядати и достати презенту, позаяк патроны обявляються на тройну кандидацию³⁾ епархіального правительства, слѣдовательно лиш из тых трьох кандидатѣвъ можуть удѣлити одному презенту, а не другому; одже сяк треба було и М. Лучкаю повернутися к епархіальному правительству, однак выявляє конзисторія, що згодиться, абы мѣг приняти презенту парохіальну, но заявляє разом, що обезпечити не може єго о выименованю єго в архідіакона жупы саболчскоѣ, представити можуть губерніальному совѣту, що вѣн жєлає и архідіаконске выименованя. Но в тяжкѣй и запутанѣй сїтуаціи, в якѣй вѣн нахѣдиться к епархіальному правительству, ци єго выименують, се зовсѣм непевне дѣло⁴⁾. Конечно воззывается, щѣбы свою волю, — як скоро из'являє магистрату Дорога, — заявив и епархіальному правительству. Мало потому магистрат города Дорога одписав Михаилу

¹⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1836. Num. 669. „Rssme D. Vicarie G. Capitularis! Attonitus percepi die hesternam Praesentam Doroghiensium. Pridem ego me ad cathedram composui et sortis mutationem non desideravi. Pro simplici Parocho, qualis sum Unghvarini, non exhibeo, eo minus pro VADiacono. Si cum principiis regiminis Rssmae D. Vstrae compatibile non sit, ut sim Archidiaconus, eorum Praesentae istae renuncio, et gratiosis favoribus deditum cum aestimio maneo. Unghvar. die 29. Junii 1836. humillimus servus: Michael Lutskey m. pr.“ Цѣлый лист властноручно писанный.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 29. Jun. Num. 669.

³⁾ Intimatum Excelsi Consilii R. H. Locumtenentialis ddto 12. Augusti Anni 1800. Num. 18,836.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836, die 29. Junii Num. 669. „.....relate vero ad eam Rssmae DVtrae declarationem, quod Praesentam hanc, si de consequendo Archidiaconatus Szabolcsensis honore assecurata non fuerit, acceptatura haud sit, eidem significandum duxi, quod cum collatio Archidiaconatus a Benigna denominatione Suae Majestatis Ss. penderet, de eo in tantum solummodo Eandem Rssmam DVtram assecurare possim, quod isthoc desiderium Ejus Altissimo loco repraesentaturus sim, in perplexis in quibus, Eadem relate ad regimen Dioecesanum constituitur, circumstantiis de optato effectu prorsus incertus: proinde ex combinatione horum, si Rssma DVtra affirmative praesentanti Magistratui sese declaraverit, id ad meam etiam notitiam perferre haud intermittat, quo praeattacto Ejusdem desiderio ocyus conformes passus poni possint. In reliquo.....“

Лучкаю и дякує єму, що хоть під умовиною, однак прийняв презенту, як они запросили єго на се. Из'являють, що дуже будуть радіватися, если разом буде и архідіаконом, но доложить, що если бы и не удалось се, однак город их не загине и зато повторительно просят єго, абы выслушав их просьбу и приняв парохію их¹⁾).

Сей лист магістрата писаний 3. юлія и М. Лучкай предложив єго до-раз, як дѣстав, епарх. правительству своим пореписом з дня 16. юлія и в своѣм переписѣ розширяєся и на тѣ замѣтки, якѣ подала єму конзисторія переже на перве єго предложєня в сѣй справѣ. Насамперед из'являє и просить, що если єго умова выименованя в архідіакона саболчского не може сповнитися, най предложать городу Дорог якогось другого, який мѡг бы досягнути се. Вѡн обѣцяє, що буде се пѡдпорувати по своѣй силѣ, лиш абы не сталися безпокѡйства, або тумулты. Потому одзываютися на перепис конзисторіѣ выше приведеный²⁾ а то на то, що вѡн стоить з епархіальным правительством в тяжкѡй и запутанѡй ситуаціи и зато, що не може бути архідіаконом и то одповѣдає на се, що вѡн не причинив сѡ ситуацію, но замѣна предсѣдателя конзисторіѣ. Вѡн лиш терпить, но доки в монаховѡй скарзѣ уже од шѣсть мѣсяцѣв вѡн мовчить, менѣ од часу, як процес зачатый, лиш шѣсть днѣв подали на одповѣдь.

¹⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1836. Num. 756. в копії самого Лучкай приложеный лист магістрата города Дорога. Сей красныи лист заслужив бы цѣлком податися читателям, но позаяк є довший, лиш деякѣ вырывки подаю. „Főtisztelendő Prépost Ur! A folyó év június 29. napjáról kelt becses levelét, mely bennünket, óhajtasunk iránt, ha nem egészen is, de mégis amennyiben, a meghívást, ha bár föltételeken is elfogadni méltóztatott, minden esetre nagy részben kielégített, szives örömmel vettük. Azon nyilatkozására nézve, hogy még Szaboltsi Főesperessé való kegyelmes kineveztetése kezénél nem leendő, Doroghi Parochusnak el nem léssen-jöendő, őszintén kijelentjük, hogy a Doroghi Parochia iránt való, ezen gondoskodásért Főtisztelendő Uraságodnak hálás köszönettel tartozunk.... Ha azonban mindezen mellett az óhajtvá várt kívánság még ez uttal siker nélkül maradna is, Dorogh városa még nem szűnik, még Főtisztelendő Uraságodat újjólag kérve fel szólítani, hogy meghívását fogadja el, mert abba a jó hiedelembe van, hogy Főtiszteendő Uraságodnak Doroghi Parochusnak Fő Esperességre leendő előmozdítása iránt, szintén biztos lépéseket teendő, azután teendhető, mellyek ha (mind méltán remélhetjük :) kívánt sikerről jutalmaztatnak a Fő Esperesti lesznek, legelső sugarai, és Főtisztelendő Uraságodon fognak tündöklenni. — Mindezek után tehát eléb kijelentett választasunkat megújítva, s becses Válaszát elvárva tisztelettel maradtunk. H. Doroghon, Julius 3-ik napján 1836. Esztendőben Főtisztelendő Prépost Urnak köteles szolgálji Nemes szabad Hajdu Dorogh Városa NN. Tanácsa, s Birtokos Közönsége. Vidi: Lutskay m. pr.

²⁾ Ibid „Reverende Dom. Vicarie Gen. Capitularis! Hodierna posta perceptam Litteram Doroghiensium in Copia humillime praesento.... cum per me posita conditio impleri nequeat, alium velint praesentare, et dignetur eis adpromittere: eandem Conditionem in alio Individuo adimplendam fore. Ego coöperabor finí dummodo tumultus

Впрочѣм — додає — вѣн нич не має против епархіального правительства, а не свобѣдно помѣняти предсѣдателя з епархіальним правительством. Сей лист писаний к капитулярному викарію Чурговичу, но вѣн передав высланѣй конзисторіи и розумѣся, що се ся остро одвѣчає, особливо остерѣгають єго, абы не выкручовав значѣня и думки урядовых писем и разѣм увѣдомляють єго, що єсли хоче, предложать єго на архиѣаконат¹⁾. — Коли сей перепис Лучкай дѣстав, нараз и конечно одрѣшився и заявив, що не иде до Дорогу в ниякѣм случаю²⁾. Се потому берєся до вѣдома без замѣтки³⁾. З тым докѣнчена кандидатура Михаила Лучкая до города Дорог.

tus non sequatur. Dignatur in ordinibus sub Num. 669. 29. Junii a. c. emanatis attingere: me ideo non posse Archidiaconum fieri, quia cum Regimine Dioecetano in perplexis circumstantiis sim. Ego eas non provocavi, sed substitutio Praesidii Consistorialis fecit has involutiones, nescio quibus sequelis onustas futuras. — Monachus Munkacsensis gratiam obtinuit, ut a praesentatione infamis Actionis intra quatuor dies ego velut sceleratus citer, et a comparitione tantum sex dies optinueram pro responso. Ille vero jam ad sextum mensem silet, provocavi et rogavi Praesidem substitutum, ut communicent mecum, sed perperam. Ego contra modernum Regimen nil habeo, quia adminus logice me judicabit. Neque dignetur modernum substitutum Praesidium cum Regimine confundere, quia tunc ejus actiones suas recognocere dignabitur. Ergo praestaret praesidere secundum meum petitem. Ego praevidi Hominis Genium in Praesidialibus bene expresatum. — Dignetur semet ponere ad statum meum, an non id fecisset, quod ego. Gratosus favoribus deditus cum veneratione maneo, Unghvar, 16. Julii 1836. Rssmae DVtrae humillimus servus: Mich. Lutskey m. pr...

1) Protocolum Dioec. Anni 1836. die 25. Jul. Num. 756. „Rmo Mich. Lutskey Parocho Unghvariensi Litteras Magistratus Doroghiensis eatenus ad se scriptas, quod Archidiaconatus Szabolcsensis collationem praestolari velit, a parte Patronatus expectabitur, horsum transmissis, erga quam: Deliberatum est, Eidem rescribendum esse, quod si vellit pro Archidiaconatu proponendus sit, monerique Eum ne apertas Officiosarum Literarum sensum detoqueat — una vero super expressionibus his litteris contentis audiendum esse. Ex Consist“.

2) Vid. Archivum Dioec. Anni 1836. Num. 800. „Rsme D. Vicarie Gen. Capitularis! Ne quis impostor inveniatur, quorum nomen legio est: qui me altissimo loco deferat me impedimento esse, quominus Parochia Dorogh populosissima repleti valeat quarta vice Praesentae renuncio et Litteram sub hodierno Doroghinum per me expeditam in copia ideo demisse praesento, ne in me ulla suspicio collusionis cadat. Favoribus gratosus deditus cum aestimio maneo. — Unghvar die 23. Julii 1836. Rssmae DVtrae humillimus servus: Michael Lutskey m. pr. „Tekintetes nemes Tanács! Julius 3.-an költ becseslevelét csak 18.-án vehettem tisztelettel, és sajnálva jelentem, hogy bizonyos környölmények miatt semmi esetre Doroghra nem leszek menendő. Valamint a megye kormányzós négyszer úgy a T. Tanácsot most azon alázatos kéréssel bátorodom tudósítani, méltóztassék elfogadni forró köszönetemet e rántom tett figyelmeért és kegyéért, és megengedni, hogy ezután is távollévő mély Tisztelője és igazi barátja lehessen. Aki mindenkör tisztelettel akar maradni. Unghvár, Julius 22. 1836. alázatos szolgája: Lutskey m. pr. Prépost.“

3) Protocolum Dioec. Anni 1836. die 6. Aug. Num. 800.

Що межи такими обставинами, якъ выше списанъ, почивала справа, зовсѣмъ натурально; зато и не находиме посему в цѣлѣмъ роцѣ зазначено¹⁾, кромѣ яко҃сь меншо҃ репараціѣ на парохіальнѣй хижѣ²⁾ и кромѣ пересмотрѣня рахункѣв³⁾. Очевидно всѣ чекали бѣльшого дѣла, вирѣшеня придворно҃ канцеляріѣ королѣвско҃, но се уже не прийшло сего року, лиш слѣдуючого.

Самымъ початкомъ року 1837. дораз по празднику Рождества І. Хр. дня 11. января декрет королѣвско-придворно҃ канцеляріѣ предложеный и читаный в высланѣй конзисторіѣ⁴⁾. Сей декрет признаѣ, що М. Лучкай нияк не вынимаѣся из пѣд юрисдикціѣ епархіального правительства, но и то замѣчаѣ, що як в другихъ епархіяхъ в звычайѣмъ, так и туй треба було правильно через конзисторіального адвоката заправотити М. Лучкая, подаючи ему мѣсто рекурса (апелляціѣ), а конечно увѣдомляѣ конзисторію, що понеже не мало заяв дѣйшло, якбы в епархіѣ были надужитя, зато высылаѣся епископ сукмарский выслѣдити дѣла⁵⁾. На се конзисторіѣ рѣшила одложити справу М. Лучкая до приходу корол. комиссаря и выслания сего приняла до вѣдома.

1) Хотя сей рѣкъ и знатный зато, що тогда опубликованный краев. закон (1836. VI. §. 3.), де приказано выдѣлѣти парохамъ одинъ телекъ орно҃ землѣ, пастбище и топливо, а учителямъ пѣвъ телека. — Vid. Protocolum VADiaconale D. Unghvar. Anni 1836. „P. 14. Nr. 985. ddto Septembris 1836. Articuli VI. Comitiorum Anni 1832/6, §. 3. quoad pascuum et sessionem colonicalem pro Parochis utriusque Ritus... Unam exscindendam. — pro Ludimagistris et Notariis singulis mediam...”

2) Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 23. Septembr. Num. 1006.

3) Protocolum Dioecesis. Anni 1836. die 7. Octobr. Num. 1102.

4) Decretum Ex. Canoellariae Reg. Hung. Aulicae ddto 6. Octobris 1836. Num. 12,482/922 — 1836. Vid. Protocolum Dioecesis. Anni die 11. Januarii Num. 75. — Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1837. Num. 75. — Самъ декретъ прийшовъ уже 17. декабря р. 1836. якъ записано на нѣмъ. — До декрету приданѣ прибавки 74. кускѣв.

5) Ibid. „Publicatum est B. S. Mattis S. nomine via Exc. Cancellariae R. H. Aul. tenoris sequentis emanatum Decretum: 12,482/922. — 1836. S. C. et R. Apost. Mattis D. D. Clementissimi nomine Consistorio Cath. Ecclesiae Munkacsensis benigne intimandum. Erga relationem in merito instantiae Michaelis Lutskey, Praepositi Luccensis, et Parochi Unghvariensis, injurias sibi a Generali Vicario Capitulari, Ioanne Csurgovics illatas, investigandas ordinari, et binas adversus se erectas Actiones relaxari supplicantis, sub 20. Julii a. c. praevio in objecto altissimo loco substratam, Consistorio huic paenes remissionem acclusorum rescribi, — cum binas adversus eundem Michaellem Lutskey expeditas citatioenes eo sensu factas fuisse censeantur, ut is quidem factorum sibi imputatorum rationem reddere, seque coram Consistorio justificare teneatur, ac si id praestari haud posset, resque lenioribus mediis superari nequiret aut idem Lutskey Jurisdictioni dioecesanae refractarium semet exhiberet, eotum auctori Fisci Consistorialis formali eidem more, in aliis Dioecesibus usitatis actio erigatur, eaque servatis de jure servandis, admissa quoque pro renata, gradualis appellata decidatur, petitaе

Королѣвский комиссаръ прийшов трьома мѣсяцями пѣзднѣйше до Ужгорода. Се же був епископ сукмарский Іоанн Гам. В Ужгородѣ перебував од 4-го до 9-го апрѣля, на кѣлько мож становити, бо из дня 4. апрѣля, призыває на авдієнцію намѣстника Кечковско-го до себе на 5-го апрѣля, а 8. апрѣля на 10. год. перед пол. призвав до себе капитулу, подержав з ними засѣданя и занимався справою М. Лучкая. Що и як дѣялося в сѣм засѣданю, записано в однѣм окрѣмнѣм протоколѣ, який пѣдписали всѣ тогдашнѣ члены капитулы, из яких она од р. 1835. состояла, т. є. капитуларный викарій Іоанн Чургович, каноники Стефан Андрухович и Теодор Чопей, разом признали, що все так сталося и в знак подтвержденя прибили и свои печати к власноручному пѣднису¹⁾. Королѣвский комиссаръ держався декрету, котрый заслала придворна канцеларія в сѣм дѣлѣ²⁾, так бо там стояло, що если бы не мож справу з Михаилом Лучкаєм полагодити мирным путем, або если бы вѣн повстав против епархіальноѣ власти, тогды треба бы єго формально заправотити и на се скаргу дати предложити через адвоката консисторіального, — и зато из'явив, що вѣн жєлає, абы сю справу мирно скѣнчити. — Каноники стали накидати на М. Лучкая деякѣ плетъки, якѣ М. Лучкай говорив або и им самим, або од других зачули, дальше заявили, що не довѣряють Лучкаю, чтобы подержав потому в будучѣм покѣй и лагѣду, хоть и приобѣщяє. Коли королѣвский комиссаръ приголосив в засѣданя М. Лучкая, сєй заявив, що вѣн невинный и що вѣн о-сторожно сокотиться од всякоѣ обиды, но коли му накидати стали спомянутѣ плетъки, почервенѣв и замовк и притиснутый признав,

per eum Citationum harum relaxationi haud deferri, et quemadmodum non dubitatur parte ab una Jurisdictionem dioecesanam omni cum moderatione, plena cum animi malacia, hoc in merito processuram, in parte ab altera suapte intelligi, interea etiam temporis, dum erigenda nefors adversus eundem Michaellem Lucskay causa suo modo decisa fuerit, ad partes ejusdem Jurisdictionis pertinere ea, quae ad removendum omne fidei populo scandalum pertinent efficaciter disponendi. In reliquo cum compluribus altissimo loco factis recursibus diversi in Dioecesi hac grassari exponantur abusus, ratione horum serio investigandorum provinciam Episcopo Szatmáriensi ultimo nomine delatam haberi, idque Consistorio huic pro directivo notitiae statu pariter significari. Datum in imperiali urbe Vienna Austr. die 6. Octobr.... Anno 1836.... Ad benignum S. C. et Reg. Apost. Majestatis mandatnm Antonius Hadazy mpr. In cujus sequelam deliberatum est: suscitatum adversus Rssmum Michaellem Lucskay Parochum. Unghvariensem causam ad ulteriorem pertractationem relegando exmissionem Commissarii Reg. pro requisito directionis et notitiae statu haberi. Ex Cons."

¹⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1837. Num. 595.

²⁾ Vid. Decretum Exc. Cancellariae Reg. Hung. Aulic. ddto 6. Octobr. 1836. Num. 12,482/922. — 1836. in Archiv. Dioecesis. Anni 1837. Num. 75. Гяди сю часть мало выше в замѣтцѣ.

що вѣн лядав и був лядош. — Переговоры еще продолжались и тым кѣнчилися, що королѣвский комиссаръ выявив свою незгоду к поведеню Лучкая, воззав его, абы повиновався епархіальному правительству и обвязав его, чтобы явился на засѣданю конзисторіѣ и перепросив за тѣ плетъки и клеветы конзисторію, то его повиннѣсть, абы так вернулася пережа згода з конзисторією. Сим и скѣнчилось засѣданя.—

Тогоже мѣсяця дня 12. в конзисторіи рѣшено справу М. Лучкая конечно вѣрѣшити тогоже мѣсяця д. 21. апрѣля, на коли призывали и Лучкая, абы появився на засѣданю¹⁾, як се полагоджено перед королѣвским комиссарем. На означеный день конзисторія и подержана була и се пѣд предсѣдательством капитулярного викарія Іоанна Чурговича²⁾, який на сам перед справу Лучкая, котрый точно появився, хотѣв скѣнчити. Викарій Чургович в енергичнѣй и бѣльшѣй бесѣдѣ предложив посему, що М. лучкай позад фамиліарнѣсть з о. Баранковичем и зато, бо залишив ходити на засѣданя конзисторіѣ в той час, осужденый був на утрату своего достоинства як засѣдателя конзисторіального. Вѣн правда апеловав до королѣвскоѣ канцеляріѣ, но нияк не був увѣльненный из под власти епархіального правительства, но напротив треба против него зачати формальный процес дисциплинарный, если бы не удалось мирно вѣрѣшити и полагодити его дѣло, як се королѣвский комиссаръ и предготовив персонально. Конзисторія держитъся своего слова и если М. Лучкай перепросить конзисторію, подаѣ ему повну амнестію. На се М. Лучкай дѣйстно и перепросив конзисторію и то сказав, як записано в протоколѣ: „повсталѣ неприѣмности залишаючи не извиняюся ани одним словом, ниже привожу выправданя, перепрошую конзисторію и прошу смиреннѣйше выбачити менѣ, приобѣцяю, що никого не хотѣв бым в будучѣм оскорбити ани словом, ани знаком даяким, но я ем як кѣзля жидѣв за грѣхи всѣх — уста других не могу заткати“³⁾. По сему слѣдовав даякий переговор, де зато обвиняли М. Лучкая, якбы и о ново выименованѣм епископѣ, — що королѣвский комиссаръ спомянув, що се выименованя уже дѣйстно сталося — не добрѣ говорив бы був. Остро нападали на Лучкая и конечно викарію треба було перервати и закѣнчити так всѣ напады и вѣн вѣззав М. Лучкая, абы сѣв, заняв свое мѣсто в конзисторіи. Но еще не мѣг сѣсти и занять мѣсто, як пѣдскочив каноник Стефан Ан-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1837. die 12. Aprilis Num. 490.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1837. die 21. April. Num. 540.

³⁾ Protocolum. Dioecesis. Anni 1837. die 21. Apr. N. 540.,..... Ad. haec Rssmus

друхович и то сказав: так говорят, що Михаил Лучкай нашкôрну погану хвороту має, якоѣ и сама вохкота є заразительна, позад се вôн боиться достати ту хвороту, если коло него буде сидѣти, зато просить дати его оглянути лѣкарем и доки М. Лучкай не докаже на певно, що не має такоѣ хвороты, вôн коло него сидѣти не може. — Бѣдный Лучкай дѣйстно був хворый, но лѣкарь то казав му, що якусь почкову хвороту має. Коли се так приведено в конзисторію, що було робити? Тотчас з каноником Чопеем заслали его до его лѣкаря, котрый як властный лѣкарь М. Лучкая оглянув его и то сказав, що свидѣтельство зашле пôзднѣйше¹⁾. В слѣдующих засѣданях конзисторіѣ дня 9. и 12. мая М. Лучкай еще участвує, но тогды одноголосно всѣма членами був возванный, чтобы доти не ходив на засѣдания, доки цѣлком не выгоиться, се и зато так особенно вырѣшено, бо Лучкай не хотѣв хосновати ани лѣкôв приписанных од своего лѣкаря²⁾. По сему М. Лучкай не ходив на засѣдания конзисторіѣ и если дащо и мав, се письменно предлагав, но и так дуже мало встрѣчаем его имя сего року. Лиш двараз споминавсѣя, дня 11. сентѣбря, коли дозволу просить од конзисторіи, абы мôг ити до Пря-

Michael Lutskay respondit: „interventas inamoenitates praetermittendo me neque unico verbo excuso, neque exceptionem habeo S. Sedam. deprecor, et humillime veniam peto promittens, quod in posterum neminem offendere velim ne verbo, imo ne nutu quidem, — sed ego sum hircus Judaeorum, qui peccata omnium fero, — aliena ora obstrudere non possum. — Ad haec deprecationem Rmus Vicarius in haec verba reposuit: Utinam Rmae DVtrae promisso effectus responderet.....“

¹⁾ Ibid. — Лѣкарь называвсѣя: др. Іоанн Маврер, и був лѣкарь семинаріѣ; хворота же була якась нашкôрна посыпка, або якась свербячка, яку называли по латински: Herpes haemodialis, по мадярски: tûzes orbáncz. Сю хвороту мав М. Лучкай уже и переже при приходѣ королѣвского комиссѣря, як се записано в тôмже протоколѣ: „Haec dum exponebat Illustrissimus D. Commissarius, Lutskay crus dextri pedis sui tam fragorose fricabat ob pruruginem acutam, e quapiam turpis morbi, a quo infectus laborare diffamatus est, exuberantem, ut omnium nostrum oculos in abominationem sui excitaverit, convertitque.“ — Protocolum conscriptum 8. Aprilis 1837. de sessione cum Eppo Szatmáriensi, ut Reg. Commissario. — Vid. Archivum Dioeces. Anni 1837. Num. 595.

²⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1837. die 12. Maji Num. 596. На сѣм засѣданю кромѣ трех каноникôв и Лучкая, еще участвовали и чотыри засѣдателѣ. — „...re-late ad morbum Ejus unanimi S. Sedis Assessorum voto deliberatum est: Cum adducta morbi herpetis symptomata in capite, fronte, facie, et vestis thalaris superiori collum ambiente, humerisque tegente, parte, vultuque et manibus omnino conspicua, abominationis si non universalis, relativi certo sufficientem materiam praebeant, — Rmum Michaellem Lutsky, eo a fortiori, quod medicus testetur, Eum requisitis adversus morbum hunc pharmacis, usum haud fuisse, eo inviari, ut se se a morbo hoc radicitus curet, — interea autem a frequentatione S. Sedis abstineat. Ex Consist.“

шева з парохами лакардским и бежовским правдоподобно привитати нового епископа, що и дозволено им¹⁾, а другий раз на кôнці мѣсяця ноября, коли консисторія рѣшила переслати ему составлений новий порядок, яким має приниматися ново-выименований епископ Василій Попович при нагодѣ его приходу до Ужгорода и installaцiѣ каноническоѣ в епископію²⁾, т. е. в резиденцію епископску и в епископство. Но се лиш 3-го января переслано дѣйстно и допоручено, як се записано в протоколѣ намѣстническôм округа ужгородского³⁾.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1837. die 11. Septemr. Num. 943.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1837. die 24. Novembr. Num. 1222. et 1229. Епископія — є палата т. є. резиденція епископа, но означає потôм и епископску епархію. — Сей порядок обширно в 10. §. - §. постановляє, як треба буде, коли прийде новий епископ, прийняти его перед городом, в городѣ, в катедральнôй церквѣ и подає и саму installaцію. — Сей порядок и сам еп. Попович приняв и пôдписав в Пряшевѣ дня 30. октября р. 1837.

³⁾ Protocolum VADiaconale Distr. Unghvar. Anni 1838. „Illmo Dno Basilio Popovits b. nominato Ep̄po seriem introitus, et Installationis ad Vicarium perscribente. — Vicarius G. Capit. Deliberationem Consistorii cum Serie submitti. — 3. Januarii p̄ptum.“

VII.

Еп. Василій Попович. — Перва консисторія и М. Лучкай. — Паскил и Вас. Догович. — Нова доба. — Папский одпуст на Преображеніе. — Ревизор шкôль-ных інформацій. — З нова намѣстник. — Защитник супружества и монашеских обѣтôв. — Руська школа парохіальна. — Учитель Григ. Полянский. — Каплиця коло церкви. — Релаціѣ. — Злодіѣ в церкви. — Девять жебракôв. — Народный язык: — Приказ народных шкôл. — В мукачевскôй школѣ не учать руськоѣ литературы. — До парохіальноѣ школы бôльше ходять не его вѣрники, як вѣрники. — Диспензація на гатьову роботу при млинѣ в недѣлю. — Просфора и бублик. — Лексикон церковного языка. — Дань и фундація на сиротинець. — Первѣ питомцѣ. — Кладбище на кôнцѣ улицѣ Мочарянскоѣ. — Роки: 1838. — 1840.

Року 1838. дня 19. апрѣля подержав еп. Попович свою инсталляцію¹⁾, на котру консисторія призвала и М. Лучкая з его сотрудником²⁾, а по сему 1. мая подержав як епископ мукачевский перву консисторію. Се докôнчило и подало конецъ бѣдам М. Лучкая. В сѣй консисторіи уже участвує и вôн, хоть доти на засѣданях консисторіѣ, якѣ еще все пôд предсѣдательством викарія Чурговича були держанѣ, не встрѣчаєм ани раз имени Лучкая. Кромѣ сего новый епископ дораз на привѣтѣ членôв капитулы и консисторіѣ дав перечитати письмо королѣвскоѣ придворноѣ канцеларіѣ к нему писане из дня 14. юлія року еще минулого, де на предложенія корол. комиссаря еппа сукмарского виявляє королѣвский канцеларь свою радôсть, що сѣтуація в епархіи щастливо успокоилася³⁾. Но правдоподобно к сему покою не мало могла причинити и та обставина, що дня 22. марта на подержанôй консисторіѣ виявилосѣ⁴⁾, кто був авто-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 25, Aprilis Num. 452.

²⁾ Protocolum VADiaconale Distr. Unghvar Anni.. 1838. „.....Installationem Illmi D. Basilii Popovits in Eppum Munkacs insinuat V. Capitulum Munkacsiense pro eaque 19. Aprilis 1838. futura Rssmum D. Michaellem Lutskey Praep. Parochum cum suo Cooperatore invitat. 13. Martii 1838.“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 1. Maji Num. 469.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 22. Mart. Num. 352. „....in qua cleri individua variis animalibus, Vicarius vero Tigridi assimilari traducundur..“

ром—писателем и ширителем того поганого паскила, який—вѣроятно еще минувшого року, если не скорше писаний и де викарѣй и члены капитулы и клира були высмѣянѣ. Тогда бо уже выше упомянутый о. Андрей Баранкович, як сотрудник мукачевский выповѣв, поставленный перед суд, що сей паскил писав о. Василій Догович, мукачевский парох и намѣстник и од него розширився в епархіи. Заведено слѣдство, выслуханѣ численнѣ свѣдки и все подтвердило свѣдоцтво Баранковича¹⁾, и сим доказалася правда того, що М. Лучкай твердив перед консисторією, коли минулого року 21. апрѣля сказав перепрошуючи консисторію, що вѣн є кѣзля жидѣв, котре приноситься за грѣхи всѣх и що уста других не може заткати, як се мало выше приведено.

Од сего засѣдания консисторіѣ, подержаного 1-го мая 1838., зачинаєся нова доба працѣ М. Лучкая. Выпросить акты так парохіальнѣ, як и иншѣ, якѣ каноник Андрухович забрав всѣ з собою, коли одбирал од него намѣстнический уряд и якѣ теперь выдаються из епархіального архива ему²⁾, а из огляду на намѣстническѣ справы увѣдомляєся, що непосредно из самоѣ епархіальноѣ канцеларіѣ достане кожде вырѣшеня³⁾. Надыйшли и новѣ дѣла, дня 18. юнія М. Лучкай представить епископу папске „бreve“ еще из року минулого 1837., де позволяєся церкви парохіальной ужгородской повный одпуст на храмовый праздник: Преображеніе Г. Н. Исуса Христа⁴⁾. Епископ и консисторія подає посему новѣ справы М. Лучкаю, сак поставляє его ревизором періодичных докладѣв о школах⁵⁾, дає ему выпечатати стипендійнѣ книжочки⁶⁾, а коли каноник Теодор Чопей 3. августа подяковал из уряда защитника супружества и обѣтов монашеских, — (бо еще все лиш три каноники були) — запытуютъ⁷⁾ М.

1) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 22. Mart. Num. 352.—359.— Num. 385.—390.—404.—406. 421. 478. 641.

2) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 15. Junii Num. 748.

3) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. d. 15. Jun. Num. 749.

4) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 18. Jun. Num. 760. — Тогда еще подавался державный: — „плацет“ — (Placetum) дозвол, чтобы мож принять папске письмо о дозволѣ одпуста, се подано 24. апрѣля 1837. и державный дозвол поданный: 12. юнія 1837. Нум. 8189./949. — А запрошенный же дозвол — плацет — державный уже 27. мая р. 1837. через М. Лучкая заслаюю просьбою. — Гляд. Protocolum VADiaconale Distr. Unghvar. „Anni 1837. N. 16. Cancellaria R. H. A. interpellatur, ut Brevi Apostolico, quo Indulgentiae Plenariae Ecclesiae G. Cath. Unghvarinensi conferuntur, Placetum Regium tribuere dignetur. 27. Maji 1837. expeditum.“

5) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. Num. 916.

6) Ibid. Num. 946.

7) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 2. August. Num. 1051.

Лучкая, чи приймає намѣстничество назад и посаду защитника супружества и монашеских обѣтов? На се М. Лучкай заявляє, що готовый принять посаду защитника супружества и монашеских обѣтов¹⁾), також уряд намѣстника окружного, од которого одрѣкся року 1836. но просить увѣдомити его²⁾): чи подержаться давнѣ приписы, якѣ подав еще бл. памяти еп. Бачинский, або же подадутся новѣ?—На се тотчас увольнять замѣстителя намѣстника середнянского и консисторія з радостею воззывает и рѣшает выдать его урядовѣ акты и передати Лучкаю³⁾), а 23. августа выименуется вон в защитника супружества и монашеского обѣта⁴⁾). Сего року находим еще численно, що М. Лучкай интересуется о школах⁵⁾), а дуже старається о своѣй парохіальной рускѣй народнѣй школѣ.⁶⁾ Заявляет консисторіи дня 24. августа, що поставив двоклассову школу (тривіальну) в своѣй парохіи коло церкви, а се из фундаціи бл. п. еппа Бачинского, також каноника и викарія Іоанна Кутки и капитана Каплонія, що позад недостаток фондѣв не може мати учителя, бо на сую цѣль не має лиш 100 флор. дарованных парохом яроцким Іосифом Буковским, даде 171. флор. лишенных в наслѣдство од Георгія Кричфалушія, но якѣ выложенѣ у пана барона Гиланія, а сей же не хоче ани одсотики платити, ани сумму вернути, хотѣ уже переведена и екзекуція на него и конечно 100 флор. у наслѣдникѣв прош. пароха Ляховича. Кромѣ сего просив помочи у губерніального совѣта, но 1836.⁷⁾ то достав в одповѣдь, що просьба его одложена на лѣпшѣ часы. — Консисторія на се вирішила просити помочи и од ерара, як патрона парохіи и мѣстного землевладѣльца. — На клопотанія Григоргія Полянського з нова запросила консисторія у тутешнѣй префектурѣ ерарскѣй, абы пѣдпоровала его просьбу⁸⁾). Полянский був учителем,

¹⁾ Ibid. die 15. August. Num. 1228.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 15. August. Num. 1230.

³⁾ Переданѣ дня 22. Января 1839. — Protocolum VADiacon. District. Unghvar. Annus 1839. „....Nr. 16. Emeritus Administrator Officii V. A. D. Unghvar. Michael Kecskovszky Acta cum inventariis resignat. 22. Januarii 1839.“

⁴⁾ Ibid. die 23. August. Num. 1272.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. Num. 1403 о школах галочскѣй, Ним. 1606. 1827. 1829. о школах бежовскѣй, коли и высланный був до графа Старая, як землевладѣцѣя.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 24. August. Num. 1322.

⁷⁾ Cosilium Locumtenentiale R. H. An. 1836. Num. 35,550.

⁸⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 18. Octobr. Num. 1606. Представленія М. Лучкая о школах розбирано на консисторіи дня 24. августа, слѣдовательно початком сего школьного року поставленный за парохіального учителя в Ужгородѣ. — Консисторія так хоче помочи нуждѣ его, що воззывает пароху, абы из своеѣ

котрого из Мукачева из якоѣсь формальности увольнили и хоть просився на богословіе, не допустили его, тогда став туй учителем, но не годен выжити¹⁾. Просьба ся обновлена и 4-го декабря, бо спомнутый учитель — як стоить в просьбѣ — не мав ани що їсти, ани чим одѣватися²⁾. На що уже 10. декабря одповѣдає префект ерарский, що уже нич не може зробити, бо просьба уже одыйшла до корольвскоѣ коморы³⁾. Дня 24. декабря конзисторія розбирає заяву М. Лучкая, де з нова предлагає⁴⁾, що не є чим учителя Полянського підпоровати⁵⁾ кромѣ уже спомнутих сумм, хиба бы мож так установити, абы парох и его сотрудник кѣнчили даякѣ службы из церкви св. креста (т. є. катедральноѣ), од котрых стипендіѣ дѣставав бы учитель. Ся заява принята до вѣдома, а конзисторія воззвала М. Лучкая, абы о спомнутых фундаціях у барона Гиланія и у наслѣдників прошѣного Ляховича подав свою детальну релацию, прилюкаючи контракт и доказы.

На сей рѣк припадає будова каплицѣ коло парохіальноѣ церкви. Дня 19. марта М. Лучкай дѣстав вырѣшеня од епископа, де дозволяєся єму будова. Сю каплицю дала поставити Марія Башковска, тутешня вѣрничка, она бо даровала на сю цѣль 600 флор., абы коло церкви в цинтарю поставлена в честь Пр. Дѣвы Маріѣ. — М. Лучкай же дав виробити план и кошторис. Будова дозволена, но высказано, що благословити основной камень дозволяєся в якийсь простый день, а не в цвѣтну недѣлю⁶⁾, а кромѣ сего замѣчаєся, що каплицю дагде дальше треба поставити од церкви, а на содержания, абы якусь

части воззывав и ургував вѣрників, абы помагали учителеви. Разом М. Лучкай. обв'язуєся заявити и будущий успѣх.

1) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 3. Novembr. Num. 1834.

2) Ibid. die 4. Decembr. Num. 2110.

3) Protocolum Dioecesis. Anni 1838. die 10. Decembr. Num. 2188.

4) Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 24. Januar. Num. 145.

5) И ся друга просьба безуспѣшна була, конечно так помѣг сам еп. Попович учутелю Полянскому, що из своѣй приватноѣ кассы дозволив му 100. флор. од 1. октября р. 1838. на кожду ангарію. — Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. An. 1839. „...74. Quod scholam puellarem Unghvariensem Camerae resolutio negativa communicatur Interim Doecenti 100. flor. W. a 1. Octobris a. praeter. Angarialiter (una jam excepta) a privata Cassa Episcopali levandi resolvantur. — Ord. Eppal. ddo 15. Martii. 1839. Num. 409.

6) Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 19. Mart. Num. 442. — Основной камень положенный дня 9. апрѣля, и заложенъ до него письмо и деякѣ грошѣ, як передає протокол намѣстнический: „82.— 1839. 9. Aprilis styl. nov. benedixit fundamentalem lapidem Capellae Mariae Baskovszky Rmus Michael Lutskey Praep. Scriptum sequens impositum: Ferdinando V. regnante, Basilio Popovits Dioecesis Munkats. gubernante, Michaele Lutskey, Praeposito Luccensi Parocho Unghvar, existente posuit.

сумму пожадати од основательницѣ, або треба на се обв'язоватися церковної громадѣ. Каплиця дійсно и выбудована, уже 17. августа М. Лучкай достає дозвѣл, щобы готову каплицю в праздник Преображенія благословив и передав церковному уживаню¹⁾. О посвяченню потому пересылає свій доклад Лучкай, який одложений на пам'ять до архиву епархіального²⁾.

Впрочѣм сей цѣлий рѣк выповнений численними докладами, або релациями М. Лучкая, якѣ представляв як намѣстник о школах и церквах так поодиноких, як и цѣлых округѣв и особливо рахункѣв их, якѣ пересмотрѣти єго повиннѣсть була³⁾, позаяк вѣн був разом и школьний референт. А треба додати, що не лиш из округа, або жупы ужгородскої, но из цѣлої епархії. К сим приходять еще и деякѣ фундації, або неслѣдства—спадщини, якѣ єму були выданѣ и єму треба було вести их рахунки.

В знак тогдашних часѣв додати треба ми еще слѣдующе. М. Лучкай не добрѣ выголосив в церкви початок поста Богородичного, бо пущаня положив на 1. августа, а не на предидучій день и позад се заявили єго канонику Андруховичу, котрый потому предложив єпископу⁴⁾. Се указує, як точно уважали тогдашнѣ вѣрники на захованя постѣв.

Maria Baskovszky. die 9. Aprilis 1839. M. L. Pecunias posuerunt diversi diversas. ego posui unum vigesimarium de A. 1757. et bigrossarium de Anno 1807. Jos. Unghváry. m. pr."

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 17. August. „Num 1634. Unghvariensis Districtus V. A. Dnus Rmus Michael Lutskey facultatem Capellam paenes Ecclesiam Parochialem Unghariensem, sumptibus Mariae Baskovszky Inhabitatricis Unghvar. „aedicatam usibus Sacris destinatam In Festo Transfigurationis Domini benedicens sibi tribui petit: Ad benedicendam hanc capellam, recurrenti V. A. Dno requisitam facultatem tribui. 17. Augusti."

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 20. Decembr. „Num. 2456. Unghvariensis Districtus VADiaconus Rssmus Michael Lutskey relate ad Num. 1634. eo quod Capellam juxta cincturam Ecclesiae suae erectam benedixerit emanatam eatenus facultatem in origine remittit: Relationem hanc una cum eidem involuto Instrumento, vigore cuius benedicta fuit praeattacta Capella pro memoria ad Archivum reponi. 20. Decembr."

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1839. Num. 45. 46. 87. 239. 272. 274. 276. 835 1524. 1832. 2453. 2554. 1954. 927. 1955. 1956.—7. 1979. 2027. 2094. 2095. etc.. Num. 1954.: „Unghvariensis Districtus VADiaconus, qua tamen in scholasticis Referrens Rssmus Michael Lutskey super revisis in sequelam N. 1647. a. c. actis scholae Rakosiensis relationem praestat..."

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 13. August. „Num. 1619. Comitatus Unghvariensis Archidiacono Rssmo Stephano Andruchovics officiose detegente quod Parochus Ungvariensis una Praepositus Luccensis Rmus Michael Lucskay e cathedra ad populum praeterito die Domini id, quod praesens B. M. Virginis Jejuniu a die 2. Augusti s. V. sumpta inchoet, proin carnisprivium in diem 1-am Augusti incidat, publi-

Сталось дащо зовсѣм незвычайне. В ночи на 2. сѣнтября якѣсь злодіѣ заломилися и выграбили церков ужгородску и радванску, бѣльше не знати нич о сѣм, бо Лучкай не заявляє, лиш дозволу просить, щобы мож примирити оскверненѣ церкви¹⁾, що и достав и примирив церков ужгородску 3-го сѣнтября, а радванску дня 4. сѣнтября²⁾. —Право таке чрезвычайне є и слѣдуюче, котре сильно указує, що М. Лучкай однако любив всѣх своих вѣрникѣв и послужив им. Девять жебракѣв, єго вѣрники, повернулися до епископа з поносом против городского старосты (судіѣ) зато, бо окривдив их тым, що задержав од них один „грош“, якѣ доставали они денно до теперѣ. Епископ перекавл просьбу до Лучкая, сей же в дѣлѣ их посередничив у городского судіѣ³⁾.

Лучкай держався до языка народного, а указує се и то, що коли про приказу епископа ново-посвященный Георгій Ильницкий подержав свою седмицю в єго парохіальнѣй церкви и промовив свою проповѣдь, заявляє се М. Лучкай а разом и то, що проповѣдав „народным языком и легко розумѣтельно“⁴⁾. Се указує и один другой факт. На кѣнцѣ майже року дня 2. ноябрю⁵⁾ подає М. Лучкай, як референт епархіально-шкѣльный свои замѣтки о школах в Мукачевѣ, Чинадѣевѣ, В. Лучках, Страбичевѣ и то каже, що школа мукачевска

cando, fidelem populum, alioquin Jejunium hoc non a 2-da, sed a 1-ma die Augusti accipere, carnisprivium vero die ultima Julii esse optime scientem, ita scandalisaverit, ut offensi et datum scandalum, ad ipsum plane qua concernentem Archidiaconum prolatum sit. Eatenusque congrua ordinari supplicante Rmum Parochum Michael Lucskay ad dandam super expositione hac declarationem provocari.“

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 2. Septembris, Num. 1700.

²⁾ Protocolum VADiaconale Distr. Anghvar. Anno 1839. Num. 157. 158. 159. „Ecclesie Unghvar 3-a Septembris. Radvanczensis 4. Septembris 1839. reconciliatae. per Rssmum D. Praepositum V. A. D.“

³⁾ Protoc. VADiacon. Distr. Unghvar. Anni. 1839. N. 204.. die 5. Decembris. 1839.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1839. die 18. Februarii Num. 276. „Ungvariensis Districtus VADiaconus una Parochus localis Rssmus Michael Lucskay, R. Georgium Ilniczky. Dioecesis hujus neoordinatum Presbyterum, praescriptam probaticam hebdomadam in Ecclesia Parochiali Unghvariensi exacte absolvisse, suam in Ritualibus dexteritatem demonstrasse, et concionem ad populum stylo populari et intelligibili conceptam die 17. m. et a. c. dixisse in nexu numeri 253. a. c. refert.....“

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. 1839. die 2. Novembris. „Num. 2094. Unghvariensis Districtus VADiaconus Rssmus Michael Lucskay, qua tamen in Scholasticis Referens ad Num 2311. a. pr. Infomationes de Scholis Munkacs, Sent-Miklós, Lucska, et Sztrabicsó. revisas ea cum observatione remittit, quod schola Munkacsiensis a temporibus Emmanuelis Olsavszky sit schola Ritualis directe pro Litteratura Ruthenica fundata. Deflectens a mente foundationis Ioannes Hodermarszky per directionem anno 1818—1819. monitus fuerit. Defunctus Eppus Pótsy primaevam foundationem suplentaturus 6,000 flor. c. m. deposuerit. In informatione tamen nulla fiet mentio Litteraturae Ruthenicae.....“

од часѡв еп. Мануила Ольшавского назначена була в школу обрядову, яка прямо заоснована для руської літератури и абы сю школу спомагати в выповненню сеї своєї повинности и задач, положив був и прощ. еп. Повчій фундацію 6000 флор. и всетаки нияких споминѡв не находить право о сѣм, в релациі школьній о руській літературѣ нѣт слова. В непритомности еппа ся точка не вирішена, но одкладена самому єпископу и вирішена лиш слѣдуючого року.— Сей рѡк 1840. дуже значный є для нашого народного школьництва уже из самого свого початку тым, що єпископ конзисторіально вирішив и приказав дня 24. января¹⁾, абы в кожѡй парохіі, де нема школы, самѡй громадѣ треба поставити школу и туй дяк т. є. пѣвцо-учитель обв'язуєся дѣти учити и се не лиш початкѡв вѣры, но и читати и писати, а кожѡй школѣ предстоить як директор мѣстный духовник, а всѣм школам округа окружный намѣстник, котрѣ уже и переже обв'язовалися и виразно р. 1836.²⁾ щорѡчно єпархіальному правительству засылати доклады кожного духовника о своєї школѣ з своїми замѣтками, якѣ особливо при визитѣ намѣстницької, коли намѣстники осматрять щорѡчно кожду парохію в своєм окрузѣ, довжнѣ завдати. Правдоподѡбно к сему не мало послужив и тот інтимат королѣвської придворної камери из минулого року³⁾, котрый єрарский ужгородский префект мало переже подав єпархіальному правительству⁴⁾, туй бо становлений тот факт, що число ученикѡв уменшалоя и упало в школах тривіальних сеї доминіѣ и позад се воззывает и запрошує єпархіальне правительство, абы обв'язовало школьних директорѡв на прилѣжнійшу працю.

Пару днями потому, як приказано поставити повсюду парохіальнѣ школы, а то дня 30. января займаєся еп. Попович з замѣтками М. Лучкая, якѣ подав єще минушого року о мукачевській народній школѣ⁵⁾. Из сеї записки становиться, що то зовсѣм не одповѣдає

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 24. Januar. „Num. 158. Ex incidenti eo, quod in dioecesi hac status Scholarum Parochialium et rei litterariae, adeoque culturae Juventutis Ruralis, vel maxime ex defectu scholarum tenui adhuc subsistat pede ad promovendam Juventutis imprimis ruralis litterariam culturam taliterque finem Patriae, quo haec optatis civibus gaudeat facilius obtinendam, statuit haec Sacra Sedes, ut cujuslibet Parochiae in gremio ubi systematicae necdum essent Scholae, erigantur Scholae sic dictae Parochiales, in quibus Proles non modo in elementis Fidei et Doctrinae Religionis erudiantur, sed in Litteratura quoque instituantur...”

²⁾ 1836. die 11. Februari. Num. 202., як тамже приводиться.

³⁾ Intimatum Excelsae Camerae R. H. Aulicae ddto 4. Decembris Anni 1839.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 10. Januarii Num. 48. туй одзиваєся на выше спом'янутый інтимат.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 30. Januarii „Num 275. Reflexionibus illis

правдѣ, якбы в мукачевскѣй школѣ не учили руськоѣ литературы, бо там споминаються: читаня четверо язычнѣ и сяк розумѣся и руське, но позаяк ся школа особено заоснована служити руськѣй литературѣ, зато воззывается намѣстник тамошний, як директор школы, щобы посему особенно занимався руською литературою и щобы в своих докладах не вдоволявся такими загальными выразами: чотыроязычне читаня, но треба вычислити поодинокѣ языки, а межи ними на первѣм мѣстѣ має стояти: руський язык. Крім сего еще то приказыється, щобы треба присиловати лучанских вѣрникѣв, абы прилѣжнѣйше засиляли дѣтей до школы, а так туй, як и повсюду, абы засылали не лиш хлопцѣв, но и дѣвчата до школы. К сему замѣтити треба то саме, що повсюду становлено, що дѣвчат зовсѣм не посылали до школ¹⁾.

М. Лучкай занимається и своею парохіальною школою, засобляе азбучными книгами²⁾ и ургує стягованя єѣ фундаціѣ на основѣ уже завданных своих докладѣв³⁾, но без жадного позитивного конечного успѣху, хоть и епархіальне правительство усилюється стяговати сѣѣ фундаціональнѣ грошѣ⁴⁾. Учитель Полянский выименованный до В.

uas VADiaconus Unghvariensis Rmus Michael Lutskey super exhibitis ad Num. 2311.— 834. Districtus Munkacsiensis Scholis Ruralibus fecerat in nexu Num 2094. a. pr. reasupntis. Quamvis illa reflexio, quasi videlicet Litteratura Ruthenica in Schola Munkacsiensi non doceretur, per illam expressionem, quod inter praedictae Scholae etiam lectiones quadrilingues occurrant, quadamtenus implicite tollantur, cum tamen Schola haec reipsa promovendae Litteraturae Ruthenicae fundata sit, hinc VADiaconum Munkacsiensem, qua respectivum Directorem eo inviari, ut paenes alias linguas, et alia objecta, Linguae Ruthenicae peculiarem rationem habeat, et haberi curet, et in posterum non generali expressione: Lectienes quadrilingues, sed potius speciali utatur, singulam quippe linguam designando, et inter eas Linguae Ruthenicae primas partes tribuendo..."

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 18. Mart. „Num. 877. Unghvariensis Parochus et VADiaconus, Rsmus Michael Lutskey, qua tamen in Scholasticis referens super revisis in sequelam Num. 232. a. c. actus Scholarum Marmaticarum Reflexiones suas praefert..... cum in plerisque locis soli pueri, non vero etiam puellae scholas frequentare observentur, in posterum hae quoque ad frequentationem Scholarum compellantur.“ — Cf. Num. 1010. etc...

²⁾ Protocolum VADiacon. Districtus Unghvar. Anni 1839. Num. 168. 195. Присланѣ були в дар од королѣвск. школьного инспектората аябуки: старославянскѣ 51., волоскѣ 24., мадярскѣ 30., нѣмецкѣ 7, и славянскѣ но з готичными буквами 32. — Из сих удѣленѣ сѣѣй школѣ кирилицою 8, а германскими буквами 3 экземплярь, другѣ М. Лучкай предлагає роздѣлити на Турѣ.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 18. Num. 577. де заявляє, як уже и минувших роках, що двѣ фундаціѣ має школа: у Баронѣ Гиланія и у наслѣдникѣв прощѣни. Ляховича находячыся грошѣ. — Вырѣшеня ургує 24. март. Нум. 951. — Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. Anni 1840. p. 96. 108. 179.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 26. August. Num. 2742.

Березного 15. ноября 1839. (Нум. 2183.), зато на опорожнене мѣсто-учитеся треба буко подержати конкурс, як се уже приписано од року 1833. (Нум. 1406.), а повторительно од року 1838. (15. августа нум. 1226.), коли еп. Попович из нова выголосив то, що кожду такую ваканцію треба парохам через окружного намѣстника заявити епархіальному правительству и подержати конкурс. Так сталося и в Ужгородѣ, дня 5-го юнія выголошенный конкурс на посаду учительску и подержанный 3. августа¹⁾, Интересантна его інформація, яку подає епископу о своѣй парохіальнѣй школѣ²⁾ о вторѣм пѣвроку шкѣльно-го року 1838/1839. Из сего бо являеся, що до школы сеѣ ходило бѣльше не наших, як наших русинѣв, позад що потому конзисторія воззыває его, абы привѣв своих вѣрникѣв к тому, чтобы дѣти свои засылали до школы, а не залишали выростати без жадного научованя дома, — що и сталося, як замѣчає М. Лучкай в своѣм протоколѣ³⁾.

— Якѣ живѣ и сильнѣ були тогдашнѣ религійнѣ односины, указує просьба М. Лучкая из дня 14. марта р. 1840., де просить диспензацію 150 робѣтникам, абы могли в недѣлю поправити перервану гать ужгородского млина, яку роботу одкладовати зовсѣм не мож. було; и диспензація подаеся, но обяванѣ були всѣ вѣрники робѣтники раненько перед роботою слухати читану св. літургію в недѣлю⁴⁾. Подѣбно є одно друге дѣло. В парохіальнѣй церкви Ужгорода звичаем було давным, хоть неправильным, св. службу одправляти в простѣм хлѣбѣ, а не в просфорѣ, як се приписано. Дознався се еп. Попович, який строго гадковав, абы всѣ обряды и одправы точно, совѣстно⁵⁾, без жадного скороченя⁶⁾ и чим одповѣднѣйше кѣнчилися и тотчас заказав строго и приказав, абы в будучности лиш просфо-

¹⁾ Protocolum VADiacon. Distr. Ughvar. Ann. 1840. Num. 205—207. — Annus 1838. Num. 57. (Circulares Eppales ddtto 15. Augusti 1838. Num. 1226)

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 1. Aprilis Num. 1078. — Сего семестра посѣщали школу: 25 греко-кат., 36 римо-кат. и 3 калвинисты.

³⁾ Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. Anni 1840. Num. 244. Parochianus. Unghvar scandalosa tepiditas in educatione prolium exprobranda. Ord. Epples ddtto 25. Julii 1840. Num. 2304. factum.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 14. Mart. Num. 853.

⁵⁾ Се указує приказ епископа из року 1841. дня 28. юнія, Нум. 2127., що священники перед литургіанем обявляються кѣнчити правило з дяком. — Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. Anni 1841. Num. 15.

⁶⁾ Die 19. Mart. 1840. Num. 892. — Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. Annus 1840. „Num. 215. In absolvendis Divinis nulla compendia adhibenda, sed Regulae in libris Choralibus praescriptae ad amussim observandae. Ordin. Circulares ddtto 19. Mart. 1840. N. 892.“

ра уживалася для св. літургій. И се М. Лучкай тотчас перевѣв, як се указує запис сего приказа в намѣстническомъ протоколѣ, що Лучкай записав властноручно¹⁾).

Сего року предложив консисторіи Петро Медвецкий, батарский духовник, один проєкт²⁾), щобы выдати лексикон т. е. словарь церковного языка и рѣшено воззвати все духовенство к спѣвроботѣ³⁾). Консисторію та думка вела, що в церковных книгах, якѣ перед 1000 роками переведенѣ из греческого в славянский язык, є уже много постарѣлых слѣвъ, котрых уже днесь або тяжко, або нияк не мож розумѣти и зато повстала потреба якогось словаря и если бы найшлися спѣвробѣтники межи священниками, легко було бы выдати такий словарь, зато воззываются епархіальнѣ священники, абы через намѣстникѣвъ своих округѣвъ заявили до кѣнця мѣсяця юнія сего року, кто бы був охотен виробити к словарю одну букву из Азбуки. На се воззывает и М. Лучкай окружных священникѣвъ, но на жаль не находиме на воззваня жадного одголосу⁴⁾).

Доля залишенных вдѣвъ и сирѣтъ епархіальных священникѣвъ нашла в Михаилѣ Лучкаю щирога заступника. Епископ Попович уже в первомъ роцѣ свого епископства воззывает всѣх епархіальных священникѣвъ⁵⁾), абы одинокождый, що має доповнену конгруу до 300 флор., а то суть парохіи пѣд патронатомъ королѣвского ерара, або и другѣ, котрыхъ парохіѣ приносятъ доходки до сеѣ суммы, заплатили свои рестанціѣ в фондъ вдовическо-сирѣтский од того часу, од коли zostали довжнѣ по мысли рѣшеня и приказа викаріального из року 1833. дня 12 ноября пѣд числомъ 1400. выданого, де всѣ такѣ обявляються платити рѣчно 1% т. е. од 300 флор. три флорены⁶⁾).

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 4. Februar. Num. 368. — Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. Annus 1840. „Num. 70. Innotescente Illmo Dmno Praesuli eo, quod in Parochialis Ecclesia Unghvar divina Liturgia non in prosphora, sed in Semela celebrari soleat, praxis haec, quia cum universali Ecclesiae Orientalis disciplina, imo et Ecclesiae Occidentalis praxi collidat, insuper Semelae ob nonnullas ingredientias suas, quae in pane altariistico locum non habent, si non ex toto invalidam, adminus haud infundate dubiam Eucharistiae materiam efficiant; pro futuro prohibetur, et in Prosphora celebratio institui jubetur. Ord. Eppalis dtdo 4. Febr. 1840. Num. 368. — Выше приведене епархіальне рѣшеня заказало подѣбно и в Сиготѣ подѣбный злый обычай.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. Num. 564.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. die 25. Febr. Num. 654.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1840. Num. 1859. Protocolum VADiacon. District. Unghvar. Annus 1840. Num. 120. — 176.

⁵⁾ Die 19. Maji 1838. Num. 620.

⁶⁾ Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. Annus 1838. Num. 30.

Подобно сему еп. Попович обвязав всѣх священникѣвъ епархіальных 12. октября т. р- 1838. числом 1576., абы каждый дав на сиротинець 50 флор. або нараз, або в двох ратах, або если не має грошей, най дасть контракт о сѣй суммѣ, яку потому може з процентами поволи платити¹⁾. М. Лучкай в своѣм окрузѣ предлагає се духовникам и в слѣд сего епископ воззываетъ его, чтобы усиловався ту фундацію, яку намѣряють зробити на выдержаня одноѣ сироты²⁾, чим скорше зобрати. Сей сиротинець мав 1. ноября 1840. отворитися и священники дня 8. юлія возвалися в курренсѣ пѣд ч. 2185., абы кандидовали питомцѣвъ через окружных намѣстникѣвъ. Одповѣдно сему М. Лучкай предлагає бѣльше сирѣтъ для принятя в новый интернат³⁾, кромѣ сего особенно и зато, бо округ ужгородский доти на пригадану фундацію зѣбрав уже 601. флор. 7. кр. вал. и сяк мав право и на сю фундацію вручати одного питомця⁴⁾.

Другѣ же части року выповненѣ реферадами о школах, о парохіях, о парохіальных рахунках и о урядовых визитах, еще бѣльшим числом, як то видѣлисьме минулого и прежними роками⁵⁾. Додати можу еще одно, що сего року набула парохія ужгородска нове кладбище на кѣнци Мочарянскоѣ улицѣ, розумѣся трудом М. Луч-

¹⁾ Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. An. 1838 „Num. 103. — Pro Orphanotrophio dotando provocantur D. Parochi, ut singulus per 50 Wflnos offerat, sive ad semel, sive ad duas vices, qui non posset, Contractum de 50 flnis det, et interusurium quotannis solvat, si nec hoc vellet, in Districtuali Congregatione modus optimus determinetur. Ord. Eppales ddto 12. Octobris 1838. Num. 1576.“

²⁾ Protocolum VADiaconal. Distr. Unghvar. Annus 1839. „Num. 48. Ad num. Protocolli VADiaconal. Unghvar. 116. anni praet. pro statu notitiae sumptum provocatur Rmus Praepositus V. A. Diaconus, ut quantum licuerit, ocyus cum Districtualibus suis Parochis praemeditatam pro uno Orphano Fundationem facere adnitatur. — Ord. Eppales ddto 17. Januarii 1839. Num. 87.“

³⁾ Protocolum Dioec Anni 1840. Num. 2814. — Представляє приняти: 1.) прощѣн. пароха клоковського Іоанна Дудинського три сироты: Теодора, Ємерика и Іоанна. 2.) прощѣн. пароха княгининського Іосифа Пузы три сыны: Александра, Іосифа и Даниїла. 3.) прощѣн. Васи́лія Фанковича, пароха туря-реметського, сына Анто́нія. — А нумером 2954. предлагає сироту прощѣнного пароха торунського Іосифа Вѣгг Евгенія.

⁴⁾ Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. An. 1840. Num. 221. „222..... Systema huius Districtus est, ut unus orphanus Parochorum directe Districtus Unghvár in Orphanotrophio ex interusurio conflandi Capitalis interteneatur, Capitali intacto manente. Et similem Orphanum jus Praesentandi paenes Districtum sit. — Summa per Parochos conflata adusque consistit in 601 fl, 7 xr. val. — An adsit necessitas interrumpendi operationem nostram et quem signanter de nomine cuperet quivis suscipiendum singillative opinionem suam adponat. Sign. ut supra. Mich. Lutskey m. pr. fr. 2. erga remiss.“

⁵⁾ Гляд. мало переже. Стор. 92. и выше.

кая и сумѣсно з римо-кат. парохією и є дуже интересно, як се записує в свѣй намѣстнический протокол, особливо же споминає то, що перве кладбище достали русины в Ужгородѣ около року 1696. коло пелевнѣ панскоѣ доминіѣ. Запис єго приведу дословно в замѣтцѣ. Нове кладбище разом благословено з латинским плебаном-протоіереем дня 3. мая тогоже р. 1840¹⁾).

¹⁾ Vid. Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. Annus 1840. Num. 173. „Primum Coemeterium Unghvarini fuit Ruthenorum ad Horreum Dominale in circa 1696. Rutheni obtinentes locum pro moderna Ecclesia sepeliebantur in circuitu ejus. Turbis Rakoczianis cessantibus, et Camera tenente Dominium Calvaria pro communi coemeterio assignata est, ast nec ea sufficiente 1813. vicinae vineae et subvineta, adjici debebant et benedici, sed nec spatio isthoc sufficiente, assignatum est Coemeterium satis remotum, et lutosum aditum habens in fine plateae Motsár. Caemeterium isthoc Anno 1840. die 3. Maji uua cum Rssmo Josepho Schmotzer Praeposito de Csudány et Parocho Latino benediximus. Michael Lutskáy m. pr. Praepositus Lucaensis et Parochus Ruthenorum.“

VIII.

Хворота М. Лучкая. — Звѣты о школах. — Даякъ замѣтки о школах в Ма...
раморошѣ. — Школы в Дорогу, новый их елаборат и план учѣня. — Мадярский
язык учѣня. — Матрики пишуться по мадярски. — Руськѣ молитвы в школах До-
рога. — Рецензія творѣв. — Проповѣди Михалича. — Церковнѣ пѣснѣ дяка Рей-
па. — Епархіальнѣ статуты. — Пасторизація вязных. — Якѣ доходки мав дяк
Бумба в Ужгородѣ? — Епархіальна конференція и допомога священнических вдов.—
Отворяся сиротинець (конвикт). — Будовля фар, планы, оглядины, кошторисы. —
Тяготы, грубости. — Паскудна клевета чоботаря Ковача. — Жупа ужгородска о
народных школах. — Фонд вдов дяковских. — Будовля новоѣ дяковнѣ в Ужгоро-
дѣ. — Роки: 1840. — 1842.

Кѣнцем сего року Михаил Лучкай захворѣв и хворый був еще
и слѣдующого року 1841. аж до 5. марта, коли начав ходити на за-
сѣданя консисторіѣ, на котрѣ не ходив од 11. декабря 1840., як се
указує протокол епархіальный, де его имя не записано межи притом-
ными. Се передає нам замѣтка в протоколѣ дня 5. февраля записа-
ном, де то кажется, що Михаил Лучкай од довшого часу є слабый
и хворый¹⁾. Но од 19. февраля уже деякъ акты пересылає, сак то-
го дня протокол записанный о визитах своего округа ужгородского,
якъ потримав еще минувшого року²⁾ И сего року представляє еписко-
пови информаціѣ о парохах³⁾, о вдовах священникѣв⁴⁾, о дяках своего.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 5. Febr. Num. 233. „Unghvariensis Parochus et VADiaconus, simulque Praepositus Luccensis Rmus Michael Lucskay pro parte oratorum Josephi utpote Kaminszky Dioecesis hujus Clerici et absoluti Theologi, Amaliae item Danilovics.... dispensationem extradari petit. In conformitate editi sub Num. 3741. a. pr. statuti Parochus sponsae ad magis formalem recursum fine impetrandae dispensationis adornandum inviari deberet; cum interim idem Parochus a longiori tempore infirmus et valetudinarius sit; eapropter praecitato defectu hinc et nunc transpecto petitam.... dispensationem... extradari. 5. Febr.“

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 19. Febr. Num. 447. Unghvariensis Districtus VADiaconus simul Praepositus Rssmus Michael Lucskay Protocolum Visitae VADlis pro anno praeterito praesentat....“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 15. Martii Num. 781.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 27. Mart. Num. 949. по мысли приказанум. 4179. минул. р. поправленѣ.

округа¹⁾ ужгородского и подає рахунки округа²⁾. Особенно же споминати треба єго доклады о школах и се так поодиноких школах, як и цѣлого округа, або округов, як шкôльный референт. Сѣ рефераты М. Лучкая цѣннѣ и суть великим числом. Так подає свои замѣтки о школах в Апшѣ, Кумятах, Зарѣчу, Верецких, Токаю, Бѣлках, в Войчицях, округа тимарского, округа калловского, Ставнѣ, округа мукачевского, округа Дорог, Удворѣ, округа Нѣрь, викаріату Мараморош, округа турянского, Ростоцѣ, Греблѣ, Сукмарѣ, Корумлѣ, и розумѣся и в Ужгородѣ³⁾. Що єго замѣтки о школах цѣннѣ були, указує на примѣрь єго доклад, який подає о школах Марамороша, де изчисляє всѣ школы, якѣ були в ерарскôй доминіи мараморошскôй и при кождôй обективно замѣчає их недостатки. Власне каже: 1.) в Сугатагу є лиш 17 и 12 школярѣв, аритметики не учать, 2.) в Сиготѣ учеников 28, аритметики не учаться, а абы учитель достав стôл власне: столик, бо не має, совѣтує збирати дары—коллекты, 3.) Нижня—Рôвна, учеников 74, звѣдає защо 34 записанѣ за лѣтних? не учаться церковного спѣву, якѣ доходки учителя? що зроблено у патрона, абы школу мож пореперовати, або нову збудовати⁴⁾?

1) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 5. Januar. Num. 64.

2) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 8. Mart. Num. 666. розумѣся из минулого рока.

3) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Num. 700—708. 758.—760. 802, 945, 947, 192, 3571, 206. 1104.

4) Vid. Archivum Dioecesis Anni 1841. Num. 802. „51. Ad. Num. prot. Dioecesis. 3925. 1840. Comitatus Máramoros. 1-a Semestris, et 2-a Sem. 1840. Sugatag. 1-o Scholares numero exiguo, et quidem 17 et 12, sed hi ad numerum notitiam et tantum quantum ex Arithmetica, et Tabula Caebetis non manuducuntur... 2-o Non redditur ratio cur adeo pauca sit Juventus neque apparet, qualem subsistentiam habeat Docens, nefors simul et Cantor, unde in futurum clare exponatur... Ad eundem N. Szigeth. 1. et 2. Sem. cum Schol. 28. 1-o in Classificatione deest signatura et Docentis subscriptio. 2. Arithmetica tanto magis instillanda est... 3.) Ad mensulam comparandam pro Docente instituat Collecta. Curator cum Aedituo ad hunc finem applicandi, possint fideles eatenus praevidere reflecti et moneri, ut oblata sua faciant, fiatque non mensula, sed mensa solida, ne facile frangatur. 4.) Subsistentia Docentis exponatur.. — Ad eundem N. Also - Róna. 1. et 2. Sem. 1840. cum Scholaribus 74. — 1.) Quae ratio quod 34. negligentes exponantur? quia Oeconomia adpliciti negligentes Nr. 23. dici nequeunt. 2.) In Cantu Ecclesiastico non exponuntur exercitati et probati esse. 3.) Docentis subsistentia exponatur in futurum, et cur praescripta in Schola non tradat? ratio petitur. 4.) An et quales passus circa reparationem aut novae erectionem fuerint apud l. Patronatum, referat... K i s - Lonka.... K r a t s f a l v a ... 1. et 2. Sem. cum Scholar. 32. 1.) Cum Schola haec dumtaxat paenes lectionem Valachicam maneat, nec ultra progredi adnitatur Parocho et VADiacono committendum esse, ut saltem quedam praescripta objecta sumat pertractanda, sed nec apparet an Cantus Ecclesiasticus cum Pube exerceatur....“

И так дале всѣ школы¹⁾. Правда, що сѣ школы еще доста малым числом изчисляются, лиш 9, коли в сѣй доминіи було 34 парохій становлено уже в договорѣ з епарією року 1778. заключеном²⁾. Занимаєся М. Лучкай и своею парохіальною школою и ургуе³⁾, абы якось удалось пѣднати доходки учителя⁴⁾, а к теперѣшным фундаціям придаются новѣ: каноника Кутки и еппа Бачинского⁵⁾. Пѣдчеркнути треба то, що М. Лучкай старався и о школьных будинках, абы поправити, упорядковати, або з нова выбудовати. — Особенно треба дащо додати и о его становищу к школам в Дорогу межи тамошными русино-мадярами. Року 1841. дня 29. мая архидіакон сабольскоѣ жупы и парох дорогский предложив еппу Поповичу один елаборат в копіи, який звернений був к округу городѣв гайдуksких од самого города Дорог, як одвѣт на одно вѣзваня, яке выдано було в оборону мадярского языка — як кажуть зовсѣм выключеного из церкви дорогскоѣ. В сѣм елаборатѣ громада дорогска выробила цѣлый план и порядок в своих школах, а кромѣ сего выявила свое жаданя, абы перед св. проповѣдями призываня св. Духа спѣвалось по мадярски, а в процессіях також евангелія читалися по мадярски. Доклад архидіакона и пароха дорогского выданный був на реферату М. Лучкаю дня 24. сентября р. 1841. Лучкай в сѣм дѣ-

¹⁾ Ibidem. Сѣ школы були в: Шухатоггу, Сиготѣ, Нижнѣ Рѣвнѣ, Лузѣ (Лонка), Крачуновѣ, Квас. Полянѣ, Довгополю, Брустурѣ и Тереблѣ.

²⁾ Vid. Concertatio Bacsinszsy- Festeticsiana. Anni 1778.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Nr. 206. 1108. 4228. де вырѣшено, абы наслѣдники прощѣн. Ляховича неотмѣнно уже заплатили довг свѣй, 100. флор. з одсотиками до дня 1. февраля р. 1842."

⁴⁾ Учителем був перед 24. воября 1840. за якийсь час Георгій Дудиш, року 1841. Георгій Рейпа, гляд. Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Num. 206, 1108.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. d.e 11. Junii. „Num. 1741. Generalis Scholarum Graeco Catholicarum Districtus Cassoviensis Pro Inspector Sp. D. Georgius Kricsfalussy ad Num. 1343. a. c. de Capitalibus Dotationalibus Scholarum sub manipulatione constitutarum sequentem praestat Informationem: 1.) Capitale Scholae Vereczkensis... 2.) Scholae Ujhelyiensis Capitale in 1000 flis 3.)... pro Schola in V. A. Diaconatu Laborczeni erigenda... 4.)... pro prolibus Cathedresim diligentius discentibus... 5.) Denique eundem Canonicum Ioannem condam Kutka pro schola Unghvariensi legasse flos 200 ad 40 flnos devalvatos et per Cassae Ecclesie Unghvariensis ergo Rssmi Michaelis Lucskay Parochi et VADiaconi Unghvariensis b 14. May 1829: illatos et demum Excell. condam Andream Bacsinszky Eppum Mikacsiensem pro eadem Schola Unghvariensi 600 flnos per devaluationem ad 120 fln reductos, testamentiliter omisisse per Ecclesiae Unghvariensis Curatorres a hu te V. Capitulo seu Testamenti praevennerati Eppi executore sub 12. Novembris 1810. percepto — Relate ad.... Quartum vero Rssmo Lutsckay Parocho et VADiacono Unghvariensi eo fine perscribendum esse, ut mentem fundatoris in effectum ocuus deduccere adlaboret."

лѣ завдав¹⁾ свою реферату дня 2. марта 1842. и розбирано було дня 28. марта на подержаной консисторіи. Як школьный референт предложив вѣн, абы город Дорог обвязовався поставити нову, одповѣдну школу к числу обывательства, а сучасно родичѣ обвязанѣ посылати дѣти порядочно до школы. Прочѣ же замѣтки засланѣ од консисторіѣ в копіи окружному намѣстнику, щобы были переведенѣ²⁾. Що же тычиться мадярского языка в св. літургії, як рѣшила консисторія, выходит из слѣдующого року, коли город Дорог поставив уже школы и — так указуєся — обновленѣ пережнѣ жаданя их. На конвисторіи бо подержаной 27. октября 1843.³⁾ так вырѣшено, що справу завести мадярский язык в літургію уже минувшого року переже приведеным числом вырѣшено, зато отже всѣ акты одложить треба до архиву. Становище же М. Лучкая и его руське почутя знаеме. Но не треба нам забути, що в сих роках уже дух мадярского націонализма сильно дѣйствовал, так на пр. уже од р. 1833. приказано було всѣ матрики писати по мадярски⁴⁾ и саму просьбу города Дорог причинив тот сам мадярский націонализм, який не мѣг успокоитися в тѣм, щобы в Дорогу и других городах гайдуских учили русько-славянским языком, а не по мадярски. Се явно указує переже упомянутый воззвѣ жупы земплинскоѣ к сим городам, як и одвѣт на се даный из Дорогу⁵⁾. А в наслѣдок сего в новѣм школьном планѣ и порядку они уже так предлагают и пожадают, абы в школах их все по мадярски училося и лиш: Отче наш... Богороди-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 24. Sept. Num. 3202.

²⁾ Protocolum Dioecesis Anni 1842. die 28. Mart. Num. 1023. — Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1842. Num. 1023.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 27. Octobr. „Num. 3546... Negotium praetensionis illius, ut in divina Liturgia usus linguae hungaricae inducatur Decisione Consistoriali mediante sub Num. 1023/1842. latae superratum sit, idcirco sub Num. 3202: 1841. eiusdem meriti contenta acta simpliciter ad Archivum reponi. 27. Octobr.“

⁴⁾ Vid. Currentales de die 28. Maji Anni 1833. Num. 733.

⁵⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1841. Num. 3202./4. „Másolat. 190. Szabad Hajdu városok Kerületének! ...annyira borzadva értették meg az illető Munkácsi megyés Püspök Ő méltóságának épen a nevelés tekintetében történt annak kijelentése, hogy a szabad Hajdu kerület kebelébe Dorog városába ezen szt. cél letiprásával az Egyesült Görög vallásu tanítók mind az Isteni tiszteletökben, eddig gyakorolt hitszónoklatok és énekek, mind pedig tanulmányok Magyar előadása helyett az orosz-szláv nyelvet hozták be és a magyarnak született növendékeket..... botránokzólag oly nyelv tanulására szorítják, melyet egyátalyában nem is értenek... Költ az 1841. esztendő Böjtmáshava 15. napján S. A. Ujhelyba folytatva tartott Közgyűléséből. Zemplén vármegye Rendei“ Се правдѣ не одповѣдало, як се твердить город Дороги: „Ennél-fogva ünnepélyesen kinyilatkoztatjüh, hogy azon előadás mintha városunkban a hitszó-

це Дѣво... и Вѣрую... позволяють научовати по руськи и се зато, абы богослуженя, яке кѣнчиться по славянски, могли розумѣти хоть в найголовнѣйших молитвах¹⁾).

Подає на се вѣзванный и рецензіѣ о деяких творах, сяк о происхожденю славян и початку Ужгорода, яке написав Іоанн Лешкович, но котре явилося збѣркою бабских казок²⁾; потѣм праздничнѣ проповѣди, написанѣ парохом намѣстником Севлюша Александром Михаличем³⁾, но сѣ проповѣди еще и року слѣдующого 1842. з нова примушенный був Лучкай пересмотрѣти⁴⁾. Також церковнѣ пѣснѣ Іоанна Рейпа, пѣвця гажѣнського⁵⁾, якѣ одложенѣ на выпечатаня на тогды, коли выменуеся новый цензор для выданя старо славянских книг. — В мѣсяцю октобрю звертає увагу конзисторіѣ на одну статью⁶⁾, яка появилась в малярскѣй новинцѣ, де верховинский руський

noklatok és az iskoiai tanulmányok orosz szláv nyelven adatnának elő, teljességgel nem igaz; ez nállunk soha sem történt, nem történik.... Igaz ellenben, hogy iskoláinkban a növendékek az orosz betű ösmerés — olvasás — némely közönséges imádságok — és éneklésekre tanítottak, de ez csak az egyházi zartartások tisztább felfogása, különösen pedig az ének tanítás azért történt, hogy a különben magányos, egyházi éneklő egyszerű, gyakran igénytelen hangját többeknek kísérni, és.. ünnepélyessébbé tenni lehessen. — Nem tagadhatni ugyan, hogy ez irány koronként némi túlnyomással is kezdett birni, mint történt ez az 1833. és legközelebb elenyészett években is, de figyelmünk mindenkor ébren volt, valamint először a tapasztalt túlnyomáság iránt hivatalosan fészólalni el nem mulattuk, úgy utóbb annak az iskolai tanítás rendszere olly módon lett megállapításával, hogy minden orosz tanítás általában számüzessék, végképen gátat vetni nem késtünk. . T. Főkapitány Urnak, költ H. Dorogon az 1841. tavaszutó 23-án tartott közgyűlésünkben, alázatos szolgái Sz. H. Dorogh Város Tanácsa és közönsége.“

¹⁾ Ibid. „...Főképpen magyar imádságokra tanitassanak s orosz imádságokra semmi szín alatt ne tanitassanak, kivéven a mi Atyánkat, Üdvözetet és Hiszek egy Istent, ezt is tsak azért, mivel a templomi Isteni tisztelet orosz nyelven tartarván szükség, hogy a növendékség legalább az előfordló főbb imádságokat tudia...”

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Nnm. 2074. 2581. „...Michael Lucskay pro recensione submissa sibi sub num. 2074. per. R. Ioannem Leskovics poenaliticum Dioecesis hujus Presbyterum, lingua vernacula concinnata, de origine Slavorum et incunabulis fatisque oppidi Unghvár opuscula, qua anilibus fabulis referta, auctori restituenda esse opinatur...”

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Num. 2667.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 6. Nov. Num. 3161. еще и туй має замѣтки и жадає поправок, без котрых не мож их выпечатати.

⁵⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Num. 2784. сѣ пѣснѣ лиш повторяють уже року 1795. выпечатанѣ в Почаєвѣ.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841 die 13. Octobr. Num. 3432. — „...Michael Lucskay exhibit N. 79. a. c. Ephemeridum: Pesti Hirlap, in quarum Appendice, Értesítő pag. 668. quidam Carolus Várady, Verchovinenses Dioecesis Ruthenos adeo immorales esse calumniatur, quod iidem legitimas suas uxores invicem commutare soleant...”

народ нашоѣ епархіѣ погано обвиняєся неморальностею, то бо на-кидаєся єму, що такѣ неморальнѣ, що и законнѣ свои жены помѣ-няють межи собою. — М. Лучкай вручає випечатати епархіальнѣ статуты¹⁾ зато, бо не всюды порядочно записанѣ на парохіях, а кромѣ сего самопонятно, що випечатане слово доступнѣйше и лег-ше хосновати. Ся справа протяглася и на слѣдующий рѣкъ, а конзи-сторія возвала Михаила Лучкая, абы собрав епархіальнѣ статуты²⁾, що и сталося правдоподѣбно, позаяк в архивѣ епархіальном помѣ-щена є над протоколами право сих рѣков така збѣрка³⁾, но до днесь не випечатанѣ, як я знаю⁴⁾.

Пѣдняв свѣй голос М. Лучкай из нова и о душпастырствѣ вязных, призываючися на найвысший приказ (інтимат)⁵⁾, який обя-зує начальство всюды у всѣхъ центральныхъ мѣстахъ душевно засобля-ти вязныхъ в темницяхъ кожного набожества тым, що довжнѣ поста-вити имъ власного духовника⁶⁾. При розбираню сеѣ sprawy виявило-ся, що и туй в самѣмъ Ужгородѣ суть слабо засобленѣ наши вязнѣ, є каплиця темнична, котру сумѣсно хоснує парохъ латинского и на-шого греко-католического обряда, но жадныхъ знарядѣвъ греко-кат. не має, власне ани самыхъ книгъ церковныхъ. а—вязнѣ не допускають-ся ани на службу, ани на науку т. є. проповѣдь, кромѣ же сего ду-ховники не дѣстають жадного гонорару за свои труды и працю. Конзисторія рѣшила зрѣбити все, абы помочи бѣднымъ вязнымъ, но слѣдующого року лиш то находимъ зазначено, що епархійскій префект (директор) увѣдомляє епископа, що в кожду недѣлю и свято посы-латися будуть вязнѣ до каплицѣ⁷⁾.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 29. Decembr. Num. 4347.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. Num. 369. 831. 967.

³⁾ Vid. Archivum Dioecesis. — Ся збѣрка має изъ вѣнъ сей надписъ: Index statutorum Episcopii, 1827. — 1840., но се очевидно є пѣздняйший. Ся збѣрка є еще давнѣйше составлена канониками: Пастеліємъ и Куткою, а потѣмъ списана Баранковичемъ в однѣй частѣ, а посему доданѣ суть части одъ самого каноника Чурговича, на многихъ мѣстахъ зъ єго властноручнымъ пѣдписомъ, а к сему еще и копіи доданѣ. Послѣднѣя копія є изъ дня 7. децембра 1840. Сю збѣрку доповнюванъ правдоподѣбно М. Лучкай, бо споминає ю, и просить выдати собѣ ю, (Vid. Protocol. Dioecesis. An. 1842. Num. 967.) И що вѣнъ дѣйстно и зачавъ сию працю, видно изъ того, що 15. августа 1842. (Prot. Num. 2243.) передавъ всѣ школьнѣ акты канонику схоластику, що поставивъ бувъ умовою до сеѣ працѣ.

⁴⁾ Не споминає ани Годинка.

⁵⁾ Intimat. ddto 6. Julii Anni 1819. Num. 18,567. Гляд. слѣдуючу замѣтку.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 5. Octobr. Num. 3340. N. 3987. N. 4156. (Consistorial.)

⁷⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 20. Januar. Num. 136.

Якъ були обставины в Ужгородѣ, поясняє справа дяка ужгород-цегольнянского Андрея Бумбы, який еще року 1840. дня 22. октоб-ря завдав просьбу до епископа, де то просить, абы ласкаво при-казав дати зôбрати его приходячѣ доходки од 13. рокôв, од коли туй дѣйствує. Так поносуєся: 36 рѣкôв служу як дяк и из сих 13 ро-кôв в Ужгородѣ и се суть мои найтяжшѣ годы, бо хоть у грома-дѣ числяться 300 газдôв, но менѣ не платять лиш 20, що довшное; рестанція столы и за похороны выросла од первых рокôв до днесь выше 120, из котрых 33 могли бы платити, но если прошу — як и роковину — коли ми дѣйстно як якомусь жебракови треба из хижѣ до хижѣ ходити, не доста, що то одповѣдають довжники: „Кобы лем знав був платити порцію,“ а многѣ и выпсують мя. Бѣда моя неис-повѣдима; из роковины не мôг ем анѣ тôлько зôбрати, абы выстар-чило на однѣ чоботы, многораз не є за що и фунт солы купити, ани в недѣлю и свята нѣт мяса на моѣм столѣ, фамилію маю, но не знаю выдержати.“ — Так поносуєся дяк Бумба. — Но и то правда, що хоть и довгий час чекалося, однак дяк Бумба не завдав список своих довжників, як се пожадалося, зато потому епископ 24. октя-бря р. 1841. так вырѣшив его просьбу, що вôзвав и обвязав М. Лучкая, як намѣстника и пароха, абы напминав, выучовав и обя-зовав вѣрникôв, щобы заплатили довжнѣ доходкѣ, бо иншак треба буде примусити их лицитацією¹⁾).

Рôк 1841. був значительный для епархіѣ особливо двома важ-ными дѣлами: одно є численна епархіальна конференція, яка созва-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 24. Octobr. Num. 2054. — Vid. Archi-
vum Dioecesis. Anni 1841. Num. 2054. „...Méltóságos Püspök Ur! a 36 évi kántori szol-
gálatom közül a Czeholynyan való 13 év ótai kántori létem az okból legszigorubb
hogy jöllehet a Parochia 300 gazdát számlál, — mindazáltal e nagy számú gazdák
közül engem csak 20-an s nem többen szoktak évenként rendesen fizetni. — Temeté-
sérti adósaimnak száma mindjárt első évtől — e jelen ideig 120-ra emelkedett, kik
közül 33-an tartozásaikat fizethetnék ugyan, de ha valamint a rokovina, úgy a szük-
séges esetében hiteles jegyzékbe is bemutatható annyi számra hágott temetésbeli adó-
ságaimat házról házra — mint koldus jároltan kérem, s ez ideig is szüntelenül kértem:
nem elég, hogy azt, „bár csak a közadót fizethetnének“ felelnek adósaim, de némelyek
még a fizetés gelyett kipiszkolva bocsátanak el magoktól. — Méltóságos Püspök Ur!
...sorsom mostohasága leirhatatlan!. — kifejezhetetlen ama keserv, minélfogva a Cze-
holnyai kántori érdemeim után — a rokovinából ez ideig annyit sem szedtem egysszer-
re össze, hogy magamat abból csak egy pár csizmával is, — annál kevésbé becsüle-
tes testi takarmánnyal — elláthattam volna. — Álmatlanul hagyják töltönnem még éj-
jeleket is azon buslakodó gondok, mik szerint e mostoha sorsu helyezésem szülte in-
ségemben gyakorta egy font sôt sem vehetek magamnak, asztalom még vasárnap, a-
vagy Ünnepek napokon hus nélkül hiányzik, s Háznépem tartására elégtelen vagyok....
Ungvárt October 22. 1840. legalázatosabb szolgálja: Bumba András czeholnyai éneklész.“

на 10. февраля¹⁾), а подержана дня 3. юнія в Ужгородѣ, де участвовали высланѣ делегаты из всѣх намѣстнических округов и де радились о томъ,, якбы поднять мизерну долю вдов епархіальных священников²⁾). Друга важна подѣя сталася тым, що сиротовоспиталище для священнических сирот хлопцѣв, яке мало на настающий школьный рок отворитися, дѣйстно и зачало свою працю под именем: Орфанотрофіум — конвикт³⁾). — В обоих дѣлах сих так важных для цѣлоѣ епархіѣ М. Лучкай участвовав по силѣ хотѣ и так дуже занятый був урядовыми працями, якѣ уже дуже великим числом и вычисленѣ, а к сим треба додати рахунки о наслѣдствах, котрѣ ему треба було зготовити як тугору⁴⁾), а кромѣ сего еще приказано му старатися и о парохіальных будинках на сам перед своего округа, но и в цѣлоѣ жупѣ ужанскѣй, се на пр. выразно приказано было ему, абы старався дати выбудовати фары из камѣня в: Ярку, Доманинцях, Коротнянах, Корумли, Невидках⁵⁾), се сталося од р. 1840. А не мож не замѣтити, що се причинило не лиш тяготы, но даколи и бѣды, зато нераз треба выйти на мѣсто, села, приготовить планы: кошторисы и проч.⁶⁾), М. Лучкай не раз був позад се выставленный.

1) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 10. Febr. Num. 356.

2) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 3. Jun. Num. 1642.

3) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 11. Octobr. Num. 3404. под ведучим директором (префект) Лазаром Павловичем и з питомцями 16. Статуты сего сиротинця поданѣ дня 31. октября 1840. числом 3600. в Епарх. Протоколѣ.

4) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Num. 446. 950. 1041. 1152. 3341. de massa Bacskay. — Num. 1895. 2215. patrimonium Popovics et Tokár. — Num. 2793. Matizsák. — Num. 2876. succescio Volfghiana — Num. 361. 549. 2888. 4324. massa Dubay — Num. 604. 3191. capitale Fülep. — 494. 4049. massa Chnatizsák. —

5) Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. An. 1840. „Num. 117. In sequelam praestitae Informationes Parochorum pro Anno 1839. conceditur: 1.) Ut DD. Parochi Arkensis, Domonyensis, Kereknyensis. Korumlyensis, et Neviczkensis, cum fidelibus admoneantur ad domos Parochiales muratas erigendas, et monitionis effectus, quavis occasione urgendus, 2.) Cum Curato Mátyoczensi cointelligenter se habendo, opinionem praestet VADiaconus, qua modalitate exigui est ejatis fundi Parochialis augmentum impetrari possit. Ord. Epples ddtto 31. Martii 1840. Num. 830...” — „Num. 124. Planum erigendorum domorum Parochialium cum Parochis, ut si placuerit fidelibus acceptant, sin minus, curent confici melius. 31. Mart. 1840. communicatur ARDnis ADomonyensi, Neviczkensi, Arkensi, Kereknyensi, et Korumlyensi, ex Korumlya retour Unghvar.”

6) Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Num. 596. „...circa struendas aedes Parochiales Csicsériensis... VADiacono Unghvariensi committi, ut planum et sumptuum projectum... confici curet et quo ocyus huc exhibeat. 5. Martii.— „Num. 1807.—3310—3452. Num. 465. 466. Lakárt. Num. 2751. — Num. 3303.” ...refert se pro neo erigenda Parochiali domo Arokiensi fundamentalem lapidem die 23. Septembris a. c. sollemniter

и гнѣву, яростям и грубостям¹⁾. З такими впрочѣм встрѣчатися було ему сего рока и инде. Сяк при переглядѣ докладѣвъ визиты округа ужгородского, якѣ подав М. Лучкай, еще р. 1840., каноник Андрухович обвиняе его, що своими грубыми и уразливыми выразами лиш свѣй характер зазначае в память потомкѣвъ²⁾. Є и друге. Одна безстыдна клевета, якою обвиняв³⁾ М. Лучкая один ужгород-

deposuisse.... Num. 643. 1016. Palágy. — N. 971. Mátyócz. Num. 2056. Radváncz, Num. 946. Palló, de commasatione Num. 377. de cantore.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 30. August. Num. 2751. „Unghvariensis Districtus VADiaconus Rssmus Michael Lucskay refert, quod Parochus Lakártiensis R. Ioannes Boksay e domo Cantorali jam excesserit et semet ad stabula Parochialia contulerit, quod item referentem Diaconum in negotio domus Parochialis ex officio ibidem versantem inhumaniter et furiose tractaverit...” Num. 2772. — Тогдашнѣ обставины много грубшѣ були, як теперѣшнѣ. Сяк таке находим в намѣстническѣм протоколѣ Лучкая: „Num. 131. Curatores Rahonczenses moniti sub poena corporali per Judlium infligenda, ut Domum Cantoralem ocyus cosument, et antiquam jam exolutam emptori Piszár Leczo tradant...” Ungvár. Annus 1840.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1841. die 5. Julii. Num. 2286. exhibitae sunt ad Num. 833. a. pr. ex Protocollo Visitae VADiaconalis Distr. Unghvar. anni 1839. erutae reflexiones. Exceptis nonnullis crassioribus et laesivis terminis, qui ceteroquin nihil aliud, quam indolem Revisoris in notitiam posteritatis transmittentibus, de reliquo reflexionibus his conformes Ordines ad VADiaconum esse, ut pro ocyus aedificanda nova domo A. Domonyensi praeparationes instituantur, ut item Acta Cambium fundi Cantorali Radvánczensis concernentia reproducantur.” — А замѣтити треба, що замѣтки подав архиѣакон ужанскій каноник Стефан Андрухович р. 1840. перед днем 6. ноября, коли уже як мертвый споминаеся, однак еще и по его смерти припадково сталося, що его замѣтки записанѣ в протокол епархіальный. — Впрочѣм М. Лучкай в протоколѣ о ревизіи так писав: „11. Bez ő. Ecclesia murata per terrae motum vitiata, ex informatione Rssmi Dmni Archi Diaconi absque necessitate praecclusa. Iconostasion pariter ad ejus relationem sinistram desumptum, damnum in ea factum in substantia Referentis quis scit, an non quaerent nepotes. — Relationem de occlusionem et desumptionem Iconostasii mense Martio anno p. praestitit mentosam...” “Слова підчеркнутѣ суть и в оригиналѣ підтягненѣ червеным оловцем, слѣдовательно сѣ суть тѣ грубѣ и уразливѣ выразы М. Лучкая, якими обвиняеся.

³⁾ Protocolum. Dioecesis. Anni 1841. die 11. Octobr. „Num. 3420, Unghvariensis inhabitator Josephus Kováts professione cothurnarius respectivum Parochum Unghvariensem simul Praepositum Luccensem Rssmum Michaellem Lucskay in eo gravat, quod idem uxori suae gravidae vim intulerit, deutralem igitur Parochum ad mille florenos W. titulo mulctae sibi solvandos abhinc adstringi supplicat, ne in contrarium casum eundem coram foro civili lite convenire necessitetur. Quaerulosum hunc recursum, quam omnem in casum graves sequelas post se tracturum pro ocyus pertractatione ad Consistorium inviari.” — Cf. Num. 3450. — Конзисторія рѣшила дня 15. октября т. р. Нум. 3527., абы обвинитель привѣвъ свои доказы припадковѣ, если має свѣдки. — Дня 20. октября конзисторія выслушала поставленѣ свѣдки під присягою и они выповѣли, що о сѣм дѣлѣ од никого нич не чули и не знаютъ, кромѣ самого обви-

ский чоботарь, но котра сама собою розпала и уничтожилася, коли консисторія урядово розбирала се дѣло. Бо коли позывальник твердив свою скаргу доказати численными свѣдками, при выслуханю свѣдкѣв ани один из свѣдкѣв не лиш нич сякого не доказав, но на-против всѣ щиро признали и исповѣли, що о сѣм дѣлѣ нигде нич не чули и не знаютъ, лиш од самого обвинителя¹⁾ и слѣдовательно обвиненый Михаил Лучкай выправданный и подано єму право переслѣдовати обвинителя и клеветника перед свѣтским судом за обра-зу чести²⁾.

Як мало переже сказано, М. Лучкай, абы мѣг составити епархіальнѣ статуты, просив увѣльнити себе од реферады епархіальных школъ, що правдоподѣбно и сталося перед днем 15. августа 1842.³⁾, бо тогды заявляє, що всѣ школьнѣ акты передав канонику схолас-тику и просить епарх. правительство посему до тогоже каноника засылати всѣ такѣ sprawy. Се указує, що доти вѣн исповняв рефе-раду школьных справ и се великим числом находим и зазначено⁴⁾. Интересантна є просьба жупы ужгородскоѣ, яка из своѣх части повернулася к епископу и просить обвязовати духовникѣв на то, абы воззывали повсюду вѣрникѣв и примусовали посылати дѣтей своих порядочно до школы. Се консисторія приняла з тым додатком, що єсли всетаки родичѣ не засылають своих дѣтей до школы, в тѣм случаю духовники най запросять помоч собѣ од окружных судѣв в жупѣ⁵⁾.

нителя. — Обвинитель же твердив, що принесе и поставитъ другѣ свѣдки и дока-зы. — Сѣ треба було предложити консисторіи дня 26. октября, но вмѣсто того — тогды обвинитель признавсѣ, що ничим другим не може доказати свою скаргу, в слѣд чого потому консисторія вырѣшила: „Num. 3560.... Siquidem quaerulans Josephus Kovács negotium expositionis suae nec per productos sub Num. 3527. a. c. testes comprobaverit, sed neque se, praesente declaratione probare velle, exposuerit; hinc inculpatum Michaellem Lucskay ad ejusdem impetitione absolvi, eidem ad vindicandum laesum honorem suum, personali contra impetitorem actoratu relicto.“ Cf. Num. 2376.

¹⁾ Гляд. предидучу замѣтку.

²⁾ Замѣтити треба, що жена обвинителя, яка служила перед тым у пана Іосифа Бачкая за сѣм рокѣв, по смерти єго пожадала платню свою нежраведливо из наслѣдства, що одкинево консисторією (Num. 3527. A. 1841.) — а кромѣ того перед тым, як оддалася за обвинителя Іос. Ковача, уже 2 або 3 незаконнѣ дѣти мала, як се один свѣдок предложив. (Нум. 3527.) Свѣдок був Іос. Фабер приведеный Іос. Ковачем.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 15. Aug. Num. 2243.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. Num. 139. District. Kalló, Num. 157. District. Heggyalya, N. 158. Distr. Gyulaj. N. 236. 240. 464. 1033. Distr. Dorog. Num. 1530. 1906. 2179. 2313. 2551. 3492.

⁵⁾ Protocolum. Dioecesis. Anni 1842. die 14. Novembr. Num. 3311.

Сего року почалася полѣпшати и доля наших учителѣв тым, що заосновався епархіальний фонд вдѣв дяківських, в котрый кождый пѣвець и учитель обв'язовався платити рѣчно: 1 флор.¹⁾ од 1. лютого минушого р. 1841.

Повстала нова журба, бо повстала потреба выбудовати для дяка ужгородского нову дяківню. М. Лучкай дав зготовити план и предложив епископу²⁾, а насамперед на консисторіи так вырѣшено, що має запроситися королѣвский ерар, як патрон сеѣ парохіѣ, абы позволив и выдал потрѣбнѣ выдатки для сеѣ будовлѣ³⁾.

¹⁾ Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. An. 1842. Num. 2. Курренс еппа Поповича из дня 21. января р. 1842. число: 153. — Сучасно заоснований и фонд бѣдных цѣрквей курренсом еппа Поповича из дня 11. юнія р. 1842., де обв'язуеся кожда цѣрков мать платити рѣчно 24. крайц., а філіалка 12, кр. — Гляд. Protocolum VADiacon. Distr. Unghvar. An. 1842. Num. 5. — В наслѣдок заоснованя фонда пѣвцо-учительского пензійного слѣдовало то постановленя, що пѣвцѣ (дяки), або учитель лиш з доньками пѣвцѣв, або учительв можуть одружитися, а если не пѣвцо- або, або учительску дѣвку хотять взяти за жену, довжнѣ переже выпросити на се дозвол, який лиш так подасться, если заплатитъ на самый фонд 10 флор... — А то строго заборонено, абы якийсь препарандиста женился перед тым, як бы достав сталу посаду пѣвческу, або учительску. — 22. Decembr. 1843. Num. 4329. — Protocolum VADiaconale Distr. Unghvar. An. 1843. Num. 29.

²⁾ Protocolum Dioeces. Anni 1842. die 12. Febr. Num. 362.

³⁾ Ibid. 1842. die 18. Febr. Num. 371. Consistorial.

IX.

Понос о покривдженю в парохіальних правах и доходках. — Пожадає вынагороду доходкову. — Парохія катедральної церкви: парох седмичник каноник. — Територія додався при найближшій ваканції парохію ужгородскої. — Лучкай завдає, апеляцію до найвышого губерніального совѣта. — Губерніальный совѣт просить объясненія. — Доклад высланої комиссіи. — Одровѣдь М. Лучкая. — Обѣ посылаються губерніальному совѣту. — Организация катедральної парохіи и территоріи. — Болота в ужгородских улицах, похороны на воловых возах и на коню. — Апелляция Лучкая из повинности а не из ненависти. — Нѣтъ парохіальної школы в окрузѣ. — Информации о парохах, вдовах.... — О парохіи ужгородскої. — Боронить свои парохіальныя права против протоіерея-плебана латинского. — Старания одняти литературну культуру руського народа. — Роки 1842. — 1843.

Повстала и нова небезпека и буря. — М. Лучкай уже роками переже¹⁾ поносовався о тѣм, що окривджений з огляду на свои парохіальныя права. Се оживилося и теперь, як указує его просьба к епископу Поповичу дня 29. марта завдана, де просить становити права своєї парохіи, а за одправы дотеперь кѣнченныя в катедральной церкви просить выдати ему приходящѣ столовыя доходки²⁾. Мало пѣзднѣйше дня 17. юнія пересылаючи историю своєї парохіи, обновляє свою просьбу и пожадає столовыя доходки³⁾. Причины же к сему возникли особенно еще року 1841. и 1842.⁴⁾ и М. Лучкай став пожадати доходки за сѣ, но и за всѣ случаѣ, якѣ провкажуть мат-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1836. Num. 730. die 20. Julii. Се споминає конзисторія уже року 1836. в своѣм докладѣ, який засланный придворной королевской канцелярии, як выше упомянуто. (Сторона 80.) На кѣнци бо сего доклада боронить себе конзисторія, якбы окривдила була М. Лучкая в его парохіальных правах.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 29. Mart. Num. 1060.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 17. Junii Num. 1934.

⁴⁾ Доньку Василя Чурговича, пароха лазского, яка перебувала в Ужгородѣ у сродников своих, повѣнчав з клериком Александром Шолтейс дравецкий парох намѣстник. Против сего уже року тогоже протестовав М. Лучкай як парох ужгород-

рики его парохіѣ, позаяк до теперѣ туй значилися и тѣ парохіальнѣ одправы, якѣ кѣнчилися в катедральнѣй церкви, котра не мала своѣ матрики.

Епископ Попович дав достаточно выслѣдити справу и тогды вырѣшив и се так, що позаяк парох ужгородский не мав нигды и не уживав духовноѣ власти (юрисдикціѣ) над палатою епископскою и живучих в нѣй, також над членами капитулы и их хозяйством, також над семинарією духовною и найновѣйше поставленным сиротинцем (конвикт—орфанотрофіум), зато из сих поставлена парохія церкви катедральнѣй, яка повѣрена капитулѣ з тым, що седмичник каноник обв'язаний сповняти и уряд пароха и порядочно треба вести и матрики, право так, як всѣ парохіи. — К сѣй парохіи доданѣ: адвокат конзисторіальный и в городѣ живучѣ клерики и препарандисты, профессеры богословскѣ и загалом всѣ священники церкви катедральнѣй¹⁾. Се сталося 23. сентября р. 1842. и сучасно высказано, що цѣла територія сѣѣ ново-поставленоѣ парохіѣ при найблизшѣй ваканціѣ парохіѣ ужгородскоѣ од неѣ оддѣлится и в будучѣм шематизмѣ и ся парохія маѣ завестися з числом своих вѣрникѣв²⁾. О сѣм окремо увѣдомлений и Михаил Лучкай, як парох ужгородский и капитула катедральнѣй церкви³⁾. Хоть Михаил Лучкай односився к еппу Поповичу з наибѣльшим почитанѣм, як се сам изьявляѣ, однак не мѣг успокоитися в се рѣшенѣ, котрым значительна часть вѣрникѣв одтягнenna од его власти як пароха и его парохіѣ, якоѣ прав боронити обв'язовався присягою, зато заявив конзисторіи свою апелацию до митрополита⁴⁾. Сю заяву конзисторія розбирала на

ский и выявив се супружество за неважне, позаяк без его дозволу и порядочного одпустного листа его — як властного пароха — суть повѣнчанѣ. *Protocolum Dioecesis. Anni 1841. Num. 333.* — (Друге сталося пѣднѣйше. Два ужгородскѣ священники на Великдень року 1842. посвятили хижу адвоката конзисторіального: Теодора Шипоша. — Гляд. *Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 17. Junii Num. 1934. — 2615.* — „*Unghvariensis Parochus Rssmus Michael Lucskay praemissa Arcis et Parochiae hujatis historia quaeritur, quod certus Presbyter fidelis sui Sptblis Theodori Sipos domum sollemniter sine thuribulo benedixerit, quod item Parochus Daroczensis filiam Lazensis, quae isthic habitaverat, adeoque hujas Parochiana fuit, sine requisita dimissione et indultu copularet, addendo quod ad Cathedram constituti Presbyteri cum involutione jurium Parochiae suae functiones S. saepe peragere soleant, petit itaque sibi quam pro praemissis duabus, quam pro caeteris, quae Libri Matriculares in hujate Cath. vices subeunti Ecclesiae existentis eruendis functionibus stolarem obtentionem repetendi... .*“

¹⁾ *Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 23. Septembr. Num. 2615.*

²⁾ *Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1842. Num. 2615.*

³⁾ *Ibidem.*

⁴⁾ *Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die 24. Novembr. Num. 3530. Vid. annotationem insequentem.*

своѣм засѣданю дня 20. декабрія т. р. и выповѣла, що не може перемѣнити свого рѣшенія и залишити ему свободу рекурса к тому высшому суду, к котрому вѣн хоче и избере¹⁾. Михаил Лучкай по-сему рекуровав до королѣвского губерніального совѣту уже правдоподобно межи сим, бо губерніальный совѣт из дня 24. января року слѣдующого 1843. просить объясненія од епископа о сѣй справѣ, призываючися на просьбу Михаила Лучкай²⁾. На се консисторіально то вирішено, що справа выдається каноникам др. Іоанну Чурговичу и Чопею и консисторіальному засѣдателю Ликовичу, абы перестудіовали цѣлу справу и оборонили попередне рѣшеніе, против котрого рекуруе М. Лучкай³⁾. Выслана комиссія завдала свѣй доклад обширный, який був в консисторіи дня 15. апрѣля перечитанный. Лучкай запросив уже переже, абы выдали ему сей доклад, чтобы мѣг и вѣн зготовити свою одповѣдь, но просьба его одкинена тым, що и так буде чути, коли перечитатися має в консисторіи⁴⁾. — Чургович и вы-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. die. 29. Decembr. „Num. 4055. Unghvarien-sis Parochus Rasmus Michael Lucskay latam sub num. 2615. a. pr. Consistoriaelem Determinationem, qua declaratur Residentiae hujatis Episcopalis, V. Capituli, nec non totius Cleri Cath., Seminarii ac Orphanotrophii cum Theologiae et Praeparandiae studiosis ad ejusdem Parochialem jurisdictionem haud pertinere hoc praetensivo argumento, quod in sua investiturae et usus ad illas quoque personas extendat, si igitur Determinatio illa sublata non fuerit ad Metropolitanum vel etiam Primatiale Forum, ac pro re nata ad Potificiam Sedem se appellaturum declarat. — Adductis per Rssmum VADiaconum rationibus pro pertractatae Determinationis immunitate nequaquam pugnantibus, eidem Determinationi porro quoque inhaereri, relicta Expostulanti ad quodcunque Forum appellandi libertate.“

²⁾ Vid. Archivum Dioecesis An. 1843. Num. 770.—1887. Illustris... D. Episcopo, Nobis observandissime! Michaelis Lutskey Praepositi et Parochi Unghvariensis graeco-catholici semet in iuribus parochialibus manuteneri supplicantis Recursus praeattactae D. Vestrae fine praestandae aequatae informationis erga remissionem in advoluto transponitur. Datum ex Consilio Reg. Ltli Hngarico. Budae die 24. Januarii Anno 1843. celebrato.....“

³⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1843. die 3. Martii Num. 905.

⁴⁾ Vid. Archivum Dioecesis. An. 1843. Num. 1543. Одповѣдь М. Лучкай: туй вѣн на самперед поносуеся, що доклад комиссіѣ ему не выданный переже, хоть просив (дня 17. марта, як се указуе епархіальный протокол року 1843. під числом 1142.), а потому то накидає на капитулу, що за се такий обширный доклад по однѣм слуху, як перечитана на консисторіи, не в силѣ на все достаточну одповѣдь подати, кромѣ сего то додає: „2. Ex hoc erroneo principio enumerant elatoma Matri-cula Cathedralis Ecclesiae, baptizatos, Copulatos, et Sepultos, sed non attingit Depu-tatio haec omnia partim ex meorum, et mea conniventia, partim furtim facta esse, Domini Canonici nausearunt curam animarum, nunc ambiunt esse Parochi et ideo titil-lat illos honorifica Parochialis functio, et nonnulli fideles plane exigunt... 3-o translata Sede Episcopali Unghvarinum nulla est Cathedralis mentio. In hoc puncto militat pro-me summum argumentum; nullus existit Cathologus Parochiarum, in quo Cathedralis

слана комиссія призивається особливо на то, що коли р. 1780. переселився прощґный еп. Андрей Бачинский до Ужгорода, дораз по сему приказав оддѣльно подержати ту церковну матрику, де одправы парохіальнѣ, як крестины, вѣнчання и погребы и прочѣ, якѣ кѣнчилися, порядочно и записалися, що доказують записы од того дня до днесь¹⁾. М. Лучкай же особливо одзывается на то, що если при катедрѣ епископа окрѣмна парохія становлена була, най провкажуть список парохѣв и рахунки сеѣ катедральноѣ парохіѣ, без котрых не є, но и не може истновати правдива парохія. Зато дармо глядати в епархіальнѣм шематизмѣ, який первый раз выйшов из печати року 1814., а другой раз 1816. и подѣбно пѣзднѣйше, записану парохію катедральноѣ церкви. — Конзисторія вырѣшила заслати до королѣв. губерніального совѣта доклад высланоѣ комиссіи, но прибавити и одповѣдь М. Лучкая з тою замѣткою, що М. Лучкай як парох од вычисленых вѣрникѣв не доставав николи нияких доходкѣв и так нияку матеріальну шкоду не перетрпѣв и так єго завдана скарга є безосновна²⁾. Додати можу, що вырѣшеня Михаил Лучкай не дожив, бо скорше перед тым умер, як будеме видѣти кѣнцем року 1843., а по смерти єго вырѣшена ся справа так, що парохія катедральноѣ церкви, перенесена из Мукачева до Ужгорода р. 1780., споєна з престолом епископским, а точнѣйше организована р. 1844. Сяк стоить дословно в епархіальнѣм Шиматизмѣ року 1846.³⁾, котрого доносы по смерти М. Лучкая початком р. 1844. перед выпечтанем засланѣ до кор. губерніального совѣта⁴⁾. Спомянута організація состояла в тѣм, що по смерти М. Лучкая и перед приходом нового пароха еп. Попович доповнительно к прежньому рѣшеню, выданому року 1842., де выня-

Parochi mentio foret. Primus Schematismus prodiit 1814. alter 1816. et sic porro, sed nullibi prodiit Unghvarini alia Parochia quam mea. Rogo ergo Deputatos Canonicos: assignent mihi folium ubi imaginariae Cathedralicae Parochiae mentio fit?., Domini Canonici per totum annum nec unicam animam exaundiunt in S. Tribunali, et tamen Parochi volunt nominari! Jucundum est Honores sine cura (Sans cure) possidere. Errat Deputatio asserens in Cathedrali existere fontem Barpismalem....“

¹⁾ Vid. Archivum Dioecesis, An. 1843. Num. 1543. Доклад высланоѣ депутаціѣ сеѣ писаный дня 9. апрѣля и завданный уже 11. апрѣля, а лиш 25. розбираный на конзисторіи, зато мож було єго выдати М. Лучкаю на одповѣдь.

²⁾ Vid. Archivum Dioecesis. An. 1843. Num. 1580. (die 15. Nov.)

³⁾ Schematismus Dioecesis. Munkacs. Ann. 1846. pag. 179... „Unghvapini in colle introinsulano, ad Curiam Episcopi, Capituli, et Seminarii pertinente, existit Parochia Cathedralis translata horsum Munkacsino 1780. Sedi Episcopali coeava, sed anno 1844. pressius organisata. — Ecclesia vicem Cathedralis sustinens est una etiam Parochialis. ad Exaltationem S. Crucis. — Liberae collationes Episcopalis. — Lingua Ruthenica. Parochus: Rssmus D. Alexander Ladizsinszky. pag. 6. In Matre:..... (animae) 310.“

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1844. Num. 219.

лися назначенъ из пѣд власти духовноѣ тогдашного пароха ужгородского Михаила Лучкая особы, теперь же назначилася и територія т. е. граница сеѣ парохіѣ, якѣ ю ограничають и роздѣляють од ужгородскоѣ парохіѣ. Епископ же назначив як територію парохіѣ катедральноѣ церкви: територію владычоѣ резиденціѣ, капитулы и семинаріѣ¹⁾. Сяк же дѣйстно повстала катедральна парохія, бо без територіѣ парохія не може истновати.

В сѣм довгѣм спорѣ приведе М. Лучкай дуже интересантнѣ дѣла о станѣ тогдашного Ужгорода, сяк то каже, що в улицях Мочарянской и Фараонской много раз такѣ болота и калы суть, що и мертвеця возом везуть и священнику воловым возом треба везтися, даколи священник принужденый и на коню погрѣбати, бо пѣшком не мож ходити в калах²⁾. — Хоть М. Лучкай из самого початку спору о правах своѣѣ парохіѣ всегда з наибѣльшим почитанем односовся до еп. Поповича и се повторительно и из'явив з тым, що вѣн боронитъ лиш права парохіѣ своѣѣ, якѣ обвязанный боронити, однак спѣр розгорѣвся сильно на обох сторонах и не раз заголосилися и такѣ

¹⁾ Die 21. Septembris 1844. „Num. 3334. Dilecte Fili, Reverende Parochiae Administrator! Quandoquidem occasione illa, dum Parochia hujus Cathedralis, Sedi Episcopali coeva, ac Munkacsino anno 1780. translata horsum pressius organisata fuit, solummodo de personis tractatum fuerit, editisque ab hinc sub Num. 2615./1842. ad ejus officium Parochiale ordinibus, animae tantum Graeco-Catholicae, quae ad hanc Parochiam Cathedrali ab antiquo spectabant, et in futurum spectaturae sunt, designatae, et non etiam physici Parochiae limites circumscripti et defixi sunt, idcirco editis sub praecitato Nro ratione personarum ad hanc Parochiam Cathedrali spectaturarum, ordinibus, porro quoque in suo vigore relictis, ratione physici ejusdem Parochiae situs hisce statuo: ut exinceps integrum Curiae Episcopalis, Capituli et Seminarii Territorium a Jurisdictione Spirituali Oppidani Parochi Unghvariensis eximatur, et Parochiae hujati Cathedrali incorporetur, ita ut omnes et singuli in praeattacto fundo Curiali degentes Graeco-Catholici fideles, cum integra Familia eorundem, ac servitoribus, Jurisdictioni Parochi Cathedralis, qui in persona Canonici hebdomadarii V. Capitulum est, subsint, et per consequens quaslibet praestationes Parochiales, omniaque cujuscunque generis emolumenta Parochialia, V. Capitulo dependant. Quod ipsum D. Vestrae eo fine significo, ut praesentes quoque Ordines pro futura Parochorum Unghvariensium officiosa notitia, ac directione Protocollo Parochiali inducat. Caeterum.... Unghvarini 21. Sept. 1844. Basilius Eppus. m. pr. Unghvariensis Parochiae Administratori: Antonio Boksay.“ Vid. Protocolum VADiacon. District. Unghvar. Annus 1844. Num. 11.

²⁾ Vid. Archivum Dioecesis. An. 1842. Num. 3530....., 6-o Propterea quia hiordines practicabiles non sunt. Praeparandistae et Studiosa juvenus, ipsique Theologi propriis sumptibus frequentantes dispersi sunt in Oppido per plateas in quarteriis, infirmetur quis eorum, ego certe non eum adibo. neque Capellanum mittam, ergo miser morietur absque ultima provisione. In platea Motsár, Farao utcza et alius saepe tale lutum est, ut in curru bovili cadaver, una cum sacerdote vehatur, et saepe sacerdos eques sepelire cogitur, quia pedes incapax est mensurandi lutum. Ergo Dominus Canonicus praestet id Officii? derogat dignitati Ejus...”

выразы, яких иншак не мож було чути, о чом и вон сам поносується¹⁾ против высланноѣ комиссіѣ в своѣй одповѣди, но сучасно заявляє. особливо в окремої точці, що не робить апеллату из ненависти, но позад права своѣх парохіѣ²⁾).

Заповнили же и мож казати загладили сю незгodu — тѣ другѣ. справы, якѣ завдавав М. Лучкай, як уже переже сказано, великим числом в минуло́м ро́цѣ. Но то саме стоить и за слѣдующий т. 6. 1843., який є послѣдний в его житю. Завдав и туй численнѣ реферады о школах деяких округов и поодиноких, що вѣроятно лиш. доповнительнѣ замѣтки були, якѣ ему треба було завдати³⁾. Интересантна є его заява дня 6. февраля, що в его окрузѣ не є жадных парохіальных школъ⁴⁾, нащо потому епископ обвязує его и всѣх парохов округа, абы усиловалися поставити парохіальнѣ школы, як се приказано р. 1840.⁵⁾ Завдає дальше численнѣ інформаціѣ о парохі-

¹⁾ Гляд. мало переже приведенѣ части одповѣди М. Лучкая из дня 15. апрѣля 1843. (Vid. Archivum Dioecesis. Annii 1843. Num. 1543.) — Право так о своѣм докладѣ из дня октября 1842. „12... Jam nunc nonnulli dicunt: kikűszöbölték Lutskayt a Vár utczából, és nem mer motzani.“ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1842. Num. 3530.

²⁾ Vid. Archivum Dioecesis. Anni 1842. Num. 3530. „...17. Fiat haec appellata absque odio, et personali subsumptione, ego rem meam non ago, sed Parochiae, cui iuravi...“ Так пише М. Лучкай дня 17. октября 1842. к еппу Поповичу.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 200. Districtus Gálszécs. Num. 289. Distr. Turczensis. — Num. 720. Distr. Turjensis. — Num. 721. Distr. Nyirensis. Num. 722. Distr. Szatmar. — Num. 1010. Distric. Karász. — Num. 1022. Distr. Vereczkensis etc.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 6. Febr. „Num. 478, Unghvariensis VADiaconus et Praepositus Rssmus Michael Lucskay refert in suo Districtu nullas Scholas Parochiales reperiri. — Cum gravissimi momenti isthoc negotium in hoc Districtu iusto tepidius tractatum fuisse videatur, hinc referenti VADiacono, eique subordinatis Parochis concredi, ut editum sub num 150./1840. quoad introducendas Scholas Parochiales Statutum, quo ocysus punctualiter effectuare, sicubi vero in aliquos alius impingerent, tales pro medela horsum remonstrare meminerint.“

⁵⁾ Protocolum VADiaconale Distr. Unghvar. Annus 1843. „N. 2. Rssme VADiacone, et Praeposite, fili in Christo Carissime! Cum perhibente inexpectata Rssmae D. Vestrae sub Num. 30. a. c. Ratione Parochiarum Districtus sui Scholarum horsum facta Relatione deutrales Scholae, sine quibus utpote recta moralis Populi educatio nequidem cogitari potest, ad respectivas Parochias nec hactenus introductae sint, gravissimique momenti isthoc negotium iusto tepidius in hoc Districtu tractári videatur, idcirco eidem Rssmae DVtae hisce serio committo, ut concernentes Districtus sui Parochos ad editum abhinc sub Num. 150./1840. intuitu Scholarum Parochialium Statutum quo ocysus punctualiter effectuandum, sicubi vero in aliquos viribus suis haud removibiles obices impingerent, ad tales, pro medela in specifico, et circumstantialiter, atque relate ad quamlibet Parochiam, separatim horsum remonstrandum sub comminatione secuturae secus strictionis animadversionis inviari velit, posteaquam enim hujusmodi

“хах¹⁾ округа ужгородского, вдовицях священнических²⁾, протоколы о визитѣ парохій округа³⁾, як и рахунки их⁴⁾, також протоколы записанѣ на ярных и осѣнных соборах округа⁵⁾, о спадщинах⁶⁾, котрых еще вѣн був назначенный титором, о будовлѣ новых парохіальных будинкѣв⁷⁾, або инших важных справах поодиноких парохій и конечно иншѣ намѣстническѣ доклады, информаціѣ и табелы⁸⁾ и поодинокѣ случаѣ, як од него запрошенѣ⁹⁾).

На кѣнци треба нам спомянути, що Михаил Лучкай о своѣй парохіи ужгородскоѣ представив численнѣ предложения и сѣ суть в сѣм роцѣ найинтересантиѣйшѣ. Уже бо разбиралисьме мало переже становище, яке вѣн заняв в оборонѣ праз ужгородскоѣ парохіѣ. Вѣн поступовав из того принципу, що вѣн достав презенту и инвестиру города Ужгород без жадного выимку, зато що его духовна власть розшираеся на всѣх греко-католикѣв города сего, якѣ не принадлежать к якѣйсь другоѣ парохіи, або не суть вынятѣ уже церковными законами из пѣд его власти, як пароха. Вынятѣ бо суть законами церкви католическоѣ, як само собою розумѣеся: епископ, члены капитулы, кромѣ сего духовна семинарія и препарандія, якѣ мали своего од епископа поставленого духовника (директор спиритуал). А позаяк другоѣ парохіѣ не було, зато всѣ другѣ особы принадлежали — як Михаил Лучай держав — до его парохіѣ. И без супереки в сѣм мав вѣн правду. И як боронив свои права парохіальнѣ против капитулы, право так защищав и против пароха латинского обряда. Дня 10. 11. и 20. января, потѣм 17. февраля, далѣ 10. апрѣля заявляє епископу¹⁰⁾ такѣ случаѣ, де парох ужгородский латинского обряда греко-католических вѣрникѣв неправильно перебрав, повѣнчав або похоронив и так окривдив его в штоловых доходках и просить се навернути. Из высше приведеного принципу просить дня 15. мая, абы в Великдень в катедральнѣй церкви не благосло-

Scholae in aliis Districtibus sensim jam inducantur, a Districtu quoque Unghvariensi, si non plus ad minus tantum quantum alibi fit, merito expectari potest. Caeterum etc... Unghvarini; die 6. Februar. 1843. Basilius Eppus m. pr.“

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 2242. 3715. — ²⁾ Ibid. Num. 3713. —

³⁾ Ibid. Num. 900. — ⁴⁾ Ibid. Num. 901. — ⁵⁾ Ibid. Num. 947.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 621.—818. Massa Dubayana. Num. 2401. Mas. Jaczkovics. Num. 998. Chnátizsák. Num. 3249. Massa Bacskey etc.

⁷⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 3829. Csicsér. Num. 3391. Kereknye. Num. 3227. Radváncz.

⁸⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 130. 3441. 4215 3949. Num. 4214. etc.

⁹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 958. 959. 1011. 1141. 1457. 1521. 1726. 4215. 89. etc.

¹⁰⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 11. Januarii Num. 119. „...quod Paro-

вили брашна рано в 6., або в 7. годину з читаною службою¹⁾. Но що сеґ просьбы консисторія не сповнила, ани казати не треба.

Еще одно треба спомянути. З початком року сего занималася консисторія думкою, якби підняти літературну культуру нашого сґльско народа. Сталося се на предложєня о. Павла Кутки, пароха в Тихом, який був засґдателем консисторіѣ и то предложив був року минулого 1842. еще²⁾, що єсли бы кождый вґрник г а з д а подаровав двараз в роцѣ на Рѣздво и на Великдень одного гроша (2 або 3 крайцарѣ), а кождый желлярѣ же пѣв-гроша, тогды за пять рокѣв зобрав быся знатный капитал, из котрого мож бы пару молодых хлопцѣв выучити в школах и сѣ вернувшись пѣдняли бы культуру и самого села и селян. Консисторія приняла сю думку и що-бы здѣйснити ю, выдала всѣм намѣстническим округам на мнѣніє, абы выявили, ци мож бы се перевести, або єслибы годѣ перевести ю, най заявлять, як и чим мож бы пѣдняти літературну культуру сґльского народа³⁾. Выдано се и Михаилу Лучкаю, як намѣстнику и через него округу ужгородскому⁴⁾. Интерессantly булобы знати становище, яке заняли Михаил Лучкай и его округ, но на жалѣ на се нич зазначено не мож було найти. — Так видится, що се саме мовчанє є одвѣтом.

chus Unghvariensis L. R. suum. fidelem graeco cath. Georgium Orosz ad latinum R suscepit....“ Die 17. Februarii. „Num. 701.... refert hujatem Parochum Rssmum D. Josephum Schmuczer personam Graeco Cath. Julianam Toth sepelivisse, una stolam funebralem praetendit....“ Cf. Num. 1521. — Die 20. Januarii. — „Num. 282...“ intuitu illegaliter copulatae per hujatem R. C. Parochum Rssmum D. Josephum Schmuczer Graeco-Cath. personae Annae Novák relatio....“ Cf. Num. 1141., гдѣ предложити крестный лист сеґ Анны Новак.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 15. Maji., Num. 1977.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1842. Num. 3956.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 3. Martii. Num. 909. Consistorii hujus Assessor AR. Paulus Kutka Parochiae Tichensis Administrator ad promovendam Populi culturam illud statui posse opinatur principium, ut quilibet colonus per binas vices in festo quidem Nativitatis unum, et Rurrectionis unum grossum Cm, inquilinus vero medietatem offeret, e quo oblato aliqui e plebe in Scholis publicis educarentur, et hi exculi domum redeuntes populares suas ad culturam litterariam etiam in statu plebejocolendam excitarentur. — Principium isthoc cum universo Clero eo scopo communicandum esse, ut quilibet Districtus de eo opinionem suam depromat, an principium istud in effectum succedere posset, aut si id ineffectuabile, aut a scopo abludens esse videretur, aliud quodpiam principium proponat, quo Culturae litterariae Populi effectus feliciter succedere valeat.“

⁴⁾ Protocolum VADiaconale Distr. Unghvar. Annus 1843. Num. 3.

Х.

Число вѣрникѣвъ ужгород-цегольнянскоѣ парохіѣ. — Послѣднє письмо. — Смерть Михаила Лучкая. — Умер несподѣвано принявши св. Тайны. — Похованый в криптѣ пѣд капищею. — Причина смерти: давня хворота. — Доказ секціѣ лѣкарѣвъ од еп. Поповича высланных. — Спадщина Лучкая. — Довги, вѣрителѣ. — Тестамент. — Що и як подала конзисторія сестрѣницѣвъ Михаила Лучкая? — Нѣтъ из чого выплатити всѣ довги и требованя. — Нѣтъ мармурноѣ таблицѣ ани фундацій. — Исторія Михаила Лучкая. — Благодарнѣсть потомкѣвъ. — Рѣкъ: 1843.

Кѣнцем ноября дня 28. М. Лучкая заявляє¹⁾ конзисторіѣ число вѣрникѣвъ своѣѣ парохіѣ, бо возваный був на се, позаяк в попереднѣй своѣй заявѣ из дня 22. ноября предложив се число ошибочно, но и туй видиться буги ошибка и се зато, бо минулого року для Шиматизма, як и теперъ—заявлено вѣрникѣвъ 3068., а не 2500, як теперъ. — Бо тогды не мож се полагодити з Шиматизмом року 1846., де причислено катедральнѣй парохіѣ вѣрникѣвъ: 310, а городскѣй (цегольнянскѣй): 1911²⁾.

Се є послѣднє письмо Михаила Лучкая до конзисторіѣ, бо пару днями посему дня 3. декабрия несподѣвано умер. Слѣдующого дня 4. декабрия заявляє урядово смерть єго тогдашний конзисторіальный нотарѣ епархіальному правительству з тым, що Михаил Лучкай вы-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 28. Novembr. Num. 3942. „Unghvariensis Districtus VADiaconus ad Num. 3868. a. c. refert Parochiam suam Unghvariensem 2500. animas numerare.... „Но минулого року заявлено було: 3063. (Нум 3868./1843.) — так ся указує, що видав Лучкай туй уже вычислив був вѣрникѣвъ к катедральнѣй цѣркви причисленных.

²⁾ Vid. Schematismus Dioecesis Munkácsiensis. Anni 1846. pag. 209. „Unghvar. R. Cam. Oppidum. — Parochia Congr. anno 1575. jam exstitit. — Ecclesia Paroch. mur. ad Transfigurationem Christi Domini, anno 1678. erecta, et vigore Brevis Apostolici, Rómae ex Secretaria S. Congregationis Indulgent. die 24. Aprilis 1838. emanati, pro Festo Transfigurationis Christi Domini perpetua Indulgentiis provisa. — Domus Paroch. mur. Patronus: Excelsa Camera Regia Hungarica Aulica. — Lingua Ruthenica et Hungarica. — Habet Scholam Syst.—... In matre: Animae G. R. C... 1911. Мало выше приведно було о катедральнѣй цѣркви.

сповѣдався и несподѣвано нагле умер, спадщину тотчас в присутствѣ каноника Александра Ладыжинского и двух кураторѣвъ церкви ужгород-цегольнянскоѣ запечатавъ, теперь же просить выдати розпорядок з оглядом на его спадщину¹⁾. Епископ Попович созвавши деяканоникѣвъ и засѣдательѣвъ консисторіѣ, потримав конференцію, де з жалем приняли до вѣдома, що высокопреподобный Михаил Лучкай, парох и намѣстник ужгородский, придворный протоіерей свѣтлѣйшого князя Люкки, 3. декабря в роцѣ 54. жизни, а священства 25. неожиданно переселился до вѣчности²⁾. Постановлено умоли-ти Бога, чтобы дав упокоившомуся вѣчный покой, а из огляду на его спадщину выименованный каноник Теодор Чопей в куратора, dodанный же к нему консисторіальный нотарь Іоанн Михалій из Апшы, абы по приписам консисторіѣ старались о спадщинѣ, все навернули на назначеннѣ цѣли, а рахунок подали консисторіи³⁾

Михаил Лучкай похованный в криптѣ пѣд каплицею, яка его старанѣм выбудована коло церкви парохіальноѣ⁴⁾. Дня 5. декабря еп. Попович повѣрив засобляти его парохію тогдашнему капеллану Іосифу Унгварію, а веденя намѣстничества передавъ Михаилу Цупракови, нотарю округа ужгородского⁵⁾. А сучасно выголошенный конкурз на парохію ужгородску по всѣх руських околицях⁶⁾, як се стоитъ в приказѣ епископскѣм; а од 1. января слѣдующого року епископ Попович выименовав в администратора новопосвященного о. Ан-

¹⁾Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 4. Decembr. „Num. 4020. Notarius S. hujus Sedis A. R. Joannes Mihalyi de Apsa refert, quod Parochus et VADiaconus Unghvariensis Michael Lucskay die 3. Decembris a. c. elicit a S. Confessione anno aetatis 54. insperate e vivis ereptus sit, substantiam ejusdem praesentibus Rssmo Alexandro Ladizsinszky Canonico, duobus Ecclesiae Czeholynensis Curatoribus obsigillavit una Congruos Ordines ratione ejusdem substantiae edi petit.....

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. 4. Decembr. Num. 4021.

³⁾ Ibid.

⁴⁾ -Як се записано в матрицѣ усопших парохіѣвъ Ужгород-цегольнянскоѣ року 1843.: „1843. decemb, 3-án temett, decemb. 5-én Lucskay Mihály. Prépost — Parochus — Alesperes, Unghvári kápolna kriptában, a halál oka: brant.“

⁵⁾ Protocolum Dioecesis Anni 1843. die 6. Decembr. Num. 4059.

⁶⁾ Конкурс выголошенный до кѣнца мѣсяця февраля 1844. — Завдали же просьбы из повсюду не лиш из руських округѣвъ, так о. Павел Кутка, администратор тишанский; — о. Василій Валковский, парох сукмарский, — о. Александр Лабанц, парох михайловедкий, — о. Андрей Голошнай, архиіакоп земплинский, — о. Іоанн Ляхович, архиіакоп саболчский, — о. Стефан Пастор, парох добрянский, — о. професор — о. Георгій Сабов, о. Василій Чобаль, парох Каллов-шемянский, — о. Іоанн Попп, администратор напкорский, — може и другѣ. Гляд. Protocolum Dioecesis. Anni 1844. — А выименованный в пароху города Ужгород о. Іоанн Ляхович, архиіакоп саболчский, парох дорогский дня 14. юнія 1844.

тонія Бокшая, позаяк о. Унгварій вийшов на парохію корумлянску, на котру завдав свою просьбу и достав¹⁾.

Причина смерти Михаила Лучкая була его давна хворота, як се представляють лѣкарѣ, котрых еп. Попович выслав був на се, бо при секціѣ его трупа становлено се, о чѣм уже 7. декабря завдали свою урядову лѣкарську релацию²⁾. — Еще спадщина не була списана, а уже предлагали свои требованя наслѣдники³⁾. Перва була его сестриничка Юліанна Матяцко⁴⁾, донька сестры М. Лучкая Катерины, яка оддалася за учителя Димитрія Матяцка, як се уже выше сказано⁵⁾ и котра просила деякѣ рѣчи из спадщины уйка свого. Вырѣшеня конзисторіѣ оддалено на пѣзднѣйше. — Дня 15. декабря высланѣ кураторы спадщины предложили конзисторіи список спадщины и его тестамент, який зроблений еще року 1831. и котрый найшли межи его книгами и письмами⁶⁾. Сей тестамент дуже интерес-

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1844. die 1. Januarii Num. 2. Михаил Лучкай був парохом за 16 рокѣв Пѣд сим часом мав слѣдующих сотрудинокѣв: 1.) о. Теод. Головач. 2.) о. Александр Лабанц чина св. Василия В., 3.) о. Авксентій Францовский Ч. Св. В. В., 4.) о. Исаяс Исаяевич Ч. Св. В. В., 5.) о. Александр Мигалич. — 6.) ново-посвященный о. Андрей Кечкейш, 7.) о. Іоанн Балог, 8.) о. Іосиф Унгварій, 9.) о. Варнава Дропчак Ч. Св. В. В. 10.) о. Іоанн Кардош, пензіованный священник, 11.) о. Теодор Кимак, 12.) о. Діонизій Хрепта, 13.) ново-посвященный о. Василій Яромис, 14. о. Іоаницій Смѣляк Ч. Св. В. В. 15.) о Іосиф Унгварій.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 7. Decembr. „Num. 4065. J. Cottus Ungh. ord. physicus Ioannes Maurer, item secundarius Sp. Stephanus Siró, ac Chyrurgus Egregius Antonius Troll ad gratiosum suae Illatis Eppalis mandatum de peracta sectione Praepositi et Parochi Unghvariensis Rmi condam Michaelis Lucskay inopinaté mortui una, ac de morbi, e quo decesserat circumstantiis Relationem praestant. Relationem hanc in proximo Consistorio publicandam esse.“ Num. 4086. „....Cum juxta tenores, exhibiti hujus attestati, insperata Parochi et VADiaconi Unghvariensis condam Lucskay mors repercusso ad interiora chronico ejus morbo, quo pie denatus pluribus annis laborasse asseritur, adscribi debeat, idcirco attestatum isthoc pro statu notitiae sumptum ad acta reponi.“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 4157. ad subsidium viduarum. Num. 4174. 4376. Num. 4238. Lakartensis Ecclesiae Curatores. — Многѣ же поставили свои требованя лиш слѣдующого року 1844. и пѣзднѣйше.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 11. Decembr. „Num. 4137. Julianna Matyaczko neptis Rssmi condam Michaelis Lucskay, orat sibi nonnullas res e massa ejusdem dari...“

⁵⁾ Вѣнчалися в В.-Лучках дня 7. ноябрю 1812., як в матрицѣ стоить: Copulavit „Andreas Romzsa: Demetrius Matyaczko — Catharina Papp, Cantoris filia, testes: Theodor Csvily, Theodor Chorké, Ioannes Volosin 7. Novembris 1812.“ Сей Матяцков як препарандист выименованный на рѣк 1810/11. в Чинадѣве, потѣм до Руського, Ракошина и од року 1814/15 до Великих-Лучок, як се передає державный шкѣльный инспектор в своѣм протоколѣ, що уже выше приведено.

⁶⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 15. Decembr. „Num. 4236. Constituti

сантний и зато треба мало близше займатися ним. Тестамент писав Михаил Лучкай власноручно року 1831. дня 11-го августа, одже потому, як вернувся из Люкки, в час великоѣ холеры. Пѣдписали же разом з ним пять притомных свѣдкѣв власноручно и подтвердили своими печатками. Має девять точок. В 1-ой виявляє своє жаданя, абы поховали его в церкви его парохіальнѣй в крипту, з оглядом на се дарує церкви 100 флор. в фундацію, одсотики сеѣ суммы мають так дѣлитися, що три флор. церкви приходять, а пароху рѣчно за одну службу 2 флор., дякови же один флорен. 2) Если бы не у церкви погребли его, просить над гробом поставити камѣнный крест; но на каждый случай фундація зѣстане, а кромѣ сего жєлає поставити его коштами одну таблицю из червеного мрамора в стѣнѣ своєѣ церкви, де маються написати его имя и головнѣйшѣ дати житя, що вѣн передає¹⁾. 3) Отцю своєму оставляє 100 флор., также и чотырѣм сестрам и одному братови, як каже нещастному Іоанну²⁾. 4) Оставляє своѣй сестриничцѣ Юліаннѣ 100 флор. и швайцарску корову и срѣберный нѣж, ложку и вилочки³⁾. 5) Іліи Загурскому, який од давна є коло него, 50 флор⁴⁾. 6) Всѣм служачим просить виплатити цѣлурѣчну платню их, а кромѣ того каждому еще дати 10 флор. 7) Своим знакомым приятелям дарує в память деякѣ меншѣ рѣчи, англійскѣ бритви, столову годинку и третому два срѣбернѣ столовѣ

sub Nro :.... a. c. substantiae Michaelis Lucskayanae Curatores Rssmus Csopey Custos Canonicus, et A. R. Joannes Mihályi S. hujus Sedis Notarius conscriptionem rerum ad eandem substantiam pertinentium, cum adreperto pie in Domino requiescentis Michaelis Lucskay adhuc anno 1831. condito testamento exhibent..“

1) „2-о Extra Criptam sepelirer, Crux lapidea de meo sutastantia curetur, et sepulcro adplicetur. Sed in omnem casum manente puncto priori fundatione Tabula marmorea rubra Pestino procuretur, cui titulus meus cum sequenti biographio dato inseratur: natus in Lucska 1789. — Clericus Viennae 1813. — Ordinatus 1816. — Secretarius Epalis et Notarius Consistorialis 1818. — Parochus et VADiaconus Unghvar 1827. — Italiam, Luccam expeditus 1829. dumum redux recuperat Parochiam 1831....“

2) Ся точка перетягнена чорнилом, одже є явным знаком, що отець его який жив еще рока 1831. — умер.

3) Сѣ точки также крестнообразно перетягненѣ. — Кто був сей Ілій Загурский (Elias Zahurszky), не знаю зовсѣм, нич не удалось менѣ найти, або становити о нѣм. — Юліанна, сестринця Михаила Лучкая, була дочка Димитрія Матяцѣова, учителя в В.-Лучках и Катерины Попп, сестры М. Лучкая. — Одже Юліанна є сестра Михаила Матяцѣова, которого уже выше спомянуто. — Кромѣ сего еще мали братѣв: А н а н і ю, який року 1848. дня 21. декабря посвященный в священника, Георгія, який подѣбно посвященный в священника року 1856. 20. апрѣля од тогоже епископа Поповича, як се подає епархіальна книга посвященных. (Liber Ordinatorum) Кромѣ сего були и другѣ численнѣ сестры и братя.

4) Гляд. предидучу замѣтку.

накрытя¹⁾. 8) Завѣщаєе остальїй маєток и книги свои продати на лицитації и виплатити, що фонду священнических вдов приходиться и семинарії и пенсіюваным священникам, а що зостане по виплаченю всѣх изчисленых рестанцій, на вернути на одну фундацію в розвиток руської литературы, або для выпечатаня книжок, або в гонорарѣ писателѣв²⁾. — Замѣчає, що ся фундація не може перевышати 400 флор. (т. є. 1000 ринских), а єслибы однак бѣльше позостало из его маєтку, просить роздѣлити вычисленным сродникам, або єще и другим, власне и внукам. — 9) В куратора сего тестаменту поставляє послѣднього каноника Дурянїя и назначає ему за труды шѣсть дукатѣв, або єслибы вѣн не жив уже, тогды найвовѣйше выименованого каноника. Конечно вручаєся в молитву всѣм знакомым священникам.

Тестамент консисторїя поважно розбирала и не приняла за правосильный, бо и перечеркнутѣ були деякѣ точки, а доповнительно не подтвержденѣ, а особенно позад то, бо не одповѣдав державным законам из року 1815. (закон 25.) и рѣшено так поступати, якбы и не остало жадного тестаменту³⁾. Однак консисторїя не хотѣла нияк окривдити сродникѣв, дораз бо посему займаєся просьбою сестричники Михайла Лучкая Юліанны⁴⁾ и так вырѣшає, що позаяк она за бѣльше рокѣв подавала вѣрну послугу своєму уйку, зато на певно теперѣ, коли оддалася⁵⁾, достала бы була⁷⁾ од него домашне найпотребнѣйше нарядження и позад се рѣшити выдати вѣй деякѣ

¹⁾ Ся точка бѣльшераз перетягнена. — Сѣ его прїятелѣ були: Стефан Петровай, Іоан Мункачїй и Христофор Еккард.

²⁾ „8—o Si ex rebus et libris mediante licitatione vendendis, posteaquam praeallata legata excontentata, et fundis Viduarum, Seminarii, et Deficientium per 5 fl. Cm. seu quinque fl. exoluti fuerint, quidpiam resultaret, convertatur in foundationem in promotionem Litteraturae Ruthenicae deservituram, et ex annuo interrussurio, sive libelli imprimi juventur, sive Authores honorarium accipiant, meorum manuscriptorum Ruthenicorum nec dum editorum ratio habeatur. Sed haec fundatio non excedat mille Rflnos Valut. seu 400. f. MC. si vero ex tota mea substantia adhuc plus intraret inter meos cognatos. superius nominatos, et remotiores non nominatos, sed nefors vivos, et potissimum ex Patruis nepotes, et neptes aequa ratione dividatur.“

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 4236.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. Num. 4237.

⁵⁾ Свадьба сталася мало перед смертію М. Лучкая року 1843. дня 5. октобрия, як се свѣдчить матрика брако—вѣнчаных Ужгород—цегольнянскої парохїї: „1843. Oktobr. 5. Balugyánszky András, Theologiae Professor, az én engedelmemmel Mich. Lutszkay m. pr. megeskette: Hrehovcsák András gör. kath. 24. év, kispap. Bat-skó és Matyaczko Julianna, gk. 21 év. hajadon, Ungvár. (Tanúk): T. Barna György, Gregor Gergely, Rakovsky János. — Lakhelyők: Ungvár.

⁷⁾ Отця учителя Деметрія Матяцкова консисторїя не споминає, хотѣ єще у-

меблѣ, столове накрытѣ, одну корову, одну тучну свиню и рѣзнѣ припасы, но пѣд тою выразною умовою, що еслибы остале наслѣдство не выстарчило покрити всѣ довги и вѣрителѣв, тогды треба буде продати и сѣ рѣчи¹⁾. Се саме указує, що наслѣдство прощѣного М. Лучкая послѣ тогдашного списку ледвы выстарчало на покритѣ всѣх тягарѣв, дале указує, що прощѣный М. Лучкай лиш тогды оддав за муж свою сестриничку и що она з мужем не мала ани домашнього наряджѣня, ани не почала газдѣвство, се бо выразно каже рѣшеня конзисторіѣ. А позаяк довги и тягарѣ наслѣдства протягом часу росли и убѣльшались²⁾, зато само собою слѣдує, що не позостала за ним жадна фундація, ани при самѣй церквѣ парохіальной ужгородскѣй, но ани найменша табличка в церквѣ, посвящена его памяти. —

Спадщина Михаила Лучкая не выстарчила дѣйстно на всѣ тягарѣ и довги, якѣ повстали протягом часу. Правда, що к сѣй спадщинѣ приходила бы и роковина од вѣрникѣв приходяча, що

чителем був в В. Лучках зачавши од шкѣл. року 1815/16. — Се указує письмо державного шкѣльного инспектора Кричфалушія из дня 23. августа 1837. до епархіального правительства. — Гляд епархіальн. архив. року 1837. Нумер. 928. — Деметрій Матяцков мав много дѣтей и бѣдно жив, що указує и то, що року 1922/23. просив од шкѣльного инспектора Кричфалушія дозвола, абы мѣг як учитель сучасно бути и церковником, як се записав в своѣм протоколѣ Кричфалушій;... *Repertorium Actorum Scholarum Gr. Catholicarum...* „Annus 1822/23. Num. 11.“ — Еше року 1852. споминаєся в В. Лучках Деметрій Матяцков, як пензіованный учитель, жалобу завдає против пѣвця В.-лучанского. Гляд. *Protoc. Dioec. Anni 1852. Num. 2096. — 3348.* — Рока 1853. є учителем в Селменцу. *Prot. Dioc. A. 1853. Num. 3420.* А р. 1854. просит „первостепеное пѣвчество“ в Ясѣню. *Prot. Dioec. A. 1854. Num. 1190.*

¹⁾ *Protocolum Dioecesis. Anni 1843. „Num. 4237. Julianna Matyaczko Michaelis condam Lucskay e sorore neptis, quospiam articulos ex caducitate denati avunculi sui sibi resignari supplicat. Quamvis isthic supponatur, quod supplicans defuncto avunculo suo pluribus annis fidelia servitia praestando, ab eodem nunc ubi emaritata est, quidpiam pro instructione domus, inchoandaque economia omnino acceptura fuisset, quia tamen metus subversatur, quod substantia denati ad expungenda debita, haud sit suffectura, ex eo supplicanti articulos sequentes, uti: unam vaccam, saginatum setigerum, duos cubulos tritic, et zae majore, unum coretum lentium, quinque cubulos cyclaminum, unum coretum fabarum, medium vas brassicae, sex paria cultrorum, quatuor cochlearia ex Pakfong, et medium curram phoeni, duos lectos cum lectisterniis, unum canape cum quatuor sellis, unam mensam, unam Comot cistam, unum almarium pro servandis vestibibus tamquam articulos ad instruendam domum necessarios; illa solum sub conditione resolvi, et aplacidari, quod in casum, si status activus caducitatis ad expungenda debita haut suffecerit, eorum isti articuli suppletorie ventui exponi debent.“*

²⁾ *Protocoum. Dioecesis. Anni 1844. Num. 350. 407. 470. 408. 1451. 1456. 759. 1277.*

кураторы спадщини и прираховали к нѣй, но се не платили ани за житя Лучкая, тым менше мож було надѣятися, абы по смерти выплатили, що правдиво було лиш требованя и довг на паперѣ, зато достав и прощ. М. Лучкай року 1831. до повнѣня конгруы своѣ од ерара, бо коблины не платили¹⁾). Се саме признає и куратор каноник Теодор Чопей в своѣй реферадѣ право о сѣм²⁾). Конечный результат и стан спадщини прощ. М. Лучкая указує предложѣня пѣд-куратора Іоанна Мигалія из року 1846., коли вѣн урядово на се вѣзванный од конзисторіѣ³⁾ так реферує⁴⁾: довги виробляють: 5019. флор. 51¹/₂ кр., из сего заплачено до днесь: 2737 флор. ¹/₂ кр., еще трба бы заплатити 2282 флор. 50 кр. — На се покритя в оставша коблина, деякѣ книги⁵⁾ и его исторія, о котрѣй дораз будеме говорити. Рѣшено сю исторію в Будапештѣ або продати и конзисторія становить як найнизшу цѣну: 1000 флор., або—дати выпечатати, а се перевести повѣрено канонику Теодору Чопею. Но из обоих нич не сталося, ани до днесь, як всѣ знаєм. Як переже сказано подержали ліцитацію на рѣчи наслѣдства Михаила Лучкая и обвязали и самѣ найблизшу родину навернути и заплатити, чим zostали довжнѣ в наслѣдство. Так возванѣ Юліанна Матяцков и братя Михаил и Ананій, якѣ були уже священниками в Держу и в Шербовцях⁶⁾, кѣнцем рока 1849., абы заплатили свои довги за рѣчи из наслѣдства купленѣ на ліцитаціи наслѣдства прощ. Михаила Лучкая.

Вмѣсто мармурного памятника, як се желав скромно поставити.

¹⁾ Гляд. выше.

²⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1845. Num. 2562. 2976.

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1846. Num. 3238.

⁴⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1846. Num. 3654.

⁵⁾ М. Лучкай давав свою Граматику даром и бесплатно всѣм, котрѣ запросили ю од него як автора, як се и выголошено в куренсѣ р. 1833. дна 31. декабря нум. 1649. Гляд. Protoc. Dioec. Anni 1833. die 31. Dec. Num. 1649. а сучасно проповѣди продавалися за 3 сѣбѣнѣ.

⁶⁾ Protoc. Dioecesis. Anni 1849. die 7. Nov. „Num. 2756. Néhai Lucskay vagyónának segédkezelője és sz. székijegyző stb. Mihályi János jelenti, hogy tőkési lelkész. tisz. Hrehócsák András s illetőleg felesége Matyackó Juliann 43 frt. 10 xr v., Derzsi lelkész tisz. Matyackó Mihály 3 frt. 57 kr. val. Serbóci lelkész tisz. Matyaczko Ananiás 25 frt. 43 kr. összesen 72 frt. 50 kr. vál. néh. Lucskay vagyónának árverés alkalmával vett cikkekért adósok maradván, ezen tartozások lerovására őket felszólítani, vagy elhatározni azt, vallyon ők mint atyafiak fizetni taroznak-é? esedezik. — Az elsőre vagyis tisz. Hrehoczák András Tőkési lelkészre nézve azon körülmény forogván fel, hogy néh. Lucskay Mihály czeholnyai bucsú alkalmával 107 frt 55 kr. vál. szent. liturgiák szolgáltatására kapván, ő helyette 1468 — 844 számalatti rendelet következtében 50 szent liturgiát ingyen szolgálni kénytelen volt, ezen tekintetnél fogva tehát

в мурѣ церкви своєї прошћный Михаил Лучкай, як литературный памятник залишив свою: И сторію Пôдкарпатских Русинôв.—Каноник Т. Чопей, як куратор спадщини прощ. Мицала Лучкая уже року 1843. дня 19. декабря заявляє, що найдено у прошћного много писем из епархіального архива, кромѣ сего много акты принадлежатъ к епархіальным протоколам¹⁾. Розумѣся, що всѣ тѣ письма и акты епархіальный архиварь обвязанный був чим скорше навести до епархіал. архива. Кромѣ сего указує се без супереки, що М. Лучкай робив и працював аж до кôнця жита свого, до послѣднôх хвильки. Дальше того самого дня каноник Чопей заявляє и то²⁾, що найдена исторія в пять томах докôнченых, а шестый недокôнченый, яку прошћный писав, разом з концептом и к сему принадлежащими актами и просить вырѣшєня. Но се оддалєно на засѣдания конзисторіѣ, котре мало пôздѣйше потримано дня 29. декабря, де занималися сим вопросом³⁾ и рѣшено выдати для оцѣнки—рецензії и случайно поправки засѣдателю конзисторіѣ Андрею Балудянскому, котрый в исторических вопросах є не мало зналый, як се указує и доказує єго исторический твôр (скороченный учебник, компендіум). Що и яку оцѣнку подав Балудянский о творѣ прощ. Михаила Лучкая не важне, однак интересантно булобы знати, но не удалось ми найти, но достаточно указує упомянуте рѣшєня конзисторіѣ, котра оцѣ-

nékie a kérdéses 43 frt 10 kr. vál, tartozás elengedettik A másik két adós lelkész pedig adóságaiknak mielőbbi lerovására felszólíttatni fognak.” Се конзисторіалне рѣшєне указує и т., що найближшѣ родаки прощ. Михаила Лучкая були: Юліанна, Михаил и Андрій Матяцков, дѣти сестры єго Каторина — Гляд. выс. стор. 121 замѣтка 5.

¹⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 19. Decembr. „Nnm. 4279. Cath. Ecclesiae hujus Canonicus Rssmus Theodorus Csopey qua tutor massae Michaelis Lucskai-anae Curator referendo inter scripta piae defuncti Rssmi condam Michaelis Lucskay multa ad Archivum Dioecesanum pertinentia, Acta insuper etiam complura Protocollis Dioecesanis haud inducta reperiri, orat... congrua disponi...”

²⁾ Protocolum Dioecesis Anni 1843. die 19. „Num. 4280. Idem Canonicus compilatam per Michaelē condam Lutskey Dioecesis hujus Historiam in quinque Tomis, una cum minutis et huc pertinentibus Actis, praesentando petit circa compilationem, ac editionem ejusdem operis, congrua disponi....”

³⁾ Protocolum Dioecesis. Anni 1843. die 29. Decembr. „Num. 4436. Constitutus caducitatis Michaele Lucsskayanae Curator Rmus Theodorus Csopey Custos Canonicus compilatam per Michaelē condam Lucskay Dioecesis hujus Historiam in paratis quinque Tomis et sexto necdum finito illa cum petitione præsētat, ut cum opus isthoc interventa repentina eruditi auctoris morte ex integro finitum haud sit, circa completionem et editionem illius congrua disponantur. — Antequam opus isthoc per cujus editionem et rei litterariae et Caducitati denati aliquid accedere speretur, prelo subiciatur, idem fine revisionis et in casum etiam correctionis Assessori A. R. ac Clar. Andreae Balugyánszky, qui et secus per editum compendium, non exiguum historicae sua cognitionis specimen dedit, extradari...”

няла на 1000 флор. и из сего хотѣла покрыти всѣ довги, а кромѣ сего мы всѣ знаем один факт, що твѣр сей не выданный ани до днесь но як цѣнный хоронитъся. Но се вырѣшеня конзисторіѣ и зато значительно, бо туй точно и несуперечно становлено, що прощ. М. Лучай оставив за собою сей твѣр в шѣсть томах, из котрых пять цѣлком зготовив, а шестой не був докѣнченый. Сей твѣр прощ. Михаила Лучкая хоронитъся в епископскѣй библіотецѣ в Ужгородѣ и хотѣ не выданный друком, однак, зачавши од Андрея Балудянскаго и Дулишковича, дуже многѣ писателѣ користали из него до днесь¹⁾. Сим поставив собѣ прощ. Михаил Лучкай правдивый памятник, бо хотѣ и не выдана его исторія, однак его имя жие и пѣзнаеся у нас и в свѣтѣ, де лиш занимаються исторією нашоѣ Пѣдкарпатскоѣ Руси.

М. Лучкай заняв перворядоне мѣсто межи руськими и славянскими писателями уже од року 1831. своими творами: граматикою и проповѣдями, як се признали уже сучастники и за границею, так творами своими, як и словами, приходячи и нащивляючи его та называючи его призвищем: честный Лучкай и споминаючи его з великою почестію и за жита и по смерти. Так приходив нащивити его перед осенею р. 1835. Яков Головацкій, коли переходив Угорску Русь и також нащивив и Коляра, при кѣнцѣ из Пешту через горы нѣс книжки до дому, складаючи угольный камень до пѣднесеня русинѣв галицких, абы приготовить весну руськаго народа²⁾. Також року 1842. в мѣсяцю юлію

¹⁾ Надпис (титул) єѣ:, *Historiae Dioecesis Munkacsiensis per Michaellem Lucskay. Parochum quondam, et V. A. Diaconum Unghvariensem, ac B. M. Virginis in coelos assumptae Praepositum Luccensem compilatae.*, I.—VI. Tom. Гляд. Записк. Наук. Тов. Шевченка. *Opus. cit.* Том. 125, Львів. стор. 64 — В Христоматіи Евменія Сабога *Opus. cit.* се стоить:, Лучкай написавъ еще изрядное сочинение: „*Historia Carpatho—Ruthenorum*“, находящееся по днесь въ 5 большихъ томахъ въ рукописи. Выдержки изъ него явились въ повременныхъ изданіяхъ. Симъ трудомъ воспользовался и Іоаннъ Дулишковичъ при составленіи своего труда:, Историческія черты Угро—русскихъ.....“ стор. 193.-194.

²⁾ Гляд. Др. Кирило Студинський, Кореспонденція Якова Головацкаго, в лѣтахъ 1835.-1849. У Львові 1909. стор. XIX. — CIII. — CIV. и лист. Івана Головацкаго до брата Якова. *Ibidem* стор. 103.—104.,.... Але Господь Бог печалился Тобою и вѣв за рученку по меже братію словенску; тут меже ними лебонь чи не друга твоя эпоха: познав есь честнаго Верецкаго, Лучкая; над Дунаємъ широким, поважным, под печю Отца Коляра споважнѣли и твои гадки... Побѣдивши нужду и тугу за родиною, повернув есь щасливо домов, хоч не раз, не два под тягаром покладу Твого и скарбовнѣ — книг — из безсилія стогнав, омѣввав на дорозѣ! — а Русалка Днѣстрова, Приповѣдки, Поход по Галицкой и Угорських Руси були первѣтками Твоихъ родолюбнихъ трудовъ....“ — Стор. 295. лист Николи Верецкаго до Якова Головацкаго.

нашивив Ізмаїл Срезновський єпископа Поповича и видавця граматики Михаика Лучкая в Ужгородѣ¹⁾. Коли же року 1844. достали вѣстку од князя Люкки Карла Лудвика Бурбона, що Михайло Лучкай упокоився, з смутком умоляють упокой душѣ его²⁾. И се мѣсто, сю почесть задержав Михаил Лучкай и до днесь. Наше руське языкознавство и днесь стоить на тѣй основѣ и в тѣм напрямѣ, якѣ подав Михаил Лучкай, а в исторіи и днесь его исторія пѣдкарпатских русинѣв є жерелом для историкѣв и писателѣв.

Зато лиш обовязкове почутя є памятати о нѣм и благодарно споминати его труды. Се выповняєся и тогды, коли благодарно потомство поставило его памяти многими десятилѣттями по смерти его року 1926. мраморову таблицю на мурѣ капицѣ, де в криптѣ Михаил Лучкай похований. И Михаил Лучкай заслужить се як наш першій филолог, писатель и историк — и як невтомный працownik духовноѣ и шкѣльноѣ и культурноѣ нивы нашего пѣдкарпатского руського народа через все житя своє.

¹⁾ Ibidem. стор. LV., Дуже гарний вплив на діяльність Якова Головацького та інших сучасних діячів мав Ізмаїл Срезневський. В липні 1842. прибув він до Ужгорода, бачив ся там з єпископом Василем Поповичем и видавцем граматики Лучкаєм, по чім задержався по одному дневи в Мукачеві і Верецких, та через Сколе и Стрий прибув до Львова дня 19. липня.... — „Ізмаїл Срезневський був родом Москвич.“ Ibidem.

²⁾ Ibid. стор. 107. Із листів Івана Головацького до брата Якова. 1.) з дня 20. лютни 1844. „.....я каже — Herzog von Lucca.... споминав також про Лучкая и казав, що помер у Мукачевѣ.“ 2.) стор. 109. из дня 8. III. 1844. „.....Твой друг Юрій Петрович помер вже давно у Бѣлгородѣ яко профессор — святый упокой над его и над Лучкаєвою душею....“ стор. 112. „И так зовяли нам Ходаковский, Илькевич, Лучкай. Вагилевич — Петрович — а може и Шашкевичеви не много-ея дивят....“

СТАРАНЄМ ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОГО ОДДѢЛУ ТОВ. „ПРОСВѢТА“ В УЖГОРОДѢ ВІЙШЛИ СЛѢДУЮЧѢ ПУБЛІКАЦІЇ:

1. Др. Василій Гаджега: Додатки до історії Русинов и руських церковей Мараморощѣ 12.—Кч.
2. Др. Василій Гаджега: Додатки до історії Русинов и руських церковей Ужанскоѣ жупы 25.— ”
3. Др. Василій Гаджега: Додатки до історії Русинов и руських церковей в жупѣ Угоча 18.— ”
4. Др. Василій Гаджега: Михаил Лучкай, житєпис и творы. 16.— ”
5. Др. Вол. Залозецкій: Задачѣ консерваторскоѣ працѣ для охорони памяток мистецтва на Под. Руси 3.— ”
6. Др. В. Залозецкій: Горяньска замкова каплиця 3.— ”
7. Др. В. Залозецкій: Романскѣ и готицкѣ будовлѣ на території Пѣдкарпатскоѣ Руси 250 ”
8. Др. Ф. Калесса: Народні пісні з південного Пѣдкарпаття. Текст і мельодії із вступною розвідкою 25.— ”
9. Науковий Зборник тов. „Просвѣта“ за р. 1922 Рѣчн. I. 40.— ”
10. ” ” ” ” за р. 1923 ” II. 45.— ”
11. ” ” ” ” за р. 1924 ” III. 45.— ”
12. ” ” ” ” за р. 1925 ” IV. 38.— ”
13. ” ” ” ” за р. 1927 ” V. 45.— ”
14. ” ” ” ” за р. 1928/9 ” VI. 45.— ”
15. Др. І. Панькевич: Тишівска „Александрія“ з початку XVIII. в, Текст і языкова аналіза 12.— ”
16. Др. І. Панькевич: Ладомирѣвске Учительне Евангеліє 2.— ”
17. Др. І. Панькевич: Инвритарѣ (протоколи) каноничных визитацій вороновского округа 1750-тых рокѣв пѣд языковым оглядом 3.— ”
18. Др. І. Панькевич: Михаил Оросвегускій чи Мих. Оеодул 2.— ”
19. Др. І. Панькевич: Славеноруська граматика А. Коцака другоѣ половины XVIII вѣка 6.— ”
20. Др. І. Панькевич: Покрайні записи на пѣдкарпатських церковних книгах 5.— ”
21. Др. Е. Перфецький: Василій Тарасович, єпископ Мукачевський. До історії початків Унії в Пѣдкарпаттю . 150 ”
22. Проф. А. Петров: Каноническія визитації 1750—1767. гт. вѣ вармедяхъ Земплинской Шаршской, Спишской и Абауйской 4.— ”
23. Проф. Др. Стефан Рудницький: Основи геольогії і морфольогії Пѣдкарпатскої Руси. Частина I. 18.— ”
24. — — — — — Частина II. 10.— ”
25. Проф. Др. К. Студинський: Александер Духнович і Галичина 10.— ”
26. Ю. А. Яворскій: Вєтхозавѣтныя библейскія сказанія вѣ карпаторусской церковно учительной обработкѣ конца XVII-го вѣка 15.— ”
27. Др. Ю. А. Яворскій: Пѣсня боллада о казакѣ и Куликлѣ и духовная пѣснь грѣшныхъ людей 8.— ”

Замовляти мож в канцеларії „Просвѣты“, Ужгород, Раковця 22.